

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 87 · 4. juni
Sesjonen 2017–2018

Møte mandag den 4. juni 2018 kl. 10

President: Magne Rommetveit

Dagsorden (nr. 87):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og enkelte andre lover (tilpasning av alderspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler - levealdersjustering og samordning)
(Innst. 343 L (2017–2018), jf. Prop. 61 L (2017–2018))
2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven, folketrygdloven og enkelte andre lover (samleproposisjon våren 2018)
(Innst. 356 L (2017–2018), jf. Prop. 57 L (2017–2018))
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven (fast og midlertidig ansettelse og innleie fra bemanningsforetak)
(Innst. 355 L (2017–2018), jf. Prop. 73 L (2017–2018))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Ivar Odnæs, Nils T. Bjørke, Willfred Nordlund og Geir Pollestad om endring av arbeidsmiljøloven § 1-7
(Innst. 334 L (2017–2018), jf. Dokument 8:207 L (2017–2018))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tore Storehaug og Steinar Reiten om ikke å gi utvinningstillatelse i særlig verdifulle og sårbare områder
(Innst. 326 S (2017–2018), jf. Dokument 8:180 S (2017–2018))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Gisle Meininger Saudland, Lene Westgaard-Halle og Ketil Kjenseth om utarbeidelse av detaljert regelverk for åpning og tildeling av konsesjoner innen havvind
(Innst. 322 S (2017–2018), jf. Dokument 8:182 S (2017–2018))
7. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Arne Nævra, Eirik Faret Sakariassen og Lars Haltbrekken om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen
(Innst. 338 S (2017–2018), jf. Dokument 8:192 S (2017–2018))
8. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om statlig eierskap
(Innst. 308 S (2017–2018), jf. Dokument 8:200 S (2017–2018))
9. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 22/2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner på det indre marked
(Innst. 332 S (2017–2018), jf. Prop. 71 LS (2017–2018))
10. Innstilling fra næringskomiteen om Lov om gjennomføring av EUs forordning om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked (lov om elektroniske tillitstjenester)
(Innst. 331 L (2017–2018), jf. Prop. 71 LS (2017–2018))
11. Innstilling fra næringskomiteen om Space Norway AS og prosjekt for satellittkommunikasjon i nord-områdene
(Innst. 330 S (2017–2018), jf. Prop. 55 S (2017–2018))
12. Stortingets vedtak til lov om endringer i valgloven (valdistrikt ved stortingsvalg, rett til å stille liste ved valg mv.)
(Lovvedtak 61 (2017–2018), jf. Innst. 291 L (2017–2018) og Prop. 76 L (2017–2018))
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (behandling av personopplysninger)
(Lovvedtak 62 (2017–2018), jf. Innst. 329 L (2017–2018) og Prop. 59 L (2017–2018))
14. Stortingets vedtak til lov om endringer i introduksjonsloven (opplæring i mottak og behandling av personopplysninger mv.)
(Lovvedtak 63 (2017–2018), jf. Innst. 327 L (2017–2018) og Prop. 45 L (2017–2018))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehageloven mv. (minimumsnorm for grunnbemanningsplikt til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og SFO mv.)
(Lovvedtak 64 (2017–2018), jf. Innst. 319 L (2017–2018) og Prop. 67 L (2017–2018))
16. Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs oppgaver, eksamen og personvern mv.)
(Lovvedtak 65 (2017–2018), jf. Innst. 318 L (2017–2018) og Prop. 64 L (2017–2018))
17. Stortingets vedtak til lov om endringer i verdipapirhandelloven og oppheving av børsloven mv.
(Lovvedtak 66 (2017–2018), jf. Innst. 293 L (2017–2018) og Prop. 77 L (2017–2018))
18. Referat

Presidenten: Representanten Kari Kjønås Kjos, som har vore permittert, har igjen teke sete.

Følgjande innkalla vararepresentantar tek no sete:

For Aust-Agder fylke: Arne Thomassen

For Hedmark fylke: Johan Aas

For Hordaland fylke: Leif Audun Sande

Det ligg føre to permisjonssøknader:

- frå Senterpartiets stortingsgruppe om sjukepermisjon for representanten Kjersti Toppe frå og med 4. juni og inntil vidare
- frå Venstres stortingsgruppe om permisjon for representanten Abid Q. Raja i tida frå og med 5. juni til og med 7. juni for å ta del i OSSEs arrangement for ekspertgruppa for terrorførebygging i Sarajevo

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknadene vert handsama straks og innvilga.
2. Følgjande vararepresentantar vert innkalla for å møte i permisjonstida:
For Akershus fylke: Solveig Schytz
For Hordaland fylke: Hans Inge Myrvold

Presidenten: Hans Inge Myrvold er til stades og vil ta sete.

Statsråd Anniken Hauglie la fram 2 kgl. proposisjonar (sjå under Referat).

Val av setjepresident

Presidenten: Presidenten gjer framlegg om at det vert valt ein setjepresident for Stortingets møte i dag – og ser det som vedteke.

Presidenten gjer framlegg om Kari Kjønås Kjos. Andre framlegg ligg ikkje føre, og Kari Kjønås Kjos er samrøystes vald som setjepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart vert tekne opp til handsaming, vil presidenten opplysa om at Stortingets møte i dag fortset ut over kl. 16 til kartet for i dag er ferdig handsama.

Sak nr. 1 [10:03:29]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og enkelte andre lover (tilpasning av alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler – levealdersjustering og samordning) (Innst. 343 L (2017–2018), jf. Prop. 61 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3

minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:04:40] (ordfører for saken): Denne samleproposisjonen tar for seg regler for samordning av offentlig tjenstepensjon med alderspensjon fra folketrygden etter de nye opptjeningsreglene og regler for hvordan tjenstepensjonen skal levealdersjusteres i disse tilfellene.

Proposisjonen inneholder forslag om nødvendige tilpasninger av alderspensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger til ny alderspensjon fra folketrygden. Den er også en del av oppfølgingen av avtalen mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor.

Komiteen valgte selv ikke å ha høring i saken, men har gått igjennom tilbakemeldingene fra høringsinstansene som besvarte disse da departementet sendte forslaget på høring i 2017. En del av spørsmålene ble også besvart og oppklart i statsrådets brev til Arbeiderpartiets fraksjon i komiteen.

Når regjeringen kommer tilbake til Stortinget med lovforslag om ny pensjonsordning, vil det innebære endringer i forslaget til samordningsregler for offentlig tjenstepensjon og ny alderspensjon fra folketrygden, som denne proposisjonen også gjelder.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er enig i at det er naturlig å få en mer helhetlig presentasjon og gjennomgang av framtidig levealdersjustering og samordning for pensjoner med tjenstepensjon fra offentlig sektor. Vi støtter derfor forslaget om at dette bør skje i forbindelse med framleggelsen av nødvendige lovendringer som følge av avtalen om ny offentlig tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor.

Lise Christoffersen (A) [10:06:23]: Saksordføreren har redegjort greit for saken – nye samordningsregler for personer med brutto tjenstepensjon og samtidig opptjening etter nye regler i folketrygden.

Det som ikke er like greit, er hastverket som har preget komiteens behandling av en så komplisert sak. Komiteen har ikke hatt høring i saken. Vi har derfor vært henvist til å bruke høringsuttalelsene som ble sendt inn i forbindelse med regjeringas høring. Det kompliserer bildet at regjeringa i det forslaget vi nå behandler, har foretatt visse justeringer, bl.a. når det gjelder forslag til ny samordningsfordel, som erstatter de tre samord-

ningsfordelene grunnpensjonsfordel, deltidsfordel og fiktivfordel, som gjelder for samordning med folketrygd etter gamle opptjeningsregler.

Arbeiderpartiet har derfor sendt spørsmål til departementet med utgangspunkt i innspill til regjeringas høring. Tida komiteen hadde til disposisjon, var imidlertid så knapp at fristen for å legge inn eventuelle alternative forslag var utløpt før svaret fra statsråden forelå. Fristen for eventuelle forslag utløp til og med før datoen for oppsatt gruppebehandling i komiteens egen framdriftsplan. En mer forsvarlig behandlingsmåte hadde vært å gjøre dette i riktig rekkefølge: høring i komiteen, tid til å sende spørsmål til statsråden på bakgrunn av eventuelle forslag i en høring i Stortinget, tid til å få svar tilbake før fristen for forslag utløp, tid til å få svar tilbake før gruppebehandling og tid til gruppebehandling før forslagsfristen var ute.

Dette handler først og fremst om opposisjonens arbeidsforhold og mulighetene til en grundig behandling. Jeg antar at posisjonen har hatt nok tid til å gå inn i forslagene før proposisjonen var ferdig fra regjeringas hånd. Av spørsmål vi gjerne ville hatt mer tid til å gå inn i, er en bedre oversikt over fordelingsvirkningene av de nye forslagene til samordning. Det går tydelig fram av høringsinnspillene til regjeringa at deltidsansatte, folk med lavere tjenestepensjon og enslige får en strengere samordning enn de med et pensjonsgrunnlag på over 6 G, sammenlignet med dagens regler. Det synes vi i utgangspunktet ikke er greit.

Flere tunge høringsinstanser mener også at det generelt sett legges opp til en samordning som er for streng. Det er riktignok gjort noen lempinger i samordningen for årskullene 1954–1962 i det forslaget Stortinget har fått seg forelagt, men dette er regler som skal vare lenge – helt til siste mann eller kvinne født i 1962 eller tidligere er borte. Arbeiderpartiet har derfor forbeholdt seg retten til å komme tilbake til saken når ny tjenestepensjon skal behandles i Stortinget. Vi er glade for at en samlet komité valgte å støtte den muligheten, sånn at forslaget som opprinnelig kom fra Arbeiderpartiet, nå er en del av komiteens innstilling til Stortinget.

Statsråd Anniken Hauglie [10:09:32]: Lovforslaget som behandles i dag, omfatter en rekke lovendringer i alderspensjon fra offentlig tjenestepensjon og samordning av offentlig tjenestepensjon med alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler.

Forslagene i proposisjonen er nødvendige for at offentlig ansatte født i 1954 eller senere skal få utbetalt pensjon fra 67 år. Årsaken er at det ikke finnes regler for hvordan det i den offentlige tjenestepensjonen skal tas hensyn til at årskull født i 1954 eller senere tjener opp alderspensjon fra folketrygden etter nye regler.

Ny alderspensjon fra folketrygden gir bedre uttelling for å stå lenger i jobb. Det er helt nødvendig for at vi fortsatt skal få gode pensjonsnivåer når det er innført levealdersjustering for å sikre et bærekraftig pensjonssystem. De nye reglene i folketrygden framhever hvor dårlig tilpasset dagens ordninger for offentlig ansatte er til pensjonsreformens mål. Jeg er derfor veldig glad for at vi parallelt med arbeidet med denne proposisjonen har kommet til enighet med partene i offentlig sektor om en ny pensjonsordning for offentlig ansatte.

Jeg merker meg at mindretallet i komiteen påpeker at flere av høringsinstansene var kritiske til enkelte forhold i forslaget som ble sendt på høring. Jeg viser i den forbindelse til mitt brev til komiteen av 23. mai, der det er tydeliggjort at enkelte av forslagene som var på høring, er endret i det forslaget som nå er fremmet for Stortinget.

Dagens regelverk inneholder såkalte samordningsfordeler, som gjør at summen av alderspensjon fra folketrygden og tjenestepensjon blir høyere enn bruttopensjonen fra tjenestepensjonsordningene. Jeg understreker at det også vil være samordningsfordeler i de nye reglene. Fordelene blir noe mindre enn for dem som fullt ut har gammel opptjeningsmodell i folketrygden, som til dels gir urimelige og utilsiktede høye kompensasjonsgrader til enkelte grupper.

Levealdersjusteringen av gammel og ny folketrygd gjøres på litt ulik måte. Forslaget i proposisjonen innebærer at offentlig tjenestepensjon skal levealdersjusteres som ny folketrygd når den samordnes med ny folketrygd, dvs. med utgangspunkt i folketrygdens delings-tall. Dette sikrer bl.a. at effekten av levealdersjusteringen blir lik for ansatte i offentlig og privat sektor.

Vi inngikk en avtale med partene 3. mars 2018. På bakgrunn av den avtalen har vi gjort flere endringer i det som ble sendt ut. Det ene er at alle nå sikres pensjon. Det andre er at forslaget er justert slik at det blir bedre uttelling for å stå i jobb etter 67 år, og det er også enighet om at vi ikke gjennomfører den tidligere vedtatte opptrap-pingen av samordning av tjenestepensjon med privat AFP for årskullene 1954 til 1967.

Avslutningsvis er jeg glad for at komiteen slutter seg til de endringene som regjeringen har kommet med.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [10:12:42]: Første kull med pensjon etter ny folketrygd er født i 1954, og de nye reglene er så komplekse at pensjonskassene trenger tida fra nå og til de er som født i 1954, fyller 67 år i 2021 – altså to og et halvt år – til å forberede rett utbetaling til rett tid.

Regjeringa har visst om at disse regelendringene måtte komme helt siden den tiltrådte i 2013. Så hvorfor kommer denne saken først nå – nesten på overtid?

Statsråd Anniken Hauglie [10:13:19]: Det er helt riktig at regjeringen har visst om dette. Vi sendte også forslag til endringer ut på høring i september i fjor. Årsaken til at det har tatt den tiden, er rett og slett at organisasjonene var opptatt av at dette skulle forhandles samlet. Hvis vi hadde hatt et strammere tidsløp, ville det åpenbart vært en fordel for Stortinget, men så ville man ikke hatt muligheten til, for organisasjonenes del, å forhandle om elementene i samordningsreglene, som også var viktig i avtalen. Vi prøvde å holde på dette så lenge som mulig ved å ivareta organisasjonenes behov for å kunne forhandle dette samlet, samtidig som vi også skulle rekke å få proposisjonen vedtatt i tide til at man fikk de nye reglene på plass.

Så har vi forsøkt å balansere to hensyn – organisasjonenes ønske om å forhandle det samlet, men selvfølgelig også hvor viktig det var at Stortinget behandlet dette tidstnok til at man rakk å gjøre endringene i tide.

Lise Christoffersen (A) [10:14:20]: Det er komplisert, som jeg sa i mitt første spørsmål. Og vi kan vel egentlig alle være enige om at folk flest har null sjanse til å danne seg et bilde av hva de får i pensjon når de faktisk går av. Vi har sett en rekke oppslag i media om offentlig ansatte som sier at de taper pensjon på å stå lenger i arbeid. Og det er ikke rart de tror det, for jeg har sett eksempler på de brevene som sendes ut fra Statens pensjonskasse. Ett eksempel: «Hel alderspensjon fra 1. september 2018 vil utgjøre 3 900 kr per måned, hel alderspensjon fra 1. september 2019 vil utgjøre 2 500 kr per måned.» Og så står det med liten skrift nederst: «I tillegg kommer alderspensjon fra folketrygden.»

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden ta initiativ til at Pensjonskassen også opplyser om samlet pensjon – for det vet de jo, ellers ville de ikke kunnet beregne hva Pensjonskassen selv skal dekke?

Statsråd Anniken Hauglie [10:15:18]: Dette er et komplisert regelverk – det er det ikke noen tvil om. Også regjeringer før oss har forsøkt å få dette regelverket på plass uten å få det til. Det er også vanskelig for den enkelte å få oversikt over hva man får i samlet pensjon. Men det er, om ikke annet, et godt utgangspunkt at vi nå i hvert fall får et regelverk som forklarer hvordan dette skal regnes ut. For realiteten er at i dag finnes det ikke et regelverk for hvordan man skal samordne pensjonene. Noen har begynt å gå av med AFP allerede uten å vite hva de faktisk får i pensjon når de går av ved fylte 67 år. Det Stortinget gjør i dag, er i hvert fall å legge grunnlaget for at det er et regelverk å beregne ut fra.

Hva som står i brevene fra Statens pensjonskasse, kjenner jeg ikke detaljene i. Jeg er selvfølgelig opptatt av at den enkelte pensjonist får en god og samlet oversikt over hva den totale pensjonen er. I den grad det er behov for å klargjøre brevene fra Statens pensjonskasse, får jeg ta en runde med det når jeg kommer tilbake.

Lise Christoffersen (A) [10:16:15]: Jeg takker for svaret. Det er betryggende å høre at statsråden vil gå inn og se på de brevene, for de er virkelig ikke til å forstå, det kan jeg garantere. Jeg har et eksempel i mappa mi liggende der oppe.

Jeg har lyst til å vende litt tilbake igjen til det som jeg la vekt på i innlegget mitt. Saken ble oversendt komiteen 10. april 2018. Statsråden har sagt at det var fordi organisasjonene ønsket tid til forhandling, og jeg aksepterer for så vidt at organisasjonene kan ha et sånt utgangspunkt. Men mener statsråden at en behandlingstid i Stortinget på halvannen måned er en forsvarlig saksbehandling av en så komplisert og viktig sak?

Statsråd Anniken Hauglie [10:17:02]: Åpenbart har det ikke vært optimal saksbehandlingstid for Stortinget. Men som det framkommer av innstillingen, har også opposisjonen sett høringsuttalelsene ganske nøye og lest hva organisasjonene har ment om det utkastet som ble sendt ut i september i fjor. Som opposisjonen også har redegjort for i sine merknader, har det vært ganske mange innvendinger til en del av punktene i det som ble sendt ut på høring. Det betyr at det var viktig også for organisasjonene å ha påvirkning på hva som ville bli utfallet, og de ønsket veldig sterkt å ha det som en del av de samlede forhandlingene da man forhandlet tjenstepensjon. Det fikk vi til, med et nødsrik. Avtalen ble signert 3. mars, og proposisjonen kom til Stortinget så fort som det overhodet var mulig etter det. Et alternativt løp hadde selvfølgelig vært at vi hadde lagt fram en proposisjon mye før, men da ville ikke organisasjonene hatt den samme påvirkningsmuligheten. Det hadde vært et alternativ, men vi mener at nettopp organisasjonenes tilslutning til og oppslutning om dette var sentralt for Stortingets behandling av saken.

Lise Christoffersen (A) [10:18:08]: Takk for svaret. Jeg registrerer at statsråden er enig med oss i at behandlingstida i Stortinget ikke var optimal, men at det tross alt er en fordel at organisasjonene har fått mulighet til å gå grundig inn i saken. Nå har jeg, som statsråden også var inne på, lest de høringsuttalelsene som ble sendt inn til regjeringas høring, og det er riktig at organisasjonene, og ikke bare de, men også pensjonskasser og Statistisk sentralbyrå, f.eks., hadde en del innspill. Men det er mange av de innspillene som ikke er hensyntatt, og det har vært vanskelig for opposisjonen å greie å forføl-

ge det videre, gitt den saksbehandlingen vi hadde. Det jeg lurer på, er: Er det ingenting ved fordelingsvirkningene av de nye reglene som også statsråden ser kanskje kunne vært løst på en annen måte? Mange har ment at samordningen er for streng. Er statsråden enig i den vurderingen? Det sto også eksplisitt i en del av høringsuttalelsene at høringsinstansene faktisk ikke hadde grunnlag for å fremme forslag. Bekymrer det statsråden?

Statsråd Anniken Hauglie [10:19:16]: Man kan ikke eliminere alle ulemper og beholde alle fordeler i et system – sånn vil det alltid være. At Stortinget i sin tid vedtok pensjonsreformen og satte opp klare årskull med hensyn til når de ulike regelverkene skulle inntreffe, vil bety at å være født året før eller etter det årstallet vil kunne ha ulike konsekvenser. Men vi har i den avtalen vi har inngått med organisasjonene, også forsøkt å glatte ut – om man kan si det – en del av konsekvensene for ikke å gjøre forskjellene så store mellom de ulike årskullene. I offentlig sektor har man i det gamle systemet vært garantert en pensjon på 66 pst. Snittet er 72 pst. – nå reduseres det til 71 pst. Noen kan kanskje mene at det er mye, men jeg mener at det er en relativt beskjeden innstramming når man ser det på makronivå. De gamle samordningsfordelene slo ganske uheldig ut – personer med samme inntekt, men med ulik stillingsandel kunne få til dels ganske store forskjeller i pensjon, og det er heller ikke rimelig.

Lise Christoffersen (A) [10:20:21]: Takk for svaret. Statsråden snakker hele tida om gjennomsnittlig dekningsnivå, men mitt spørsmål gjaldt fordelingsvirkningene av de nye samordningsreglene. Flere har påpekt at fordelingsvirkningene slår skjevt ut til fordel for dem som har de høyeste pensjonene. Når det er sagt, har det også, som statsråden var inne på, vært forhandlet fram såkalte glattingsregler for personer som er i overgangen mellom nytt og gammelt system, men for dem som er født i 1953 og tidligere, er det ingen endringer. Er statsråden innstilt på å se om det for offentlig ansatte i de alderskategoriene også kan innføres bestemmelser som gjør at det lønner seg mer å jobbe lenger, og at det lønner seg like mye å jobbe lenger i offentlig sektor som i privat sektor?

Statsråd Anniken Hauglie [10:21:20]: Det er fortsatt stor omfordeling i pensjonssystemet. De samordningsfordelene som har vært før, vil i stor grad videreføres, men ikke i samme grad som tidligere. Man vil fortsatt ha stor omfordeling i det pensjonssystemet som er. Som sagt, man reduserer gjennomsnittlig pensjon fra 72 pst. til 71 pst., og de som har lave stillingsbrøker, vil fortsatt få en ganske stor uttelling i sine pensjoner. Jeg

må minne om at bakgrunnen for pensjonsreformen bl.a. var at man skulle stimulere arbeidslinjen. Da kan man ikke kompensere for alle ulemper ved at man ikke jobber.

Man har også vedtatt at pensjonsreformen skal slå litt ulikt ut for de ulike årskullene. Hensikten med at man lot de eldste årskullene være i gammel ordning, var at man den gangen – antar jeg – ønsket å beskytte de eldste arbeidstakerne fra en pensjonsreform, fordi de var nærmest pensjonsalder. Reformen slår ut for fullt for dem som er født etter 1963, og jeg har ingen planer om å gjøre noen endringer på det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.
Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:22:31]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven, folketrygdloven og enkelte andre lover (samleproposisjon våren 2018)
(Innst. 356 L (2017–2018), jf. Prop. 57 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det ikkje vert gjeve høve til replikkar, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:23:27] (ordfører for saken): Dette er også en samleproposisjon, som tar for seg ulike endringer og oppdateringer i arbeidsmiljøloven, statsansatteloven og folketrygdloven, men jeg skal kun berøre to forhold.

Det første gjelder levealdersjusteringen av uføres alderspensjon som ble foreslått av regjeringen Stoltenberg II, der uføres alderspensjon i utgangspunktet skulle levealdersjusteres etter samme regler som yrkesaktives alderspensjon. Årskullene 1944–1951 fikk en delvis skjerming for virkningene av justeringen fordi det knyttet seg usikkerhet til hvordan arbeidsføre ville tilpasse seg de nye reglene.

Stortinget vedtok i 2011 at det i 2018 skulle vurderes hvordan skjermingen skulle videreføres, basert på arbeidsføres faktiske tilpasning til den nye levealdersjusteringen og utviklingen i antall uføre. Det var den gang bred enighet om at uføres alderspensjon skulle stå i et rimelig forhold til arbeidsføres gjennomsnittlige alderspensjon. I dag viser det seg at et mindretall av de arbeidsføre står i arbeid etter fylte 67 år, mens uføre får

opptjening til fylte 67 år og i tillegg et skjermingstillegg til alderspensjonen. Dette er ikke forenlig med arbeidslinjen og synes ikke å være rimelig når uføre får en relativt god alderspensjon sammenlignet med alderspensjonen som de ikke-uføre får. I proposisjonen utvides og videreføres likevel skjermingstillegget for to nye årskull, i påvente av at departementet høsten 2018 skal sende et forslag om en framtidig løsning for beregning av uføres alderspensjon på høring.

Så til den gledelige nyheten om at regjeringen nå skjærer igjennom og sørger for at fortrinnsretten for deltidsansatte sikres: Fortrinnsrett for deltidsansatte kom inn i arbeidsmiljøloven i 2005, etter forslag fra regjeringen Bondevik II, for å redusere ufrivillig deltid og styrke særlig kvinners stilling på arbeidsmarkedet. Fortrinnsretten gir en deltidsansatt arbeidstaker rett til å få utvidet sin stilling framfor at arbeidsgiveren gjør en nyansettelse. Dette forutsetter selvsagt at arbeidstakeren er kvalifisert, og at det ikke innebærer noen vesentlige ulemper for virksomheten. En dom i Høyesterett skapte imidlertid tvil om Tvisteløsningsnemndas praksis og tolkning av loven, så nå ryddes det endelig opp i loven, og Tvisteløsningsnemndas praksis avklares.

Det er en enstemmig komité som ønsker denne endringen velkommen.

Lise Christoffersen (A) [10:26:03]: Igjen takk til saksordføreren, som også i denne saken har redegjort greit for sakens innhold. Denne saken er enklere enn den forrige, om samordningsregler. Det er derfor et lite paradoks at komiteen har hatt mye bedre tid til å behandle denne saken enn den forrige.

Det er egentlig ikke så mye å tilføye utover det saksordføreren sa. Arbeiderpartiet støtter selvfølgelig regjeringas forslag om å lovfeste at deltidsansatte også kan ha fortrinnsrett til deler av en nyutlyst stilling, i tråd med Tvisteløsningsnemndas langvarige praksis. Vi støtter også at nemndas avgjørelser skal ha rettskraft, slik at sakene i praksis avgjøres der og ikke belastes rettsapparatet, og slik at nemndas autoritet opprettholdes. Vi støtter også presiseringene av bestemmelsene om tap av retten til å praktisere for trygdens regning, den foreslåtte arbeidsdelingen mellom Helfo og arbeids- og velferdsetaten, samt at kommunene selv må vurdere om de vil avslutte avtalene i slike tilfeller.

Den saken Arbeiderpartiet imidlertid vil knytte noen kommentarer til, er forslaget om å utvide den delvise skjermingen av uføres alderspensjon for effekten av levealdersjustering til å omfatte to nye årskull, de som er født i 1952 og 1953.

Det er to grunner til at regjeringa fremmer dette forslaget. Den ene, og mest opplagte, er at uføre faktisk fortsatt har en slik skjerming. Hadde det vært opp til regje-

ringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet, hadde den vært fjernet allerede i 2014 – for fire år siden – sammen med kuttene i barnetillegget til uføre. De partiene som innførte skjerming av uføre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, SV og Venstre, sto alle – heldigvis for de uføre – fast ved vedtaket om delvis skjerming mot levealdersjustering. Begrunnelsen var åpenbar: Uføre har ikke de samme mulighetene til å kompensere for levealdersjustering som folk som står i jobb. Når komiteens flertall i merknadene sier at den rød-grønne regjeringa foreslo at uføres alderspensjon i utgangspunktet skulle levealdersjusteres etter samme regler som for yrkesaktive, er det feil. Hadde levealdersjusteringen av alderspensjonen blitt vedtatt uten en skjermingsregel for uføre, ville det blitt slik av seg selv. Men slik ble det ikke, nettopp fordi den rød-grønne regjeringa foreslo en delvis skjerming. Som saksordføreren var inne på, er vi uenig i at en delvis skjerming av uføre er i motstrid til arbeidslinja. Vi mener at det ikke er noen motstrid mellom arbeidslinja og en skjerming av dem som ikke kan arbeide.

Den andre grunnen til at vi nå må utvide ordningen til to nye årskull, er at regjeringa heller ikke i denne saken har greid å levere en sak til Stortinget innen den fristen Stortinget har satt, nemlig i år. Men vi støtter derfor selvfølgelig å utvide den delvise skjermingsregelen til å gjelde for nye årskull, slik at ingen faller utenom før saken endelig kommer til Stortinget.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:29:16]: Bare en kort kommentar: Ny uføretrygd og alderspensjon for uføre ble vedtatt 12. desember 2011, og det ble da vedtatt et delvis skjermingstillegg i alderspensjon for uføre født i 1944–1951, med beskjed om en ny vurdering i 2018. Stortinget viste til at uføres alderspensjon i utgangspunktet skulle levealdersjusteres etter samme regler som yrkesaktives alderspensjon, men med skjerming, som representanten Christoffersen sa det godt. Senterpartiet støtter at skjermingsordningen utvides til å omfatte ytterligere to årskull, altså 1952- og 1953-årskullet, og Senterpartiet vil understreke at lik levealdersjustering for uføre og arbeidsføre vil slå urettferdig ut – jeg understreker: vil slå urettferdig ut – framover for uføre som ikke har samme mulighet til å fortsette i arbeidet. Når regjeringa kommer tilbake til Stortinget med regelverket for aldersgrupper født etter 1953, må dette derfor drøftes grundig og tas hensyn til.

Statsråd Anniken Hauglie [10:30:41]: Fortrinnsrett til utvidet stilling framfor nyansettelser kom inn i arbeidsmiljøloven i 2005 under Bondevik II-regjeringen og er et viktig virkemiddel for at flere skal komme i fulltidsjobb. Jeg er derfor glad for at en samlet komité går inn for å styrke denne retten, slik at den også kan om-

fatte rett til en del av en stilling. Det vil føre til at flere som jobber uønsket deltid, kan fylle på sine stillinger. Jeg er også glad for at komiteen er enig om forutsetningene som må ligge til grunn for utøvelse av fortrinnsretten, nemlig at den fortrinnsberettigede må være kvalifisert, og at utøvelse av fortrinnsretten ikke må være til vesentlig ulempe for arbeidsgiveren. På den måten blir også virksomhetenes behov ivarettatt.

Jeg er også glad for at arbeids- og sosialkomiteen gir sin støtte til at Tvisteløsningsnemndas avgjørelser skal ha rettskraft. Det er viktig både for nemndas autoritet og for at partene skal ha nødvendig forutsigbarhet for sin rettsstilling.

Personer med uføretrygd har overgang til alderspensjon ved 67 år. I dag får uføre født i 1944–1951 et tillegg til alderspensjonen som skjermer mottakerne for om lag halvparten av virkningen av levealdersjusteringen. Regjeringen foreslår å utvide denne ordningen til også å gjelde for 1952- og 1953-årskullene. Forslaget fremmes i påvente av utredningen av en framtidig løsning for beregning av uføres alderspensjon. Her har vi hatt behov for noe mer tid til å gjøre en grundig jobb.

I samarbeid med helse- og omsorgsministeren er det i proposisjonen også lagt fram et forslag om å endre reglene i folketrygdloven om tap av retten til å praktisere for trygdens regning. Jeg mener at et vedtak om tap av retten til å praktisere for trygdens regning i de mest alvorlige tilfellene skal gis direkte virkning for hele folketrygdloven, dvs. på tvers av ansvarsområdene til Arbeids- og velferdsdirektoratet og Helsedirektoratet. Videre foreslår jeg at det åpnes for å reagere med en formell advarsel på mindre alvorlige tillitsbrudd innenfor Arbeids- og velferdsdirektoratets ansvarsområde. Forslagene vil samlet sett innebære at vi får et mer finmasket og fornuftig reaksjonssystem for å hindre trygdemisbruk.

Presidenten: Dei talarane som no får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Lise Christoffersen (A) [10:33:20]: Når det ikke er repplikker, får en benytte seg av denne talerstolen og innlegg.

Jeg var litt spent på hva statsråden kom til å si om vurderingen av delvis skjerming for levealdersjustering for uføre, og hva som er grunnen til at saken er forsinket og ikke kommer til Stortinget nå i år, som forutsatt – om det bare er at regjeringa har somlet, eller om det er sånn at en kanskje føler at grunnlaget for å foreta en sånn vurdering ennå ikke helt er til stede.

Regjeringa sa jo i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 at levealdersjustering ved 67 år foreløpig har hatt en beskjeden effekt, da den bare gjelder nye mottakere av alderspensjon fra 2011 og innsparingen begrenses av

at de første årskullene er delvis skjermet for effekten av levealdersjustering. Så noen yrkesaktive er også delvis skjermet for effekten av levealdersjustering.

Men samtidig sier regjeringa at veksten i andelen arbeidstakere har vært spesielt stor i aldersgruppa 62–66 år, og at det har sammenheng med omlegging av AFP i privat sektor, kombinert med fleksibel alderspensjon fra 62 år, og at det i betydelig grad har styrket incentivene til å stå i arbeid ut over 62 år. Det tyder på at det vil være behov for delvis skjerming av uføres alderspensjon også i framtida. Regjeringa sier også i forbindelse med statsbudsjettet at andelen for dem som er 67 år eller eldre, har økt, altså andelen som står i arbeid, og det har fortsatt vært en økning i aldersgruppene 67 og 68 år fra 2016 til 2017. Vi ser altså allerede noen effekter i retning av at folk tilpasser seg.

Så spørsmålet mitt, som jeg håper statsråden kan oppklare, er egentlig: Kommer saken senere fordi statsråden føler at en ennå ikke har et godt nok grunnlag til å vurdere det med delvis skjerming for levealdersjustering, som er viktig for uføre i mange, mange år framover?

Statsråd Anniken Hauglie [10:35:55]: Realiteten er at det nå har pågått veldig mange prosesser på pensjonsområdet samtidig. Vi har hatt tunge prosesser bl.a. innenfor offentlig tjenestepensjon og innenfor samordningsregelverket, som Stortinget nå akkurat har diskutert. Det har vært store, tunge, omfattende prosesser som har vært tidkrevende på alle måter. Det har gjort at dette har lagt beslag på en del tid. Samtidig har vi vært opptatt av å bruke tilstrekkelig tid på uføresaken til at man kan legge et godt grunnlag også for Stortinget.

Det er helt riktig, som representanten Christoffersen var inne på i sitt første innlegg, at uføre ikke har samme anledning til å kompensere for bl.a. levealdersjusteringen som det arbeidsføre har. Det er begrunnelsen for skjermingsordningen. Samtidig er det også viktig at vi gjør en grundig vurdering av hvordan man eventuelt tilpasser seg de nye endringene. Det er viktig at vi ikke gjør endringer som gir en overslagseffekt, at man går via uføretrygd over i pensjon.

Men summa summarum er vi opptatt av å gjøre en grundig utredning nå og komme tilbake til Stortinget med en sak, slik at Stortinget da kan ta alle disse hensynene med i sin vurdering.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:37:28]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven (fast og midlertidig ansettelse og innleie fra bemanningsforetak) (Innst. 355 L (2017–2018), jf. Prop. 73 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:38:27] (ordfører for saken): I proposisjonen fremmes det forslag om endringer i arbeidsmiljøloven – en definisjon av hva fast ansettelse innebærer i arbeidsmiljøloven, en ny hjemmel for adgang til midlertidig ansettelse i bemanningsforetak, endring i adgangen til å inngå lokal, tidsbegrenset avtale om innleie for bygge- og anleggsvirksomhet. Det foreslås også en tydeliggjøring av krav til informasjon i arbeidsavtaler som skal gi forutsigbarhet for når arbeid skal utføres. I tillegg varsles det om et arbeid med sikte på å bedre håndhevingen på området.

Proposisjonen er regjeringas oppfølging av forslag til endringer i arbeidsmiljøloven, som ble sendt på høring med frist 29. september 2017, samt oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak nr. 547 fra 15. mars i år.

Dette er en svært viktig, men komplisert sak. Arbeidsmiljøloven er arbeidslivets vernelov, som er avgjørende viktig for å sikre et velorganisert arbeidsliv. Et velorganisert arbeidsliv er forutsetningen for et trygt familieliv, fordi det regulerer en plikt til arbeid og dermed en rett til inntekt.

Senterpartiet har fra 2015 tatt opp en rekke representantforslag for å sikre et mer velorganisert arbeidsliv ved å avklare fast og midlertidig ansettelse og innleie fra bemanningsforetak – som er overskriften på dagens innstilling. Det har vært, og er, et stort engasjement i fagbevegelsen for å rydde opp i forholdene der bemanningsselskap har ført oss, og fører oss, til utrygge forhold i arbeidslivet. Fagbevegelsen har gjennomført en rekke viktige politiske markeringer for å legge grunnlaget for lovendringene i Stortinget i dag. Deler av arbeidsgiversida, med Byggenæringens Landsforening i NHO i spissen, har sett behovet for å endre rammebetingelsene i sin bransje for å sikre tilgang på fagfolk, hvor fast ansatte sjølsagt er avgjørende for deres lærlingutdanning.

Dagens innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen er langt fra enstemmig. Imidlertid er det to viktige forhold som samler komiteen:

For det første – ny definisjon av fast ansettelse i loven: Med fast ansettelse menes i denne loven at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, og at arbeidstakerne sik-

res forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsvern. Dette er nytt og gjelder sjølsagt også bemanningsforetak. Alle ledere og ansatte i bemanningsforetak må ta dette inn over seg og kunne dette i praksis når avtaler inngås.

Videre, slik det framgår av lovendringene i proposisjonen og merknadene i denne innstillinga, blir det forbudt å bruke NHO Handel og Services ansettelseskontrakter om fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag e.l. framover. Her har bemanningsbransjen et stort arbeid med å endre sine ansettelseskontrakter – kontrakter som også regjeringa i proposisjonen går langt i å hevde er lovstridige også i henhold til gjeldende lov. Dette er viktige forbedringer i arbeidsmiljøloven, som jeg som saksordfører er stolt over og glad for at vi har fått til.

Bemanningsselskapene kan bare drive lovlig virksomhet ut fra arbeidsmiljøloven §§ 14-12 første ledd og 14-12 andre ledd. Etter § 14-12 andre ledd kan det inngås tidsbegrenset innleie. Også i dag er det krav om tariffavtale i virksomheter som leier inn folk fra bemanningsforetak i disse tilfellene. Tillitsvalgte skal representere et flertall av den arbeidstakerkategori som innleie gjelder. Denne paragrafen er imidlertid blitt misbrukt ved at det er opprettet såkalte husavtaler som tariffavtaler – husavtaler som ikke fungerer etter lovens hensikt.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, med støtte fra Kristelig Folkeparti, har forslag til § 14-12 andre ledd, hvor det heter at tariffavtaler må inngås «med fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven». Dette skal gi ordnede og seriøse tariffavtaler.

Videre skrives det inn i loven at både virksomheter og bemanningsforetak på forespørsel fra Arbeidstilsynet skal legge fram dokumentasjon på at innleievirksomheten er bundet av slik tariffavtale. Når også bemanningsforetaket får et slikt krav, blir det enklere for Arbeidstilsynet å påse at loven etterleves.

Det er en rekke mindretallsforslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i innstillinga, som det er grundig redegjort for i merknader. I dette korte saksordførerinnetlegget har jeg dessverre ikke tid til å redegjøre på en folkeopplysende måte. Jeg vil derfor bare kort kommentere forslagene i den nye lovteksten:

§ 14-9 andre ledd gjelder når avtale om midlertidig ansettelse kan inngås. Der går altså Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV inn for å gå mot ny bokstav g og ta ut eksisterende bokstav f.

Videre går vi inn for å avgrense bruken av § 14-12 første ledd til bare å gjelde vikariater, som opprinnelig var hele formålet med bemanningsbransjen.

Det er også en rekke andre tiltak vi går inn for, som jeg ikke har tid til å redegjøre for.

Avslutningsvis vil jeg bare si: Iverksettelsen er fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV foreslått til 1. januar

2019, hvor innleie etter § 14-12 andre ledd gis en overgangsordning til 1. juli 2019 for avtaler inngått før Stortingets endelige lovvedtak.

Jeg tar herved opp de forslagene som Senterpartiet er med på.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Arild Grande (A) [10:43:51]: I dag skriver Stortinget arbeidslivspolitisk historie. Vi starter nå en opprydningsaksjon i arbeidslivet. Vi ønsker et arbeidsliv preget av trygghet, rettferdighet og forutsigbarhet, vi ønsker et arbeidsliv med hele, faste stillinger, og i dag tar Stortinget grep som vil bidra til nettopp det. Dette er den kanskje viktigste saken innen arbeidslivspolitikken på svært mange år og det største grepet som gjøres for å rydde opp i mange svært problematiske forhold på norske arbeidsplasser. Jeg er glad for at stortingsflertallet har samlet seg om å ta grep, der regjeringen sitter fullstendig stille og ser på at problemene utvikler seg for norske arbeidstakere.

Verktøyet vi bruker for å skape det arbeidslivet vi ønsker oss, er arbeidsmiljøloven, kanskje det vakreste byggverket som er menneskeskapt. Men arbeidsmiljøloven er blitt gradvis svekket, først og fremst som følge av angrep fra dagens regjering, som har innført bestemmelser som uthuler det vernet som arbeidsmiljøloven skal representere for norske arbeidstakere, men også gjennom at det finnes en rekke aktører som har brukt fantasien sin for å utnytte de smutthullene som finnes i en lov som kanskje ikke har vært tilstrekkelig oppdatert.

Utgangspunktet for denne saken har vært særlig de utfordringene vi har opplevd innenfor bygg og anlegg, mest konkret uttrykt gjennom problemene som har vært innen bygg og anlegg i Oslofjord-området, der vi foran Stortinget hadde to store demonstrasjoner – av arbeidere som ønsker at politikerne skal lytte, og som ønsker at politikerne kan ta grep, fordi de ser at innleie fortrenger faste ansettelser, fordi de ser at den utbredte bruken av midlertidige ansettelser gjør at produktiviteten blir svekket, og fordi de ser at utenlandske arbeidere står i fare for å bli grovt utnyttet på norske arbeidsplasser. Vi har lyttet, og derfor fremmet vi også – Arbeiderpartiet, Rødt, SV og Senterpartiet – ulike forslag for å prøve å bidra til et ryddigere og mer trygt arbeidsliv.

I forrige runde vi hadde om denne saken, klarte stortingsflertallet å samle seg. For også da var regjeringen uinteressert i å være med og bidra til forslag, som var en marsjordre til regjeringen om å levere den proposisjonen som vi i dag har til behandling, til Stortinget, som vil kunne rydde opp når det gjelder adgangen til innleie, som vil kunne stramme opp definisjonen knyttet til fas-

te ansettelser, og som vil kunne gi Arbeidstilsynet sterkere virkemidler.

Det vi i stortingsflertallet har fått til, og som blir vedtatt senere i dag, er hovedsakelig – som saksordføreren redegjorde for på en grundig og god måte – at vi nå får hevet avtalenivået for når man kan bruke innleid arbeidskraft. Det vil bety en storstilt opprydning innenfor innleieutfordringene. Det vil også være en kraftig stimuli til høyere organisasjonsgrad i arbeidslivet, for nå blir også arbeidsgivere som er opptatt av at man skal løse produksjonstopper osv. med innleie, opptatt av at arbeidsstokken skal være organisert. Så det er en vinn-vinn-situasjon at vi får til dette i dag.

Det andre er at vi stopper regjeringens frislipp av bemanningsbransjen, for i ønsket om å uthule denne bestemmelsen har jo regjeringen fremmet forslag om at bemanningsbransjen skal få lov til å ansette folk midlertidig, en eksklusiv rett for bemanningsbransjen, som ingen andre skal ha. Det stopper vi, og vi sørger også for at det blir gitt ordre om at Arbeidstilsynet både skal kunne føre tilsyn med utleie og innleie og ha sanksjoner.

I et av de viktigste spørsmålene innen arbeidslivspolitikken er regjeringen parkert på sidelinja, og stortingsflertallet tar ansvar for norsk arbeidsliv. Jeg takker fagbevegelsen, med Fellesforbundet i spissen, som har bidratt godt i den prosessen og sørget for at vi er der vi er i dag, de andre rød-grønne partiene for å bidra til gode lønninger og ikke minst Kristelig Folkeparti, som sørger for flertall.

Jeg tar opp Arbeiderpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Arild Grande har teke opp det forslaget han refererte til.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:49:16]: I dag hører vi to historier om Norge og norsk arbeidsliv – én historie om et brutalt arbeidsliv med kyniske aktører som fortrenger norsk arbeidskraft og seriøse virksomheter med underbetalte arbeidere på slavekontrakter, og en annen historie om et godt regulert arbeidsliv, der næringslivet sørger for verdiskaping med så anstendige lønns- og arbeidsvilkår at mange ikke lenger ser nødvendigheten av å organisere seg. De er trepartssamarbeidets ektefødte barn. Vi har fått det trygge arbeidslivet vi ville ha, hvor de aller, aller fleste er godt ivaretatt.

Begge disse historiene er riktige. Hovedbildet er et godt regulert, trygt og anstendig arbeidsliv, men det finnes selvsagt helt uakseptable forhold som må ryddes opp i. Regjeringen Solberg har siden 2013 jobbet kontinuerlig med å slå ned på arbeidslivskriminalitet og useriøse aktører.

Regjeringens strategi for tiltak mot arbeidslivskriminalitet har vært fulgt opp og fylt med innhold sammen med partene i arbeidslivet. Arbeidstilsynets fullmakter

har økt, og det er innført strengere straffer og høyere bøter. Vi har gått fra null arbeidslivskrimsentre da regjeringen Solberg tiltrådte, til syv sentre på under fire år. Og det kaller Arbeiderpartiet å sitte stille.

Etter varslinger om uakseptable forhold innen bygg og anlegg i Oslo-området sendte arbeidsministeren i fjor sommer ut forslag om å begrense bruken av innleie og sikre arbeidstakere forutsigbare lønns- og arbeidsvilkår. Hovedregelen i norsk arbeidsliv er og skal være faste ansettelser som gir forutsigbarhet for arbeid og inntekt. For å bekjempe uakseptable kontrakter foreslår regjeringen i dag en bedre definisjon av faste ansettelser – som sikrer nettopp bedre forutsigbarhet for arbeid og lønn.

Helheten i både dagens forslag og tidligere tiltak balanserer ut behovet for å bekjempe useriøse forhold på den ene siden, men ikke kvele norsk verdiskaping og norske arbeidsplasser på den andre. Bare fordi omorganiserte kriminelle finnes innenfor arbeidslivet, kan vi ikke behandle alle som om de er kriminelle. I dag står vi i fare for å rette både baker og smed – når innstramninger som var ment å treffe en bransje, skrus enda mer til og skal gjelde alle virksomheter over hele landet. Dette er verken utredet eller evaluert, og jeg mener det er uansvarlig og undergraver det norske trepartssamarbeidet.

Ifølge Nav mangler vi over 10 000 personer i helsesektoren, hvorav 6 000 sykepleiere. Dette kan bli kritisk, særlig i distriktene der det er mangel på fagkompetanse lokalt. Selv om små kommuner i Norge frister med bonuser i 100 000 kroners-klassen, får de ikke fylt opp stillingene. Det er ikke bemanningsbransjen som skaper disse hullene. Det er bemanningsbransjen som lukker dem. Det er ikke gitt at svenske og danske sykepleiere som har fast jobb hjemme, men kommer til Norge for å ta oppdrag og fylle turnuser, kan ta fast ansettelse som gir dem arbeidsplikt hos et bemanningsbyrå i Norge. Forslagene fra Kristelig Folkeparti om to hasteevalueringer av konsekvensene for beredskap og bemanning i Helse-Norge understreker hvor uansvarlig og alvorlig dette er. Det er arbeidslivspolitisk historie.

Men det er ikke mindre alvorlig at også norsk næringsliv kan kveles uten muligheter for vekst. Derfor er det lagt fram et løst forslag om følgeevaluering av konsekvensene, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Jeg tar opp forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Når Kværner Stord får en milliardkontrakt som gir 3 000 årsverk fram mot 2020, men ringvirkninger for 12 000 årsverk i et lokalsamfunn med bare 18 000 innbyggere, så fortrenger ikke bemanningsbransjen lokal arbeidskraft, men støtter opp under den. Kværner Stord har tariffavtaler som gir mulighet for innleie. Det er de

små og mellomstore bedriftene i området som skal skalere opp de 12 000 andre arbeidsplassene, som vil slite.

Små og mellomstore bedrifter utgjør ryggraden i norsk næringsliv. Selv om mange er organisert, er det ikke alle som har ansatte med tariffavtale – som i dag kan bli en forutsetning for å kunne leie inn arbeidskraft. Hele én av tre uorganiserte sier i YS Arbeidslivsbarometer at fagforeninger ikke ivaretar deres interesser. I samme undersøkelse svarer 40 pst. at fagforeningene er for tett koblet til politiske partier.

Dette storting vil altså tvinge arbeidstakere til å melde seg inn i organisasjoner som folk selv mener at ikke ivaretar deres interesser. Det er faktisk uhørt. I denne salen snakkes den norske modellen med rette ofte fram. I trepartssamarbeidet sitter arbeidstakere, arbeidsgivere og myndigheter rundt samme bord og løser store utfordringer sammen. I dag undergraves denne modellen av et nytt trepartssamarbeid. LO, Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti presser gjennom forslag det ikke har blitt enighet om rundt bordet med arbeidsgivere og myndigheter.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV skriver i innstillingen at tillit er en avgjørende konkurransefordel i det 21. århundre. Det er jeg helt enig i. Det er ikke tillit til dem som skaper verdier og arbeidsplasser, som utvises i denne salen i dag.

Presidenten: Representanten Heidi Nordby Lunde har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [10:54:27] (komiteens leder): Debatten vi har i dag, startet i utgangspunktet med en utfordring avdekket i én bransje – jeg gjentar én bransje – og for godt under 1 pst. av den yrkesaktive befolkningen som har tatt oppdrag gjennom ulike bemanningsbyrå innen bygg og anlegg, da spesielt i Oslo-området. Likevel står vi i dag foran et flertall, bestående av opposisjonen og Kristelig Folkeparti, som ikke bare vil stramme inn overfor denne bransjen i Oslo, men for samtlige bransjer. Bemanningsbransjen skal heretter måtte begrense vikarpoolen sin, noe som åpenbart vil bety at færre får mulighet til å få en fot innenfor arbeidslivet. Bedrifter vil kunne oppleve at bemanningsbransjen ikke vil klare å stille med vikarer på kort varsel når poolen er redusert. Det er ingen som tjener på situasjonen man nå er i ferd med å skape.

Flertallet stopper heller ikke der. Sammen med Kristelig Folkeparti skal de nå tvinge gjennom at kun de store fagforeningene skal kunne si ja eller nei til innleie via byrå. Det kan synes som om målet i denne saken er mistet av syne, og har i dag – i stedet for å rydde opp i bygg- og anleggsbransjen i Oslo – blitt til en kamp for å tvinge arbeidstakere og arbeidsgivere til å organisere seg.

Det å jobbe for at flere skal velge å organisere seg, er en helt legitim kamp, men ikke gjennom tvang, og ikke på bekostning av at flere folk skal få en fot innenfor arbeidslivet. Det er på sin plass også å understreke at det er under 50 pst. av den yrkesaktive befolkningen som er organisert, og det er et aktivt valg den enkelte tar. For Fremskrittspartiet er det helt grunnleggende at enhver også skal kunne velge å være uorganisert. Norge har et velfungerende og seriøst arbeidsliv i det store og hele. Forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er i all hovedsak godt. Ni av ti arbeidstakere har det bra. Så finnes det dessverre noen useriøse aktører, men da må man rette inn skytset mot dem, noe regjeringen også har gjort gjennom sin målrettede kamp mot arbeidslivskriminalitet.

Med hensyn til inkludering av de svakeste: De som står lengst unna jobb, er de som blir skjøvet enda lenger unna. Kristelig Folkeparti og de andre opposisjonspartiene burde være vel kjent med hva bemanningsbransjen og Nav de siste årene har jobbet med. Det er intensjonsavtaler om samarbeid for å få dem som står tilknyttet Nav, ut i arbeid – gjerne for å teste ut yrkesmobilitet, men også tilpasset en redusert arbeidsevne. Når vi samtidig vet fra flere undersøkelser at bemanningsbransjen gir gode muligheter for faste ansettelser etter noe tid, er det derfor beklagelig at man velger å skyve dem som trenger disse mulighetene mest, enda lenger ut i kulden.

Når dagens innstramming vedtas, er det liten tvil om at bemanningsbransjen ikke vil prioritere å ansette dem med nedsatt arbeidsevne eller som mangler relevant erfaring. Med andre ord setter Kristelig Folkeparti og opposisjonen nå inkluderingsdugnaden flere skritt tilbake for å tvinge gjennom høyere organisasjonsgrad. Midlertidighet er i seg selv ikke et problem i norsk arbeidsliv. Innleie er ikke et generelt problem i norsk arbeidsliv. At mange velger å organisere seg, er heller ikke et problem. Heller ikke det at mange velger ikke å organisere seg, er i seg selv et problem. Det som faktisk er et problem, er at det er altfor mange som står utenfor arbeidsmarkedet, og at porten inn i arbeidsmarkedet i dag verken gjøres høy eller vid, tvert imot gjør man den smalere og lavere for de svakeste.

Trepartssamarbeidet har ofte blitt fremhevet som en viktig suksessfaktor i norsk arbeidsliv – det at vi har ansvarlige arbeidstakere, ansvarlige arbeidsgivere – og sammen med staten finner man ofte gode løsninger. Det betyr samtidig at man må lytte til alle partene og prøve å finne det gode balansepunktet. Dessverre kan det i dag se ut som at noen tror at trepartssamarbeidet består av Arbeiderpartiet, LO og Kristelig Folkeparti. Det er ikke heldig for norsk arbeidsliv. Det som gjør meg mest trist, er at det er de som er lengst unna arbeidslivet, som nå får en enda lengre vei inn.

Solfrid Lerbrekk (SV) [10:59:42]: Eg vil begynna med å takka Kristeleg Folkeparti for at det trass alt vert fleirtal for nokre ting i riktig retning her i dag. Som me veit, har problematikken rundt bemanningsbransjen vore spesielt viktig for arbeidsfolk i byggebransjen. Og som me òg veit, ville Jesus vore organisert i Fellesforbundet.

SV trur på eit rettferdig samfunn, eit samfunn der det ikkje spelar noka rolle kven foreldra eller besteforeldra dine er, eit samfunn der ein på fellesskapet sine premisser byggjer sitt eige liv gjennom hardt og ærleg arbeid, eit samfunn der alle har like moglegheiter til å lykkast. Gjennom fagforeiningane har me bygt den velferdsstaten som me vanskeleg kan sjå føre oss eit Noreg utan. Gjennom ein god offentleg skule vert alle løfta opp til å få gode føresetnader for å lykkast, og gjennom kollektive avtalar i arbeidslivet og eit sterkt stillingsvern vert ein beskytta mot utnytting og uverdige låge lønningar. Dei seier at kvar generasjon står på skuldrene til den før. Dette er det me kallar eit samfunn og eit arbeidsliv for dei mange.

Dessverre har me dei siste åra sett ei utvikling i retning av eit kaldare samfunn, eit samfunn for dei få, dei på toppen. Hovudregelen i arbeidslivet, at alle skal vera fast tilsette, har i enkelte bransjar berre vorte ein myte. I byggebransjen gjekk dei til politisk streik for å få bemanningsbyråa vekk frå arbeidsplassane sine. På veldig mange byggeplassar vert det brukt ulovleg innleie. Dei tilsette veit ikkje når dei får arbeid, og dermed heller ikkje når dei får løn. Korleis skal ein klara å planleggja å starta ein familie når ein ikkje veit kvar eller om ein har jobb om eit halvt år?

Mange av dei tilsette i bemanningsbyråa jobbar på mellombelse kontraktar eller som fast tilsette utan løn mellom oppdrag, noko som betyr at dei på kort varsel kan få bakken slått vekk under seg. Det trygge norske arbeidslivet, fundamentet, slår no sprekkar. Departementet skriv sjølv i proposisjonen:

«Det har utviklet seg en praksis med økt bruk av avtaleformer som ikke gir forutsigbarhet for arbeid og dermed lønnsinntekt. Dette gjelder særlig i bemanningsbransjen med avtaler om «fast ansettelse uten garantilønn».»

Og vidare:

«Departementet har i tillegg fått innspill fra blant andre Arbeidstilsynet som tilsier at bruken av avtaler med liten eller ingen forutsigbarhet for arbeid og inntekt også vokser i andre bransjer, blant annet i restaurantbransjen, i renholdsbransjen og i varehandelen.»

Sprekkane spreier seg no fort til fleire bransjar. No ser me at stadig fleire har fått ei lausare tilknytning til arbeidslivet. Det er viktig at me no tydeleggjer kva som skal til for å kunna kallast fast tilsett etter loven. Kon-

traktar som ikkje gjev garanti for arbeid, kan ikkje lenger kallast arbeidskontraktar. Difor må fast tilsetjing definerast som «løpende og tidsubegrenset, at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, og at arbeidstaker sikres forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsomfang». Samtidig må arbeidstakarar som jobbar periodevis, sikrast «forutsigbarhet for arbeidstid og arbeidsfri». Dermed melder eg at SV støttar Arbeidarpartiets forslag om definisjon av faste tilsetjingar.

Me meiner at bemanningsbyråa berre skal brukast til å dekkja eit reelt vikarbehov. Utover dette må bedriftene inngå avtale med tillitsvalde. Me forstår at byråa kan vera viktige for små bedrifter som er sårbare for sjukdom. Difor legg me til rette for dette. Men det er samtidig viktig at me har eit lovverk som sikrar at arbeidsforholda er føreseielege for alle arbeidstakarar.

Dei forslaga som SV er med på i denne innstillinga, vil sikra eit godt samfunn for dei mange, ikkje berre for arbeidsgjevarane.

Eg varslar at SV vil røysta for Arbeidarpartiets forslag, nr. 3.

Terje Breivik (V) [11:04:41]: Arbeidslivskriminalitet, arbeidsgjevarar og verksemdar som ikkje har skruplar med å utnytta arbeidstakarar for eiga vinning, kan nesten ikkje prioriterast høgt nok å få bukt med. Ikkje berre går det ut over arbeidstakaren som vert utnytta. Det går òg ut over alle seriøse arbeidsgjevarar og verksemdar.

I lovproposisjonen som me behandlar i dag, er det særleg tilhøva i delar av bemanningsbransjen som vert adresserte og svarte på frå regjeringa si side. Ikkje minst vert misbruken som er avdekt i bygg- og anleggsbransjen i Oslo-området, møtt med målretta og tunge tiltak – tiltak og forslag til innstrammingar som vil demma opp for misbruk utan at det får altfor store negative følger for dei lovlydige verksemdene, og ikkje minst slik at seriøse bemanningsbyrå framleis kan vera eit nødvendige supplement og lågterskeltilbod for menneske som slit med å få arbeid av ulike grunnar, eller som på grunn av livssituasjonen er godt fornøgde med å jobba i eit bemanningsbyrå på innleigd basis.

Etter Venstres vurdering har regjeringa makta den vanskelege balansen godt i forslaget sitt med å demma opp for kjeltringane, samstundes som ein tek vare på ein heilt nødvendig fleksibilitet for næringslivet og rolla eit bemanningsbyrå har for at fleire vert inkluderte i arbeidslivet.

Kombinert med at Stortinget i dag ytterlegare bidreg til å auka tilsynet og mogleghetene for å gripa inn overfor dei som bryt lovverket, tek me eit nytt viktig steg for å bukt med arbeidslivskriminaliteten.

Det er sjølvsagt vanskeleg å hevda at forslaga til innstrammingar og lovendringar som Venstre stiller seg bak i dag, er dei endelege svara på å koma ukultur og arbeidslivskriminalitet til livs. Men å gå så langt som mindretalet i komiteen med Arbeidarpartiet i spissen føreslår, utan konsekvensutgreiing, utan høyring, utan respekt for det same trepartssamarbeidet dei snakkar så fint om, å skjera alle over éin kam utan motførestellingar når problemet i hovudsak er avgrensa til éin bransje, nemleg bygg og anlegg, og primært i Oslo-området, ber dessverre meir preg av skinnargumentasjon enn av å gjera dei nødvendige lovendringane tufta på fakta og andre viktige omsyn.

Venstre er sjølvsagt samd i at høg organisasjonsgrad er viktig. Sterke og ansvarlege fagorganisasjonar er ein sentral føresetnad for det suksessfulle trepartssamarbeidet me har i Noreg. Men korleis kan ein hevda at lovendringar og innstrammingar som rammar alle bransjar og verksemdar, som lukkar dører, hevar tersklar, som openbert kan gje færre arbeidsplassar og gjera at færre kjem inn i arbeidslivet, som resultat, skal vera bra for organisasjonsgraden? Venstre og regjeringa har som mål å få fleire inn i arbeidslivet – å gje fleire ein sjanse. For Venstre er ikkje inkludering og inkluderingsdugnad berre flotte ord til bruk i festtalar, men ord som forpliktar i praktisk politikk. Då er svaret å kjempa mot arbeidslivskriminaliteten målretta og systematisk utan å gjera dørstokken inn i arbeidslivet endå høgare for dei som treng det mest, slik Venstre og dei andre regjeringspartia føreslår å røysta i denne saka.

Steinar Reiten (KrF) [11:08:41]: Ut- og innleie av arbeidskraft har siden år 2000 fått en voksende betydning i europeiske arbeidsmarkeder, også det norske. Innleie kan lette midlertidige behov for spesialkompetanse og avhjelpe flaskehalser i produksjonen. Virksomhetene kan lettere tilpasse arbeidsstokken fleksibelt og unngå å bli sittende med kompetanse de ikke får benyttet. For arbeidstakere kan midlertidig ansettelse i flere tilfeller tjene som inngangsport til arbeidslivet. I andre tilfeller kan derimot midlertidig tilsetning gi arbeidstakeren svakere incentiv til å lære og arbeidsgiveren svakere incentiv til å drive opplæring enn ved fast tilsetning. Det kan, sammen med mindre erfaring og kontinuitet, ha en negativ effekt på produktiviteten. Innleie gir i flere næringer også utfordringer når det gjelder rekruttering til faglærte yrker, og økt arbeidslivskriminalitet.

For den enkelte gir det å være innleid svakere rettigheter til lønn og pensjon og lite forutsigbarhet for framtiden for å ta opp boliglån og stifte familie. Holden III-utvalget peker på at hvis omfanget av midlertidig tilsetning blir for stort, vil det kunne svekke grunnlaget for den tilliten og de gode samarbeidsrelasjonene som sær-

preger norsk arbeidsliv. Økt innslag av arbeidsutleie har også gjort arbeidslivsstrukturene mer komplisert. Det kan påvirke lønnsdannelsen og arbeidslivsrelasjonene mer generelt.

Kristelig Folkeparti avviser den øvrige opposisjonens ønske om et forbud mot innleie, fordi det ville svekke norsk verdiskaping og bedriftenes fleksibilitet. Samtidig har vi ønsket å gjøre noen nødvendig innstramminger for å holde bruken av innleie og midlertidighet på et bærekraftig nivå og styrke organisasjonsgraden, slik at vi unngår negative effekter for lønninger og arbeidslivsrelasjoner.

For det første vil Kristelig Folkeparti skjerpe kravet til organisering på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden for å kunne inngå skriftlig avtale om innleie. Virksomheter som er bundet av tariffavtale, bidrar positivt til et velordnet arbeidsliv. De tillitsvalgte kan på sin side få støtte og råd fra fagforeninger med tyngde og innsikt. Slike krav til arbeidstakerrepresentasjon er det tradisjon for i arbeidsmiljøloven. Vi vil at dette skal gjelde generelt i arbeidslivet, fordi vi ser at arbeidstakernes stilling blir utfordret ikke bare i bygg- og anleggsnæringen, men også i bransjer som restaurantbransjen, renholdsbransjen og varehandelen. Jeg vil understreke at virksomheter som er omfattet av en landsomfattende tariffavtale gjennom såkalte hengeavtaler inngått med en fagforening med innstillingsrett, også er omfattet av bestemmelsen.

For det andre støtter Kristelig Folkeparti regjeringens forslag om å tydeliggjøre definisjonen av faste ansettelser, slik at stillingskategorien «fast ansettelse uten garantilønn» blir ulovlig. Dette er i tråd med forslag fra Kristelig Folkeparti i 2015. Vi støtter ikke regjeringens forslag om samtidig å gi en særskilt adgang til midlertidige ansettelser i bemanningsforetakene, fordi vi i likhet med en samlet arbeidstakerside frykter økt midlertidighet som resultat. Kristelig Folkeparti foreslår imidlertid en konsekvensutredning før loven trer i kraft, særlig med tanke på helsesektoren, når det gjelder fleksibilitet og tilgang på kvalifisert personell, hvis bemanningsforetak som hovedregel må ha fast ansatte. Vi foreslår også at regjeringen utreder en unntaksbestemmelse fra hovedregelen om fast ansettelse for bemanningsforetak som leverer tjenester til helsesektoren. Til slutt vil Kristelig Folkeparti be regjeringen fremme forslag om en tilsynsordning med innleie og utleie, og sanksjonsmuligheter ved ulovlig innleie og utleie.

Jeg tar herved opp de forslagene som Kristelig Folkeparti fremmer i saken. Jeg vil knytte en kort kommentar til forslag nr. 8, som er et forslag om identisk ordlyd med det som er lovens ordlyd i dag. Det kan virke litt forvirrende at det står «gjøres følgende endringer» i innledningen til I, men vi fremmer altså forslag om at denne

paragrafen fortsatt skal stå i loven, fordi vi i likhet med Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet er av den oppfatning at den paragrafen ikke skal endres nå.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har teke opp dei forslaga han viste til.

Bjørnar Moxnes (R) [11:12:51]: I dag starter jobben med å stoppe bemanningsbransjens herjinger i norsk arbeidsliv for alvor. Det første Rødt foreslo på Stortinget, var å forby bemanningsselskaper på byggeplasser i Oslofjordområdet. Det fikk vi ikke med oss flertallet på, men vi fikk med oss hele rød-grønn side, og det er mye å glede seg over i det som skal vedtas her i Stortinget i kveld.

I vinter mobiliserte fagbevegelsen i byggebransjen til to streiker for å forby innleie på byggeplassene rundt Oslofjorden. Lovendringene som får flertall i dag, viser at fagbevegelsen vinner fram når den mobiliserer medlemmene og krever politiske endringer.

Det er gledelig at Kristelig Folkeparti har tatt fagbevegelsens bekymringer på alvor. Det sikrer flertall for at vi nå tar flere viktige skritt i riktig retning, ikke minst for å skape et mer familievennlig arbeidsliv og for å styrke muligheten for et arbeidsliv som kan tilby ungdom lærlingplasser. Det er spesielt viktig at flertallet går inn for å heve avtaleadgangen, slik at det bare er reelle fagforeninger som kan gjøre avtale om innleie etter arbeidsmiljøloven § 14-12 punkt 2. Det skal nå gjelde i alle bransjer. Det er bra. Da er det håp for at de bransjene som ikke har blitt like ille som byggebransjen, ikke ender opp der, uten at vi har innført tiltak for å unngå det.

Når det gjelder byggeplassene, går dessverre ikke flertallet langt nok med tanke på tiltakene som trengs. På fredag møtte jeg tillitsvalgte på en av byggeplassene hvor staten har ansvaret, nemlig byggeplassen til det nye nasjonalmuseet, som bygges for over 5,8 mrd. kr. Der fortalte tillitsvalgte at AF Gruppen, som vant anbudet, bare har fire egne bygningsarbeidere av de totalt 429 som jobber på byggeplassen. Så godt som alle som gjør jobben på statens egen byggeplass, er altså leid inn eller jobber for underentreprenører. De tillitsvalgte har nylig telt opp 16 bemanningsbyråer samtidig inne på denne byggeplassen, som er et prestisjeprosjekt for staten og med en av de største entreprenørene i bransjen som hovedansvarlig. De har funnet mange brudd på reglene for innleie på denne byggeplassen. Det er både tre og fire ledd av selskaper i kjeden, mot reglene om at det skal være to ledd. Andelen lærlinger og fagarbeidere er heller ikke i nærheten av det som er Statsbyggs egne krav.

De tillitsvalgte for dem som jobber der, sier at de ikke tror på noen som helst bedring av situasjonen før Arbeidstilsynet får skikkelige sanksjonsmuligheter overfor dem som driver med ulovlig innleie. De mulighetene

har ikke Arbeidstilsynet per i dag. Det er litt rart at partier som vanligvis er såkalte lov-og-orden-partier, ikke er for å straffe dem som bryter arbeidslivets lover og regler – da er det fritt fram, hilsen Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Sanksjonen bør være at hvis det oppdages brudd på innleiebestemmelsene, opphører innleieforholdet og bedriften må forlate plassen og få bøter som svir.

Tas man i å bryte fartsgrensen eller snike på trikken, får det konsekvenser, men det får nærmest ingen konsekvenser hvis man bryter arbeidsmiljøloven. Vi må endre på rettstilstanden, slik at også disse lovbrysterne faktisk møtes med en straff som svir så mye at de slutter å basere seg på lovbrudd som forretningsmodell i arbeidslivet.

Det jeg fikk høre på byggeplassen for det nye nasjonalmuseet sist fredag, styrker meg i troen på at vårt forslag om forbud mot innleie i Oslofjordområdet er riktig og viktig. Vi har fått med oss Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV på å kreve et slikt forbud. Det peker fram mot hva som kan skje etter neste valg. Forslaget faller i dag, men vi kommer ikke til å gi oss i kampen for å bli kvitt bemanningsuvesenet. Det må stanses før det river ned den norske modellen i arbeidslivet.

Statsråd Anniken Hauglie [11:17:39]: De fleste arbeidstakere i Norge har fast ansettelse, og de trives på jobb. Det er også slik det skal være. Det må likevel være noe fleksibilitet i arbeidslivet, særlig når det gjelder virksomhetenes mulighet til å få dekket opp fravær og uforutsette arbeidstopper. Derfor har vi også en viss adgang til midlertidige ansettelser og innleie av arbeidskraft.

Samtidig har vi sett en utbredt bruk av arbeidsavtaler som ikke gir forutsigbarhet for arbeid i bemanningsbransjen, og dessuten en bekymringsfull og økende bruk av innleie innenfor bygg og anlegg. Dette ønsker vi å rydde opp i, og det er bakgrunnen for at regjeringen har lagt fram denne lovproposisjonen som Stortinget nå har til behandling.

Forslaget om å presisere hva fast ansettelse innebærer, skal tydeliggjøre at fast ansettelse er et tidsubegrenset ansettelsesforhold, at det krever et reelt stillingsvern, og at de ansatte er sikret forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsomfang. Avtaler om «fast ansettelse uten garantilønn», uten et garantert minste arbeidsomfang, kan ikke videreføres uten å komme i strid med forslaget.

Vi foreslår videre krav om at arbeidsgiveren skal gi forutsigbarhet for når arbeidet skal utføres, også i tilfeller der arbeidet skal utføres periodevis eller på spredte dager. Formålet er å avklare når arbeidsplikten inntreffer, slik at arbeidstakere ikke må stå til disposisjon til enhver tid. Dette er særlig viktig i deltidstilfellene. Jeg er glad for

at flertallet vil støtte disse lovendringene fra regjeringens side.

De økonomiske utsiktene i Norge er gode. Arbeidsledigheten er på vei ned, veksten er på vei opp, og flere kommer nå i jobb. Da er det viktig at vi legger til rette for at bedriftene har tilgang til kompetent arbeidskraft. Jeg møter små, mellomstore og store bedrifter landet rundt som sliter med å finne kompetent arbeidskraft. Her spiller nettopp bemanningsforetakene en viktig rolle, fordi de kan skaffe vikarer med rett kompetanse på kort varsel.

Høringen i 2017 viste at mange mener det er behov for tiltak for å begrense innleie. Det har likevel vært ulike oppfatninger om hva som bør gjøres, og hvordan. Regjeringens forslag til innstramming gjelder bygg- og anleggsvirksomheten, fordi det er her omfanget av innleie har vært problematisk. Jeg noterer at flertallet går inn for å stramme inn på adgangen til innleie av arbeidskraft i alle bransjer. Det er en innstramming som også vil ramme bransjer hvor innleie ikke er en utfordring – et forslag som heller ikke er utredet, ikke har vært på høring og ikke vært drøftet med partene.

I høringen har flere pekt på at det forekommer en del ulovlig innleie, og at det bør innføres tiltak som gir tilsyn, kontroll og sterkere sanksjonering. Vi er i gang med å utrede og gjennomgå eksisterende håndhevingsmekanismer, med sikte på tiltak for å hindre ulovlig innleie. Temaet reiser spørsmål som krever nærmere utredning, bl.a. prinsipielle spørsmål om grensedragninger mellom privatrettslig og offentligrettslig håndheving. Jeg er glad for at flertallet også ser behovet for at dette må utredes forsvarlig før noe foreslås.

Som kjent var disse temaene også oppe i Stortinget tidligere i år. Proposisjonen følger også opp vedtaket fra mars, slik vi mener det er riktig og forsvarlig. Jeg mener forslaget som er lagt fram, gir en god balanse mellom innstramming og nødvendig fleksibilitet.

Til slutt: Vi har i trepartssamarbeidets ånd forsøkt å balansere de ulike hensynene og interessene i saken, dvs. ivareta både arbeidstakernes og arbeidsgivernes interesser og behov. Jeg merker meg her at opposisjonen, Kristelig Folkeparti inkludert, har valgt å se bort den ene sidens interesser og behov. Jeg tar det til etterretning, men jeg skulle ønske at man her også kunne valgt å se den totale balansegangen som vi har forsøkt å ivareta med det forslaget som her ligger til behandling.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [11:22:38]: Det som statsråden framstiller som ein balansegang, er i realiteten ei form for dobbeltkommunikasjon. For trass i kraftige bekymringer knytte til utviklinga i delar av bemanningsbransjen, trass i at regjeringa sjølv, statsråden sjølv, på den eine

sida brukar uttrykk som «slavelignende forhold» og sjølv òg uttrykkjer sterke bekymringar for korleis auka innleige kan påverka norsk arbeidsliv, erfarer me på den andre sida at det vert lagt til rette for og lagt fram forslag som gjev auka handlingsrom for bemanningsbransjen gjennom ein eksklusiv rett til mellombels tilsetjingar.

Representanten Nordby Lunde gav uttrykk for at ho var bekymra for distriktssjukehusa og bemanninga der. Men er det ikkje korrekt at bekymringane frå f.eks. Nordlandssjukehuset som kjem fram i brev til Helse Nord, faktisk er ei følgje av ein førespurnad frå statsråden sine kollegaer i Helse- og omsorgsdepartementet i førre veke?

Statsråd Anniken Hauglie [11:23:39]: Jeg kjenner ikke til hvilken korrespondanse som har gått mellom Helsedepartementet og Nordlandssykehuset.

Jeg vil imidlertid ta avstand fra påstanden om at vi driver dobbeltkommunikasjon. Det vi gjør i proposisjonen ved at vi bl.a. definerer fast ansettelse i loven, vil f.eks. fjerne adgangen til den typen kontraktsform som var noe av utgangspunktet for hele innleiedebatten, nemlig ansettelsesformen fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag, som jo også er omtalt som slavekontrakter. Ved at vi definerer fast ansettelse på den måten vi nå gjør, fjerner vi den adgangen som var utgangspunktet for debatten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:24:33]: Senterpartiet er veldig glad for at statsråden er tydelig på at det heretter ikke skal være noe som heter fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag. Det er en konsekvens av at vi har fått fast ansettelse inn i loven, og det er også en konsekvens av ny § 14-6 første ledd bokstav j, som det er enighet om i komiteen.

Det som imidlertid blir utfordringen nå, er faste deltidsstillinger i bemanningsbransjen, eksempelvis en deltidsstilling på 30 pst. Er det som regjeringa har framlagt, sånn å forstå at dersom en har en fast deltidsstilling på 30 pst., så har arbeidstakeren rett til 30 pst. lønn hver måned, eventuelt at mertid kommer som merlønn, eventuelt at overtid kommer som overtidbetaling?

Statsråd Anniken Hauglie [11:25:33]: Slik jeg oppfattet spørsmålet, er det spørsmål om hvordan gjennomsnittsberegninger skal gjøres. Der har jeg sett at det har vært en diskusjon også i komiteen om hvorvidt man skal ha en løpende utbetaling, eller om man skal få utbetalinger når oppdraget er utført.

Jeg ser bl.a. at Senterpartiet ønsker at man skal ha en jevn utbetaling, uavhengig av når oppdraget utføres. Vi mener at det ikke er nødvendig, men at man skal få lønn når oppdraget utføres, og ikke nødvendigvis når opp-

draget ikke utføres. Vi mener det er en unødig detaljstyring som ikke er hensiktsmessig. Hvordan overtidbetalingen og ekstratilleggene skal utbetales, er antakeligvis et forhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Om det skal være en del av grunnlønnen, eller hvordan overtidbetaling skal gjennomføres, tar ikke vi stilling til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:26:30]: Det var en sterk formulering.

Den nye § 14-6 første ledd bokstav j sier jo:

«Dersom arbeidet skal utføres periodevis, skal arbeidsavtalen fastsette eller gi grunnlag for å beregne når arbeidet skal utføres.»

Sammen med en definisjon av fast ansettelse og det regjeringa skriver i proposisjonen, har tilnærmet alle forstått at statsrådens intensjon var at ved en deltidsansettelse i et bemanningsforetak skulle den deltidsansatte få lønn hver måned i henhold til stillingsprosenten. Er det virkelig sånn at den deltidsansatte ikke får lønn hver måned i henhold til stillingsprosenten?

Statsråd Anniken Hauglie [11:27:26]: Det vi presiserer, og som jeg også gjorde rede for i mitt innlegg, er at man nå skal definere fast ansettelse, og det skal også være forutsigbarhet når det gjelder omfanget av oppgavene og lønn, slik at man kan planlegge arbeidstiden sin. Det betyr at hvis man har en arbeidstid hvor man kanskje ikke skal jobbe like mye hele tiden, skal det komme klart fram, slik at arbeidstakeren ikke står til disposisjon – man fjerner den uforutsigbarheten man har sett tidligere. Lønn, omfang og når skal nå presiseres, i motsetning til hva som har vært tilfellet tidligere.

Det har vært en diskusjon, etter hva jeg forstår, om man skal ha den samme lønnen hele tiden, uavhengig av om man jobber ulikt. Det har ikke vi tatt stilling til. Men forutsigbarhet skal det være både når det gjelder omfanget – hvor mye – når og lønnen.

Solfrid Lerbrekk (SV) [11:28:33]: Me har fått innsyn i eit brev som skal vera sendt frå den politiske leiinga i Helse- og omsorgsdepartementet, der dei ber Helse Nord senda ein tekst om kvifor forbod mot innleige kan ha negative konsekvensar for sjukehuset. Meiner statsråden det er problematisk at departementet vert brukt til å spreia usanningar om ein debatt i arbeids- og sosialkomiteen? Og meiner statsråden at departementet bør brukast til å spreia panikk i helseføretaka på denne måten – ved å gje feilaktig informasjon om saker som er under arbeid?

Statsråd Anniken Hauglie [11:29:17]: Jeg har ikke sett det brevet som er sendt fra Helse- og omsorgsdepartementet til Helse Nord, men jeg forutsetter at det brevet som eventuelt er sendt, har korrekt informasjon.

Det er ingen tvil om at når man nå reduserer bemanningsbyråenes mulighet til å leie ut, vil det selvfølgelig også være vanskeligere for virksomheter å leie inn. Det er ingen skremselspropaganda, det er et rent faktum. Vi vet at helseforetakene i stor grad er aktører som trenger innleie. Jeg har jo sett at helse- og omsorgssektoren er brukt som begrunnelse for at man skal stramme inn.

Men det er ikke bare helseforetakene som vil få problemer med dette. Enhver virksomhet som har behov for å leie inn vikarer, vil etter dette få vanskeligheter med det, fordi man begrenser byråenes mulighet til å leie ut. Det som Helse Nord kan gjøre – på linje med alle andre store virksomheter – er å organisere innleien selv, ved at man har ringevikarer, eller ved at man lyser ut stillinger. Men mange virksomheter foretrekker å sette ut denne tjenesten, fordi den er ressurskrevende for mange virksomheter.

Steinar Reiten (KrF) [11:30:30]: I arbeidet med denne saken er en av de tingene som har overrasket meg mest, å få dokumentert hvor stort omfang bruken av bemanningsforetak har i offentlig sektor. Norsk Sykepleierforbund kjørte en undersøkelse i 2016 der over 300 norske kommuner svarte at de gjorde seg bruk av bemanningsforetak for å skaffe vikarer, og at de i løpet av de siste fire årene før 2016 til sammen hadde brukt 3,2 mrd. kr på å kjøpe den type tjenester.

Er statsråden enig i at ved at det offentlige holder seg med egne vikarpooler, kan en spare betydelige midler fordi bemanningsforetakene selvsagt også tar seg betalt for å yte sine tjenester, i tillegg til at de formidler vikarene?

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anniken Hauglie [11:31:13]: Vi må forstå at virksomheter har legitime behov for å leie inn – det kan være topper, det kan være vikariater, det kan være svangerskapspermisjon, det kan være andre forhold som gjør at man har et behov. Det er legitimt, det er ikke kriminelt, og det er heller ikke spesielt suspekt å gjøre det.

Hvor mye man sparer på å ha egne pooler, kan ikke jeg stå og si her. Men hvis man ikke skal kjøpe tjenesten av bemanningsbyråene, må man utføre tjenesten selv, dvs. da må man også bemanne opp sine egne HR-avdelinger. Større virksomheter har HR-avdelinger. For dem vil dette sannsynligvis ikke være en spesielt stor sak – de trenger kanskje litt flere ressurser – men små og mellomstore bedrifter landet rundt har ikke HR-avdelinger, de har ikke de ressursene. Spørsmålet er: Hvor mange ressurser skal de bruke på denne type tjenester, som de kan kjøpe av andre? Og hvor mye skal de bygge opp av denne type kompetanse i eget hus?

Jeg mener at man går altfor langt i å begrense muligheten til å kjøpe tjenestene ute.

Bjørnar Moxnes (R) [11:32:30]: Statsråden advarer mot å kreve at tiltak gjelder for alle bransjer, altså heve avtaleinngåelsen, for det er ikke like ille over alt. Men hvis det ikke er noe problem med innleie, vil jo ikke tiltaket ramme noen som helst, for da er ikke innleie noe problem i utgangspunktet.

Så er det også rart at statsråden mener det vil bli vanskelig å skaffe vikarer. Meg bekjent var det ulovlig med kommersiell innleie fra 1950 og fram til år 2000. Da ble visstnok landet bygd. Det ble reist boliger, hus og bygninger, og det var innleie mellom entreprenører istedenfor innleie fra kommersielle bemanningsbyrå. Det fungerte helt fint, og man unngikk at folk gikk uten fast stilling. Jeg lurer på om statsråden har noen tanker om hvilke sanksjoner man skal møte aktører med som faktisk bryter disse bestemmelsene. Bør de forvises fra byggeplassen? Bør de miste oppdraget? Bør de få bøter som svir? Finnes det noen sanksjoner som statsråden går inn for?

Statsråd Anniken Hauglie [11:33:34]: Det er fullt mulig å leie ut mellom produksjonsbedrifter i dag også, men det er gjerne slik at graden av innleie følger konjunktorene. I gode tider kan omfanget øke, og i dårlige tider går gjerne omfanget ned. Det er gjerne slik at er det to verft og det er oppgangstid, er det oppgangstid for begge verftene. Det betyr at begge verftene trenger folkene sine selv. Det er ikke nødvendigvis slik at en kan leie ut mellom produksjonsbedriftene heller, men adgangen er der allerede.

Så synes jeg det er en utfordring med representanten Moxnes, og det er at representanten sidestiller innleie med kriminalitet, at det er per definisjon ulovlig, men det er jo ikke det. Innleie er lovlig, og det kommer til å være lovlig også etter vedtak i denne sal. Men Stortinget gjør det betydelig vanskeligere å leie inn også når det er helt legitime behov, f.eks. ved sykdom og annet. Det er det jeg vil advare mot, at man nå gjør det vanskeligere. Vi mener at vårt forslag ville begrenset der hvor det i dag er uønsket mye.

Arild Grande (A) [11:34:42]: Som statsråden selv pekte på, finnes det en rekke muligheter for den som ønsker å ta unna økt bemanningsbehov gjennom innleie eller gjennom å ha egne vikarpooler. Derfor har Stein Lier-Hansen i Norsk Industri gitt oss tillatelse til å si at for Norsk Industri er de nye reglene som blir vedtatt i dag, fullt ut til å leve med. Da bør det være mulig for offentlig eide virksomheter, som f.eks. sykehusene, å håndtere dette på en god måte. Det er regjeringens ansvar å sørge for at de blir satt i stand til å gjøre det. Stor-

tinget har allerede ved vedtak 24. mai gitt regjeringen marsjordre om å redusere vikarbruken i helseforetakene og å få flere hele, faste stillinger, som er en ønsket virkning av det vi nå vedtar. Vil statsråden ta ansvar for at helseforetakene blir godt orientert om reglendingene i god tid, og for at vedtakene fra 24. mai blir fulgt opp?

Statsråd Anniken Hauglie [11:35:45]: Jeg tviler ikke et sekund på at Norsk Industri vil leve ganske godt med dette. De store virksomhetene har allerede i dag landsdekkende tariffavtaler, og de har sannsynligvis også ganske store HR-avdelinger til å håndtere denne typen ting. Men dem jeg tror utfordringene blir større for, vil være de små og mellomstore bedrifter i distriktene, som ikke har de store HR-avdelingene, eller som kanskje heller ikke har ansatte som er organisert i de fagforeningene som gir anledning til dette. Jeg mener at Stortinget også må ta hensyn til dem som har legitime behov, men som ikke oppfyller de kravene som man nå setter.

Så er det fint at også Arbeiderpartiet er opptatt av vikarbruk i helse- og omsorgssektoren. De var ikke så opptatt av bruk av innleie da vi endret lov om statens ansatte, da vi ønsket å begrense antall år man kunne leie inn. Regjeringen foreslo å redusere fra fire til tre år. Arbeiderpartiet stemte da imot.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter..

Kårstein Eidem Løvaas (H) [11:36:58]: Som vi har hørt i dag, er utfordringene knyttet til omfattende bruk av innleie i hovedsak begrenset til bygg- og anleggsbransjen i Oslofjordområdet. Derfor var også tiltakene som opprinnelig var foreslått, begrenset til denne bransjen, hvor det er dokumenterte utfordringer. Dette er viktig, fordi Arbeiderpartiet stempler med sitt forslag alle som ikke har en landsomfattende tariffavtale med fagbevegelsen, som useriøse. Jeg er ikke overrasket over at Arbeiderpartiet setter systemisk tenkning foran fleksible løsninger, for når man har en grunntro på at alt skal passe inn i en boks og fornekte at virkeligheten er fleksibel, blir det slik. Men å straffe hele det norske næringslivet er skivebom.

Arbeiderpartiet vil tvinge bedrifter og deres ansatte til å organisere seg. Det er et angrep på organisasjonsfriheten og gjør det vanskeligere for små og mellomstore bedrifter og bransjer. Det er forståelig at Arbeiderpartiet er opptatt av å kvittere ut pengebidragene fra LO og andre som kjøper seg plass i Arbeiderpartiets sentralstyre, men å straffe seriøse arbeidsgivere for å få opp organisa-

sjonsgraden burde være uholdbart, selv for Arbeiderpartiet.

Dette forslaget har ikke vært på høring eller blitt utredet. Det er både uansvarlig og useriøst at så store endringer i arbeidsmiljøloven skal vedtas over bordet i Stortinget uten at også partene i arbeidslivet har blitt hørt. Arbeiderpartiet kveler bevisst eller ubevisst oppturen vi nå ser i norsk økonomi. At Arbeiderpartiet gjør disse tingene, er trist, men dessverre ikke overraskende. Men Kristelig Folkeparti? Kristelig Folkeparti peker på økt organisasjonsgrad som en viktig årsak til å støtte forslaget. Er LO på vei inn i Kristelig Folkepartis styrende organer også? Én ting er at det offentlige er avhengig av, som vi har hørt i dag, å dekke sitt vikarbehov for å levere gode velferdstjenester. Det gjelder f.eks. sykepleiere i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Det gjelder ansatte i barnehager, i skoler og i barnevernet. Dette vil nå bli vanskeligere. Men mye verre: Forslaget hever terskelen for å komme inn i arbeidslivet. Dette rammer de mest sårbare, som funksjonshemmede, personer med innvandrerbakgrunn, personer med hull i cv-en og unge uten utdanning og arbeidserfaring.

Én av Kristelig Folkepartis representanter sa i en kommentar til media i forrige uke: «En del av vårt idégrunnlag har vi fra bibelen. Det dreier seg om å stå opp for de svakeste». Klokskapen i å bruke Bibelen som retningsgiver i politisk virke kan vi diskutere, for mellom de to permene står som kjent tekster som utfordrer både menneskerettigheter og fornuft. Men når man sier at det dreier seg om å stå opp for de svakeste, men faktisk handler i motstrid til det, blir det rart. Kristelig Folkeparti sørger i dag for å stenge den viktigste veien inn i arbeidsmarkedet. Dermed torpederer de inkluderingsdugnaden, der målet er å gi flere muligheten til å prøve seg i arbeidslivet. Jeg er redd det bare er to mulige tolkninger av Kristelig Folkepartis posisjon: Enten forstår de ikke hva de gjør, eller så opererer de med doble standarder.

Hadia Tajik (A) [11:40:04]: Det som det her er snakk om, er ei historisk opprydning i norsk arbeidsliv. Arbeiderpartiet tek ansvar i opposisjon – i lag med SV, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Me har jobba oss i lag i saka om innleige – av omsyn til arbeidsfolk og av omsyn til familiane deira.

Det er eit faktum at folk treng fast grunn under føtene sine, dei treng at det er føreseieleg, dei treng faste jobbar, dei treng klare rettar. Det er på tide å seia at nok er nok, og at det no er på tide å få kontroll over utviklinga i norsk arbeidsliv. Det er noko av bakteppet for at me strammar inn reglane for innleige, ved at me løftar opp rettane til vanlege folk.

Me har frå denne talarstolen høyrte ei rekkje bekymringar for fleksibiliteten til industrien og til små og mellomstore bedrifter. Eg kan trøysta med at det er ei grunnlaus bekymring. Me sikrar framleis næringslivet den fleksibiliteten som trengst for f.eks. å leiga inn spesialistkompetanse, henta inn vikarar eller ta unna toppar i gode tider. Den fleksibiliteten finst framleis.

For Arbeidarpartiet har det alltid vore viktig at me sikrar rettane til arbeidsfolk, samtidig som me sikrar næringslivet gode vilkår og handlingsrom. Det har dei òg med forslaga våre.

Det er ikkje einigheit mellom høgresida og venstresida om problembeskrivinga i denne saka. Høgrepartia meiner at innleige ikkje er eit stort nok problem til at dei vil føreslå kraftfulle tiltak. Her er stortingsfleirtalet ueinig med statsråden. Me meiner at omfanget av dette utgjer – i lag med nulltimarskontraktar og mellombelse kontraktar – ein fare for å fortrenge faste tilsetjingar, at det utgjer ein fare for å svekka posisjonen til arbeidstakaren, og at det òg vil kunna føra til at arbeidsgjevaren har mindre vilje til å investera langsiktig i sine tilsette, for dei skal trass alt ikkje vera der så lenge. Det arbeidslivet vil me ikkje ha.

Så høyrer eg at representanten Wiborg og representanten Eidem Løvaas no avslørar at når det gjeld inkluderingsdugnaden til regjeringa, hadde dei tenkt at han skulle verta gjennomført med bemanningsbransjen i front. Det vil eg seia er ikkje mykje til innsats for å få folk i jobb. I praksis inneber det legitimeringa av utviklinga av omfanget av ein bransje som vil gjera han større og viktigare viss dei hadde fått gjennomslag for det, heller enn å avgrensa han til vikarbruk, spesialistar, ta unna toppar – altså vera det tillegget som det eigentleg er meint å vera, ikkje det grunnlaget som høgresida ønskjer å leggja til rette for.

Me har rett og slett ulike visjonar for folk og ulike visjonar for arbeidsliv. Det er ganske greitt at det no er avslørt og oppe i dagen.

Ingunn Foss (H) [11:43:17]: La det ikke være noen tvil: Fast ansettelse skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Midlertidige ansettelser av arbeidskraft skal alltid være et supplement til faste stillinger. Derfor er det bra at andelen midlertidig ansatte ikke har endret seg i særlig grad etter at den generelle adgangen til midlertidige ansettelser ble innført i 2015.

Regjeringens forslag tar et oppgjør med ulovlig innleie og skjerper reglene for at det skal bli vanskeligere å uthule prinsippet om faste ansettelser. Samtidig balanserer det behovet for midlertidig arbeidskraft for å ta unna arbeidstopper. Regjeringens forslag var et godt forslag, og et kompromiss mellom partene i arbeidslivet.

Det forslaget som får flertall her i dag, er ikke et godt forslag. I stedet for en balansert løsning havner vi i den ene grøftekanten.

Med forslaget må bemanningsforetakene ha fast tilsatte, selv om behovet i bedriftene som kjøper tjenestene, er midlertidig. Kan vi forvente at bemanningsforetak kan ha fast ansatte for å ta unna vikaroppdrag i andre bedrifter? Dette er en dårlig løsning som kan ramme næringslivet hardt.

Det er dårlig for dem som bearbeider fisken vår, og dem som produserer maten vår. De har sesongarbeid med topper i produksjonen. Det er dårlig for industrien som er avhengig av fulle ordrebøker i et tøft marked. Og det er dårlig for skoler, barnehager, sykehus og sykehjem som er helt avhengig av vikarer for å få timeplanen til å gå opp. Disse rammes nå av venstresiden og Kristelig Folkepartis innstramminger.

En annen gruppe som også blir rammet, er de som står utenfor arbeidslivet. For selv om vi hører om skrekkeeksempler, er de fleste aktørene i bemanningsbransjen seriøse. De utfører viktige jobber for landet vårt, følger arbeidsmiljøloven og bidrar til inkluderingsdugnaden. Sannheten er at bemanningsbransjen er et springbrett inn i arbeidslivet for mange.

Andelen innleide har vært stabil over tid og er rundt 1,5–2 pst. av alle årsverk. Det er lite, men det betyr samtidig at det hvert år er 80 000 sysselsatte i bemanningsforetak som får en jobb å gå til. Cirka 40 pst. av vikarene i bemanningsbransjen kommer fra arbeidsledighet og nesten 20 pst. fra skolebenken.

De som får en ny mulighet gjennom bemanningsbransjen, er ofte de unge. Det er mennesker uten formell kompetanse, hull i cv-en. Det er seniorer i arbeidslivet, og det er mennesker med funksjonshemninger og med innvandrerbakgrunn. Dette er viktige grupper som blir inkludert. Alternativet er dessverre ofte ledighet og trygd.

Når det er utfordringene i bygg- og anleggsbransjen i Oslo-området som er problemet, må man rette tiltakene inn mot det og ikke ramme bedrifter, offentlig tjenesteproduksjon og mennesker som sliter med å få jobb. Det er urettferdig, usosialt og uansvarlig.

Hvis vi skal lykkes med inkluderingsdugnaden, trenger vi alle gode krefter med på laget. Dette gjelder også bemanningsbransjen. Vi må aldri glemme at en fot innenfor arbeidslivet tross alt er bedre enn å ha begge bena på utsiden.

Eigil Knutsen (A) [11:46:21]: Dette er en gledens dag for oss som er opptatt av et seriøst arbeidsliv, hvor faste og hele stillinger er hovedregelen. Det er en moderne hovedregel. Mitt parti ble stiftet for å sikre arbeidsfolk

trygghet og en anstendig lønn å leve av. Vi er fortsatt ikke i mål, men i dag tar vi et skritt i riktig retning.

Høyres representanter reagerte unisont da det ble kjent at et flertall på Stortinget går inn for innstramninger på innleie i arbeidslivet. Trist, var det ordet jeg oftest så igjen både i leserinnlegg, i sosiale medier og i debatter. Jeg vet ikke om de har lært av sitt søsterpartis president over dammen som avslutter mange av sine innlegg med ordet sad!, eller om de bare har misforstått hva vi vedtar her i dag.

For det første: Høyre-regjeringens forslag til liberalisering for innleiebransjen er radikalt. At bemanningsbyråer skal få en utvidet rett til å ansette midlertidig, ville satt arbeidslivet vårt tilbake i tid – en tid vi gjennom politisk kamp på arbeidsplasser og på Stortinget har kommet oss forbi.

For det andre: Forslagene som får flertall her i dag, gir et mer inkluderende arbeidsliv, mer trygghet for inntekt for dagens og framtidige arbeidstakere og deres familier. Det er et viktig poeng for meg. Ikke bare rydder vi opp slik at dagens arbeidstakere får litt mer trygghet, men vi rydder opp slik at også framtidens arbeidstakere kan møte et arbeidsliv med faste og hele stillinger.

De neste årene vil vi ha et enormt behov for flere fagarbeidere. Jeg vil trekke fram to sektorer. Nå som Stortinget, de store Arbeiderparti-styrte byene og partene i bygg- og anleggsbransjen er i ferd med å rydde opp i byggebransjen, vil vi ha et stort behov for fagarbeidere som skal bygge landet. Nå utdannes det igjen fagarbeidere i byggfag i Oslo etter mange år med nedgang. Når det offentlige stiller krav til næringen og de seriøse bedriftene går foran, da er det umulige mulig. Da kan vi i framtiden få en produktiv byggebransje med faste og hele stillinger, som er attraktive for norsk ungdom å satse på.

Den andre sektoren er helsevesenet. Vårt offentlige helsevesen er på mange måter kronjuvelen i det norske velferdssamfunnet. Nå er det skyer i horisonten. Det blir flere eldre og mange kommuner merker at de udekkede behovene blir større. Vi trenger titusenvis av nye helsefagarbeidere i årene som kommer. Og hvem er det som med hånden på hjertet kan si at norsk ungdom vil satse på dette når det alltid er deltid og midlertidige stillinger, gjerne i bemanningsbyråer, som venter i andre enden?

Stortinget vedtar i dag viktige endringer i norsk arbeidsliv, og Arbeiderpartiet fortsetter kampen for mer trygghet og mindre forskjeller i arbeidslivet. Vi handler lokalt og nasjonalt, enten det er Sveio kommune som øker grunnbemanningen på sykehjemmet for å redusere innleie og heve kvaliteten i eldreomsorgen, eller Bergen som oppretter egen vikarpool.

Sosialdemokratiets store prosjekt er å bygge dansegulvet hvor menneskene kan danse sitt liv. Et trygt ar-

beidsliv er den viktigste bærebjelken...(presidenten avbryter.)

Presidenten: Takk for det!

Erlend Larsen (H) [11:49:33]: Hovedregelen i norsk arbeidsliv skal være faste ansettelser og heltid. Det er vi alle enige om. Det skal også gjelde for bemanningsforetakene. Samtidig må vi erkjenne at faste stillinger ikke passer for alle. Sannheten er at sykepleiere og leger som kommer til Norge for å utføre livsviktige helse- og omsorgsoppgaver, ikke ønsker eller har muligheten til å knyttes sterkere til bemanningsforetakene med fast stilling. De har gjerne fast stilling i hjemlandet og kommer til Norge for å ta kortere eller lengre oppdrag når det passer dem. De er attraktiv arbeidskraft og må lokkes til Norge for å ta oppdrag. Bemanningsforetakene må ofte saumfare arbeidsmarkedet i våre naboland for å finne riktig kompetanse. Årsaken er enkel: Det er for få norske sykepleiere og leger til å ta disse oppdragene.

Når man stenger døren for midlertidige oppdrag i bemanningsforetakene, vil dette gå direkte ut over rekrutteringen av helsepersonell for å dekke kritiske oppgaver i det norske helsevesenet. I 2017 leverte bemanningsforetakene snaut 800 000 lege- og sykepleiertimer til sykehusene. Det omfatter ca. 57 000 ulike leger og sykepleiere. Det er lite sammenliknet med det helseforetakene selv ansetter; det er ca. 300 000 ansatte innenfor norsk helsevesen. Samtidig er det mange steder små marginer for om vaktlaget kan fylles, om spesialistavdelingene har en spesialist, eller om avdelingene kan holde åpent i de mest kritiske delene av ferieavviklingen.

Det som særpreger sykehusene, er at det er helt nødvendig å sikre tilstrekkelig bemanning gjennom helger, helligdager og ferieavvikling for å sikre en forsvarlig drift, samtidig som egne medarbeidere i størst mulig grad får avviklet sin ferie på en god måte. Det er først og fremst utfordrende å finne tilstrekkelig med legespesialister og spesialsykepleiere, særlig ved fravær av leger i vaktlag eller for å opprettholde en minimumsbemanning av spesialsykepleiere. Dersom et vaktlag for legene ikke holder en minimumsbemanning, kan det føre til at vakter må avvikles. Det kan ramme viktige funksjoner. Det gjelder for både store og små sykehus. Dersom det ikke blir gitt anledning til kortvarig bruk av kompetente helsepersonellvikarer, vil dette for enkelte fagmiljøer kunne ramme pasientbehandlingen, og særlig akutt-funksjoner.

Dessverre er det ikke sånn at helseforetakene selv er i stand til å administrere innleie av vikarer på samme måte som bemanningsbyråene – heller ikke med interne bemanningsentre. Bemanningsbyråene bruker betydelige ressurser på å ha god oversikt over det internasjonale arbeidsmarkedet og har mange kunder. Dette gjør

at de har større muligheter til å levere ut fra helseforetakenes behov enn de selv ville hatt mulighet til.

Konsekvensen av ikke å vedta den nye hjemmelen for bemanningsforetakene kan være alvorlig. Det er uansvarlig og unødvendig av venstresiden og Kristelig Folkeparti å skape usikkerhet og uro rundt rekrutteringen av helsepersonell, helsetilbudet og pasientene i sykehusene på denne måten.

Kristian Tønning Riise (H) [11:52:39]: Norge har antakelig verdens aller tryggeste og mest velorganiserte arbeidsliv. Det er en verdi ved det norske samfunnet. Men vi skal også være oss bevisst at arbeidslivet kan bli så skjermet at det blir svært vanskelig for mange, ja tilnærmet umulig for noen, å få en fot innenfor.

Vi er godt vant med at de rød-grønne partiene tegner opp en falsk dikotomi i disse debattene der motsetningene angivelig står mellom de som vil at folk skal ha en fast jobb, og de som vil at folk skal ha en midlertidig jobb, sikker inntekt eller usikker inntekt, ansatt arbeidskraft eller innleid arbeidskraft. Hadde det bare vært så enkelt! Realiteten er at alle i denne salen er enige om at fast jobb skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv, at vi ønsker at så mange som mulig skal kunne ha en sikker inntekt, og at vi ønsker å begrense andelen innleid arbeidskraft. Problemet er bare at for mange er alternativet midlertidig jobb eller ingen jobb. For mange er alternativet usikker inntekt en periode eller å bli gående i enda lengre tid som arbeidsledig med økt risiko for å bli permanent stønadsmottaker. For mange virksomheter er alternativet innleid arbeidskraft eller ingen mulighet til å levere anbud på et prosjekt og dermed også svekke grunnlaget for å garantere fast jobb til flere.

Om man er opptatt av norsk konkurransekraft, om man er opptatt av at vi skal ha et arbeidsliv som er tilgjengelig for flest mulig, er vi i hvert fall nødt til å sørge for at vi fører en målrettet politikk når vi gjør innstramninger i et allerede strengt regulert arbeidsmarked. I dag gjør vi det motsatte. Regjeringen hadde i sitt forslag foreslått å begrense innstramningene til den delen av arbeidslivet der vi har et problem. I stedet går Stortinget med Kristelig Folkepartis stemmer inn for å skyte spurv med kanon. Dermed vil vi også treffe utilsiktede mål. I stedet for å stramme inn der vi alle er enige om at vi har en altfor høy innleieandel, velger flertallet i Stortinget i dag å stramme inn for alle bransjer, fordi noen av disse hypotetisk kan komme til å få et problem med for mye innleie en eller annen gang i framtiden. Slik skaper vi ikke et tillitsfullt forhold mellom myndigheter og næringsliv. Taperne i dag er de som får en stengt inngangsport til arbeidslivet, og det er de små og mellomstore bedriftene som får dårligere konkurransevilkår. Det vil jeg si er et trist utfall.

Lise Christoffersen (A) [11:55:38]: Først et spørsmål til presidenten: Hvorfor klubber ikke presidenten når representanten Eidem Løvaas står her og sier at noen kjøper seg plass i Arbeiderpartiets sentralstyre?

Så til saken: Argumentene i dagens debatt er nøyaktig de samme som da Stortinget i mars 2015, mot store protester og generalstreik, svekket arbeidsmiljølovens vern mot midlertidige ansettelser? Også den gangen hevdet regjeringspartiene at økt adgang til midlertidighet ville gi flere av dem som står utenfor arbeidsmarkedet, gode muligheter til å komme inn i arbeidslivet, til tross for at all erfaring fra andre land, oppsummert av OECD, viste at økt adgang til midlertidige ansettelser ikke gir flere jobber, bare økt midlertidighet med de negative konsekvensene det får for arbeidstakergrupper som er særlig utsatt – ungdom, innvandrere, delvis uføre, men også familier i etableringsfasen.

Nå vil regjeringa gjøre det igjen. Bemanningsselskapene skal få en ny hjemmel til hyppigere bruk av midlertidig ansatte. Risikoen for manglende oppdrag skyves over på de ansatte. Økt midlertidighet går særlig ut over kvinner i fruktbar alder. Økt midlertidighet er rett og slett dårlig familierpolitikk. Det burde være et tankekors for flere enn de rød-grønne partiene og Kristelig Folkeparti.

Regjeringspartiene sier i innstillinga at utfordringene med innleie er begrenset til bygg- og anleggsbransjen, men det er jo feil. Innleie brer seg. Rett før jul hadde Aftenposten en artikkel som viste at norske kommuner har betalt nær en milliard til et av landets største helsevikarbyråer, og som i tillegg har hatt en stor del av virksomheten i lavskattland og transaksjoner gjennom skatteparadis. Ingen sjekket hvilke lønns- og arbeidsforhold vikarene jobbet under. Helse- og omsorgssektoren er kvinnedominerte arbeidsplasser med et betydelig omfang av ufrivillig deltid blant egne ansatte.

Da likestillingsombudet så på klager på diskrimineringen av gravide på arbeidsmarkedet, gjaldt hele 55 pst. av sakene ansettelser, herunder fornyelse eller forlengelse av vikariater eller andre midlertidige stillinger. TNS Gallup hadde en tilsvarende, der over halvparten av kvinnene oppga at de har opplevd diskriminering i forbindelse med graviditet eller foreldrepermisjon. Svært mange av dem var ansatt i midlertidige stillinger. Én av fem hadde opplevd ikke å få forlengelse av arbeidsforholdet. Det var altså før adgangen til midlertidighet ble utvidet tilbake i 2015.

Kvinner jobber oftere i midlertidige jobber. Det er kvinner som blir gravide mellom oppdrag. Gjennomsnittsalderen for første barn går opp, fødselsraten ned. Å miste jobben er ingen god start på livet som nybakt for-elder. Jeg nekter å tro at regjeringspartiene ikke også

skjønner det, men en likestillings- og familievennlig arbeidslivspolitik er vel ikke viktig nok.

Presidenten: Presidenten anser representanten Kårstein Eidem Løvaas' påstand som tilbakevist gjennom innlegget til representanten Christoffersen.

For øvrig legger også presidenten til grunn at ingen kan kjøpe seg plass i noen partiers sentralstyre.

Margunn Ebbesen (H) [11:59:00]: Før helgen fikk vi presentert nye arbeidsledighetstall fra Nav, som viser at ledigheten fortsetter å synke. 2,3 pst. arbeidsledige er et så lavt tall som vi ikke har sett siden 2009. Og dette er gode og viktige tall for at vi skal klare å oppnå et bærekraftig velferdssamfunn også i framtiden.

Men en bakside av dette kan være at det blir vanskeligere å rekruttere kritisk bemanning til f.eks. sykehus og kommuner. I dag rekrutteres mange sykepleiere og leger fra skandinaviske land gjennom bemanningsbyråer for å dekke det uløste behovet hos oss. Dette er arbeidstakere som har fast stilling i et annet land, men har tilknytning til bemanningsbyrå her i landet og er i utgangspunktet ikke interessert i fast ansettelse her. De bruker ferier eller opparbeidet fritid til å dekke viktige og nødvendige behov i våre sykehus eller sykehjem.

Hvis forslaget som fremmes av flertallet her i dag, vedtas med stemmene fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, bidrar altså disse partiene til at livsviktig og nødvendig kompetanse – som også er viktig i Distrikts-Norge – svekkes. Det er beklagelig.

Men det som er mest beklagelig hvis forslaget om å fjerne hjemmel om midlertidig ansettelse for bemanningsbyråene vedtas, er at de samme partiene er med på å spenne beina under personer som virkelig trenger hjelp for å komme inn i arbeidslivet igjen.

Jørn Tvervik i AS3 Employment i Bodø trodde ikke sine egne ører da jeg snakket med ham i dag. AS3 Employment hadde i fjor hjulpet 91 personer over i fast arbeid – og det bare i Bodø – og hittil i år er 43 personer hjulpet inn i fast jobb igjen. Noen av disse er personer som har slitt med psykiske problemer. De kan ha hatt rusproblemer og har kanskje hull i cv-en. Det viktigste for dem har vært å få en tilknytning til arbeidslivet igjen, og via AS3 Employment har de gjennom først å få midlertidig ansettelse fått fast ansettelse.

Jeg må si jeg synes det er trist når flertallet i Stortinget i dag ser ut til å glemme disse personene i sin iver etter å gjennomføre denne endringen – spesielt ved å gå for et slikt vedtak uten forutgående utredning av konsekvensene ved en slik radikal endring. I proposisjonen fra regjeringen foreslås det innstramminger i bygg- og anleggssektoren, som vi vet er vanskelig, spesielt her i Oslo. Men å ta alle bemanningsbyråene i samme slengen blir feil medisin. Jeg vil kanskje be Kristelig Folkeparti også

her tenke på en god fjellvettregel: Det er ingen skam å snu.

Margret Hagerup (H) [12:02:05]: Jeg kan forstå hvorfor en ønsker bedre regulering av bemanningsbransjen for å slå ned på useriøse aktører som tøyer og bryter regelverket. Men nå straffes alle for et problem som i utgangspunktet begrenset seg til bygg- og anleggsbransjen i Oslo-området. Det er uansvarlig, det er urettferdig, og det er usosialt. Ekstra usosialt blir det når tiltakene rammer de som sitter aller nederst ved bordet, de som strever med å finne seg en jobb. I dag bærer venstresiden og Kristelig Folkeparti ansvaret for dem.

Jeg kjenner meg overhodet ikke igjen i bildet venstresiden har tegnet av bemanningsbransjen. Jeg har samarbeidet med mange gjennom en lang yrkeskarriere og har som stortingsrepresentant vært i dialog med enda flere. Henvendelsene den siste uken har vært massive – fra bekymrede gründere, ledere og ansatte i små og mellomstore bedrifter til sykehus, skoler og barnehager, frustrerte studenter, mødre og fedre, som kan fortelle mange historier fra bransjen.

Jeg jobbet med rekruttering i ASKO og ble engasjert i inkluderingsdugnaden i praksis. Jeg hadde noen møter med enkeltmennesker som jeg aldri kommer til å glemme. For disse menneskene er ikke en jobb å gå til noe som er selvskreivet, og som kommer av seg selv. Disse menneskene har kjempet hver eneste millimeter for å komme inn i arbeidslivet. For dem betyr jobben alt, det er en mulighet. Det kan virke som om man må oppleve dette selv, i det virkelige livet, for å forstå verdien av det.

En av personene som fikk jobb gjennom bemanningsbransjen i Østfold, er Paal. Paal er sveiser og kom på intervju. Han slet, og cv-en viste et stort hull på to år. Faren hans hadde gått bort i den tiden, og han hadde misbrukt rusmidler. Nå er vel jobbmulighetene mine forsvunnet, sa han. Nei, svarte bemanningsbyrået, hvis vi kan være like åpne som det du er nå, så prøver vi. Bemanningsbyrået ringte en av sine faste, gode kunder og fortalte Paals historie. Bedriften ga Paal en mulighet, og kort tid etterpå hadde han fast jobb. I dag, fem år etter, jobber han der fremdeles. Uten nær og god relasjon til bemanningsbyrået hadde ikke bedriften turt å ta ham inn i jobb. Åpenhet og gode relasjoner endret Paals historie. Han fikk en ny sjanse.

For bare tre år siden var Kristelig Folkeparti med på å senke terskelen inn i arbeidslivet gjennom å åpne for generell adgang til midlertidige ansettelser. Selv om denne kom samtidig som at Norge tapte 50 000 arbeidsplasser innen oljen, har den foreløpige evalueringen vist at det ikke førte til flere midlertidige ansettelser. Terskelen ble senket, men mange flere trengte jobb. I dag, når arbeidsledigheten har gått ned, og vi endelig kunne inkludert

flere som har stått langt unna arbeidslivet, velger Kristelig Folkeparti å heve terskelen igjen. Det må vi ha lov til å si at er trist.

Jonny Finstad (H) [12:05:05]: I Nord-Norge – og i Lofoten, hvor jeg kommer fra – går det veldig bra for tiden. Det er en enorm vekst. «Arbeidsledighet» er nærmest blitt et fremmedord, men en felles utfordring for arbeidslivet i nord akkurat nå er å få tak i nok arbeidskraft. Å jobbe i fiskeindustrien på vinteren og snekre på sommeren er ikke attraktivt for dagens ungdom. Løsningen har vært innleie av utenlandsk sesongarbeidskraft gjennom bemanningsbyråer – og dette er en løsning som har tjent landsdelen veldig godt. Skal ulovligheter i byggenæringen i Oslo få ødelegge for avgjørende arbeidskraft for de små bedriftene nordpå som ikke har en sentral tariffavtale?

Jeg har vært ordfører i en kommune med lokalsykehus, og jeg er godt kjent med grunnen til at vi klarer å opprettholde akuttfunksjonene på vårt lokalsykehus og i kommunehelsetjenesten. Det er grunnet innleie av spesialistpersonell via bemanningsbyrå. Dette er fast ansatte spesialister i utlandet som på fritid og i ferier tar oppdrag slik at vi kan opprettholde våre akuttfunksjoner. Vi får ikke tak i norsk arbeidskraft.

Konsekvensene av vedtaket som foreslås i dag, er meget uoversiktlig for akutthelsetjenesten og lokalsykehusene i nord. Det kan få dramatiske konsekvenser og framstår som distriktsfiendtlig. Kan partiene som står bak forslaget, garantere at dette ikke vil føre til at akuttfunksjonene i nord svekkes, at vi får tak i helsespesialister, og at avdelinger og akuttfunksjoner ikke må legges ned? Er forslagsstillerne innforstått med denne risikoen for at viktige akuttfunksjoner ved våre lokalsykehus ikke kan opprettholdes og blir nedlagt som følge av dette vedtaket? Er dette en kalkulert risiko man ønsker i et politisk korstog mot bemanningsbransjen? Mener man virkelig at sykehusene skal drive egne bemanningsbyråer framfor å drive helsehjelp?

Selv om politisk ideologi er viktig og idealene er høye, medfører det praktiske konsekvenser for enkeltmennesker som blir rammet. I dette tilfellet er det de svakeste, nemlig pasientene i Nord-Norge. Jeg kan love at luftambulansesaken kan bli blåbær i forhold til konsekvensene som vil kunne oppstå av dette. Men det er en stor forskjell: Dette gjøres bevisst, det gjøres i et politisk vedtak. Og jeg spør: Hvor er advarslene fra røde Mads Gilbert, og hvor er partiet Rødt?

Det foreslås nå uten høring, uten konsekvensutredning, uten at partene i arbeidslivet har fått uttalt seg. Det framstår som udemokratisk og ikke etter den norske modellen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:08:14]: Jeg har lest brevet fra administrerende direktør Paul Martin Strand ved Nordlandssykehuset. Det er en fordel. Administrerende direktør sier til meg at han kjente ikke godt til forslaget, og han kjente ikke til når loven skulle tre i kraft. Direktøren formulerer seg slik:

«Elementer i endringsforslag vil kunne få utilsiktede negative konsekvenser ...».

Han skriver ikke at det vil få, men det «vil kunne få». Når jeg konfronterer direktøren med at han presenterer en fortelling her som er en skremselshistorie, svarer direktøren med: Jeg skrev bare at det «vil kunne få». – Det er ikke seriøst.

Det som er saken, er at det ikke er grunnlag for å si at en ikke kan ha innleie fra bemanningsforetak til sykehus framover. Det er bare det at bemanningsforetakene må ansette disse spesialistene i fast stilling. De kan ansette dem i en fast deltidsstilling – fast deltidsstilling.

Dersom bemanningsbyråene ikke ønsker å ansette dem i en fast deltidsstilling, kan de formidle disse spesialistene til helseforetaket. Det har vært lovlig, og det vil det bli lovlig å gjøre framover.

Det som ytterligere viser at direktøren ikke har oversikt over hva som skjer i Stortinget, er det flertallsvedtaket som ble fattet i Stortinget den 24. mai i forbindelse med helsekomiteens behandling av en tilsvarende sak, hvor følgende ble vedtatt, med støtte fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti:

«Stortinget ber regjeringen sørge for nedtrapping i bruken av eksternt innleie i helseforetakene parallelt med økt bruk av faste ansatte vikarer, også kjent som vikarpooler.»

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti støttet det forslaget. Dette er altså en beskjed til regjeringa om å gjennomføre det jeg nå siterte. Det ville vært ganske rart hvis vi nå skulle vedta noe som står i motsetning til det, for det er tross alt ikke lang tid fra den 24. mai og fram til i dag.

Det er viktig at helseforetaksdirektørene setter seg inn i sakene. Og det er ikke spesielt tillitvekkende at politisk ledelse i departementet sender ut beskjeder som heller ikke er korrekte, som helseforetakene skal svare på, jf. brevet som det er referert fra.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:11:23]: I dag er det en viss fare for at min nabo blir arbeidsløs etter vedtakene som gjøres her i dag. Det snakkes i denne sal som om det er et valg mellom enten en fast jobb eller et bemanningsbyrå, og at det i enden av et ikke-eksisterende bemanningsbyrå ligger en fast jobb. Realiteten er at det i enden av den lovgivningen ligger arbeidsløshet.

Det er en viktig funksjon som fylles av disse byråene. Vi vet alle at i den virkeligheten vi lever i, er det ikke all-

tid et byggeprosjekt går helt som det skal. Det er ikke sånn at verftene i Ulsteinvik, Stord eller Fitjar bestemmer når oppdragene kommer – de må ha folkene på plass når oppdragene kommer. Det er ikke arbeidsplanen til fruktbonnene til Ullensvang som avgjør når morellene er modne – de må ha folk på plass når morellene er det, ellers råtner de på trærne. Det er ikke entreprenørene i Voss som bestemmer når raset går – de må ha folk på plass straks det har gått. Det er ikke oppdretterne ved Hardangerfjorden som bestemmer temperaturen i fjorden og dermed når laksen er slaktemoden, og det er heller ikke lakseslakteriet som bestemmer når de skal komme – de må begge ha folk på plass når det er klart.

Med situasjonen som etableres i forbindelse med lovgivningen som nå foreslås og ser ut til å få flertall her, blir det lov for den ene bedriften i den ene enden av fjorden, f.eks. Marine Harvest, som har avtale med de riktige, mens for den andre, hvor far og sønn aldri har skjont at de skulle være medlemmer av forskjellige foreninger, hvor den ansatte er arving og arbeidsgiver er far, blir det ikke tillatt. Vi etablerer en slags Animal Farm-lovgivning der noen er likere enn andre.

Det er litt interessant å høre hvordan det her snakkes mot innleie og mot bemanningsbyråer, samtidig som man sier at det er greit så lenge fagforeningen har godkjent det. Det er en merkelig tilstand. Enten mener man at denne praksisen er gal, eller så mener man at den er rett. Men det gjør man ikke – man mener at den er riktig hvis fagforeningen mener det, men gal dersom fagforeningen ikke mener det.

Det at det ikke er årevis med verdiskaping, der en har fulgt alle lover og regler, har gjort alt en skulle, og har vært på riktig side av loven hver eneste dag i alle år en har drevet bedrift, som har betydning, men om en er meldt inn i riktig forening, og hvorvidt den foreningen har rett til å foreslå dommer etter arbeidsretten, som skal være grunnlaget for om dette er lov eller ikke, er en temmelig urettferdig behandling av små entreprenører som skal konkurrere mot store firmaer, spør du meg.

Vi får se om min nabo har jobb etter at denne debatten er ferdig, og ansvaret ligger i denne sal, for ingen må tro at det som skjer her, ikke vil bety færre oppdrag til norske bedrifter og flere som går arbeidsledig lenger.

Torill Eidsheim (H) [12:14:29]: Ifølge Navs bedriftsundersøking frå 2018 manglar Noreg 44 400 personar til å fylle ledige stillingar. I helsesektoren aleine er det ein bemanningsmangel på 10 200 personar, derav 6 000 sjukepleiarar. Vi er heilt avhengige av legar og sjukepleiarar som faktisk kan ha fast arbeid i heimlandet, men som kjem til Noreg for å ta kortare eller lengre oppdrag.

Innleige utgjorde heile 1 500 årsverk for sjukepleiarar i fjor. Fast tilsetjing skal vere hovudregelen, men realiteten er at enkelte kommunar, som f.eks. Hattfjelldal, må lokke med 100 000 i bonus for å få svenske sjukepleiarar til å bli verande lenger. Nokre snakkar om at utanlandsk arbeidskraft konkurrerer ut den norske, men mange plassar er det ingen norske å konkurrere mot.

Arbeidsforskningsinstituttet undersøkte i 2017 korleis sjukepleiarar og lagerarbeidarar opplevde norske bemanningsbyrå. Det viste seg at sjukepleiarane ofte har større makt fordi dei kan bytte bemanningsbyrå dersom dei er misfornøgde. Fleirtalet av dei svenske sjukepleiarane fortalde at dei tok mellombels arbeid i Noreg for å få høgare lønn, mindre stressande arbeidsforhold og større kontroll over balansen mellom arbeid og fritid. I tillegg viser det seg at det har bidrege til at sjukepleiarar i Sverige i nokon grad er blitt i stand til å kjempe fram betre lønsvilkår og i sitt eige heimland.

Bemanningsbyråa hjelper i dag norske sjukehus og heile Helse-Noreg til å gå rundt. Spørsmålet er: Vil vi kome til å få fleire eller færre sårt tiltrengte sjukepleiarar dersom alle no må bli fast tilsett i eit bemanningssekskap?

Solfrid Lerbrekk (SV) [12:17:05]: I dag kjem me eit stort skritt på vegen i kampen for eit seriøst og trygt arbeidsliv. Det er eg veldig glad for. At me i dag får heva avtalenivået for innleige til å gjelda bedrifter som har inngått tariffavtale med fagforeining med innstillingsrett, definerer ut husavtaler og serviettavtaler som fram til i dag har gjort jobben veldig vanskeleg, spesielt for Arbeidstilsynet. Me hindrar òg ein alvorleg liberalisering av arbeidsmiljølova som ville ha opna for endå mindre tryggleik for tilsette i bemanningsbyråa.

Kristeleg Folkeparti har samarbeidd godt med oss i denne saka og levert inn fem lause forslag, og SV vil røysta subsidiært for forslag nr. 7 og nr. 11. Forslag nr. 7, frå Kristeleg Folkeparti, viser ein del stader til § 14-9 andre ledd bokstav f, som er den generelle opninga for mellombelse tilsetjingar. Dette er som kjent SV sterkt imot, men me har forståing for at det ville vorte særskomplisert å leggja fram forslag utan å visa til dette. Sjølv § 14-9 andre ledd bokstav f ligg i forslag nr. 8, frå Kristeleg Folkeparti, som SV her får høve til å røysta mot.

Erlend Wiborg (FrP) [12:18:48]: Debatten har vært litt forutsigbar, muligens med unntak av Sosialistisk Venstrepartis Solfrid Lerbrekk, som var inne på hvilke fagforeninger eventuelt Jesus ville vært medlem av.

Representanten Bjørnar Moxnes mente Fremskrittspartiet og regjeringen ikke ønsker å straffe arbeidslivskriminalitet. Det er direkte feil. Denne regjeringen har økt straffenivået for arbeidslivskriminalitet, og vi har iverksatt tiltak på tiltak og sørget for flere kontroller ute

på arbeidsplassene, slik at vi stadig får tatt flere useriøse aktører, noe som er til gode for alle de store og seriøse aktørene, noe faktisk flertallet er.

Det som bekymrer meg, og som jeg savner litt i debatten i dag, går på tankegangen om hva slags arbeidsliv vi har i 2018. Vi må passe oss for ikke å lage systemer som er tilpasset det arbeidslivet vi hadde for 20–30–40 år siden, med store hjørnesteinsbedrifter som hadde en stor organisasjon og mulighet til å håndtere utfordringene ved sykdom eller ved topper. Nå har vi et annet arbeidsliv, med stadig flere små og mellomstore bedrifter og stadig flere arbeidstakere som selv velger ikke å være organisert, da de mener de kan ivareta sine interesser på andre måter. Det må vi ha respekt for, og vi må ikke nå komme med distriktsfiendtlige forslag som spenner bein under de små og nyskapende aktørene. Det er spesielt trist, synes jeg, at Kristelig Folkeparti velger her å gjøre det vanskeligere for flere å komme inn i arbeidslivet: rusmisbrukeren med store hull i cv-en, men som endelig har fått orden på livet, men som kanskje ingen arbeidsgiver vil ansette. Da synes jeg det er synd at man i dag ønsker å frata den personen muligheten til å få én fot innenfor, få vist seg frem og forhåpentligvis få fast arbeid. Forskningen viser jo at de som er midlertidig ansatt eller innleid, i stor grad ender opp med fast ansettelse.

Jeg har noen spørsmål til representanten Reiten fra Kristelig Folkeparti om forslagene nr. 9 og 10. De ønsker først å vedta noe, så skal det utredes – i etterkant – men utredningen skal legges frem før loven trer i kraft. Betyr det at hvis utredningen viser at dette er uheldig, de vedtakene Kristelig Folkeparti sørger for å få flertall for nå, så kommer de til å fremme hasteforslag og stoppe disse forslagene før de trer i kraft?

Steinar Reiten (KrF) [12:22:14]: Kristelig Folkeparti er et kristendemokratisk sentrumsparti som befinner seg i spenningsfeltet mellom høyresiden og venstresiden i norsk politikk. Det er et faktum som mange av debattantene har vanskelig for å forholde seg til, men det er likevel et faktum. Det blir ensomt rundt oss i sentrum etter hvert, men vi er der fortsatt.

Kristelig Folkeparti er sentrumspartiet som kan bidra til budsjettforlik. Kristelig Folkeparti er partiet som kan finne gode løsninger for en modell for formuesskatten som gjør at vi gradvis kan skrive ned formuesskatten og skatt på arbeidende kapital. Og Kristelig Folkeparti er sentrumspartiet som også kan bidra til forskyving av maktbalansen i retning arbeidstakersiden når vi ser en utvikling mot økt uryddighet og kynisk utnyttelse av uorganisert arbeidskraft.

Jeg må nok si at jeg blir overrasket når representanten Kårstein Eidem Løvaas antyder at de grepene vi tar i

dag, kveler veksten i norsk økonomi. Mener representanten Løvaas at det å ta inn en paragraf i arbeidsmiljøloven som i realiteten hindrer en gruppe arbeidstakere i Norge fra noen gang å kunne få en fast ansettelse, bidrar til at vi får fortsatt vekst i Norge? Mener representanten at når vi ønsker å heve organisasjonsgraden for å inngå skriftlige avtaler om tidsbegrenset innleie, vil det kvele norsk næringsliv?

Kristelig Folkeparti var i 2015 med på å danne flertall for arbeidsmiljøloven § 14–9 andre ledd bokstav f, en generell adgang til å ansette midlertidig i inntil tolv måneder. Da var hensynet om å gi grupper som står svakt i arbeidsmarkedet, lettere adgang, nettopp et av argumentene som vi lyttet til. Forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti, er en presisering av at den paragrafen ikke skal endres nå. Vi regner med at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre står sammen med oss om det.

Til slutt har jeg lyst til å si at det er trist når man av og til opplever at det nærmest blir tegnet skremmebilder av organisert arbeidskraft. Medlemmer av fagforbund rundt om i landet er ikke interessert i å stikke kjepper i hjulene for verdiskaping og løpende daglig drift i små bedrifter rundt om i Norge. De ønsker tvert imot å bidra aktivt til at hjulene fortsatt skal spinne, og at pengene skal renne inn.

Vikarbehovet blir ikke borte selv om vi strammer inn på bruken av bemanningsforetak som formidler midlertidig arbeidskraft. Studenter og arbeidsledige vil fortsatt være ettertraktet midlertidig arbeidskraft, men vi tror at det er en bedre løsning at bedrifter og offentlige etater i større grad sørger for ... (presidenten avbryter).

Presidenten: Neste taler er Per Olaf Lundteigen.

Presidenten minner om at vi har en taletid å holde. Et sekund over er greit, men ikke noe særlig lenger enn det. Da blir presidenten nødt til å bryte inn.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:25:32]: Representanten Wiborg sier at det blir lengre vei inn i arbeidslivet. Representanten Breivik sier at jeg lukker dører og hever terskler. Det er ikke korrekt. Det vi gjør, er at vi får klarere regler. Det norske systemet er faste ansettelser. Nå får vi definert det i loven som løpende og tidsbestemt. Bedrifter har fortsatt adgang til å ansette midlertidig etter arbeidsmiljøloven § 14–9 andre ledd – både for å ta arbeidstopper og for å ta vikariater. Det er ingen endring i bedriftenes adgang til å ansette midlertidig.

Bedriftene kan fortsatt leie inn arbeidsfolk fra andre produksjonsbedrifter – ingen endring. Vi har internasjonalt gode regler når det gjelder permitteringer og arbeidsledighet, og det tar bort risikoen for arbeidsgivere og styrker forholdene for arbeidstakere når det gjelder faste ansettelser. Dette henger sammen som en helhet.

Bedrifter kan bruke tilkallingsvikarer framover, som den bruker tilkallingsvikarer i dag. Bedrifter kan bruke underentreprenører, slik bedrifter bruker underentreprenører i dag. Saken gjelder altså bemanningsforetak. Hele tida har det vært lovens intensjon at de som er ansatt i bemanningsforetak, skal være fast ansatt. Imidlertid har NHO Service og Handel misbrukt sin rolle ved å etablere en ansettelseskontrakt som heter «fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag». Hvorfor tror vi at de har brukt begrepet «fast ansettelse». Jo, fordi en måtte kalle det fast ansettelse. Hvis en ikke skrev det, var det i strid med loven. Men så tilføyde man «uten lønn mellom oppdrag». Fiffig! Det er fiffig å lage en sånn kombinasjon for å vri seg unna. NHO Service og Handel er kreative. De har nå fått smake konsekvensene av sin kreativitet ved at det strammes inn. Jeg er glad for at regjeringa er med på det, ved å definere faste ansettelser.

Hvis bemanningsbyråene ikke kan ansette fast, kan bemanningsbyråene formidle arbeidskraft. De står i sin fulle rett til å formidle arbeidskraft mellom de gruppene som søker arbeid, og de bedriftene som trenger midlertidig arbeidskraft. Det er ingen endring i det. Dette er et gjennomtenkt forslag, og seriøse bedrifter og bemanningsselskaper vil fylle en rolle framover. Senterpartiet har aldri verken sagt eller foreslått at de skal forbyse.

Presidenten: Presidenten vil berømme saksordførens bruk av tid, at han holdt seg innenfor taletiden.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:28:49]: Et velorganisert arbeidsliv er en forutsetning for å ha et godt familieliv. Både arbeidslivet og familielivet i Norge er under press, og det er behov for å gjennomføre tiltak. Senterpartiet har gjennom flere år fremmet konkrete forslag om endringer i arbeidsmiljøloven, og vi er glad for at Stortinget i dag tar viktige skritt i riktig retning. Ikke minst er det viktig at en får en klar definisjon av hva faste ansettelser er, og får det inn i loven. Omsider sørger en for at det blir forbudt med såkalt fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag.

Men jeg må si at det er særdeles spesielt når jeg hører statsråden i replikkveksling her tidligere i dag angi at en fast stilling i en gitt stillingsprosent ikke skal gi forutsigbarhet for hva slags månedlig lønn en skal få utbetalt. Er en ansatt, enten det nå er i 20 pst., 30 pst. eller 50 pst.-stilling, er jo den vanlige forståelsen av det at en får en fast månedlig utbetaling tilsvarende den stillingsprosenten en har, og så får en eventuelle tillegg som en måtte ha, utover det. Jeg vil be statsråden om å komme opp igjen og konkretisere at det faktisk er det som er meningen ut fra loven, og hvis ikke, hva som er begrunnelsen for det. Det står følgende i den nye § 14-9, om fast ansettelse:

«Arbeidstaker skal ansettes fast. Med fast ansettelse

se menes i denne lov at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, og at arbeidstaker sikres forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsomfang.»

Selvsagt er en helt grunnleggende del av den forutsigbarheten en har som fast ansatt, at en får lønn hver eneste måned i tråd med den stillingsprosenten en har.

Til diskusjonen om § 14-12 andre ledd, utvidet adgang til innleie, at det skal gjelde fagforening med innstillingsrett: Regjeringspartiene mener at dette skal begrenses kun til bygg og anlegg, der problemene er størst i dag. De vurderer tydeligvis den innstramningen som et virksomt tiltak overfor den bransjen, og jeg går ut fra at representanten Nilsen, som var på talerstolen her, og andre representanter fra regjeringspartiene ikke mener det er en mistenkeliggjøring av virksomheter innenfor bygg og anlegg som driver lovlig virksomhet i dag. Nei, det handler om å sikre ryddige og seriøse forhold. Det er det også behov for innenfor andre bransjer der det i dag er problemer med økt innleie. Det er behov for å foreta en innstramning som er generell, og som også går på bransjer innenfor renhold, restaurant eller andre bransjer.

Det er behov for å foreta endringer, det er behov for å gjøre innstramninger, og Stortinget treffer i dag viktige tiltak.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [12:32:08]: Som nordlending synes jeg dette er en trist dag. Denne debatten tar utgangspunkt i problemene rundt byggebransjen i Oslo-området. Men det som det dessverre ser ut til å bli flertall for i denne saken, rammer alle bransjer, og dette vil ramme oss i nord kjempehardt.

I Nord-Norge, og spesielt i Nordland, har vi en økning i antallet sysselsatte, eller antallet stillinger, men ikke i antallet innbyggere. Skal bedriftene i Nord-Norge klare seg framover, er man avhengig av innleie og bemanningsbyråene. Vi må ta inn over oss at det er ikke alle som er skodd for å bo i Nord-Norge hele året. Da må vi legge til rette for at de som vil være der i perioder, får muligheten til det.

Det som bekymrer meg aller mest, er helsevesenet. Selv om vi har universitetssykehus, klarer vi ikke å levere nok leger og sykepleiere til Nord-Norge. Vi er rett og slett avhengig av at mennesker ønsker å arbeide hos oss i perioder. For å si det i klartekst: Uten Sverige hadde ikke Nord-Norge gått rundt. Og faste deltidsstillinger er ikke noe tema for denne arbeidsgruppen. De fleste av dem er allerede i full jobb og i faste stillinger i andre land.

De forslagene som venstresiden og Kristelig Folkeparti nå stemmer fram, rammer ikke bare byggebransjen og Oslo-området. De rammer alle bransjer generelt, og Nord-Norge spesielt.

Eigil Knutsen (A) [12:33:53]: Dette er fortsatt en trist dag for Høyre og Fremskrittspartiet, og jeg har lyst til i dette innlegget å gå gjennom noen av påstandene som ble framsatt av regjeringspartiene.

Representanten Larsen sa at sykehusene har vanskelig for å sikre tilstrekkelig med bemanning uten midlertidig innleie fra bemanningsbyråer. Det er en ganske frisk påstand, særlig etter de vedtak som er gjort, også nå i Stortinget i mai. Sykehusene kan ikke basere seg på midlertidige ansettelser fra bemanningsbyråer. Representanten Larsen sa videre at helseforetakene ikke har mulighet til å administrere innleie av vikarer. Da anbefaler jeg helsekomiteen å dra på studietur, bl.a. til Bergen, hvor sykehuset har gjort dette i mange, mange år.

Flere Høyre-representanter har også hevdet at midlertidige stillinger i bemanningsbyråer er nødvendig for at folk skal få en fot innenfor arbeidslivet, og at uten dette vil det bli flere arbeidsledige. Mitt spørsmål er: Må en ha en midlertidig stilling for å bli inkludert i arbeidslivet? Det er selvfølgelig ikke riktig. I 2015 ble arbeidsmiljøloven svekket. Resultatet er flere midlertidige jobber, ikke flere jobber.

Så sa representanten Ebbesen at bemanningsbyråene representerer livsviktig kompetanse i Distrikts-Norge, og at den vil forsvinne med dette. Jeg er sterkt uenig i den påstanden. Kompetansen i Distrikts-Norge er ute i bedriftene, hos fagarbeiderne, ingeniørene og ledelsen i bedriftene. Kompetansen i Distrikts-Norge står ikke på skuldrene til midlertidige stillinger i bemanningsbyråer. Den står på skuldrene til dem som er fast ansatte fagarbeidere i mange av industribedriftene langs kysten. De sliter nå, bl.a. fordi den konkurrerende virksomheten baserer seg på innleid arbeidskraft.

Det er tydelig at Høyre har ingen gjenværende visjoner i arbeidslivspolitikken. I helsevesenet skal vi basere oss på utenlandske innleide sykepleiere i midlertidige stillinger. Det er ingen ønsker om å rydde opp. Det er bare trist. Jeg er bare glad fordi Stortinget gjør kloke, gjennomtenkte og framtidsrettede vedtak for mer trygghet i arbeidslivet.

Dag Terje Andersen (A) [12:36:06]: Ja, det er en gledelig dag for alle som er opptatt av seriositeten i norsk arbeidsliv, men debatten viser jo det som vi har opplevd flere ganger når vi diskuterer tiltak mot sosial dumping, at kampen mot sosial dumping er en politisk kamp mot Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Jeg kan forsikre statsråden om at de forslagene som nå diskuteres, er diskutert med partene i arbeidslivet. Vi

la dem fram i forrige periode. Jeg, for min del, hadde møte med både NHO, LO og bransjeforeninger i NHO og LO og diskuterte disse forslagene – i god trepartssamarbeidsånd, for alle disse er opptatt av at vi skal styrke det seriøse arbeidslivet. Det er i tråd med den norske modellen, i motsetning til det som skjedde da regjeringa innførte adgang til midlertidige ansettelser, tok vekk kollektiv søksmålsrett og pådro seg generalstreik i Norge. Og til dem som har LO-skrekk, vil jeg understreke at det altså ikke var en generalstreik som LO gjennomførte; det var YS, det var Unio, det var mange fagforeninger og sammenslutninger som gjorde det.

Så er statsrådets svar at vi trenger en ny hjemmel for midlertidighet. Men når det gjelder de skremslene som har gått om at det ikke engang skal bli mulig i Norge i framtida å gjennomføre sesongarbeid, kan jeg berolige med at det blir helt i orden – frukt i Hardanger, fisk i Nord-Norge, fiskeforedling. Jeg har selv erfaring fra det. Sist jeg var i skogen, i 2002, jobbet jeg om sommeren – typisk sesongarbeid, å gå med ryddesag – sammen med en gjeng tsjekkere. Men de tsjekkerne kunne jeg være trygg på hadde skikkelige lønns- og arbeidsvilkår, for de fulgte den tariffen som jeg gikk på – fordi det var en seriøs arbeidsgiver som hadde gjort avtale med, i det tilfellet, Fellesforbundet. De seriøse arbeidsgiverne kan gjøre det akkurat som før, men siden den gangen har det utviklet seg noe, der noen har funnet på å kalle en avtale mellom én arbeidstaker og én arbeidsgiver for tariffavtale, kalle ham tillitsmann og bruke et hull i loven, og det er det hullet som nå tettes. Og det er skuffende at en ikke vil være med på å rydde opp i det.

På samme måte har norske aktører i arbeidslivet i Norge, tillitsvalgte og arbeidsgivere, vært enige om hva en fast ansettelse er – inntil noen var kreative nok til å finne opp begrepet «fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag». Når noen finner slike hull, får vi tette dem. Og det kommer sikkert til å bli behov for å tette flere framover.

Nei, dette er en ideologisk kamp mellom dem som er opptatt av den norske modellen, det trygge samfunnet for arbeidsgivere og arbeidstakere mot liberalismen. Og det verste synes jeg er når vi hører liberalistene begynner å bruke de svakeste på arbeidsmarkedet som begrunnelse for å være for et utrygt arbeidsmarked – bare de svakeste får dårlige nok vilkår, kommer de nok i arbeid. Nei, det er liberalisme, det er i strid med den norske modellen.

Margret Hagerup (H) [12:39:26]: Jeg er skremt av den virkelighetsbeskrivelsen som enkelte fremmer. Venstresiden og Kristelig Folkeparti har sammen med LO lyktes med å tegne et vrengebilde av norske bedrif-

ter, bemanningsbransjen og hva som er de virkelige utfordringene i norsk arbeidsliv.

Dette er en sak som har engasjert, og den vekker følelser. Ingen av oss vil ha et arbeidsliv hvor mennesker misbrukes og ikke har sikkerhet for inntekt neste dag. Derfor har det blitt jobbet med å finne en løsning.

I proposisjonen er tiltakene målt opp mot hverandre for å balansere behovene en har klart å avdekke og hatt en grundig vurdering av. Reglene for fast ansettelse strammes kraftig inn for å komme nulltimerskontraktene til livs. Samtidig fremmes det en egen hjemmel som gir en smal adgang til å ansette vikarer, og en strammer inn muligheten for innleie i den sektoren som har størst problemer, nemlig bygg- og anleggsbransjen.

Tiltakene i proposisjonen er finjustert for å balansere begge partenes behov i trepartssamarbeidet. Kristelig Folkeparti plukker i dag deler av denne pakken og regulerer næringslivet etter innfallsmetoden, uten utredning, uten at det har vært på høring, uten å ta hensyn til begge parter. NHO sa under høringen at det var et balansert og godt kompromiss, men de advarte mot å treffe tiltak som traff bredere. Norsk Industri snakket om at vi er med i et verdensmesterskap. Klarer ikke næringslivet å gjøre jobben her, blir den gjort av noen andre.

Kristelig Folkepartis motiv er familiepolitikk. De vil hindre at mennesker som er ansatt i bemanningsselskapene, må gå uten fast arbeidsinntekt mellom oppdrag. Konsekvensen vil nå være at de er med og stenger en inngangsport til arbeidslivet. Jeg kan ikke skjønne at det skal være god familiepolitikk. Videre vil Kristelig Folkeparti være med venstresiden på å heve avtalenivået for alle bransjer, noe som vil ramme bedrifter ute i distriktene. De sliter ofte med å få tak i kvalifiserte medarbeidere. I tillegg har de bare en husavtale, mellom ledelse og ansatte. Nå vil bedriftene tvinges til å bli medlem av NHO eller Virke, mens de ansatte må melde seg inn i eksempelvis LO.

Å heve avtalenivået for alle bransjer på grunn av én spesifikk bransje er en alvorlig feilslutning. Slikt må alltid være faktabasert. Den måten å øke organisasjonsgraden på er ødeleggende for norske bedrifters konkurransekraft. Da hever vi også terskelen inn i arbeidslivet. Dette innskrenker organisasjonsfriheten og gjør det vanskeligere for bedrifter som er avhengige av innleid arbeidskraft.

«At uheldige forhold i byggebransjen i Oslo skal få slike konsekvenser for hele landet, og hele bemanningsbransjen, er uheldig» sa en lederartikkel i Fædrelandsvennen denne uken. Jeg vil ikke kalle det uheldig; jeg vil kalle det tankeløst og useriøst. Norsk arbeidsliv og de som står utenfor, står igjen som de store taperne.

Vi har hørt mange ganger i debatten her i dag at vi ikke har noe ønske om å rydde opp. Jeg håper alle hørte

de tiltakene jeg fortalte om nå, som er balansert i forhold til hverandre, og til representanten Knutsen kan jeg bare si at en må ikke ha en midlertidig stilling for å komme inn i arbeidslivet, men for veldig mange er det en god hjelp, og den blir strupet i dag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:42:40]: Bemanningsselskapene har bare adgang til lovlig virksomhet etter arbeidsmiljøloven § 14-12 første ledd og 14-12 andre ledd. Mange har tatt opp § 14-12 andre ledd, hvor vi strammer opp og krever avtale med en fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven. Få har snakket om lovens § 14-12 første ledd.

Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV går inn for å avgrense bemanningsselskapenes adgang til å bruke § 14-12 første ledd – altså uten avtale med fagforening – til det som alle folk tror er bemanningsselskapenes jobb, nemlig å tilby vikarer, altså dekke opp vikariat, det som er forankret i arbeidsmiljøloven § 14-9 første ledd bokstav b. Vi går altså inn for å få samsvar mellom det som folk forstår er jobben, og det som skal være den lovlige jobben. For å understreke det tar vi inn i teksten at innleieren på forespørsel fra bemanningsforetaket skal opplyse at innleien gjelder et vikariat.

Videre tar Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV opp ny § 14-12 syvende ledd, om kollektiv søksmålsrett. Dette er nødvendig når vi kjenner den utryggheten som ansatte i bemanningsforetak erfarer i sitt ansettelsesforhold, og den tilhørende svake fagorganiseringsgraden som det er i bemanningsforetak, forsterker behovet for kollektiv søksmålsrett. Kollektiv søksmålsrett er nødvendig for å skape et mer jevnbyrdig forhold mellom ansatte og arbeidsgiver.

Flere har vært inne på oppfølgingen av de lovendringene som nå skjer, altså Arbeidstilsynets rolle, som er forankret i lovens § 18-6. Etter Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SVs syn må § 18-6, som gir Arbeidstilsynet fullmakter til å følge opp lovene, forandres slik at de kan få den jobben når loven trer i kraft. Vi må altså sikre at loven blir praktisert, vi må sikre at vi får lov og orden også på arbeidslivsområdet.

Vi får ryddigere regler med det som skjer i dag. De blir lettere å følge opp på arbeidsplassene, for arbeidsgivere, for andre arbeidsgivere og for Arbeidstilsynet. Det blir klarere regler, mindre gråsoner og mindre arbeidslivskriminalitet. Vi får altså et mer velorganisert arbeidsliv, som er fundamentet og grunnlaget for et tryggere familieliv.

Og jeg vil understreke det som Kristelig Folkepartis representant Reiten sa, at fagorganisering bidrar aktivt til framgang. Det bidrar til tillit, det bidrar til bedre produktivitet, det bidrar til en balanse i arbeidslivet som det er viktig å beholde, for det gir framgang.

Aleksander Stokkebo (H) [12:45:44]: For Høyre er det viktig å skape et samfunn med muligheter for alle og små forskjeller. Så når vi vet at en av de største forskjellene er mellom de som er i jobb, og de som er utenfor jobb, ja da må vi skape flere jobber og la flere delta. Samtidig skal vi bygge et trygt, seriøst og anstendig arbeidsliv. Når innleienivået i Oslo-området er høyt, strammer vi inn, stiller strengere krav til faste ansettelser og skjerper kampen mot arbeidslivskriminaliteten. De som ikke følger reglene, må skjerpe seg, og de som ikke skjerper seg, skal bort.

Men at noen trenger medisin, betyr ikke at alle må medisineres. Når vi vet at de store utfordringene er i bemanningsbransjen innen bygg og anlegg, må vi starte der. I hele landet, også i mitt eget hjemfylke, Rogaland, ser vi nå en voksende optimisme og at nye jobber skapes. Men oppgangen er sårbar, og bedriftene har behov for en viss fleksibilitet. Derfor synes jeg det er veldig synd at Arbeiderpartiet og flertallet vil sette denne framgangen på spill og stramme skruen så fort og så hardt at den fort kan knekke.

De fleste som får jobb i et bemanningsbyrå, får ofte raskt fast jobb. For mange er det porten inn til arbeidslivet. For litt siden ble jeg kjent med historien til en familiefar med tre barn. Denne faren var ikke som alle andre fedre. Han var straffedømt, hadde sonet sin dom og innrømte at han hadde sviktet sin familie på det groveste. Men nå skulle han gjøre opp for seg. Etter bare seks måneder som innleid fikk han fast ansettelse, og nå har han jobbet der i over ti år. Han fikk sjansen, og han tok den. Det finnes mange som ham, som banker på døra inn til arbeidslivet, så la oss åpne den døra, ikke låse den.

Med Høyre skal vi skape flere jobber og la flere delta, samtidig som vi bygger et trygt, seriøst og anstendig arbeidsliv. Det gjør vi best med gjennomtenkte tiltak, ikke ved å sette inkluderingsdugnadene på spill.

Marianne Haukland (H) [12:48:26]: Denne saken er et godt eksempel på hvordan Oslo-sentrerte politikere foreslår politiske løsninger som rett og slett vil ramme distriktene. Det er blitt sagt fra denne talerstolen at Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti skyter spurv med kanoner når de prøver å løse en utfordring i byggebransjen som begrenser seg til Oslo-området. Sykehus, helse og omsorg i distriktene er helt avhengig av å bruke bemanningsbyråer for å fylle turnuslistene og sikre en forsvarlig bemanning på sykehusene under Helse Nord. At ingen i denne salen tar dette alvorlig, viser hvor lite distriktene blir ivarettatt av den Oslo-sentrerte politikken.

Dette forslaget har ikke vært på høring, det er uansvarlig, og det undergraver den norske modellen. Det er ikke ansvarlig av opposisjonen å foreslå lover som ikke

har vært ute på høring. Representantene fra arbeids- og sosialkomiteen har selv vært ute og innhentet informasjon for å finne ut hvordan dette forslaget vil ramme bl.a. helsesektoren.

Jeg synes det er flott at helse- og omsorgskomiteen er aktiv i denne debatten, nettopp fordi det bidrar til å understreke at forslaget har uante konsekvenser.

Jeg er ekstra bekymret for hvordan min region skal kunne levere forsvarlige tjenester til pasienter på sykehusene i Kirkenes og Hammerfest. Det er godt kjent at sykehusene i Finnmark bruker mye ressurser på innleid kompetanse. Begrunnelsen fra ledelsen for bruk av innleie er at man ikke klarer å dekke spesialiststillinger som er nødvendige for å ha en forsvarlig skiftavvikling. Dette er innleid kompetanse som ikke ville ha mulighet til å ha fast ansettelse i Norge, fordi de gjerne allerede har en fast ansettelse i Sverige eller Danmark.

Finnmark klarer ikke å utdanne nok sykepleiere eller leger til å dekke behovet for sykehustjenestene de er satt til å levere. Det er de heller ikke alene om i Norge. Vi mangler 10 000 personer for å dekke behovet i helse- og omsorgssektoren. Derfor er det stor bekymring knyttet til det vedtaket Stortinget er på vei til å gjøre i dag. Forslaget til vedtak i dag er rett og slett ikke forsvarlig og vil gjøre det vanskelig for helseforetakene å sikre nødvendig personell i Finnmark. Jeg er også veldig skuffet.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Steinar Reiten (KrF) [12:51:04]: Et par kommentarer til tidligere innlegg: Hanne Dyveke Søttar framstiller det som om det vi vedtar i dag, betyr slutten på tidsbegrenset innleie. Det stemmer selvsagt ikke. I arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd er det allerede i dag et krav om at en bedrift må være bundet av tariffavtale før det kan forhandles med arbeidstakere i bedriften om tidsbegrenset innleie. I mange bransjer og på mange arbeidsplasser foregår slike forhandlinger allerede i dag med de store, landsomfattende fagforbundene. Til nå har likevel arbeidsgiver også kunnet løse dette ved å oppfordre arbeidstakerne ved den enkelte bedrift til å danne en proformafagforening som det inngås en lokal tariffavtale med, såkalte serviettavtaler. Det mener vi er en uheldig omseggripende praksis som ikke bør få utvikle seg videre.

Kristelig Folkeparti vil altså ikke forby tidsbegrenset innleie fra bemanningsforetak, men sikre at regelverket blir fulgt, og at innleien skjer på en måte som gir trygghet både for arbeidsgiver og arbeidstaker. Da bør det ikke gjøres til et problem at både fast og innleid arbeidskraft er organisert i store, seriøse fagforbund.

Og til Margret Hagerup og hastevedtak uten utredning: Denne saken var til behandling i Stortinget i mars. Da la flertallet inn en klar bestilling. Regjeringen har valgt å se bort fra den (presidenten klubber) og utrede det de selv foreslo for et år siden.

Presidenten: Tida er ute.

Statsråd Anniken Hauglie [12:52:25]: Jeg fikk et spørsmål fra representanten Gjelsvik. Nå er loven helt tydelig på – og det står jo også tydelig i proposisjonen – at det skal være forutsigbarhet for når og hvor det skal arbeides, og omfanget av arbeid, og lønnen skal være løpende og etter det omfanget som stillingsprosenten tilsier. I dag er det to ganger i måneden som er presisert i loven, med mindre annet er avtalt.

Et par andre kommentarer: Representanten Reiten har helt rett i at vikarbehovet ikke forsvinner med dette. Vikarbehovet kommer til å være der framover også, folk kommer fortsatt til å være syke, og folk kommer fortsatt til å bli gravide. Den store forskjellen nå vil være at muligheten til å leie den kompetansen inn fra bemanningsbyråer vil bli vesentlig redusert. For de større virksomhetene vil det sannsynligvis kunne håndteres fordi man har HR-avdelinger. For de mindre virksomhetene vil det bli vanskeligere, det betyr at man kanskje må bygge opp en type kompetanse som man tidligere ikke har prioritert.

Dag Terje Andersen forsøker å gi inntrykk av at dette er en debatt mellom dem som er for og dem som er mot sosial dumping. Det er selvfølgelig ikke det. Denne regjeringen har jo nettopp hatt arbeidet mot arbeidslivskriminalitet høyt på vår politiske dagsorden, gjennom etablering av arbeidskrimsentre, gjennom etablering av SUA-kontorer, ved at vi har hevet strafferammene når det gjelder arbeidslivskriminalitet, og utarbeidet strategier og handlingsplaner sammen med partene. Vi har endret og skal fortsatt endre taushetspliktsbestemmelsene for å forebygge arbeidslivskriminalitet og har tatt et internasjonalt initiativ. Praktisk talt alle organisasjonene og etatene er også fornøyd med innsatsen, i den forstand at man også ser gode resultater.

Jeg reagerer også på at representanten Lerbrekk mener at samfunnet har blitt kaldere under denne regjeringen. Jeg kan bare minne om at arbeidsledigheten har gått ned. Sysselsettingsandelen har faktisk gått opp. Vi ser nå at antallet unge som fullfører og består videregående skole, har økt, og vi ser til og med at når det gjelder unge som ikke er i jobb, utdanning eller skole, har både antall og andel gått betydelig ned. Det er ikke et eksempel på et kaldere samfunn, men tvert om et eksempel på et mer inkluderende samfunn.

Dette er ikke en trist dag for Høyre og Fremskrittspartiet, som Eigil Knutsen sier det er. Konsekvensene av

vedtakene som fattes her i dag, er det jo først og fremst arbeidslivet der ute som bærer, på godt og vondt. Det er ikke Høyre og Fremskrittspartiet som bærer kostnadene og konsekvensene. Nei, det gjør de tusenvis av små og mellomstore bedrifter der ute, gjerne også ute i distriktene, som nå får større utfordringer med å hente inn arbeidskraft når de trenger det.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:55:25]: I det siste innlegget fra statsråden merker jeg meg nå at statsråden bekrefter at definisjonen som er i § 14-9 om fast ansettelse og forutsigbarhet, også skal gjelde forutsigbarhet for lønn. Jeg forventer at det blir fulgt opp, sånn at en sørger for at de som er fast ansatt eksempelvis i 30 pst. stilling, også har en forutsigbarhet med tanke på at man får utbetalt fast lønn tilsvarende 30 pst. stilling hver eneste måned.

Så til gjentatte innlegg i denne salen som går på behovet for arbeidskraft i ulike deler av landet. Ja, selvsagt har en behov for tilgang til god, kompetent arbeidskraft i hele vårt langstrakte land. Som saksordføreren har gjort ganske godt greie for gjennom tidligere innlegg, er det ikke endring i bestemmelsene knyttet til midlertidig ansettelse i denne saken, og heller ikke knyttet til § 14-12 første ledd, som går på bemanningsselskapenes mulighet til å dekke opp midlertidige behov. Det er fortsatt selvsagt mulig å dekke opp sesongvariasjoner, og det er selvsagt mulig å dekke opp behovet for vikariat. Det er ikke det disse bestemmelsene som blir foreslått, handler om. Det som endringene i § 14-12 andre ledd, om utvidet adgang til innleie, handler om, er at det skal være inngått tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og at det skal gjelde innenfor alle bransjer.

Når representanter fra regjeringspartiene går opp her gjentatte ganger og problematiserer det som flertallet nå ønsker å legge opp til, nemlig at denne bestemmelsen skal gjelde for alle bransjer, og sier at her skal en skape et problem når det kun gjelder i Oslo-området og kun gjelder innenfor bygg og anlegg, og at man stenger en dør, må jeg spørre: Er det sånn at man stenger døra for unge som ønsker å komme inn i bygg- og anleggsbransjen i andre deler av landet, fordi det er et problem i Oslo-området? Det er jo det regjeringspartiene har foreslått, at innstrammingen skal gjelde for bygg- og anleggsbransjen. Er det slik at en vil få et problem med å få tilgang til kvalifisert arbeidskraft i bygg- og anleggsbransjen på grunn av den innstrammingen som her skjer, og som regjeringspartiene ønsker? Selvsagt er det ikke det. Det er det de ønsker når en snakker om at en kun skal gi medisiner. Nei, det som er fornuftig å gjøre, er å vaksinere, sånn at en ikke bare skal springe etter og drive med brannslukking der problemet er størst, men sørge for å

ha et godt og forutsigbart rammeverk som skal gjelde for alle bransjer.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:58:28]: Marianne Haukland fra Finnmark sa at dette var resultatet av en Oslo-sentrert politikk. Det er ganske feil. Sjøl har jeg vært ganske mye i Finnmark og vært med og sikret både Hammerfest sykehus og Kirkenes sykehus, arbeidet for å bedre det som er spesialisthelsetjenestens tilbud i dag i Alta, vært med når det gjelder ambulansesituasjonen.

Så sier representanten Marianne Haukland her at det vil bli et problem for Helse Nord, at det er uansvarlig for det har ikke vært ute på høring. Saken om midlertidige ansettelser i bemanningsforetakene har vært på høring. Samtlige fagorganisasjoner – Akademikerne, YS, Unio, LO – har gått mot det. Mange spesialister har fast ansettelse i utlandet, i Sverige og Danmark, ja, men det er ikke noe i veien for at de kan få en deltidsfastansettelse i et bemanningsforetak som arbeider i Norge. Dersom de ikke vil eller kan det, kan bemanningsforetaket formidle spesialistene til sykehusene i Helse Nord. Helse Nord-sykehusene har, som andre, store personalavdelinger. Jeg blir ganske oppgitt når disse personalavdelingene ser på det som så vanskelig at de ikke kan greie å sikre sine behov for spesialister på annen måte enn at de må bruke midlertidig ansatte fra bemanningsforetakene for å dekke midlertidige jobber i sykehus. Jeg vil si det sann at disse personalavdelingene bør skjerpe seg og gjøre det som er jobben deres, slik som det blir gjort andre steder i landet.

Som sagt, helsekomiteen har gitt regjeringa et flertallsvedtak om å følge opp disse forholdene.

Ellers er jeg takknemlig for statsrådens avklaring på spørsmålet fra representanten Gjelsvik omkring løpende lønn for fast ansatte med deltidsstillinger i bemanningsforetak. Det forstår jeg slik at dersom man har en deltidsansettelse i et bemanningsforetak, eksempelvis på 30 pst., har man grunnlag for å ha 30 pst. lønn hver måned. Dersom man jobber mer, har man grunnlag for merinntekt. Dersom man jobber overtid, har man grunnlag for overtidsinntekt. En slik avklaring er viktig og en viktig premiss for bemanningsforetakenes praksis framover.

Arild Grande (A) [13:01:49]: I iveren etter å løpe bemanningsbransjens ærend har det kommet mye rart fra høyrepartiene fra denne talerstolen. For det første prøver de å gjøre problemene knyttet til innleie bitte små. De avdramatiserer innslaget av innleie i arbeidslivet i Norge. Samtidig sier de at dersom det vi vedtar i dag, blir gjennomført, vil det føre til at nesten hele arbeidslivet kollapser fordi folk ikke får den tilgangen på

innleie som de føler de har behov for. Dette henger ikke på greip, de snakker jo mot sin egen retorikk.

Det andre er at de viser med all tydelighet at de overhodet ikke har kontakt med norsk arbeidsliv. De ser ikke hva innleie gjør med arbeidslivet og tryggheten for norske arbeidsfolk – og for så vidt også for utenlandske. De ser ikke at det fortrenger faste ansettelser i stadig flere bransjer. De ser ikke hva det fører til av økt utrygghet for de innleide, som blir redde for å gjøre feil, og som også blir redde for å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Men vi ser hva dette rammer av produktiviteten, tryggheten og stabiliteten innenfor bygg og anlegg, og vi frykter at det samme skjer i bransje etter bransje. Høyre sier at vi skriver ut feil medisin. Jeg vil heller si at det vi forskriver, er en vaksine mot den utviklingen i norsk arbeidsliv som vi ser i stadig flere bransjer, og som vi også ser internasjonalt, der man går i retning av et løsarbeidersamfunn.

Så hevder Høyres representanter at dette er å tvinge folk til å organisere seg. Det er jo feil. Men hvis arbeidsgiverne på død og liv fortsatt ønsker å basere mye av driften sin på innleie, må de bare sørge for at det skjer i ordnede former med avtaler med tillitsvalgte. Det er ikke spesielt dramatisk, og mange av aktørene man har pekt på – og som det har vært problematisk overfor høyresiden her – er allerede tariffbundne bedrifter eller virksomheter, som f.eks. sykehusene.

Vi synes at økt organisasjonsgrad er et gode, det gjør dessverre ikke høyresiden.

Så hevdes det at det nå har utviklet seg et nytt trepartssamarbeid, med LO, Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Det hørtes ikke så ille ut, synes jeg, men jeg må minne om at det er flertallet på Stortinget som tar de grepene som vi får til i kveld, og alle arbeidstakerorganisasjonene som var til stede på høringen i komiteen, ønsker at disse grepene skal tas for å sikre mer ryddige forhold i norsk arbeidsliv.

Marianne Haukland (H) [13:05:08]: Jeg ikke så sikker på at Lundteigen har rett i at det fortsatt vil være enkelt for sykehusene å få løst sine tjenester med de endringene som nå blir gjort i arbeidsmiljøloven.

Dersom man må ansettes i en fast deltidsstilling i et bemanningsforetak, blir bemanningsforetaket gjort om til en arbeidsplass i stedet for at det rendyrker sin rolle som arbeidsformidler. Det er godt mulig at man kan gjøre en avtale med de tillitsvalgte, men etter § 14-9, som foreslås vedtatt i denne salen, er det kun der man har et midlertidig behov, man har lov til å bruke innleie. Der en ikke klarer å rekruttere ansatte når en lyser ut faste stillinger, der en prøver å få folk til å ta de jobbene og en gang på gang ikke får ansatt noen i stillingene, er det ikke lenger snakk om et midlertidig behov. Da er det

snakk om permanente behov som må løses, og der innleie er en løsning for å dekke behovet for bemanning. Det er en slik utfordring vi har på flere sykehus i Finnmark, men også i kommuner der man heller ikke klarer å få rekruttert til relevante stillinger innenfor helse.

Det er mulig Finnmark gjør en dårlig jobb med å utdanne elever og sikre at de er i stand til å ta kompetent og relevant utdanning for å sikre arbeidslivet i Finnmark. Det er mulig vi må se på flere ting vi kan gjøre for å sikre at elevene på videregående skole i Finnmark består. I dag er det i underkant av 45 pst. som består videregående skole på normal tid, så det blir en stor utfordring å sikre kompetanse til de stillingene man er nødt til å sikre. En av løsningene for høykompetente stillinger – som på sykehus, der man har behov for spesialistleger og spesialistsykepleiere – har vært bruk av innleie fra andre land.

Willfred Nordlund (Sp) [13:07:22]: Den 24.mai ble det i samband med Stortingets behandling av Innst. 281 S vedtatt følgende:

«Stortinget ber regjeringen sørge for nedtrapping i bruken av ekstern innleie i helseforetakene parallelt med økt bruk av fast ansatte vikarer, også kjent som vikarpooler.»

Dette er i kjernen av det som en del av representantene har snakket om, nemlig at det er noen som visstnok har en redsel for at man skal mangle personell, bl.a. på sykehusene. Dette vedtaket ble gjort for kort tid siden, og det er en grunnleggende forståelse for hvordan vikarer skal ansettes, og hvordan arbeidstakerne opplever arbeidslivet. For Senterpartiet handler dette om én ting, det handler om at ansatte i hovedsak skal være fast ansatt. Poenget er altså hvem som er ansatt, og hvem som skal være arbeidsgiver.

Vikarbyråene kan også ansette fast, og dersom de ikke gjør det, kan de formidle arbeidskraft til f.eks. et sykehus, som så ansetter midlertidig eller fast. Hvis vikarbyråene skal ansette folk, bør det altså være en ansettelseskontrakt som sier at det skal være en fast stilling. Den kontrakten kan selvsagt – som andre har vært inne på – gjelde en deltidsstilling, men den gir altså en forutsigbarhet for hvilken arbeidsplikt man har som ansatt, nemlig et forhold som skal reguleres av arbeidsmiljøloven, hvilke ytelser man skal gi til arbeidsgiveren, og hvilken lønn man skal motta. Det er altså en sikkerhet for den enkelte, og ikke minst er det en sikkerhet for familier.

Hvis det er slik at bemanningsbyråene ikke vil ansette fast, kan de altså formidle, til f.eks. Nordlandssykehuset, som enkelte representanter har vært inne på. Nordlandssykehuset kan så ansette disse personene

midlertidig etter den kommende paragrafen i arbeidsmiljøloven, § 14-9-2a-e.

Det er viktig å huske på følgende forhold: Bemanningsbyråene har i utgangspunktet ikke noen annen aktivitet enn å leie ut folk. Dersom de får anledning til å ansette midlertidig for å løse produksjonsbedrifters – om en f.eks. kan kalle sykehus det, er en annen debatt – behov for vikarer, får de altså en lovmessig rett til midlertidige ansettelser som ingen andre bransjer har.

Alle fagforeninger har gått imot dette forslaget fra regjeringen – og med god grunn. Når man hører at enkelte representanter, bl.a. representanten Søttar fra nord, er inne på at man må ansette midlertidig fordi det ikke er mulig å få folk til å bosette seg i nord, handler det om en helhetlig politikk og en mye videre problemstilling enn at man ikke nødvendigvis har den tilgjengelige arbeidskraften som man ønsker, lokalt. Da må vi sette inn bredere virkemidler på andre områder, og arbeidsmiljøloven er en del av den totale løsningen for et samfunn vi ønsker.

Kristian Tonning Riise (H) [13:10:43]: Det Stortinget gjør i dag, er å sende en mistillitserklæring til et samlet norsk næringsliv. Det er å si at vi ikke lenger er så oppvakt av å skille mellom seriøse og useriøse aktører, men at vi vil behandle alle som potensielt useriøse aktører. Det er å si at vi ikke lenger vil stramme inn der det er et problem, men behandle alle ut fra en hypotese om at det kan komme til å bli et problem en eller annen gang i framtiden.

Andelen årsverk som kommer fra bemanningsbransjen, ligger på mellom 1 og 2 pst. i dag. Det er ikke et problem. Problemet er knyttet til én konkret bransje: bygg- og anleggsbransjen, primært i Oslo og Akershus, der innleieandelen er på ca. 15 pst. Derfor foreslår vi innstramminger for nettopp denne bransjen. Når Stortinget nå i stedet velger å stramme inn for alle, er det i hovedsak to tapere.

Den ene er seriøse små og mellomstore bedrifter over hele landet som allerede sliter med å få endene til å møtes. Det kan f.eks. være barnehager, som nå må opprette hver sin pool med ringevikarer framfor å benytte seg av virksomheter som har det nettverket allerede. Det vil binde opp unødvendige ressurser, og det er vanskelig å forstå hvorfor det skulle være noe bedre for den enkelte å stå på en ringeliste enn å være ansatt i et byrå som har spesialisert seg på å matche arbeidstakere som strever med å få en fot innenfor arbeidslivet, med virksomheter som har et midlertidig behov. Ofte fører en sånn mulighet til nettopp fast jobb.

De andre som taper på dette, er arbeidstakere som nå får en vanskeligere inngang til arbeidslivet. Det kan være folk med hull i cv-en, ufaglært arbeidskraft, men-

nesker med nedsatt funksjonsevne, mennesker som har hatt rusproblemer eller psykiske problemer, eller veteraner med en cv som det er vanskelig å omsette til formell sivil kompetanse. Konsekvensene av det kan vi fort se igjen i Nav-statistikken.

Samtidig sier vi til virksomheter at selv om de har fulgt alle regler, opptrådt seriøst i alle år og brukt fleksibiliteten de har i dag, men med minimal bruk av innleie, skal vi gjøre det enda vanskeligere for dem når de måtte ha et midlertidig behov. Å tro at dette ikke vil ha konsekvenser for norsk næringsliv og norsk konkurransevne er i beste fall naivt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:13:24]: Representanten Marianne Haukland holdt et viktig innlegg. Hun sa at det er et permanent behov i sykehusene i Finnmark for å få tak i spesialister og fagfolk. En får ikke tak i dem på ordinær måte. Jeg vil understreke at jeg er enig i at dette er vanskelig. Jeg er enig i at det er en stor jobb som må gjøres.

Det vi diskuterer, er altså om vi skal løse det spørsmålet med midlertidig ansatte i bemanningsforetak etter § 14-12 første ledd, som altså har en referanse til midlertidige ansettelser som er forankret i § 14-9 andre ledd, og hvor det her skal inn en spesiell bokstav g. Det er det vi diskuterer.

Senterpartiets alternativ er at vi må legge til rette for rekruttering til bl.a. Finnmark-sykehusene på en helt annen måte. Det første er at vi må gi trygghet for sykehusenes funksjoner på akuttsiden og på fødesiden. Vi må styrke sykehusene med mer elektiv behandling, slik at de får mer trening. Vi må styrke utdanningsmuligheter for Finnmarks ungdom, med lønn og reduksjon av studielån. Det gir muligheter til å løse spørsmålet på en annen måte, og det er det arbeids- og sosialkomiteen spiller på sammen med helse- og omsorgskomiteen.

Til slutt vil jeg takke for støtten vi har fått fra Kristelig Folkeparti i denne saken. Den er jeg veldig, veldig glad for, og fra Senterpartiets side vil jeg understreke at samspillet vi her legger opp til mellom arbeidsliv og familieliv, står grunnfestet både i Senterpartiet og i Kristelig Folkeparti. Jeg vil også takke for debatten. Vi har kommet litt lenger i folkeopplysningen om arbeidsmiljøloven. Det er kompliserte spørsmål, men det er viktige spørsmål. Da er første bud at vi kan diskutere på et faglig og faktisk grunnlag, og det synes jeg debatten i stor grad har minnet om i dag.

Lise Christoffersen (A) [13:16:11]: Jeg ventet en stund, for jeg regnet med at kanskje noen andre kom til å kommentere det jeg har tenkt å ta opp, men jeg har ikke hørt at noen har gjort det.

Statsråden sa tidligere i debatten at Arbeiderpartiet hadde stemt imot å gi noen midlertidig ansatte rett til

fast jobb etter tre år i stedet for fire år, og det er, hvis jeg hørte rett, en påstand som ikke kan stå uimotsagt. Jeg regner med at statsråden da henviser til Innst. 208 L for 2014–2015. Der konstaterer vi at flertallet i Stortinget – etter forhandlinger i Stortinget – foreslo å endre fireårsregelen for midlertidig ansatte til en treårsregel for noenansettelsesgrunnlag, men ikke for alle. Noen midlertidig ansatte skulle ha krav på fast ansettelse etter tre år, andre først etter fire år. Vi mente da, sammen med Senterpartiet og SV, at allemidlertidig ansatte skulle ha en slik rett etter tre år, for det første fordi det var mest rettferdig, og for det andre fordi en ulik grense – tre år for noen og fire år for andre – ville gjøre det relativt enkelt å omgå et treårskrav ved å omdefinere stillinger.

Vi stemte altså ikke imot, slik som statsråden henviser til. Vi hadde vårt eget forslag, og det var som følger: «Stortinget ber regjeringen innføre rett til fast ansettelse etter 3 år for alle av arbeidsmiljølovens grunnlag for midlertidige ansettelser, som i dag er omfattet av fireårsregelen, samt den nye generelle adgangen i § 14-9 bokstav f.» Og det var det som ble nedstemt i Stortinget.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:18:08]: Jeg begynte dagen i dag med å si at vi i dag kom til å høre to fortellinger om norsk næringsliv – den ene om at man utnyttet svart arbeid og ikke ville betale folkene sine skikkelig, den andre om at det i hovedsak var et redelig, godt norsk arbeidsliv – og jeg mente, og mener fortsatt, at begge fortellingene er like sanne. Hovedregelen i norsk arbeidsliv er at en har et anstendig næringsliv som gir anstendige vilkår for arbeidere, og sånn skal det også være. Og så er det unntakene, som en skal bekjempe. Men bekjemper vi unntakene ved å gå etter alle? Det er det vi har påpekt her i dag.

Dag Terje Andersen forsikret statsråden om at alle forslagene her har blitt drøftet med partene. Det er flott, men de ble jo ikke enige! Det er regjeringens forslag som ligger nærmest det som har vært utredet, og som – sammen med helheten i andre virkemidler – ville levert på både å bekjempe arbeidslivskriminalitet, målrettet direkte mot bygg og anlegg i Oslo uten at andre virksomheter ble berørt, og til å få et godt, helhetlig forslag som også ivaretok næringslivets hensyn.

Høringen i Stortinget var basert på at det kun skulle dreie seg om bygg og anlegg. Sjømatnæringen ble ikke hørt, gründere ble ikke hørt, Norsk Industri ble ikke hørt. Man snakker her om innleie som fortrenger norske arbeidstakere, men i mange tilfeller er det jo motsatt – det finnes ikke norsk arbeidskraft til å fylle stillingene. For noen år tilbake kom hver fjerde sysselsatte i norsk matindustri fra utlandet for å jobbe. Uten disse hadde ikke norsk fiskeeksport, vår viktigste næring, hatt noe å eksportere, og det har reddet norske arbeidsplasser.

Så hvem som har mistet kontakt med privat næringsliv og næringsdrivende – det er i hvert fall ikke Høyre.

Vi er helt avhengige av leger og sykepleiere som faktisk kan ta oppdrag i Norge selv om de har fast arbeid i hjemlandet. Vi kan godt mene at fast ansettelse skal være hovedregelen, men Hattfjelldal kommune måtte utlyse 100 000 kr i belønning for å få tak i svenske sykepleiere – om de kunne være der mer enn ett år. Vi snakker ikke om at utenlandsk arbeidskraft konkurrerer ut norsk arbeidskraft, for de har jo ingen å konkurrere med. Og det er det som er problemet. Spørsmålet er om vi får flere eller færre sykepleiere dersom de tvinges til å ansettes fast i et bemanningsselskap, når dette kan medføre arbeidsplikt i Norge samtidig som de har fast jobb hjemme.

Det er ikke vi som sår tvil om dette. Kristelig Folkeparti har selv måttet legge fram to løse forslag, i frykt for at vi nå kan kaste Helse-Norge ut i en krise. Jeg håper ikke det, og jeg tror heller ikke det. Vi kunne altså ha vedtatt regjeringens forslag, som både tar opp i seg næringslivets behov for fleksibilitet, har lyttet til partene i arbeidslivet og målrettet innsatsen sin mot nettopp problemområdene i Oslo. Vi trenger verken ofre et seriøst, organisert arbeidsliv eller behovet for fleksibilitet. Regjeringens forslag hadde ivaretatt begge deler.

Presidenten: Representanten Arild Grande har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Arild Grande (A) [13:21:15]: Først en stemmeforklaring: Vi kommer til å stemme for forslag nr. 5 fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Det er et godt forslag, som jeg tror vil vise at resultatene blir svært gode, i form av et økt antall faste ansettelser.

Vi stemmer imot forslag nr. 6, men egentlig mener jeg at forslagsstillerne bør vurdere å trekke hele forslaget, for det er basert på et ugyldig premiss. Det vedtas ingen innstramming i adgangen til midlertidig ansettelse i bemanningsforetakene i dag. Det stortingsflertallet gjør, er å hindre innføring av en ny bestemmelse, en eksklusiv rett for bemanningsbransjen til å ansette midlertidig. Den har de ikke i dag, så premisset for det forslaget er ugyldig, og derfor bør noen se nærmere på om det i det hele tatt skal voteres over. Men vi stemmer imot i så fall.

Vi stemmer subsidiært for forslag nr. 7 fra Kristelig Folkeparti, vi stemmer mot forslag nr. 8 fra Kristelig Folkeparti, vi stemmer mot forslag 9 og 10 fra Kristelig Folkeparti, og vi stemmer subsidiært for forslag nr. 11 fra Kristelig Folkeparti.

Om bekymringen i helsevesenet når det gjelder å håndtere dette, er det statsrådets ansvar, og jeg forven-

ter signaler fra statsråden om at det skal ivaretas på en god måte.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:22:33]: Først til representanten Nordby Lunde og representanten Tonning Riise, som gir uttrykk for at en her mistenkeliggjør seriøse aktører i norsk næringsliv fordi en ønsker tydelige og klare regler som gjelder alle bransjer. Nei, vi ønsker tydelige regler nettopp for at alle aktører skal vite hva de har å forholde seg til, og vi foretar nødvendige innstramminger.

Det blir litt spesielt når representantene Tonning Riise og Nordby Lunde er med på forslag i salen i dag som innebærer innstramminger for bygg- og anleggsbransjen ut fra at det er i Oslo-området problemet er størst, samtidig som innstrammningene skal gjelde for hele landet – for alle aktører, også aktører som kanskje aldri har ansatt midlertidig, og som har sitt på det tørre.

Det er viktig å ha gode og trygge regler. Det er særdeles viktige forslag som blir vedtatt i dag, og det er viktig at de gjelder for alle bransjer.

Willfred Nordlund (Sp) [13:23:46]: Dette blir også en visitt til representanten Tonning Riise og for så vidt til representanten Lunde. Representanten Tonning Riise var inne på at forslaget gjaldt kun én bransje, mens representanten Lunde fra samme parti var veldig opp-tatt av at man snakket om noe annet enn bygg- og anleggsbransjen.

Dette er jo en utfordring som oppstår i flere bransjer. La oss nå være enige om det. Når man ser utviklingen som har vært, og de signalene man ser i horisonten, er dette en utfordring som gjelder flere deler av landet. Det kan være i noen enkeltkommuner, det kan være i enkelte regioner, og det kan være innenfor flere bransjer. Det er nettopp derfor stortingsflertallet i dag velger å være tidlig ute for å vaksinere – som var et ord noen brukte – mot problemene som kan oppstå for arbeidslivet når vi tross alt ønsker oss et helhetlig, organisert og skikkelig arbeidsliv i dette landet.

Representanten Lunde var inne på at Hattfjelldal kommune har måttet bruke 100 000 kr ekstra for å rekruttere sykepleiere. Ja, velkommen etter! Det er ikke noe nytt for Hattfjelldal kommune, og det er til dels store kommuner både i nord og i andre deler av landet som gjør akkurat det samme. Det er ikke unikt for Hattfjelldal kommune. Det gjelder kommuner både på Vestlandet og f.eks. i den regionen jeg er fra, Vesterålen. Det er til dels store kommuner som ikke på noen måte kan sammenlignes med Hattfjelldal kommune, sågar kommu-

ner som har sykehus i egen kommune. Ergo handler dette om det totale behovet for arbeidskraft, ikke minst hvilken kompetanse en gir denne arbeidskraften, og muligheten til å være faglært. Da blir det spesielt når vi vet at man samtidig reduserer antall studieplasser for deltidsutdanning av sykepleiere bl.a. på Helgeland, regionen bl.a. Hattfjelldal kommune ligger i.

Her må regjeringspartiene ta seg noen runder og begynne å adressere de problemene det dreier seg om, nemlig hvordan man skal sikre relevant arbeidskraft i faste stillinger til de tjenestene man ønsker skal være likeverdige i hele landet. Det handler ikke om at man nødvendigvis må ha en adgang til midlertidig fast ansettelse i bemanningsbyrå for å møte dette. Da blir det sånn som representanten Haukland var inne på. Man ønsker ikke at dette skal være den endelige løsningen på et midlertidig behov, som vel var ordene man brukte. Hvis man har et alvorlig permanent behov for å øke kompetansen og rekrutteringen, må man se på det og ikke si at det er innleie, midlertidighet eller deltid som nødvendigvis skal være hovedløsningen for å møte denne utfordringen. Da må man se dypere i verktøyboksen og se om man ikke kommer opp med bedre løsninger, løsninger som stortingsflertallet i dag i hvert fall langt på vei ønsker å finne, og hvor man går inn for de forslagene man gjør.

Presidenten: Representanten Margret Hagerup har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Margret Hagerup (H) [13:26:53]: Representanten Grande snakket om en eksklusiv rett til å ansette midlertidig. I mitt innlegg snakket jeg om at det er en sammenheng i de forslagene som er lagt inn. Det er strammet inn i faste ansettelser. Samtidig har en foreslått en midlertidig hjemmel som sier at adgangen til å ansette midlertidig gjelder for arbeidstakere som skal leies ut for å fylle reelle vikariater. I norsk arbeidsliv er det bedriftene selv som har et midlertidig behov. Bemanningsbyråene har aldri hatt et midlertidig behov. Hvis et sykehus eller en barnehage skal ha en vikar i morgen, kan ikke et bemanningsbyrå ringe til en person og spørre om vedkommende kan komme. Det vil ha konsekvenser.

Det forklarer en del når representanten Grande snakker om å vaksinere på grunn av bygg- og anleggsbransjen. Vi mener at det er tvangsorganisering, og det er ikke rett medisin. Organisasjonsgraden er en del av grunnstammen i den norske modellen, men det forutsetter en jobb, og det forutsetter at noen spør om en vil være organisert.

Presidenten: Representanten Kristian Tonning Riise har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kristian Tonning Riise (H) [13:28:01]: Jeg fikk en konkret utfordring fra både representanten Nordlund og representanten Gjelsvik. Da tar jeg den.

Jeg tror forskjellen på oss er i hvilken grad vi tar lett på å gjøre innstramminger for næringslivet og vilkårene mer krevende for mange bedrifter.

Ja, utfordringene med innleieandel er i hovedsak knyttet til bygg- og anleggsbransjen, og spesielt i Oslo-området. Man kunne sikkert laget en lov spesielt rettet mot Oslo-området, men jeg tror det ville hatt en del konsekvenser. Vi har valgt å rette innstramminger mot der vi har et problem. Grunnen til at vi ikke ønsker å rette dem mot alle, er jo nettopp at vi ikke tar lett på det, at vi ikke står opp hver dag med utgangspunktet å gjøre hverdagen vanskeligere for bedriftene, men adresserer målrettet der det er et problem, når det er det.

Presidenten: Representanten Willfred Nordlund har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Willfred Nordlund (Sp) [13:29:13]: Jeg må følge opp tilsvaret som jeg fikk på utfordringen min. Det er ikke sånn at noen tar lett på å stramme inn. Man gjør det fordi man mener det er nødvendig for å møte de utfordringene man ser. Det er ikke sånn at det nødvendigvis bare gjelder bygg- og anleggsbransjen i Oslo. Det har jeg selv erfart når jeg har reist rundt på bedrifter, at dette gjelder flere bransjer, som jeg var inne på i stad, og det gjelder flere områder enn kun Oslo-området. Da bør man faktisk være i forkant for å hindre en utvikling som man ikke ønsker. Det er nettopp det stortingsflertallet i dag velger å være.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:29:55]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Ivar Odnnes, Nils T. Bjørke, Willfred Nordlund og Geir Pollestad om endring av arbeidsmiljøloven § 1–7 (Innst. 334 L (2017–2018), jf. Dokument 8:207 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar gruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det foreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil tre minutt.

– Det er vedteke.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [13:30:47] (ordfører for saken): Det vi skal behandle nå, er et forslag om endring av arbeidsmiljøloven § 1-7, om utsendte medarbeidere. Forslaget går ut på å endre dagens definisjon, der det står «i et begrenset tidsrom», til «i et tidsrom på inntil 30 dager». Flertallet i komiteen har avvist forslaget – har innstilt på det. Jeg vil knytte noen kommentarer til dette, for jeg regner med at mindretallet vil fremme sine forslag og redegjøre for sitt standpunkt senere.

Som det blir nevnt i innstillingen og i brevet fra statsråden, reguleres de tilfellene hvor norske arbeidsrettslige regler kommer til anvendelse for utsendte arbeidstakere på oppdrag i Norge, av utsendingsdirektivet. Dette direktivet er innlemmet i EØS-avtalen og er bindende for Norge. Dette direktivet er nå under revisjon.

Spørsmålet om definisjonsendring ble også tatt opp i fjor, og svaret er det samme nå som da: Gjeldende EØS-rett åpner ikke for å sette en klar tidsbegrensning i dag. Nok en gang bruker Senterpartiet enhver mulighet i sine merknader til å kritisere at Norge er en del av EØS. Jeg regner med at vi kommer tilbake til den debatten. De skriver også at

«dette er nok et eksempel på at Norges forpliktelser gjennom EØS-avtalen medfører avgivelse av suverenitet innenfor arbeidslivsområdet».

Det er ikke dette som argumentasjonen og uenigheten mellom blokkene går ut på. Uenigheten handler heller ikke om hvorvidt en utsendt arbeidstaker er ute i 30 dager, tre måneder, ett år eller to år. Uenigheten ligger i hvordan lovendringen skal behandles til det beste for alle parter.

Regjeringen har svart at ja, man skal komme tilbake til Stortinget på egnet måte når revisjonen av utsendingsdirektivet er ferdig. Så langt vet vi at prosessen er helt i sluttfasen, og at EU skal votere over saken nå før sommeren. I tillegg er det fornuftig å se denne saken i sammenheng med at departementet har til utredning om også utsendte arbeidstakere skal omfattes av reglene i samme lov om varsling.

Det er snakk om å gjøre ting i riktig rekkefølge. Det er helt naturlig å avvente eventuelle endringer i arbeidsmiljøloven til saken kommer fra regjeringen, når alle fakta rundt EU- og EØS-behandlingene er klar.

Jeg ser ingen grunn til at Stortinget skal være tjent med å behandle samme sak tre, fire eller fem ganger i lø-

pet av et par år, når det burde holde med én behandling. Den behandlingen kommer, trolig i neste sesjon, for det har regjeringen varslet flere ganger.

Eigil Knutsen (A) [13:33:42]: Arbeiderpartiet er opp-tatt av å sikre trygge arbeidsvilkår for alle som jobber i Norge. Det er vårt hovedfokus i samtlige av sakene som arbeids- og sosialkomiteen befatter seg med. For oss er arbeidsmiljøloven vårt fremste verktøy for å sikre et trygt arbeidsliv. Vårt mål er at den skal gjelde fullt ut for så mange som mulig av dem som utfører arbeid i Norge.

Dokument 8-forslaget om utsendte arbeidstakere tar opp viktige problemstillinger. Etter Arbeiderpartiets syn er dagens regelverk uklart, både når det gjelder tidsrom, og når det gjelder hvilke regler man er omfattet av, når. Derfor fremmer Arbeiderpartiet og SV et eget forslag i denne saken:

«Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2018 legge frem en sak med en klargjøring av regelverket for utsendte arbeidstakere, herunder hvilke av arbeidsmiljølovens bestemmelser som kan gjelde fra første dag for utsendte arbeidstakere.»

Med flertall for dette forslaget kunne vi fått en faglig gjennomgang av problemstillingene, sett fra den norske regjeringens ståsted, og vi kunne ha fått opplyste vedtak.

Dette leder meg over til å si at vi i Arbeiderpartiet kommer til å stemme imot Senterpartiets forslag i denne saken. Vi er bekymret for at forslagene kunne fått utilsiktede konsekvenser, med svekket vern for enkelte grupper i arbeidslivet. Men vi deler til en viss grad forslagsstillernes problembeskrivelse, ved at vi mener at reglene for utsendte arbeidstakere ikke er klare nok, og at vi ønsker oss en klarere definisjon av perioden man er en utsendt arbeidstaker, og av hvilke rettigheter man har på hvilke tidspunkter.

I arbeidslivspolitikken er det virkelig slik at alt henger sammen med alt. I Norge har vi ikke minstelønn, men vi har bl.a. allmenngjøringsinstituttet. Arbeiderpartiet har levert inn representantforslag om forbedring av allmenngjøringsordningen, med forenkling av dokumentasjonskrav og utvidelse av allmenngjøringsperioden. Vi mener at en forbedret ordning er nødvendig, ettersom omfanget av sosial dumping har økt de senere årene, særlig i bransjer med mye utenlandsk arbeidskraft.

Stortinget anmodet for ett år siden regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med forslag som sikrer at utsendte arbeidstakere blir omfattet av varslingsreglene i arbeidsmiljøloven. Arbeiderpartiet ser fram til regjeringens forslag om økt varslervern for utsendte arbeidstakere, men vi mener at regjeringen også burde se på om utsendte arbeidstakere kan omfattes av andre deler av

arbeidsmiljøloven. I dag er ikke utsendte arbeidstakere omfattet av arbeidsmiljølovens regler om varsling, som nevnt, men heller ikke når det gjelder medvirkning, vernebestemmelser, stillingsvern og ikke minst HMS. Derimot er man omfattet av regelverket for permisjon, arbeidstid og ansettelsesvern.

For Arbeiderpartiet er det åpenbart at dette regelverket trenger en opprydning, og vi oppfordrer flere partier til å være med på dugnaden.

Med det har jeg tatt opp forslaget fra Arbeiderpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Eigil Knutsen har teke opp det forslaget han refererte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:36:28]: Dette representantforslaget fra Senterpartiet er framsatt for å endre definisjonen av «utsendte arbeidstakere» ved å endre arbeidsmiljøloven § 1-7. I dagens lov er «utsendt arbeidstaker» definert som

«arbeidstaker som i et begrenset tidsrom arbeider i et annet land enn det arbeidsforholdet vanligvis er knyttet til».

Det vi foreslår å endre i lovteksten, er formuleringen «begrenset tidsrom» til formuleringen «tidsrom på inn-til 30 dager», slik at hele den nye teksten blir:

«Med utsendt arbeidstaker menes arbeidstaker som i et tidsrom på inntil 30 dager arbeider i et annet land enn det arbeidsforholdet vanligvis er knyttet til.»

Senterpartiet viser til at utsendte arbeidstakere ikke er omfattet av alle vernebestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Utsendte arbeidstakere er heller ikke omfattet av arbeidsmiljølovens varslingsbestemmelser. Senterpartiet mener at arbeidsmiljølovens definisjon av «utsendte arbeidstakere» må tydeliggjøres. Det er ikke ønskelig med en lovbestemmelse som åpner for at flest mulig arbeidstakere skal kunne defineres som «utsendte arbeidstakere», da disse har dårligere vern etter norsk lov.

Vi har hatt en rekke saker innenfor ulike bransjer i det siste som har synliggjort behovet for å sette en slik tidsfrist. Uten en slik tidsfrist vil vi stå i den situasjon at utsendte arbeidstakere kan arbeide her i svært lang tid uten å komme inn under de vernebestemmelser som gjelder i Norge. Dermed vil en også få en ubalanse mellom disse arbeidstakerne og de som er underlagt norsk arbeidsmiljølovgivning.

Senterpartiet mener at hensynet til utenlandske arbeidstakeres rett til å være omfattet av de samme vernebestemmelsene som andre arbeidstakere i norsk arbeidsliv, må gå framfor en eventuell EØS-rett. Senterpartiet mener at det er feil å legge til grunn at utsendingsdirektivet er til hinder for å fastsette en definert grense på

30 dager i arbeidsmiljøloven for hvem som etter loven defineres som utsendte arbeidstakere – dette fordi det er opp til Stortinget å innfortolke en adgang for medlemsstatene til å sette en slik absolutt grense. Dette vil etter vår vurdering innebære å bruke det handlingsrommet som EØS-avtalen gir mulighet for.

Senterpartiet er helt uenig med regjeringa, som legger til grunn at utsendingsdirektivet er til hinder for å fastsette en grense i arbeidsmiljøloven § 1-7 første ledd, jf. forslaget vi har framsatt. Senterpartiet understreker at det også i denne saken er påfallende hvordan regjeringa og flertallet i komiteen argumenterer for ikke å endre norsk lov fordi det legges til grunn – av den EU-positive regjeringa – at en slik lovendring er i konflikt med EU-loven.

Til slutt vil jeg gi en stemmeforklaring. Senterpartiet vil stemme subsidiært for forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og SV.

Jeg vil også ta opp forslaget fra Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har teke opp det forslaget han refererte til.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:39:33]: SV meiner at alle som utfører arbeid i Noreg, skal sikrast best mogleg arbeidsmiljø, uavhengig av kva land ein kjem frå, eller kva sektor ein jobbar i.

EUs utsendingsdirektiv gjev utsende arbeidstakarar rettar i vertslandet, uavhengig av arbeidsvilkåra i heimlandet. Dette er viktig fordi det sikrar likebehandling av menneske på same byggeplass eller same datasenter. Utsendingsdirektivet listar opp reglar om arbeidstid, fridagar og minsteløn – for å nemna noko. Det er bra at utsende arbeidarar har desse rettane i Noreg, men det er dumt at rettane deira likevel er avgrensa. Noreg har ingen minsteløn. Derfor er det viktig at me forbetrar allmenngjeringsordninga, slik at alle kan sikrast rettferdig løn i Noreg. Men sjølv då vil rettane deira vera avgrensa etter utsendingsdirektivet.

Etter § 1-7 første ledd i arbeidsmiljølova er utsende arbeidstakarar definerte som slike som «i et begrenset tidsrom arbeider i et annet land enn det arbeidsforholdet vanligvis er knyttet til». Eit avgrensa tidsrom, står det, men korkje arbeidsmiljølova eller utsendingsdirektivet seier noko om kva eit avgrensa tidsrom er. Gjeld det ingeniørar på vekesoppdrag, gjeld det sesongarbeidarar som jobbar i Noreg heile sommaren, gjeld det tømrarar på toårskontraktar? SV meiner ikkje at ein skal kunna jobba i Noreg i to år utan å vera omfatta av alle verneføresegner eller varslingsføresegner i arbeidsmiljølova, og at det er feil at ein lovleg er unnateke viktige delar av HMS-lovverket dersom ein jobbar i eit avgrensa tidsrom i Noreg.

I ei verd der fleire flyttar på seg, er det viktig å ha eit lovverk som tek i vare dei som jobbar i landet vårt. Utsende arbeidstakarar fell utanfor lovverket, fordi dei vanlegvis ikkje jobbar i Noreg. Dette meiner me er eit kunstig skilje. Derfor ber me regjeringa klargjera kva reglar i arbeidsmiljølova som skal gjelda frå første dag for utsende arbeidstakarar. I tillegg ønskjer me å avgrensa kor lenge ein kan jobba i Noreg som utsend arbeidar, ettersom utsende arbeidarar gjennomgåande har dårlegare rettar. Etter ein månad i Noreg meiner me at ein som arbeidstakar fullt ut skal vera omfatta av norske løns- og arbeidsvilkår.

Tore Storehaug (KrF) [13:42:39]: Det ser ut til å bli ein litt kortare debatt i denne saka enn i den førre. Eg skal ikkje bidra til å gjere han så mykje lengre, men berre kort gjere greie for kva Kristeleg Folkepartis gruppe har tenkt om denne saka.

Utsendingsdirektivet er til revisjon no. Dette er ei sak som regjeringa har varsla at ho skal kome tilbake til Stortinget med på ein eigna måte. Det er òg slik at same forslag til å endre definisjonen som her ligg til grunn, blei fremja her i salen for eit år sidan. Eg meiner at det er naturleg at vi no ventar på den saka som er varsla frå regjeringa, slik at ein kan sjå desse forslaga i samanheng med den prosessen, som vi blir nøydde til å ta omsyn til.

Statsråd Anniken Hauglie [13:43:41]: Forslagsstillerne er opptatt av at utsendte arbeidstakere skal ha et forsvarlig arbeidsmiljø og anstendige lønns- og arbeidsvilkår. Det er jeg selvfølgelig enig i.

Jeg deler derimot ikke deres oppfatning om at det beste grepet for å oppnå dette er å endre definisjonen av utsendt arbeidstaker i arbeidsmiljøloven. Det er flere grunner til det.

Definisjonen i arbeidsmiljøloven § 1-7 tilsvarende definisjonen i utsendingsdirektivet, som er innlemmet i EØS-avtalen og derfor tatt inn i norsk rett. Det er fortsatt min vurdering at vi ikke står fritt til å innfortolke en annen definisjon av utsendte arbeidstakere i norsk rett, slik forslagsstillerne tar til orde for.

I utgangspunktet mener jeg at det heller ikke er nødvendig å endre definisjonen i § 1-7 for å sørge for at utsendte arbeidstakere har et forsvarlig arbeidsmiljø og likeverdige arbeidsvilkår når de utfører arbeid i Norge.

Det er allerede et betydelig rom i utsendingsdirektivet for å ha nasjonale regler som sikrer utsendte arbeidstakere vern, bl.a. når det gjelder minstelønn, arbeidstid og HMS. Dette rommet har vi tatt i bruk, sist i forbindelse med gjennomføringen av håndhevingsdirektivet i 2017. Da ble det gjort endringer i utsendingsforskriften som både tydeliggjorde og utvidet katalogen av verneregler i arbeidsmiljøloven som gjelder for utsendte ar-

beidstakere fra dag én. I praksis er de fleste HMS-reglene nå omfattet.

Forslagsstillerne peker særlig på at varslingsreglene må gjelde for utsendte arbeidstakere. Tidligere har regjeringen som kjent innlemmet de innleide. Det er gode grunner som taler for at også utsendte arbeidstakere bør sikres en form for vern i forbindelse med varsling. Som jeg tidligere har orientert Stortinget om, skal vi utrede nærmere hvordan dette kan gjøres på en god måte, både i lys av EØS-retten og de utfordringer som knytter seg til bl.a. håndheving. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når saken er ferdig utredet.

Både forslagsstillerne og komiteen har pekt på at det er behov for klarere regler. En tydelig definert varighet av utsendingsperioden vil bidra til klarere og mer forutsigbare regler. Det vil være til nytte for både arbeidstakere, arbeidsgivere og tilsynsmyndigheter. Derfor er det bra at EU-kommisjonen har tatt initiativ til endringer i utsendingsdirektivet som imøtekommer nettopp dette. Endringen, som etter alt å dømme blir endelig vedtatt før sommeren, innebærer at ved utsendning som varer mer enn 12, eller i unntakstilfeller 18, måneder, så skal alle vertslandets arbeidsrettslige regler gjelde. Regler om stillingsvern og konkurranseklausuler er unntatt.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:46:52]: Fra saksordførens side ble det gitt en kommentar om at Senterpartiet bruker nærmest enhver anledning til å kritisere at Norge er en del av EØS-avtalen. Det Senterpartiet gjør, er at vi påpeker konkrete konsekvenser av EØS-avtalen, det at vi er underlagt et system med fri flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft, og hva slags konsekvenser det har fått, ikke minst for det norske arbeidslivet. Det ser vi tydelig i mange saker som Stortinget har til behandling.

Men i denne saken er det jo Senterpartiet som er med på å vise at Norge har et handlingsrom. Vi viser i våre merknader til at Norge har et handlingsrom til å kunne definere en klar grense for hvor lenge utstasjonerte arbeidstakere kan være her før en skal være omfattet av de regler som gjelder nasjonalt. Så det er jo flertallet på Stortinget som sier at EØS-avtalen her gir begrensninger som gjør at en ikke kan gå inn og støtte Senterpartiets forslag. Det er utrolig viktig at en sørger for klare og tydelige regler som bedriftene kan forholde seg til, men også at arbeidstakerne kan vite hva slags regler en har å forholde seg til, og kan bruke de rettighetene som en har.

Tekna har i sitt høringsinnspill vist til eksempel på innleide indiske ingeniører i flere store norske selskaper som er her over lengre tid, og viser til konkrete eksempler fra norsk arbeidsliv på hvorfor det er behov for ty-

delige regler, men også for innskjerping av de regler en har. Det er viktig med en tydelig grense som gir forutsigbarhet og like rammevilkår for bedriftene, men det er også viktig for arbeidstakerne å få regler som sikrer at en vet hva en har å forholde seg til, som sikrer at en raskest mulig kan komme inn under de allmenne bestemmelsene som gjelder i arbeidsmiljøloven, både knyttet til HMS og til varsling.

Jeg synes det er synd at flertallet ikke er med på forslaget som Senterpartiet har fremmet, men vi kommer til å jobbe videre med dette for å få gjennomslag for det i neste runde.

Eigil Knutsen (A) [13:49:33]: Selv om jeg er en varm tilhenger av EØS-avtalen, handler ikke Arbeiderpartiets standpunkt i denne saken om det, og jeg tror forrige sak Stortinget diskuterte i noen timer, viser at Norge har et stort handlingsrom i arbeidslivspolitikken til å regulere arbeidslivet til det beste for arbeidsfolk. For Arbeiderpartiets del stemmer vi ikke for Senterpartiets forslag, for vi er bekymret for konsekvensene. Vi har en offensiv tilnærming og ønsker å se på flere bestemmelser som kan få virkning fra første dag arbeidstakere utfører arbeid i Norge.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:50:16]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tore Storehaug og Steinar Reiten om ikke å gi utvinningstillatelser i særlig verdifulle og sårbare områder (Innst. 326 S (2017–2018), jf. Dokument 8:180 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Else-May Botten (A) [13:51:10] (ordfører for saken): Saken vi skal behandle, er et representantforslag om ikke å gi utvinningstillatelser i særlig verdifulle og sårbare områder. I saken kommer forslagsstillerne med en bønn til regjeringen om å utarbeide en ny forskrift i petroleumssloven som fastslår at i særlig verdifulle og sårbare områder skal naturverdiene veie tyngre enn olje-

og gassvirksomhet. De foreslår også å trekke tilbake tildelingen av to blokker som ble gitt i TFO 2017.

Norske havområder skal forvaltes i et helhetlig økosystembasert perspektiv. Det er i tråd med dagens forvaltningsplansystem og avgjørende for å opprettholde rene og sunne hav. Stortinget har gjennom tidligere behandling av stortingsmeldinger vedtatt hvordan naturverdiene skal veies opp mot olje- og gassvirksomhet. Særlig verdifulle og sårbare områder gir ikke direkte virkninger i form av begrensninger for næringsaktivitet, men signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet i disse områdene. Formålet med vilkårene er å redusere risiko for skade på miljøet under eventuell gytevandring eller gyting, noe som gjør at det også legges føringer for seismikk og seismiske undersøkelser, og at det er etablert tidsbegrensninger for leteboring i oljeførende lag i enkelte områder på norsk sokkel.

Det er viktig at det videre arbeidet med marin verneplan ivaretar og opprettholder funksjonen til de viktigste og mest sårbare og verdifulle naturområdene i hele den norske økonomiske sonen, i tråd med Aichi-målene, som vi har behandlet tidligere.

De konkrete blokkene som er omtalt i representantforslaget, har Stortinget omtalt i forbindelse med oppdateringen av forvaltningsplanen for området. Disse konkrete blokkene har allerede blitt tildelt og gjort tilgjengelig for nominasjon – og ut fra petroleumssloven § 10-13, som regulerer tilbakekall av en tillatelse, er det greit å minne om at det stilles strenge vilkår for tilbakekall. Vi mener at det er viktig med forutsigbarhet og faktabaserte vurderinger ved reguleringer av virksomheter, som er et viktig konkurransefortrinn for norsk sokkel, og vi mener at det ikke foreligger grunn til å trekke disse tillatelsene tilbake, ut fra det som står i forslaget i saken.

Som saksordfører anbefaler jeg flertallets tilråding – og flertallet er Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre. Vi tilrår at forslaget ikke blir vedtatt.

Liv Kari Eskeland (H) [13:54:21]: Olje- og gassnæringa har vore berebjelken for norsk økonomi dei siste ti åra. Også i åra som kjem, vil denne næringa spela ei vesentleg rolle og med det vera med på å sikra velferd og, i særleg grad, finansiera det norske velferdssamfunnet, men òg danna det teknologiske og økonomiske fundamentet for å få oss over i fornybarsamfunnet.

Regjeringa vil vidareføra ein stabil og langsiktig petroleumspolitik, og leitepolitikken skal bidra til dette. Gass frå norsk sokkel vil på kort og mellomlang sikt vera ein del av løysinga når kol skal fasast ut i europeisk energiproduksjon og vil bidra til overgangen til eit fornybart lågutsleppssamfunn i Europa.

Ved avgjerd om nye utbyggingar av olje- og gassfelt vil klimarisikoen verta innarbeidd i grunnlaget. Regjeringa vil følgja opp råda og vurderingane frå klimarisikoutvalet.

Det er i Noreg lang tradisjon for at våre viktigaste havnæringar kan utvikla seg side om side og vareta miljøverdiene i våre havområde. Gjennom forvaltningsplanane for dei ulike havområda sikrar me at ulike omsyn vert vurderte opp mot kvarandre. Regjeringa vil vidareføra dagens system med jamlege oppdateringar og revideringar av forvaltningsplanane.

Denne regjeringa ønskjer difor å føra ein føreseieleg nærings- og petroleumspolitik. Dette er ein avgjerande eigenskap ved regulering av politikkområdet og eit konkurransefortrinn for norsk sokkel. Noreg har gjennom fleire tiår vore føreseieleg i sin politikk og hatt ei faktabasert tilnærming. Å vedta framlegg som vert sette fram i eit Dokument 8-forslag, etter ei enkel komitébehandling, vil bryta med eit sånt prinsipp.

Det kan vidare nemnast at regjeringa i sin politikk m.a. vil følgja opp innstillinga frå klimarisikoutvalet og stilla krav til at selskapa syner klimarisiko i utbyggingsplanane sine. Ein vil føra vidare strenge miljøkrav til norsk oljeproduksjon, ein vil stilla strenge klimakrav til produksjonsfasen på felt på norsk sokkel, medrekna krav til best tilgjengeleg teknologi, og leggja til rette for at norsk petroleumsideustri òg framover skal vera leiande på helse, miljø og tryggleik.

Høgre er glad for at me har eit breitt og godt fundament i Stortinget som er tydeleg på at føreseielege rammevilkår er ein føresetnad for sakshandsaming på dette området. Noko anna ville gje svært uheldige signal ut i ein marknad som me ønskjer å spela på lag med, og som gjennom grundige og demokratiske prosessar har følgd Stortingets spelereglar for korleis ein går fram for tildeling av blokker på norsk sokkel. Høgre vonar at dette stortinget vil halda fram slik.

Terje Halleland (FrP) [13:57:38]: I Norges forvaltning av petroleumspolitikken har alltid hensynet til det ytre miljø og andre næringer vært en prioritert del gjennom alle faser av virksomheten, fra åpning av nye områder og tildeling av tillatelser til gjennomføring av leting, utbygging, drift og avslutning av felt. Slik har det vært, og i lys av denne saken er det bred politisk enighet om den politikken. Norsk petroleumspolitik ligger fast, og det gleder meg.

Vi har i dag et regelverk som innebærer at kravene til forsvarlighet øker når virksomheten foregår i områder som tilsier strengere krav. Ingen petroleumsvirksomhet gjennomføres på norsk sokkel uten at den kan utføres på en forsvarlig måte.

I forvaltningsplanene for havområdene er det områder som er særlig verdifulle og sårbare. Dette er områder som har vesentlig betydning for det biologiske mangfoldet, og inneholder bl.a. gyteområder for fisk, viktige leveområder for sjøfugl eller korallområder. Disse områdene har ingen direkte verdier som medfører begrensninger for næringsaktivitet, men signaliserer viktigheten av å vise aktsomhet. Det er altså ikke sånn at det ikke kan utføres petroleumsvirksomhet, skipsfart eller fiske i disse områdene, som er definert som særlig sårbare og verdifulle. Hensynet skal ivaretas gjennom å finne treffsikre og kostnadseffektive virkemidler, som både ivaretar miljøverdiene og gir et grunnlag for økonomisk aktivitet. Det finnes produserende felt i sånne områder i dag uten at miljøverdiene har blitt forringet av den grunn.

Det vil være risiko forbundet med enhver aktivitet, og petroleumssektoren er ikke noe unntak. Men det har gjennom 50 år vært svært få utslipp av råolje på norsk sokkel, og det har heller ikke vært påvist skade på havmiljø som følge av disse utslippene. Dette kommer av at vi har en bransje som har et høyt sikkerhetsnivå, og som kontinuerlig arbeider for å redusere risikoen for utslipp. I områder med sårbare naturverdier er det krav om oljevern tiltak som vil redusere konsekvensene av et eventuelt utslipp. Det er også tidsbegrensninger på leteboring for å minimere risikoen for skade i tidsrom hvor naturressursene kan være spesielt sårbare.

Når det gjelder forslaget om å trekke tilbake også utvinningstillatelser som er tildelt på helt ordinær måte, og med vilkår for å ivareta hensyn til det ytre miljø, er det på tide å minne om viktigheten av forutsigbarhet og faktabaserte vurderinger ved sånne tildelinger. Disse blokkene ligger i et område som ble åpnet av Stortinget for petroleumsvirksomhet i 1985, og har vært tilgjengelig for nominasjon og tildeling siden den gangen. Disse tildelingene er gjort etter omfattende og grundige vurderinger. Det stilles strenge krav for å tilbakekalle slike tillatelser, og det kreves alvorlige og gjentatte brudd på lovverket. Slike brudd foreligger ikke, og det finnes ingen grunn for tilbakekalling.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:01:01]: Norsk olje- og petroleumsnæring må ses i et historisk lys. Vi har siden starten – på slutten av 1960-tallet – opparbeidet oss god kompetanse og har i dag en av de sikreste og reneste måtene å utvinne olje og gass på. I tillegg har vi lang erfaring, hvor næringer har latt seg kombinere – hvor vi har høstet av havets ressurser på den ene siden og tatt opp olje- og gassressurser på den andre siden. Denne kombinasjonen har vist seg bærekraftig.

Senterpartiet er samtidig klare på at petroleumsnæringen også må ha strenge miljøkrav knyttet til seg. Det er miljøet som må komme først. Det skal likevel være mulig å kombinere.

Senterpartiet er opptatt av forutsigbarhet, som det er sagt før i denne saken. I denne saken er utvinningstillatelsene gitt. De er gitt på basis av ordinære vilkår, men med strenge vilkår knyttet til miljø- og bærekraftenssyn. Senterpartiet mener derfor det blir helt feil å tilbakekalle disse vilkårene i et Dokument 8-forslag. Vi støtter derfor saken sånn som den er: Vi ønsker ikke å reversere.

Jeg gjentar at norsk petroleumsindustri er blant de reneste, den er blant de sikreste, og den er underlagt noen av de strengeste kravene i verden. Vi er trygge på at dette foregår på en god og forsvarlig måte. Men som det også er sagt i denne saken: 100 pst. garanti vil man aldri ha. Med de forutsetningene vi har for norsk petroleum-sindustri, mener vi at dette er innenfor gode, trygge og forsvarlige rammer.

Lars Haltbrekken (SV) [14:03:36]: Den sittende regjeringen har gjort seg historisk – historisk gjennom at den ikke har lyttet til ett eneste av de miljøfaglige rådene mot oljeboring i sårbare havområder. I forkant av alle utlysninger på norsk sokkel innhenter regjeringen råd fra Miljødirektoratet, Havforskningsinstituttet, Norsk Polarinstitut og andre. En skulle tro at man var interessert i å lytte når man ber om råd, i alle fall innimellom – men nei.

På sokkelen har man to ulike konsesjonsrunder. Det er de ordinære konsesjonsrundene, og det er de såkalte TFO-rundene – tildeling i forhåndsdefinerte områder. I TFO-tildelingen tidligere i år var ikke hensynet til sårbare miljøverdier og store forekomster av hekkende og overvintrende sjøfugl og sjøpattedyr samt viktige gyte- og oppvekstområder for fisk viktig nok for regjeringen. To blokker nær kysten av Trøndelag, den ene så nær som 10 km fra land, ble tildelt, stikk i strid med de miljøfaglige rådene fra regjeringens egne eksperter. I TFO-tildelingen for 2016 var det hysas gytefelt i Barentshavet som ikke var viktig nok for regjeringen. Områdene ble tildelt, stikk i strid med de miljøfaglige rådene fra regjeringens egne eksperter. I forbindelse med 23. konsesjonsrunde var ikke nærheten til iskanten viktig nok for regjeringen til å hindre oljeindustrien i å slippe til. Områdene ble tildelt, stikk i strid med de miljøfaglige rådene fra regjeringens egne eksperter.

Det vi er vitne til, er en systematisk overkjøring av hensynet til fiskeriene, de sårbare sjøfuglbestandene, nærheten til korallrev og andre naturverdier. Man ber om råd, men ignorerer dem totalt. Derfor er forslaget fra Kristelig Folkeparti, som vi behandler i dag, så viktig.

Det handler om at vi i alle fall skal beskytte noen av de mest sårbare områdene langs kysten vår mot oljevirk-somhet. Med dagens regjering er det tut og kjø. Det blir spennende å se om denne trenden holder seg også når 24. konsesjonsrunde skal tildeles. Vil regjeringen da lytte til noen av de miljøfaglige rådene, eller vil de fortsette som før – og overkjøre alle?

Jeg tar med det opp de forslagene SV er med på, og vil legge til at det er noen av de innledende merknadene fra komiteen som SV ikke skulle ha vært en del av.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Tore Storehaug (KrF) [14:06:40]: Norske havområde må forvaltest i eit heilskapleg, økosystembasert perspektiv. Det er i tråd med dagens forvaltningssystem og avgjerande for å oppretthalde reine og sunne hav. I ei slik forvaltning er det heilt nødvendig at område som på grunn av naturvernverdiar er definerte som særleg verdifulle og sårbare, må bli spesielt strengt forvalta etter føre-var-prinsippet. Kristeleg Folkeparti meiner at miljøfaglege råd i SVO-området må vere førande, og at ingen av SVO-områda må opnast for petroleumsaktivitet. Dei fleste tildelingane av oljeblokker i SVO-område har skjedd stikk i strid med dei miljøfaglege råda som styresmaktene som har opna for desse, har bedt om. Det kan faktisk sjå ut som det nesten er ein heilt gjennomført trend, som i aukande grad har vore på kant med intensjonane i forvaltningsplanssystemet om å vareta dei økologiske funksjonane til havområda og naturmangfaldet.

Etter Kristeleg Folkeparti sitt syn er det òg nødvendig å trekkje tilbake dei tildelte blokkene 6307/5 og 6307/2. Desse havområda er blant dei mest kystnære som er utlyste, og det er viktige område for fisk når det handlar om både gyteområde og oppvekstområde. Petroleumsaktiviteten i desse områda blei lyste ut i strid med miljøfaglege råd. Petroleumslova § 10-13, som regulerer tilbakekall ved eit utvinningsløyve, opnar for å kunne gjere det. Eg meiner vilkåra her er oppfylte ved at ein kan vise til at miljøfaglege råd systematisk har blitt ignorerte i utlyste SVO-blokker – at dei systematisk har blitt overprøvde. Det blei gjort på feil grunnlag.

Noreg er internasjonalt forplikta til å etablere marine verneområde i 10 pst. av dei havområda som er i norsk økonomisk sone. Vi må ta nokre grep dersom vi skal klare å nå dette målet med den trenden ein no ser.

Arbeidet med marin verneplan må vareta og oppretthalde funksjonen til dei viktigaste, mest sårbare og verdifulle naturområda i heile norsk økonomisk sone, i tråd med Aichi-måla. Det blir lyst ut stadig fleire petroleumslisensar i SVO-område, inkludert område som òg er på kandidatlista til marint vern. Dei 36 ulike kandidat-

områda som i 2004 blei kartlagde til marint vern, må etablerast som marine verneområde gjennom dei planane regjeringa no legg for arbeidet med marine verneområde, og dei må vernast frå petroleumsaktivitet når miljøfaglege råd tilseier det.

Eg synest det er skuffande at ikkje fleire parti ser behovet for å verne nokre av dei mest sårbare havområda våre. Vi har eit kompromiss i norsk petroleumsverksemd – ein skal vege ulike omsyn mot kvarandre. Eitt av dei er omsynet til fisk og dei naturressursane som vi er forplikta til å gje vidare til neste generasjon. Dette blir ikkje lettare i ei tid då presset på norsk sokkel berre blir sterkare.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:10:07]: Da den rød-grønne regjeringen i sin tid satte rekord etter rekord i letetillatelser og oljeinvesteringer, trodde vi at det var helt umulig å føre en enda mer ekspansiv og fossilservil politikk. Men etter at de blå-blå overtok, er strikken tøyd enda lenger – i hvert fall når det gjelder å overkjøre miljøfaglige råd. Under Erna Solbergs ledelse er hensynet til de sårbare områdene blitt systematisk oversett. Fagkunnskap, føre-var-prinsippet og alminnelig konservativ forsiktighet feies til side for å slippe oljeselskapene fram. I perioden fra 2013 til 2017 har regjeringen Solberg brutt samtlige, 33 av 33, miljøråd, viser en gjennomgang i en rapport fra 2017. Så sent som i januar i år, bare to dager etter at Venstre gikk inn i regjeringen, ga statsråd Terje Søviknes utvinningstillatelser i sårbare områder ned mot 10 km fra land, rett utenfor Smøla, Hitra og Frøya.

Dette er tankeløs gambling med marine og fornybare ressurser med fiskebestander som har skapt arbeid i århundrer, som har formet lokal og nasjonal kultur, og som er viktige for framtidens matsikkerhet. Og risikoen er ekte. Som forslagsstillerne skriver, har den store sildebestanden i Prins Williams-sundet i Alaska ennå ikke kommet tilbake igjen etter «Exxon Valdez»-ulykken i 1989.

Det er ikke rart at forslagsstillerne fra Kristelig Folkeparti reagerer sterkt på den praksisen som har utviklet seg for oljeboring i sårbare områder, og Kristelig Folkeparti fortjener masse ros her i dag for å løfte fram flere viktige forslag, som dessverre ser ut til å bli nedstemt. Vi vil imidlertid oppfordre Kristelig Folkeparti til å gå et steg lenger neste gang, for som vippeparti har de en unik mulighet til å forhandle fram en reform av norsk miljø- og petroleumpolitikk. Men da må de sette makt bak kravene, og de må være villige til å forhandle med begge sidene. Den viljen har vi dessverre ikke sett fra Kristelig Folkeparti så langt i perioden. Vi har faktisk ikke sett den ordentlig siden 2001, selv om klima og miljø fortsatt er vår tids viktigste sak.

Til slutt: Jeg ser at Miljøpartiet De Grønne i komitéinnstillingen står inne i et par uheldige innledende formuleringer om økonomisk petroleumsaktivitet i SVO-området, som vi ikke er enig i.

Statsråd Terje Søviknes [14:13:15]: Som flere talere har vært inne på, har det norske forvaltningsregimet for petroleumsvirksomhet gradvis utviklet seg gjennom mer enn 50 år med olje- og gassaktivitet på norsk sokkel. Det har tjent oss godt, det forvaltningsregimet vi har utviklet. På den ene siden klarer vi å ivareta miljø- og naturverdier, på den andre siden klarer vi å skape økonomisk aktivitet. Det norske forvaltningsregimet er vel anerkjent også internasjonalt.

Som representanten Halleland var inne på, er det slik at ingen petroleumsaktivitet på norsk sokkel gjennomføres med mindre den kan utføres på en forsvarlig måte, og det kreves samtykke eller myndighetstillatelse for all aktivitet, inkludert leting, utbygging, drift og avslutning.

Hensynet til miljøverdiene i de særskilt verdifulle og sårbare områdene, de såkalte SVO-ene, kan best ivaretas ved at vi finner treffsikre og kostnadseffektive virkemidler som både ivaretar hensynet til miljø- og naturverdiene og gir grunnlaget for økonomisk aktivitet. Vi har god erfaring med å finne slike balanserte virkemidler.

Som saksordføreren presiserte, er det slik at status som et særskilt verdifullt og sårbart område ikke gir direkte virkninger i form av begrensninger på næringsaktivitet, men det signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet i disse områdene. Det er den etablerte politikken vi har, og det er en god forvaltningstilnærming.

For å beskytte verdifulle og sårbare miljøverdier kan man med hjemmel i gjeldende regelverk stille særlige krav til en gitt aktivitet som utøves, f.eks. begrensninger knyttet til boring i oljeførende lag eller seismikkskyting i perioder der f.eks. fiskebestander eller sjøfugl er særlig utsatt.

Når det gjelder de to konkrete blokkene som blir tatt opp i representantforslaget, knyttet til tildelingen i TFO 2017, åpnet Stortinget for petroleumsvirksomhet i dette området i 1985. Blokkene har vært tilgjengelige for nominasjon og tildeling siden den gang, og det er fastsatt rammer for petroleumsvirksomheten i dette området, inkludert begrensninger på leteboring i oljeførende lag.

Stortinget behandlet rammene for petroleumsvirksomheten i dette spesifikke området sist gang i 2017, gjennom behandlingen av forvaltningsplanen for Norskehavet. Rammene for hvor det kan være petroleumsvirksomhet, i tidligere forvaltningsplan fra 2009, ble da videreført. Det etterleves også av regjeringen. Det er altså ikke slik at regjeringen har åpnet nye SVO-er for petroleumsvirksomhet, slik representantene skriver i det opprinnelige representantforslaget. Som kjent for den-

ne sal er det Stortinget som åpner nye arealer for petroleumsvirksomhet på norsk sokkel.

Det er også grunn til å understreke at en viktig egen- skap ved reguleringen av petroleumsvirksomheten på norsk sokkel og et viktig konkurransefortrinn for norsk sokkel har vært forutsigbarhet og faktabaserte vurderin- ger. Myndighetene regulerer sektoren ved å sette klare og forutsigbare rammer, og når en da med dette forsla- get forsøker å skape en usikkerhet rundt dette ved plut- selig å foreslå å trekke tilbake tillatelser som tidligere er gitt, gir et svært uheldig signal til næringen. Det er derfor positivt at et stort flertall i innstillingen støtter opp om den langsiktige, faktabaserte og ikke minst forutsigbare petroleumspolitikken som er etablert for norsk sokkel.

Jeg vil ta avstand fra at man ikke lytter til miljøfaglige råd. Fra Olje- og energidepartementets side arbeider vi med konsesjonsrundene i flere faser og har høringer og selvfølgelig faglige vurderinger av alle hensyn – både miljøfaglige hensyn og hensynet til en god ressursfor- valtning – med tanke på å kunne hente ut verdiene på norsk sokkel. Disse skal veies opp mot hverandre, og det er det i siste instans regjeringen som gjør, gjennom de årlige TFO-rundene og de nummererte konsesjonsrun- dene på sokkelen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Haltbrekken (SV) [14:18:34]: Vi hører at stats- råden tar avstand fra at han ikke har lyttet til miljøfag- lige råd. Da vil jeg spørre statsråden: Hvilke områder på norsk sokkel har han gjennom konsesjonsrundene sagt nei til oljeboring i som følge av de miljøfaglige rådene?

Statsråd Terje Søviknes [14:19:01]: La meg under- streke at vi har ulike faser av myndighetsbehandlinger knyttet til petroleumsvirksomhet på norsk sokkel. Når vi er i behandling av en konkret konsesjonsrunde, omhandler det arealer som er formelt åpnet for petro- leumsvirksomhet av Stortinget gjennom tidligere åp- ningsvedtak. Da er det høringsrunder der vi spør om det er kommet til ny faktakunnskap som gjør at man bør endre det som ligger av føringer i forvaltningspla- nen for det opprinnelige området.

Det er altså ved behandlingen av forvaltningsplanen for norsk sokkel man tar de store, brede vurderingene av om det er tilrådelig å ha petroleumsvirksomhet i et om- råde eller ei. Deretter er det i konsesjonsrundene – TFO årlig og de nummererte rundene – en oppdatering for at vi skal være sikre på at vi har all ny kunnskap tilgjengelig når vi faktisk går til det skritt å tildele en konsesjon.

Lars Haltbrekken (SV) [14:20:01]: Da vil jeg minne statsråden om at det har kommet, gjennom hørings- rundene i etterkant, en rekke nye opplysninger. Både

Miljødirektoratet, Havforskningsinstituttet, Norsk Po- larinstitutt og andre har funnet grunn til å advare sterkt mot oljeboring i disse områdene.

Jeg har lyst til å referere fra Jeløya-plattformen. Der står det følgende:

«Ved tildeling av utvinningstillatelser i den pågå- ende 24. konsesjonsrunden, legge vekt på miljøfagli- ge råd i eller nær særlig verdifulle områder (SVO), herunder vurdere begrensninger på boring i oljefø- rende lag i en større radius rundt Bjørnøya.»

Spørsmålet er: Kommer regjeringen til å følge noen av de miljøfaglige advarslene mot oljeboring i sårbare havområder når 24. konsesjonsrunde skal tildeles?

Statsråd Terje Søviknes [14:20:59]: La meg først få understreke at ja, det er riktig, vi får en rekke høringsut- talelser knyttet til de ulike konsesjonsrundene, som det blir referert til her, også med miljøfaglige råd. Deretter er det en prosess i regjeringen mellom de ulike berørte departementene, her i all hovedsak mellom Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartemen- tet. Til slutt er det regjeringen i plenum som tar stilling til hvilke utvinningstillatelser som skal tildeles, der man tar en helhetlig vurdering av de innspillene man har fått, og balanserer dette ut. Som sagt: Vi har en rek- ke tiltak en kan sette inn som er målrettede og kost- nadseffektive når det kommer til å kunne ivareta miljø- og naturverdier i særskilte områder, og det må vurderes for hvert enkelt, konkrete område.

Når det gjelder 24. konsesjonsrunde, er vi nå i inn- spurten av behandlingen av den. Vi vurderer nå selvføl- gelig de innspillene som er kommet gjennom hørings- rundene, og de føringene som Jeløya-plattformen gir. Vi vil komme tilbake igjen med tildeling før sommeren, det er i hvert fall det som er planen, og så får Haltbrek- ken komme tilbake og se hva som ligger der da.

Lars Haltbrekken (SV) [14:22:07]: Statsråden sier at det foretas helhetlige vurderinger mellom bl.a. Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartemen- tet. Hvorfor er det da sånn at man aldri lander på miljø- ets side, på naturens side, gjennom de helhetlige vurde- ringene som regjeringen gjør, men hver eneste gang trosser de miljøfaglige advarslene mot oljeboring i sår- bare områder?

Statsråd Terje Søviknes [14:22:40]: Premisset i Halt- brekkens spørsmål er ikke riktig. Man tar hensyn til miljøfaglige råd. Det gjør man ved behandling av for- valtningsplanene, der man har sagt at det er deler av norsk sokkel som ikke skal være åpne for petrole- umsvirksomhet. Der det formelt er åpnet for petrole- umsvirksomhet, går man inn med særskilte tiltak – målrettet, konkret og kostnadseffektivt – for det enkel-

te arealet, for å sikre at vi ivaretar miljø- og naturverdier samtidig som vi kan skape økonomisk aktivitet som tjener det norske samfunnet godt. Vi har store inntekter av dette.

Vi er opptatt av at vi skal ha en bærekraftig forvaltning av havområdene våre. Det gjelder på olje- og gassområdet, det gjelder på havbruksområdet, det gjelder på fiskeriområdet, og det vil gjelde for havbunnsmineraler etter hvert. Vi skal rett og slett ha en bærekraftig forvaltning, og da er ikke det ensidig ett hensyn som skal ivaretas, da er det balansen.

Lars Haltbrekken (SV) [14:23:44]: Når regjeringen får råd, får de to typer hovedråd fra de miljøfaglige instansene. Én type er at Miljødirektoratet eller andre sier at det kan aksepteres oljevirkosomhet under gitte forutsetninger, med boretidsbegrensninger osv. Den andre typen råd man får, er klare advarsler mot oljeboring uansett hvilke miljøkrav man stiller, fordi man ser at man ikke klarer å sikre seg godt nok mot de farene som oppstår. Da må jeg gjenta mitt spørsmål: Hvorfor er det sånn at naturen taper gang på gang i de helhetlige vurderingene, som statsråden sier det, når man vurderer de miljøfaglige rådene som går ut på å si nei til oljevirkosomhet i sårbare områder?

Statsråd Terje Søviknes [14:24:36]: Presidenten må unnskyldte meg, for jeg må tilbake igjen til mitt første svar og understreke at det er i forvaltningsplanene man legger rammer for hvilke områder som kan være aktuelle for petroleumsaktivitet på norsk sokkel. Når det er formelt åpnet for olje- og gassvirkosomhet i et område, er det i høringsrundene – som representanten Haltbrekken viser til nå i forbindelse med konsesjonsrundene – ny faglig kunnskap som skal være kommet til. Det er den vurderingen av om det er reelt ny faglig kunnskap eller ei, som er avgjørende for om man sier ja eller nei til en konkret utvinningstillatelse.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:25:24]: En liten gjennomgang av statistikken er ofte nyttig. Regjeringen Bondevik II, fra 2002 til 2005, brøt miljøfaglige råd hele 71 pst. av gangene, 46 av 65. Regjeringen Stoltenberg, de rød-grønne fra 2006 til 2013, brøt 80 pst. av de miljøfaglige rådene, 189 av 237. Øverst på pallen står regjeringen Solberg, som fra 2013 til 2017 har brutt samtlige miljøråd, 33 av 33.

Mitt spørsmål til statsråd Søviknes er: Har du planer om å gå inn i historien med 100 pst. treff, null miljøfaglige råd, i din tid som statsråd?

Presidenten: Presidenten må minne om at talen skal rettes til presidenten.

Statsråd Terje Søviknes [14:26:17]: Nå skal jeg ikke gå god for verken representanten Stoknes' prosentregning knyttet til statistikk eller at det er sammenlignbare miljøfaglige råd som blir summert opp i denne statistikken.

Det vi er opptatt av fra regjeringens side, er at vi både skal ivareta miljø- og naturverdier og legge til rette for økonomisk aktivitet. Jeg er stolt av at vi som regjering satser på næringsutvikling. Å utnytte de naturressursene vi er tilgodesett med i Norge, ikke minst i havarealene våre – knyttet til olje og gass, fiskeri og havbruk, og til havbunnsmineraler i framtiden, som jeg var inne på i stad – er et viktig perspektiv for regjeringen. Men det skal skje på en bærekraftig måte, der vi samtidig ivaretar det vi skal etterlate til kommende generasjoner, nemlig rene hav i en god stand.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:27:15]: Jeg legger merke til at statsråd Søviknes igjen underminerer kunnskap og bortforklarer statistikk som ikke passer med hans eget ståsted – en generell forakt for kunnskap, noe vi har sett gjentatte ganger.

Men statsråden er i regjering med Høyre, og partiet Høyre kaller seg et kunnskapsparti. Da er det i grunnen oppsiktsvekkende at partiet ikke konsekvent følger miljøfaglige tilrådninger og støtter opp om det. Så mitt spørsmål til statsråd Søviknes er: Er det sånn at Høyre også er med på denne fullstendige overkjøringen av 100 pst. av de miljøfaglige rådene, eller har Høyre en annen oppfatning enn Fremskrittspartiet i denne saken?

Presidenten: Presidenten vil minne om at representanten kanskje kan finne bedre ord enn «forakt for».

Statsråd Terje Søviknes [14:28:09]: Først vil jeg få lov til å understreke at det jeg nå har stått her og forsvart, er norsk petroleumpolitikk, som har vært lang-siktig og forutsigbar. Den har vært stort sett uendret, uavhengig av om vi har hatt en regjering med utspring fra venstresiden eller fra høyresiden i norsk politikk. Det er noe av kvaliteten ved det norske forvaltningsregimet. Det har vært bærekraftig. Det har 50 år med olje- og gassvirkosomhet på norsk sokkel vist oss. Det er ikke slik at man her viser forakt for kunnskap. Det jeg forsvarer, er et faktabasert forvaltningsregime for olje og gass, på lik linje med at vi har faktabaserte forvaltningsregimer også for andre naturressurser, som vi har vært gode til å ivareta i Norge. Det er derfor vi også er vel anerkjent internasjonalt for den forvaltningspraksisen vi har.

Når det kommer til forskjellen mellom partiene: Nei, dette er en regjering som står for en politikk, og det er en regjering som tar stilling til de konsesjonene som blir

gitt, i enhver konsesjonsrunde, både de årlige TFO-ene og de nummererte rundene.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Else-May Botten (A) [14:29:32]: I debatten kan det virke som om komiteen er veldig svart-hvitt-orientert. Som saksordfører har jeg lyst til å si at jeg opplever at hele komiteen er interessert i både å ta vare på naturen og samtidig bidra til økonomisk vekst, og at vi skal drive med oljevirkosomhet, men gjøre det på en skikkelig måte. Forutsigbarhet, forsvarlighet og helhet er de tre viktigste sidene ved dette, men det er jo klart at man her kan dra ting akkurat til den siden man vil. Jeg kan i hvert fall si at de faglige rådene som ligger der, skal være med og diskuteres når vi skal ha den helhetlige verneplanen i 2020. Da er fortsatt den samme komiteen valgt på Stortinget. Jeg mener det også er viktig å se at det ikke er sånn at om man ikke er med på forslagene til forslagsstillerne, har man ikke interesse for det. Jo, det har man, men man ønsker å ha ordentlige, forutsigbare løp for det, ta ansvar for det, og kanskje ikke veldig mye hopp og sprett. Jeg tror det viktigste er at vi gir forutsigbarhet til dem som er aktører, og som faktisk skal forholde seg til det, men vi skal være med og engasjere oss i stramme rammebetingelser for den type drift også framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:31:00]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Gisle Meininger Saudland, Lene Westgaard-Halle og Ketil Kjenseth om utarbeidelse av detaljert regelverk for åpning og tildeling av konsesjoner innen havvind (Innst. 322 S (2017–2018), jf. Dokument 8:182 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:31:57] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke en samlet komité for

konstruktivt og godt samarbeid i saken om utarbeidelse av et detaljert regelverk for åpning og tildeling av konsesjoner innen havvind.

Det er gledelig å konstatere at det er bred enighet om satsing på havvind som en del av det å nå klimamålene og begrense global oppvarming. Det skulle for så vidt bare mangle, da saken er en sak med mange positive ringvirkninger – enten det handler om produksjon av ren energi og det å nå klimamålene eller å sørge for systemsetting, verdiskaping og ikke minst teknologiutvikling.

Norge er som kjent godt satt med ren energi i vannkraften, og har isolert sett i utgangspunktet ikke behov for mer ren energi. Satsing på havvind er likevel viktig, for verden trenger mer fornybar energi. Norge har med sitt klima, sine teknologimiljøer og store havområder gode forutsetninger for å sitte i førersetet nettopp når det gjelder havvind. De siste årene har også kostnadene falt, og havvind har et stort potensial for næringsutvikling og for å omstille industrien i grønn retning.

Vi har akkurat snakket om petroleumsindustrien, og nettopp norsk næringslivs erfaring fra offshore oljeproduksjon gir et fortrinn med solid kompetanse på dypvann og innenfor marine konstruksjoner. Det kan nå brukes til å utvikle en helt ny norsk eksportnæring. Næringslivet er utålmodige pådrivere i denne saken. De er avhengige av forutsigbarhet, som vi også snakket om i forrige sak, og klare rammer å jobbe innenfor. Dagens vedtak vil gi dem disse rammene og dermed grønt lys for satsing, og det vil gi næringslivet den forutsigbarheten man trenger for videre utvikling.

Else-May Botten (A) [14:34:10]: Det er stor enighet i Stortinget om ønsket om satsing på havvind – det er det ingen tvil om. I 2015 ba et samlet storting regjeringen i forbindelse med energimeldingen om å legge fram en strategi for havvind. I 2018 kom svaret fra regjeringen, og det ligger jo gode planer der, men samtidig er det også detaljer som må på plass for å få mer fart på dette. Derfor ser vi at Høyre og Fremskrittspartiets representanter på Stortinget i komiteen er interessert i å få fortgang i dette, og ber regjeringen om å utarbeide en detaljert forskrift for åpning og tildeling av konsesjoner for havvind på norsk sokkel.

Så det er stor enighet om dette, og jeg tror det er like stor enighet om at vi er utålmodige, som vi er enige om selve saken. Her handler det egentlig om å få satt fart. Vi støtter derfor begge forslagene, fordi vi nå ønsker handling, men også et godt kunnskapsgrunnlag for å komme videre i dette arbeidet.

Vi har sett at det har vært aktører som har gjort en utrolig bra jobb allerede. Ikke minst er det imponerende det Equinor har gjort i forhold til Hywind-satsingen i

Skottland. Og vi har leverandørindustri, maritim næring osv. som kan være med og virkelig dra lasset her. Men da trengs det trygge og ordentlige rammebetingelser, og det trengs et virkemiddelapparat som er med og bidrar. Det er ikke veldig enkelt å klare seg uten subsidier på dette området ennå, men også det vil jeg tro vi kommer til å bidra til at blir bedre framover.

Så har vi en sak i Stortinget om Johan Castberg i disse dager, som vi skal debattere neste uke. Også der er det viktig for oss å påpeke at det kan være interessante ting knyttet til havvind på det feltet. Selv om det kan være vanskelig i starten, skjer det mye innen både teknologi og økonomi på dette feltet. Innen noen få år kan det kanskje være mange flere muligheter for å ta i bruk havvind knyttet til det feltet.

Liv Kari Eskeland (H) [14:36:46]: Havvind kan verta eit nytt, stort industrieventyr for Noreg. Difor har regjeringspartia også i Jeløya-plattformen sagt at ein vil vidareutvikla strategien for flytande vindkraft, og difor har regjeringspartia saman med MDG no teke initiativ til dette Dokument 8-framlegget for nettopp å setja fokus på potensialet som ligg her.

Me har allereie sett det med sjølvsyn: Equinors Hywind-prosjekt, som for få månader sidan vart slept ut på feltet frå industriklynga på Stord, var verkeleg eit flott syn. Slikt vil me gjerne sjå meir av.

Me veit at industrien jobbar med desse moglegheitene og ser etter korleis ein best kan koma seg vidare for å få til ei kommersialisering. Vår leverandørindustri ser potensialet til å nytta kompetansen som er erverva gjennom tiår med olje- og gassverksemd.

Havvind har i sin natur teknologiske likskapar med installasjonar innanfor offshore, olje og gass, og er difor av stor interesse for vår leverandørindustri, som er eit parallelt forretningsområde til olje- og gassnæringa. Ein er tydeleg på at kompetansen er forholdsvis enkel å kombinera mellom dei to forretningsområda. Og havvindprosjekta har i utforming, størrelse og kompleksitet stor likskap med vår leverandørindustri i dag, og korleis den opererer i verdsklassen.

Noreg med sine naturgjevne føresetnader, med kystlinje, sjøareal og ressurstilgang, har eit stort potensial for utbygging av vindkraft til havs. Lat oss på same måten som me tok eigarskap til ressursane under havet, no ta eigarskap til det som skjer over havoverflata.

Norsk industri har lang erfaring innan internasjonale operasjonar og leveransar som me no kan byggja vidare på.

Dette området kan verta ein del av Noregs svar på ytterlegare fornybar energisatsing, samstundes som det kan vera med på å byggja opp under dei kompetansear-

beidsplassane me har i olje- og gassnæringa. Industrien helsar ei slik satsing velkomen.

Høgre var vel aldri i tvil om at det skulle verta støtte til framlegget, og er glad for at det har fått tilslutnad frå ein samrøystes komité. Me ser fram til å ta imot arbeidet frå regjeringa, og har allereie erfart at næringslivet ser moglegheitene dette initiativet vil gje. Me gleder oss til framhaldet.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [14:39:35]: I dag behandler vi en sak med en litt uvanlig regnbuekonstellasjon, av Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Fremskrittspartiet. Men regnbuen blir ikke komplett før både det gule og det røde kommer inn, så jeg er glad for at det er flere politiske partier som er enige om at flytende havvind er noe det må satses på.

Det er noe vi skal satse på, men det betyr ikke at vi skal ha et lappeteppes av flytende vindmøller i skjærgården for å produsere dyr strøm i Norge. Det er fordi vi trenger et test- og demonstrasjonsanlegg for norske aktører som skal kunne selge konseptet andre steder i verden. Europa, bl.a., satser stort på havvind. Per 2016 var det 84 parker i 11 forskjellige land, og både produksjon og satsing er økende. Derfor er det viktig at Norge er tidlig på banen og etablerer et test- og demoområde.

Det sies at det grønne skiftet vil gjøre oljenæringen utdatert i løpet av noen få år. Det tror ikke jeg er sant, og det er heller ingenting som tyder på det. Men at vi trenger flere bein å stå på, er jeg enig i. Hvis dette er en av de tingene norsk næringsliv kan eksportere – montere i Norge og sette opp i Europa – fordi vi har kompetanse og næringsliv som kan det, nettopp på grunn av olje og gass, kan det komme en ny, norsk, miljøvennlig næring, i tillegg til den sterke motoren som olje og gass er.

Jeg er glad for at vi har en framoverlent regjering med statsråd Søviknes som vil øke satsingen på havvind, for at statsråden ved flere anledninger har uttalt at han vil legge til rette for demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind, bl.a. også med bruk av Enovas virkemiddelapparat, og for at det kom en styrking av dette i statsbudsjettet i fjor.

Jeg har også ved flere anledninger uttalt at det ikke spiller noen rolle for klimaet om klimakuttet kommer i Stavanger eller i Shanghai. Hvis dette kan være en god sak for klimakutt i utlandet, er det også en god sak for Norge.

Til slutt kan jeg berolige både Miljøpartiet De Grønnes velgere og Fremskrittspartiets velgere med at det nok hører til unntakene at det kommer fellesforslag. Ved å ta en kjapp titt på holderdeord.no ser vi at Miljøpartiet De Grønne og Fremskrittspartiet stemmer likt i kun 23 pst. av sakene. Men i en viktig sak som dette, som både kan hjelpe norsk næringsliv i Norge og bidra

til internasjonale klimakutt, kan det være godt med tverrpolitisk enighet.

Lars Haltbrekken (SV) [14:42:25]: Selv om land som Tyskland og Storbritannia nærmer seg kommersielle utbygginger av bunnfaste havvindmøller, er veien internasjonalt noe lengre for kommersiell drift av flytende havvind. Dette er et spennende område for Norge. Satsingen kan videreutvikle klimateknologi og kompetanse i norsk energisektor og norsk verftsindustri. Det er viktig at en sårn satsing gjennomføres samtidig med at man ivaretar lønnsomheten i den fornybare og stort sett offentlig eide kraftbransjen i Norge.

Det som trengs nå i første omgang, er konkret virkemiddelbruk som realiserer demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind i Norge. SV foreslo i sitt alternative statsbudsjett for 2018 at det skulle settes av midler til oppstartstøtte til en demonstrasjonspark for havvind, der ulike konsepter skulle prøves ut, samt en tilsagnsfullmakt på 500 mill. kr til samme formål. Å få på plass en demonstrasjonspark der ulike konsepter for havvind testes ut, er avgjørende for å få ned kostnadene, noe som igjen vil være viktig for å kunne konkurrere internasjonalt, der det største markedet er. Det å bygge et fullskala demonstrasjonsanlegg for havvind, der ulike teknologier testes ut, må gjøres før man ser for seg omfattende konsesjonstildelinger for fullskala utbygginger, men på sikt må målet være å bygge en fullskala havvindpark.

Med det tar jeg opp forslaget som SV står bak.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:44:28]: Den første pilotvindmøllen i Hywind-konseptet ble installert og satt i drift 10 km sørvest for Karmøy for ni år siden, en vindfull, kjølig høstdag i 2009. Vindturbinen var verdens første flytende vindturbin i megawatt-klassen. Bladene roterte – piloten fungerte. Så ble det jobbet bra med havenergiloven. Men deretter gikk mye litt i stå – kanskje på grunn av oljeboomen 2011–2014, så på grunn av oljeprisfallet og kanskje på grunn av daværende Statoil-sjef Helge Lunds strategi – men uansett fikk vi Hywind Scotland installert og i drift i fjor, 2017.

Helt siden 2001 har offshore vind av og til vært løftet fram som en mulig norsk paradegren, men det har aldri tatt av. En av grunnene er helt enkelt at Norge ikke trenger så kostbar fornybar kraft som offshore vind hittil har representert. Det har funnes billigere alternativer. Men akkurat i disse dager skjer det en stor omveltning i kostnadsbildet. Sist onsdag var offshore vind ett av hovedtemaene på Forskningsrådets konferanse i Oslo. Da sa Equinors Henriette Undrum, ifølge Anders Bjartnes' referat, at «fornybar energi kommer til å ta andeler fra olje

og gass», og Equinor vil heller spise seg selv enn å bli spist av andre. «Alternativet er jo ikke at ting blir som før, men at det kommer noen og spiser deg!». Det er en framoverlent holdning.

Nå som Equinor på denne konferansen tegnet et bilde av en havvindnæring der energikostnaden fram mot 2030 kan bringes ned til 40–60 euro per MWh, altså lavere enn for kull og gass, må vi politikere ta det inn over oss – ikke fordi offshore vind trenger å gi så mye strøm til det norske markedet, men fordi støtte til industrialisering av teknologien kan gi et løft til en ny næring som kan vise seg å bli avgjørende for å avkarbonisere kraftproduksjonen i både Europa og andre deler av verden, og som representerer et stort verdiskapingspotensial. For å kunne holde den inngåtte Paris-avtalen vil Europa trenge et fullt avkarbonisert elektrisitetssystem senest i 2045. Europeiske analytikere har regnet ut at rundt 230 GW trengs i Nord-Europas kystområder. Det er 8 000 ganger den kapasiteten vi har i Hywind Scotland, så nå er øyeblikket kommet for å fange denne medvinden for framtiden. Derfor er jeg svært takknemlig og glad for et veldig godt samarbeid med Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre i denne saken, og for at det går mot enstemmighet i dagens vedtak. Takk til representantene Gisle Meininger Saudland, Lene Westgaard-Halle og Ketil Kjenseth.

Statsråd Terje Søviknes [14:47:37]: Det er nesten rørende at vi også på olje- og energiområdet – nå på energidelen – av og til kan stå samlet, tverrpolitisk, i framtidstroen på at offshore vind kan bli et veldig stort område for norsk næringsliv, selv om vi, som det ble sagt, per i dag ikke har behov for fornybar energi-produksjon fra offshore vind, fordi vi har både vannkraft og etter hvert også en ganske stor andel vindkraft på land.

Vi er enige om dette. Vi la derfor fra regjeringens side allerede i fjor fram en havvindstrategi, der vi var tydelige på industrialiseringspotensialet. Norsk leverandørindustri sto i fokus, og vi sa at vi skulle åpne ett til to områder på norsk sokkel for flytende havvind.

Vi har en kompetansebase i offshorevirksomheten vår knyttet til både maritim sektor og petroleumsvirksomheten, som gjør at vi i et globalt marked har noen fordeler med å ta del i den videre utviklingen av offshore vind. Det gir spennende muligheter, som nå skal videreutvikles.

Så vil jeg si noen ord om forvaltningsregimet, som er tatt opp i denne saken. At områder åpnes etter havenergiloven, innebærer at det blir åpnet for søknader om konsesjon. Når det nå skal åpnes nye områder, er det derfor behov for en forskrift som utdyper og utfyller selve havenergiloven. Vi har i departementet derfor startet et arbeid med forskrift til havenergiloven og har

bl.a. et større innspillsmøte 20. juni, som ledd i arbeidet med både forskrift og åpning av de konkrete områdene på sokkelen som vi nå vurderer.

Jeg har lyst til å understreke noe som kanskje er kommet litt skjevt ut i innstillingen. Det er slik at havenergi-loven forutsetter at åpning av områder skal skje ved kongelig resolusjon. Dette rammeverket er allerede på plass. Forskriften vil ikke konkret gå inn og regulere åpning eller gi konsesjoner, men fastsette regelverk for selve konsesjonsprosessen – dokumentasjonskrav osv. – tilsvarende det vi f.eks. har på petroleumsområdet.

Olje- og energidepartementet har også mottatt en vurdering fra NVE som spesifikt går på hvilke områder vi nå skal åpne for havvindparker eller demonstrasjons-parker – pilotprosjekter som har vært nevnt. Vi er nå i ferd med å slutføre det arbeidet og vurderer hvilke konkrete områder som skal åpnes.

Så vil jeg avslutningsvis rundt forvaltningsregimet også understreke at det etter havenergiloven allerede er mulig å søke om konsesjon for demonstrasjonsprosjekter. Det ville også vært mulig å søke om dette spesifikt opp mot oljeinstallasjoner, hvis det var aktuelt å hente energi fra flytende havvind opp mot oljeinstallasjoner. Vi har som sagt ikke en forskrift på plass ennå, men vi ville nok uansett ha behandlet slike søknader, fordi det er framtidsrettet.

Til slutt litt om status per i dag. Jeg skal ikke undersøke at vi allerede har en leverandørindustri i Norge som retter seg mot dette markedet. I 2016 omsatte norske bedrifter for ca. 7 mrd. kr knyttet til offshore vind. Det er positivt. Jeg jobbet nært med Norwegian Energy Partners for å se på hvordan vi ytterligere kan sette opp norsk næringsliv til å ta del i dette voksende markedet. Vi kommer snart til å sette ut en ny analyse, der vi vil se nærmere på trendene i det internasjonale havvindmarkedet, og kartlegge hvordan andre land jobber med sin industriutvikling innenfor denne sektoren.

Når det gjelder flytende havvind, har det allerede vært referert til Equinors Hywind-prosjekt. Jeg var der borte og åpnet anlegget utenfor Skottland. Det er et særdeles spennende prosjekt, der man også ser at man kan ta ned kostnader – på samme måte som man har tatt ned kostnader innenfor bunnfast havvind. Det gir helt nye muligheter internasjonalt, fordi vi har en rekke land – både USA, Japan og en del øystater som ikke har grunne kystområder – som egner seg for bunnfast havvind. Av vindressursene offshore må 70–80 pst. utnyttes på dypere havdyp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:52:56]: Internasjonale studier viser at opptil en tredjedel av kostnadene knyttet til havvindprosjekter vil ha store, signifikante syner-

gier med verdikjeden i leverandørindustrien for olje og gass. Mitt spørsmål til statsråden går på å integrere noen av de flytende turbinene med elektrifisering av offshore olje- og gassinstallasjoner. Er dette noe statsråden vil ta initiativ til å se nærmere på – hvordan man kan få, så å si, det beste av to verdener integrert, i og med at så stor del av verdikjeden allerede er overlappende?

Statsråd Terje Søviknes [14:53:41]: Når det gjelder forvaltningen av norsk olje og gass, er det greit at vi har litt ulike roller. Myndighetene setter rammer, og så er vi så heldige at vi har store, tunge forretningsaktører som jobber fram de konkrete enkeltprosjektene. Det er ikke nødvendig for statsråden å ta noe ekstra initiativ på dette feltet, for oljeselskapene ser allerede at det er en mulighet. De har flere enkeltprosjekt til vurdering, og på norsk sokkel, i forbindelse med nye utbygginger, men ser også på om man kan ta inn havvind – i hvert fall delvis – som energiforsyning til eksisterende installasjoner på sokkelen. Det jobbes godt i olje- og gasselskapene, ikke minst i samarbeid med leverandørindustrien, som representanten Stoknes peker på. Dette kan vi nok komme til å se i årene som kommer, men igjen er det samfunnsøkonomisk lønnsomhet og industriell lønnsomhet som ligger bak vurderingene som naturlig nok blir gjort.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:54:42]: En annen mulighet som åpner seg hvis man får i gang denne industrien, er å se på forlenget liv for eksisterende offshoreinstallasjoner. Det vil si at man kan se for seg en utvidelse av det operative livsløpet hvis man f.eks. bruker plattformene som baser for vedlikehold av vindparker eller til konvertering av energien, enten i form av en «hub» eller f.eks. kraft til hydrogen. Er dette framtidsaspekter som statsråden synes er interessante?

Statsråd Terje Søviknes [14:55:17]: Det korte svaret på det er ja. De ulike oljeinstallasjonene er jo litt ulike i karakter. Noen har en anslått levetid, og den levetiden samsvarer med ressursene som installasjonene er satt opp for å ta ut. I andre situasjoner kan man ha en levetid på en installasjon som er lengre enn den ordinære produksjonsfasen man har knyttet til olje og gass. Da kan selvfølgelig alternativ bruk knyttet opp mot havvind være en mulighet. Igen er det stort sett forretningsaktørene som må se på dette, men fra mitt ståsted som ansvarlig statsråd er jeg positiv til det.

Jeg har også lyst til å benytte anledningen til å si at vi jobber godt også internasjonalt med dette temaet. Det er først og fremst internasjonalt vi skal slå igjennom med norsk leverandørindustri. Da jeg var i USA nylig, avtalte jeg med innenriksministeren i Trump-administra-

sjonen at vi skal inngå en samarbeidsavtale, en såkalt MOU, om utvikling av havvind mellom Norge og USA. Det ser jeg fram til å slutføre.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inn-til 3 minutter.

Lene Westgaard-Halle (H) [14:56:43]: Pessimisten klager over vinden, optimisten forventer at den skal skifte retning, mens realisten justerer seilene. I dag justerer vi seilene. Vi justerer seilene og forbereder vindrevolusjonen. Ikke bare åpner regjeringen flere norske områder for vindmøller til havs, men i dag sikrer vi gjennom disse forslagene bedre forutsigbarhet for næringen. For det norske næringslivet står klare til å gripe mulighetene begjærlig. Vi har vind i seilene – og statsråden på vår side.

I forrige uke ble vi servert en helt rykende fersk IEA-rapport. Den fortalte oss at havvind kan bli billigere enn både landvind og solkraft i løpet av ti år – ti år! Nå går det fort, og da er det viktig at vi henger med. For som IEA selv sa: Vi har alle blitt overrasket over prisen. Og IEA er jo ikke akkurat kjent for å være positive på fornybar energis vegne.

Så hvorfor havvind? Vi har jo så mye vannkraft i Norge, vil sikkert mange si. Er det noe poeng med mer fornybar kraft? Svaret på det er ja – og ikke først og fremst på grunn av kraftforsyningen, selv om det er en fin bonus, men på grunn av teknologiutviklingen og verdiskapningen. Vi skal ha flere ben å stå på i Norge enn oljen.

I 2016 utgjorde fornybare energikilder 86 pst. av all ny kapasitet i det europeiske strømmettet. Vindkraft alene sto for over halvparten av all ny kapasitet. Vindkraft til havs er i sterk vekst internasjonalt, og gammeldags tankegang er i ferd med å blåse av gårde.

Men nesten all vindkraft i dag er bunnfast. Flytende vindkraftteknologi er ikke like teknologisk moden som bunnfast vindkraft, men teknologien har et enormt markedspotensial fordi den åpner for utbygging på dypere vann. I Norge har vi en av verdens lengste kystlinjer med dypt vann, og teknologiutviklingen kan derfor enklere skje hos oss enn i andre land.

Likevel er det ikke til å stikke under stol at vindkraft til havs er vesentlig mer kostbart enn vindkraft på land. Vanskeligere driftsforhold gir et høyere kostnadsnivå, samtidig som bedre vindforhold drar i motsatt retning. Men for at norsk næringsliv skal kunne ta del i utviklingen og bygge kompetanse og erfaring, er den satsingen som skjer nå, svært viktig.

For selv om sommeren allerede har kommet, og det snart blir vindstille i korridorene på Stortinget, vet vi at det ikke kommer til å slutte å blåse her i landet med det første. Vi nordmenn har tradisjon for å høste denne vin-

den. Vinden brakte norske seilskip til alle verdenshjørner og gjorde oss til en stormakt i skipsfarten. Nå får vi atter vind i seilene og kan bli en stormakt på fornybar kraftproduksjon.

Aase Simonsen (H) [14:59:48]: Havvindmøller vil være en viktig framtidig næring som gir oss muligheter til å bidra til skiftet mot en lavkarbonframtid. Det er fremdeles en forholdsvis ny næring, men det skjer mye spennende, og vi ser stadig nye tunge næringsaktører som investerer i havvind.

Jeg har også lyst til å si at vi har hatt flytende havvindmøller utenfor min hjemkommune, Karmøy, siden 2009, som representanten Stoknes nevnte i sitt innlegg. Vi var veldig stolte over å få ta del i dette pilotprosjektet, som den gang var det første i sitt slag i hele verden. Det er godt å få bidra med det man har overflod av, og vind og bølger er utømmelige ressurser hos oss. Vindmøller utenfor Karmøy har fungert helt tilfredsstillende i alle vind- og bølgeførhold i over åtte år, og det er dette designkonseptet vi valgte å bygge Hywind Scotland på.

Det er nettopp denne rollen vi som nasjon må bygge videre på. Vi har ressursene, vi har masse kompetanse, og vi må fortsette å legge til rette for å kunne utvikle nye muligheter for fornybar energi. Det trenger vi, og det trenger hele verden. Jeg mener derfor det er et godt forslag som er fremmet og skal vedtas i dag. Selv om vi riktignok har en strategi for flytende vindkraft, er det behov for å utarbeide noe mer detaljert om hvordan vi skal komme godt i gang.

En ting er viktigheten av å forsyne verden med fornybar energi. En annen viktig side er mulighetene det gir til å skape nye arbeidsplasser. Vi ser nå rederier, i alle fall på min kant av landet, som er i gang med å omstille seg og bygger skip som kan serve havvindfelt. Vi vet at det her ytterligere åpner seg en betydelig leverandørindustri – med nye arbeidsplasser og med den betydningen det har for en fortsatt velferd i landet vårt. Det er jo det som er viktig, og som det er så godt at vi kan stå samlet om.

Magne Rommetveit hadde her igjen teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:02:12]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Arne Nævra, Eirik Faret Sakariassen og Lars Haltbrekken om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen (Innst. 338 S (2017–2018), jf. Dokument 8:192 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

André N. Skjelstad (V) [15:03:26] (ordfører for saken): Som det ble redegjort for her, er det SVs Dokument 8-forslag som ligger som grunnlag for denne saken.

Det er en viktig sak vi debatterer i dag. Saken om kompensasjon fra oppdrettsnæringen til kommuner og lokalsamfunn har pågått i mange år. I Venstre har vi programfestet at det skal innføres vederlag til kommunene for tilrettelegging av areal til oppdrettsvirksomhet, som kompensasjon for arealbruk og lokale miljølemper. Også i regjeringens Jeløya-plattform heter det at regjeringen vil

«stimulere kommunene til å stille lokaliteter til rådighet for næringen gjennom bruk av havbruksfond».

Stortinget har også tidligere vist vilje til at oppdrettsnæringen skal bidra til lokalsamfunn, både via Havbruksfondet, som ble opprettet i 2015, og via SVs forslag om eksportavgift, som ble vedtatt i 2017, men forkastet i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjett for 2018.

Som saksordfører mener jeg vi nå har lagt til rette for en god løsning. Vi har et bredt stortingsflertall som med gode intensjoner ønsker en bredt partssammensatt utredning, der både havbrukskommuner som stiller areal til rådighet, og næringen m.m., blir tatt inn i en slik utredning, med sikte på innføring av en justert og forbedret beskatning i løpet av 2020.

I arbeidet med utredningen er det viktig å legge vekt på både kommunenes og næringens behov. Vi ønsker stabilitet og et forutsigbart system der kommunene og næringen vet hva de har å forholde seg til. Havbruk er en fantastisk vekstnæring i Norge, og vi må sørge for at vi kan utnytte de fantastiske mulighetene framover.

Vi må heller ikke legge skjul på at næringen også har sine utfordringer, og det er jeg sikker på også vil bli håndtert over tid. Jeg mener likevel også at det er naturlig å ha en utredning i tillegg, om finansiering av lokalsamfunn for bruk av areal og naturressurser, som også ser på muligheten for å finansiere arbeid med bl.a. villaks som rømmer, og marin forsøpling. Jeg vet at næringen har disse temaene høyt på sin agenda. En enda sterkere innsats her vil bidra til at havbruksnæringen i enda

sterkere grad blir den solide samfunnsaktøren den har potensial til å bli. Det synes jeg er bra.

Som nevnt er det et bredt flertall for den utredningen som nå settes i gang. Likevel er jeg også i denne saken overrasket over hvordan Senterpartiet velger å posisjonere seg. På den ene siden har Senterpartiet sagt at de vil ha mer penger til kommunene. På den andre siden sier Senterpartiet at de er negative til økt beskatning, som regjeringen nå legger opp til.

Jeg forstår at det er behagelig for en politiker å kunne si både ja og nei til mer skatt. Spesielt forstår jeg at det er behagelig å ha en slik posisjon når en nærmer seg en kommunevalgkamp. Jeg vil likevel påstå at Senterpartiet ser ut til å ha glemt den gangen de var et reelt styringsparti, som tok ansvar for å bidra til konstruktive løsninger. Da er det svært naturlig for meg også å gi en sterk honnør til både Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, som har bidratt til å få til et bredest mulig flertall i denne saken. Det mener jeg er svært viktig, for et flertall av den typen er også viktig for å bygge forutsigbarhet for næringen.

Som man vet, er jobben ikke over. Jeg og Venstre vil bidra til at vi får på plass en god løsning som gir kommuner og lokalsamfunn en stabil finansiering, og bidrar til at vi fortsatt har en bærekraftig – både økonomisk og miljømessig – havbruksnæring i Norge.

Med det anbefaler jeg tilrådingen fra flertallet, som innbefatter regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Ruth Grung (A) [15:07:44]: Arbeiderpartiet er oppatt av at havbrukskommunene sikres et forutsigbart årlig vederlag for å stille areal til disposisjon, også i perioder uten vekst, samtidig som havbruksnæringen trenger forutsigbare rammevilkår for videre bærekraftig vekst.

Derfor er vi glad for den brede enigheten om en NOU som skal vurdere ulike former for beskatning av havbruksnæringen, inklusiv produksjonsavgift og ressursrente. Det vil gi et kunnskapsgrunnlag som ser på helheten og ivaretar begge formål, det vil si havbrukskommunenes behov for å få overført inntekter, men også at havbruksnæringen har behov for konkurransekraft framover.

Samtlige høringsinstanser ønsker en NOU, og alle, med unntak av Nettverk for fjord- og kystkommuner, er kritiske til innføring av produksjonsavgift. Nettverk for fjord- og kystkommuner ønsker en produksjonsavgift fra 1. juli 2019, parallelt med NOU-arbeidet. Havbrukskommunene vil få betydelige overføringer fra Havbruksfondet de kommende årene, og Arbeiderpartiet ser ingen problemer med en NOU som skal sluttbe-

handles i Stortinget medio 2020, der produksjonsavgiften også vil bli utredet.

Havbruksnæringen er en av våre viktigste kystnæringer og må sikres helhetlige rammebetingelser for å skape flere lønnsomme helårsarbeidsplasser og økt verdiskaping i Norge.

Arbeiderpartiet er bekymret for de høye beløpene som konsesjonene nå omsettes for. Vi frykter det vil utfordre mangfoldet i havbruksnæringen. Det er et kjennetegn ved næringer som lykkes, at de har en bredde, fra store lokomotiver til små og mellomstore, ofte lokalt eide, aktører. Vi mener det er andre, mer fornuftige måter å ta ut grunnrenten på, enn konsesjoner til mellom 90 mill. kr og 120 mill. kr. Vi forventer at NOU-en også vil se på prising av konsesjonene.

Sjømatnæringen er en global næring utsatt for handelsrestriksjoner, miljøutfordringer og raske endringer i etterspørsel, som kan påvirke prisen på laks og ørret. Utredningen må derfor vurdere den internasjonale konkurransesituasjonen, forutsetninger for lønnsomhet og risikoen ved biologisk produksjon i sjø. NOU-en vil også belyse de ringvirkningene som havbruksnæringen har, og hvordan dette fordeles mellom ulike deler av landet.

Arbeiderpartiet ønsker en innretning på avgifts- og skattesystemet som støtter opp under sysselsetting og industrialisering i Norge. Utredningen vil også se på forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap. Beskatningen må innrettes slik at næringen har et godt grunnlag for kunnskapsutvikling, innovasjon, investeringer og bærekraftig vekst.

Det har vært spesielt viktig for Arbeiderpartiet at NOU-utvalget skal være partssammensatt og også ha med representanter fra havbrukskommunene. Det vil gi nødvendig legitimitet og forankring. I tillegg til prinsippet om partssammensatt utvalg er det avgjørende at beskatningen av næringen ikke bare blir vurdert av Finansdepartementet, men også av Nærings- og fiskeridepartementet. Det vil være avgjørende for å få på plass gode rammevilkår som både sikrer havbrukskommunene stabile og forutsigbare årlige inntekter, og havbruksnæringen konkurransekraft til å bidra til å skape flere arbeidsplasser og økt verdiskaping langs hele vår vakre kyst.

Tom-Christer Nilsen (H) [15:11:28]: I denne saken er det etablert et bredt flertall, og en kan jo håpe at det blir enda bredere innen voteringen. Jeg vil takke for samarbeidet og gi honnør til både saksordføreren og de partier som har vært involvert i å komme fram til denne enigheten om å utarbeide en NOU basert på et partssammensatt utvalg – med «parter» i videste forstand i denne sammenheng.

Så er det ikke til å legge skjul på at for oss i Høyre er det vesentlig å forhindre innføring av en sterkt skadelig bruttoavgift for havbruksfisk. Det vil kunne få store negative konsekvenser, spesielt for små oppdrettere i distriktene. Dette forventer jeg vil komme fram i den utredningen som nå foretas.

Likeledes har det vært viktig at uansett modell må den utredes skikkelig. Vi snakker her om kanskje den av våre næringer som har størst vekstpotensial i årene framover, og hvor våre naturgitte forhold er et konkurransefortrinn. Da må et framtidig eventuelt skattesystem utredes grundig, slik at det gir minst mulig negative konsekvenser. Teoretisk er det mulig å tenke seg skattesystemer som ikke gjør det, men i praksis, når man velger å skatte én næring høyere enn andre, vil det kunne føre til feilallokering og vridninger fra lønnsomme næringer, høy verdiskaping og store bidrag til velferd til mindre lønnsomme næringer, lavere verdiskaping og mindre, kanskje negative, bidrag til velferd og sysselsetting. Ofte er disse virkningene undervurdert når man ser isolert på enkeltavgiftenes effekt på en bransje. Derfor er det viktig at det både er det finansielle synet og det næringsmessige og sysselsettingsmessige synet som kommer fram når vi utformer denne NOU-en.

Skattesystemet må ikke hindre innovasjon og nyskaping. Jeg vil advare mot å legge inn for mange motstridende hensyn i det som nå skal utredes. Jeg vil også advare mot orwellsk språkbruk i denne sammenheng. Økt skatt fører til høyere kostnader i bedriftene og mindre evne til reinvestering og nyskaping – la oss ikke late som om noe annet er tilfellet.

Enkelte har i denne debatten pekt på de kostnader og ulemper kommunene har ved oppdrettsanlegg. Jeg har vanskelig for å se at det argumentet har spesielt stor tyngde. Det er ikke spesielt store ulemper knyttet til denne bruken av sjøareal, som ofte ikke har hatt noen annen alternativ anvendelse, og det er vanskelig for meg å se at kostnadene til planlegging i kommuneplaner skal overstige de nær 2 mrd. kr som det ser ut som om kommunene kan få utdelt i år – og da snakker jeg i historisk tid knyttet til planlegging.

Det hevdes fra enkeltforskere at det er en grunnrente på 27 mrd. kr per år i denne næringen. Det er regnet ut etter en modell som i praksis henfører alt overskudd utover normalavkastning til grunnrente. Det er spesielt, fordi en slik tilnærming forutsetter at havbruksnæringen ikke bidrar til verdiskaping gjennom sin virksomhet. Legg nå til at av dette betales det allerede i dag 23 pst. skatt, slik at dette alene genererer omtrent 6 mrd. kr. Næringen som helhet bidrar direkte med 10 mrd. kr i skatt, og da er ikke formuesskatt eller de om lag 2 mrd. kr i betaling for ny vekst, som det ser ut til å bli i år, regnet med, eller andre indirekte skatter og avgifter.

At holdningen til dette som kun et skatteobjekt finnes også her i salen, demonstreres kanskje best i representanten Knag Fylkesnes' uttalelse nylig til Dagens Næringsliv:

«Det er utrolig mye bæs fra oppdretterne. Milliardtårene renner. De kommer med koko-uttalelser mens de tjener milliarder. Det er usmakelig. De viser lite forståelse og lite takknemlighet for at de skaper verdier fra fellesskapets ressurser.»

Det viser vel mest hvor liten forståelse det er for at verdiskaping i hovedsak her skjer fra husdyr som næringen har fostret opp fra egg til middagsbord. Det er viktig å være klar over at det er selve konsesjonen som det i dag betales for, og bruken av vannarealet som i hovedsak utgjør fellesskapsressursen her. Det er viktig at vi ser hen til hva disse bedriftene kan og har evne til å betale, ikke bare på kort sikt. I fjor varierte lakseprisen mellom 43 og 80 kr. I årets første fem måneder har den variert fra om lag 50 til like under 80 kr. I den ene enden tjener en gode penger, i den andre ikke. Dette kommer an på når en har slaktemoden laks. Derfor er det svært skadelig med bruttoavgifter som kan sende bedrifter over ende dersom de er uheldige med markedet. Derfor er vi også mest interessert i å se på en grunnrentebeskatning, nettobeskatning. Men som vi ser, når SV foreslår det, er alle motargumenter «bæs», «koko-uttalelser» og «usmakelig» – eller livsverk, arbeidsplasser, verdiskaping og velferd, som vi andre kaller det.

Kjell-Børge Freiberg (FrP) [15:16:01]: La meg aller først få rette en takk til Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre for konstruktivt samarbeid i denne saken, et samarbeid som har ført fram til et flertallsforslag som skaper forutsigbarhet for en næring som bærer mange kystsamfunn på sin rygg.

Havbruksnæringen er en relativt ung næring, og ser vi oss tilbake, er det ikke bare solskinnshistorier man finner. Jeg husker godt som ansatt i næringen da anlegg gikk konkurs, fabrikker stengte ned, og mange mistet jobben. Jeg var en av dem som fikk kjenne dette på kroppen, og en av dem som husker akkurat dette. Det er ikke så lenge siden laks ble frosset inn på lager rundt omkring i dette landet i et forsøk på å holde prisen på et nivå som iallfall dekket driftskostnadene. Mange husker hvordan dette endte med konkursen i FOS, og hvordan dette rammet mange kystsamfunn.

Selv om det er en stund siden 1990-tallet til her vi står i dag, er dette likevel en påminnelse om at det eneste sikre vi kan si om framtiden, er at lakseprisen vil gå opp, og den vil gå ned. Så har vi over noen år hatt laksepriser som for det meste har gått opp og gitt noen fantastiske driftsmarginer for de aller fleste. Det at næringen tjener penger, masse penger, mener jeg er fantastisk for Norge

som nasjon og kysten spesielt. Jeg har vokst opp i Vesterålen, en region som det i disse dager investeres milliardbeløp i i ulike prosjekter. Når det skjer, er det fordi havbruksnæringen reinvesterer overskudd i nye arbeidsplasser og ny aktivitet. Vi snakker ikke om noen arbeidsplasser som kommer ut av dette – vi snakker faktisk om hundrevis av arbeidsplasser.

Kysten er full av eksempler på akkurat dette, at fantastiske driftsresultat fra havbruksnæringen tjener denne nasjonen godt. Det er godt når vi leser NHOs årsrapport der det vises til at 136 000 jobber er blitt borte de siste fem årene på grunn av digitalisering. Fortsetter trenden, kommer ytterligere 300 000 jobber til å være borte i 2030. Så har vi perspektivmeldingen, som sier det samme i klartekst, at det må skapes nye jobber. Her mener jeg havbruksnæringen er en vesentlig del av denne løsningen. Men i dette bildet er ikke en ekstra beskatning utover ordinær bedriftsbeskatning det jeg tenker er det beste rammevilkåret for å skape arbeidsplasser og bygge lokalsamfunn langs kysten – tvert om.

Så mener jeg at det i denne debatten om næringens bidrag til retten til å bruke sjøvannet underkommuniseres hva næringen faktisk bidrar med til den ordinære beskatningen. Cirka 10 mrd. kr i årlige skatteinntekter er på ingen måte et uvesentlig beløp. Da er ikke vederlaget for kjøp av vekst eller formuesskatt tatt med. Vederlaget for kjøp av vekst ligger der og vil komme mange kommuner til gode i tiden som kommer.

Det har vært mange initiativ for å legge denne næringen nye avgifter og/eller skatt. Jeg er glad for at SV med sitt representantforslag ikke får flertall for å innføre en helt ny produksjonsavgift over natten. Næringen fortjener den forutsigbarhet som ivaretas av en NOU, der partene, næringen, Fiskeridepartementet og kommunene får ta del i den utredningen som skal skje.

Så får vi ta debatten når NOU-en foreligger, der debatten kan baseres på kunnskap og konsekvenser – konsekvenser for en næring som bidrar hver dag til at lokalsamfunn langs kysten opprettholdes og utvikles.

Geir Pollestad (Sp) [15:20:56] (leiar i komiteen): Senterpartiet har teke sitt standpunkt av omsyn til oppdrettsnæringa, av omsyn til kystkommunane og av omsyn til verdiskapinga i Noreg. Når me ser at det kjem eit forslag om å utgreia ein grunnrenteskatt, vil det vera naturleg å spørja seg: Kva er det som ligg bak? Kva er det eigentleg som ligg bak? Det er openbert ei frykt for at kommunane langs kysten skal få ein for stor del av den verdiskapinga som skjer i oppdrettsnæringa.

Ordninga med havbruksfond som gjev 80 pst. av verdien av nye konsesjonar og veksten på eksisterande konsesjonar, kan fort verta store beløp til oppdrettskommunane. Det er det nokon som ønskjer å ha inn i

statskassa. Det er ingen tvil om at regjeringa sitt framstøyt undervegs i behandlinga av denne saka om å utgreia ein grunnrenteskatt, er motivert av omsyn til staten. Dessverre har stortingsfleirtalet gått om bord i eit vedtak som både kan auka skattlegginga av næringa kraftig og ramma kystkommunane.

Senterpartiet meiner og ønskjer at kommunane langs kysten skal få behalda ein større del av den verdiskapinga som skjer. Me føreslår difor ikkje å utfordra det gode systemet med havbruksfond, men me vil sikra kommunane ein del av den løpande verdiskapinga gjennom ei avgrensa produksjonsavgift.

Oppdrettsnæringa er ueigna for grunnrenteskatt. Olje og gass er eigna for grunnrenteskatt. Det ligg der det ligg. Vasskraft er eigna for grunnrenteskatt. Ho kan heller ikkje flyttast. Det er snakk om råvarer som har stor verdi trass i lite bearbeiding. Oppdrett er ikkje slik. Oppdrett kan flyttast. Oppdrett inneber ein betydeleg grad av bearbeiding for å oppnå dei økonomiske resultatane. Ein skal klekkja egg, smolt skal produserast. Det skal tilførast store mengder kraftfôr. Produktet skal slaktast osv. Det er noko heilt anna enn eit grunnrenteskatteobjekt.

Vidare er grunnrenteskatt per definisjon ein statleg skatt. Det må jo vera ein grunn til at regjeringa valde nettopp omgrepet «grunnrenteskatt» då ein gjekk ut med utspelet sitt, i staden for f.eks. ein naturressursskatt, som per definisjon er ein kommunal skatt.

Når det kjem til skattenivå, er det slik at dei grunnrenteskattesatsane som ein har, varierer mellom 35 pst. og opp til 55 pst. Senterpartiet sitt forslag om nokre tiørar i avgift per produsert kilo er eit heilt anna nivå enn der grunnrenteskatten tradisjonelt har lege. Me har prøvd å utfordra fiskeriministeren til iallfall å seia noko om kva nivå ein ser for seg. Er det over eller under 20 pst.? Er det over eller under 40 pst.? Me får ikkje svar, men eg meiner at ein burde ha sett nokre avgrensingar for skatteveiren før ein set ned eit slikt utval.

Det er synd at organisasjonane i oppdrettsnæringa ikkje var einige med Senterpartiet i at det var betre å betala nokre tiørar for leie av areal gjennom ei produksjonsavgift enn å få ein ny milliardskatt frå regjeringa. Grunngevinga til Høgre, Framstegspartiet og Venstre i innstillinga er også spesiell. Dette skal gje rom for å redusera skadelege skattar og avgifter. Der vil eg gje eit godt råd til dei tre partia. Dersom ein f.eks. får ideen om å innføre ei næringsfiendtleg, skadeleg flyseteavgift, dropp det! Får ein ideen om å innføre ei ny sukkeravgift, dropp det! Det kan partia fint gjera utan å innføre ein grunnrenteskatt.

Så vert det hevda at ein må ha ei inntektsuavhengig avgift eller skatt. Det kjem an på nivået. Det er klart at dersom ein skal dra inn 20–30 pst. av overskotet, må det

vera relatert til overskotet, men på lik linje med at når ein leiger jord eller eit butikklokale, er det ikkje slik at leiga er avhengig av overskotet. Når me ser for oss ei avgrensa avgift, er det ikkje nødvendig å gjera den inntektsuavhengig.

Til slutt ei kort betraktning om tidsperspektivet som er sett: Dette skal vera klart våren 2020. Til då skal det setjast ned eit NOU-utval. Dei skal gjennomføra NOU-en. Dei skal senda den ut på høyring, og det skal utarbeidast ein proposisjon som igjen skal behandlast av Stortinget. Eg trur at nokon får det veldig travelt, og i tida fram til dette er klart, må både næringa og kystkommunane leva i uvisse.

Med det vil eg ta opp Senterpartiet sitt forslag i saka.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har teke opp det forslaget han refererte til.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:26:07]: Først ønskjer eg berre å ta opp nokre feil som blei framførte her. Saksordføraren meinte at SV hadde kome med forslag om ei eksportavgift. Det stemmer ikkje. Det var resultatet av handsaming i komiteen i førre periode som førte til det som er blitt omtalt som ei eksportavgift, men som eigentleg ikkje er det. Vi har heile tida meint at det skal innførast ei produksjonsavgift.

Så til representanten Nilsen og dette med «milliardtårer». Representanten Nilsen har det nok gøy med å framføre sitat som er tatt ut av konteksten, men dette var eit svar til ein oppdrettar som ikkje hadde noka forståing for noka form for skattlegging i oppdrettsnæringa. Eg vil da minne representanten Nilsen om at det er det representanten no plutsleg opnar for. Viss ein skal ta det gode i dette, må det jo vere at Høgre og Framstegspartiet kanskje opnar for ei skattlegging av eit eller anna slag.

Produksjonsavgift eller arealavgift har vore greidde ut i tiår. Dette er ein kamp som har gått over veldig lang tid. Spørsmålet mitt er: Kva har endra seg? Da tenkjer eg spesielt på Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti i denne saka, der ein for berre eitt år sidan – ganske nøyaktig eitt år sidan – var villig til å innføre skattlegging, men no er det plutsleg ein heilt ny situasjon. Det einaste som har skjedd, er at personane som var til stades da, ikkje er der lenger. Komitémedlemar er bytte ut, og nye folk har kome inn. Det andre som har skjedd, er at lobbyistane frå laksenæringa har kjørt ein omfattande kampanje for nettopp å kome inn på det sporet som ganske sannsynleg har fleirtal i dag. Det har endra seg.

Når det gjeld lovnaden ein gjekk inn i valkampen i 2017 med, der veljarane trudde at ein faktisk var villig til å innføre ei avgift, skjedde det eit brot i løpet av to intense veker med tette møte. Det har endra seg.

Det stemmer ikkje, som representanten Grung seier, at dette er ein NOU som skal bli sluttbehandla i Stortinget. Det skal gjennomførast ein NOU-prosess, som kjem til å ta lang tid. Så skal han innom regjeringa, og det er regjeringa som kjem til å leggje dette fram for Stortinget. Det er altså ei regjering som i utgangspunktet var imot kvar ein tale om å innføre ei sånn ny avgift, som no oppnar opp for det, men da er kommunane ute av bildet. Det er ei rein fiskal inntekt som, om ein les merknadene deira, skal bidra til å senke skattane på andre samfunnsområde. Fordelingsnøkkelen der inntekta frå produksjonen av laks i større grad skal tilkome kommunane, er borte i bildet deira.

Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti har også bytt allianse midt i prosessen og har no gått i allianse med dei som ikkje ser dei legitime krava til kommunane når det gjeld å ta del i verdiskapinga, og som opphavleg eigentleg er imot ei sånn avgift. Korfor skjer det?

Kva vil enda på visa vere? Vil det vere sånn at Kristeleg Folkeparti og Arbeidarpartiet, når resultatet kjem, og det frå regjeringa kjem ei innretning for dette, må vende tilbake til Senterpartiet og SV? Korfor fant ein ikkje heller saman om eit fleirtal med dei som faktisk ønskjer å få innført ei sånn avgift, som var villige til å diskutere det, og som var opptatt av kor mykje kommunane skulle få? Korfor blei det brote? Korfor vendte ein seg i staden til regjeringspartia – med all den bagasjen dei har? Dette kastar skygge over eit elles godt samarbeid.

Eg kan ikkje anna enn å minne om den lojaliteten vi er valde hit for. Lojaliteten vår må jo vere overfor dei som har valt oss, den lovnaden vi har gitt dei, og det føreseielege vi har gitt dei. At det skulle kome inn usikkerheit i siste liten – på sumarheite dagar på Stortinget – og snu opp ned på dette, er for meg det store spørsmålet i denne saka.

Eg vil gjerne ta opp forslaget til SV.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har teke opp det forslaget han refererte til.

Steinar Reiten (KrF) [15:31:31]: Havbruksnæringen har hatt en eventyrlig reise. Fra den spede begynnelsen har næringen vokst til å bli en milliardindustri i norske fjorder. Dette er viktig verdiskaping, viktige eksportinntekter og viktige distriktsarbeidsplasser. Grunnlaget for denne veksten har vært en innovativ næring, men ikke minst gode, naturgitte forhold i norske fjorder og farvann.

Kristelig Folkeparti mener det er viktig at norske kommuner får tilført en del av verdiskapingen fra oppdrettsnæringen gjennom en form for skattlegging når det er kommuner som stiller areal til disposisjon for næringen. Det er et viktig prinsipp at ulemper ved båndlegging av sjøareal og miljøutfordringer blir kompensert.

Jeg føler meg overbevist om at økt skatteinngang fra havbruksnæringen vil bidra til en større grad av goodwill hos lokalpolitikere i kystkommunene. Det er en oppside ved økt beskatning som næringen ikke skal undervurdere.

Regjeringen varslet den 27. april i år at de vil utrede og eventuelt foreslå en grunnrenteskatt på havbruk med innføring i 2020. Det er en tilnærming til spørsmålet om beskatning av oppdrettsnæringen som Kristelig Folkeparti finner interessant. Samtidig mener Kristelig Folkeparti at en avgift per kilo produsert fisk med nødvendig fleksibilitet i forhold til priser i markedet og driftsmarginer for det enkelte selskap også kan være en aktuell modell for beskatning av oppdrettsnæringen. Kristelig Folkeparti støtter derfor at det blir satt ned et partssammensatt NOU-utvalg, der havbruksnæringen og havbrukskommunene er representert, som utreder ulike modeller for hvordan en beskatning av havbruksnæringen kan gjennomføres.

For Kristelig Folkeparti er det likevel en forutsetning at vertskommunene skal få tilført en del av verdiskapingen gjennom beskatning av oppdrettsnæringen, og dette må ligge til grunn for utredningen. Det er også i tråd med prinsippet som har ligget til grunn for Havbruksfondet, der inntektene blir fordelt med 70 pst. til kommunene, 20 pst. til staten og 10 pst. til fylkeskommunene. Vi mener at samme fordelingsnøkkel kan være aktuell for fordeling av grunnrenteskatt eller produksjonsavgift.

Vi i Kristelig Folkeparti er utålmodige etter å få dette på plass, men vi mener samtidig at det er nødvendig at utredningsarbeidet blir gjort skikkelig, så vi får en ordning som står seg for framtiden. Da mener vi at stortingsbehandling våren 2020 er en riktig tidshorisont på denne saken. Det er et stramt tidsskjema når det først skal utarbeides en NOU, men både havbruksnæringen, vertskommunene og andre aktører er utålmodige etter å få landet spørsmålet om en modell for beskatning en gang for alle.

Jeg har merket meg at representanten Torgeir Knag Fylkesnes har gått hardt ut i media – og fra talerstolen her – med påstander om at Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet svikter kystkommunene. Vi skal visstnok ha gjort et knefall for oppdrettslobbyistene. Jeg blir litt oppgitt over slike påstander. Vi for vår del ønsker et godt beslutningsgrunnlag når vi skal lande denne saken.

Partiene som danner flertall i saken, er enige om noen viktige forutsetninger for utredningsarbeidet som nå skal settes i gang. NOU-rapporten skal utarbeides av et partssammensatt utvalg, der både kystkommunene og næringen skal være representert. Vi er også enige om at modellene for beskatning som skal utredes, skal ivareta prinsippet om at vertskommunene skal tilgodeses

med en betydelig del av skatteinntektene. Da kan vi trygt slå fast at påstanden om at lobbyistene har vunnet fram, faller på sin egen urimelighet.

Jeg registrerer at også Nettverk for fjord- og kystkommuner imøteser utredningsarbeidet som nå skal starte opp, nettopp fordi vertskommunene vil bli representert i utvalget. Vi ønsker at arbeidet starter så raskt som overhodet mulig, ønsker lykke til og imøteser en endelig konklusjon våren 2020.

Statsråd Per Sandberg [15:35:37]: Dagens debatt er en viktig debatt – ut fra mange forutsetninger er den veldig viktig. Vi snakker om en næring som har store ambisjoner og store forventninger til seg selv, og vi i storting og i regjering har akkurat like store ambisjoner og forventninger til at man skal bygge denne næringen til å bli en hjørnestein i Norge og for kysten. Det er en næring som i løpet av rimelig kort tid rett og slett har gått fra å være en binæring til å bli en bærebjelke for kysten, men som også har framtidsutsikter til å bli en bærebjelke for å finansiere norsk velferd.

Det er flere som snakker om forutsigbarhet her. Den runden som var i dette hus i 2015, var nettopp for å skape forutsigbarhet for næringen. Det ene som Stortinget ble enig om den gangen, er det som i dag kalles trafikklyssystemet. Det ble slått på 1. januar i år. Så langt ser det ut til å fungere, og næringen har slått seg til ro med dette systemet, men vi har fortsatt noen hull å fylle framover. Derfor er vi i en prosess der dette trafikklyssystemet skal få virke i mye større grad, slik at vi greier å ta ut potensialet i næringen uten at det går ut over bærekraften.

Det andre var Havbruksfondet. Det er riktig som representanten Knag Fylkesnes var inne på, at debatten om produksjonsavgift er ingen ny debatt. Denne debatten har gått over ti, elleve, tolv år. Men det Stortinget gjorde i 2015, var nettopp å skjære igjennom for å skape en forutsigbarhet for næringen. Det var et bredt forlik i Stortinget i 2015 om at Havbruksfondet skulle skape forutsigbarhet og sikre inntekter til kommunene som la til rette for havbruk. Men det har man altså nå gått bort fra. Det er ikke forutsigbarhet. Det at man skifter denne type strukturer og viktige grep for næringen annethvert år, er ikke forutsigbarhet.

Næringens utfordringer – og muligheter – synes jeg er meget godt beskrevet i innstillingen, av ulike partier på ulike måter. Men det er ingen tvil om at det de siste tre-fire årene har dukket opp enorme utfordringer, men også enorme muligheter for næringen. På den ene siden har storting og regjering stått sammen om å pålegge næringen betydelige reguleringer for at det skal være bærekraft i dette. På den andre siden har man også nærmest lokket næringen til å investere milliarder av kroner gjennom disse utviklingskonsesjonene. Hvis alle som

har søkt om utviklingskonsesjoner, hadde fått ja – 104 søknader totalt – hadde næringen vært villig til å investere 20–25 mrd. kr, til innovasjon og ny teknologi, og for å skape teknologi og vekst som er innenfor de rammene som storting og regjering har satt. Det neste er da å skattlegge mer. Derfor tror jeg, i motsetning til Senterpartiet, som ønsker i både pose og sekk og alt mulig annet for 162 kommuner, at det er fornuft i det Stortinget faller ned på nå. La oss se på hele næringen og utfordringene som ligger foran oss – det gjelder det internasjonale, hvorvidt vi lykkes med de forutsigbare grepene som vi gjorde i 2015, og la dette virke. Så får man ta en runde og se hele næringen i sammenheng, slik som det er godt beskrevet i innstillingen. Og så får man komme tilbake med gode, viktige grep overfor denne næringen som både sikrer veksten, sikrer bærekraften og sikrer at kommunene som legger til rette for havbruk, får sin del av dette.

Jeg registrerer at flere partier er opptatt av små, mellomstore og store selskaper. Det er regjeringen også, og derfor har jeg når det gjelder trafikklyssystemet, men ikke minst når det gjelder auksjonen, der vi selger 6 pst. vekst i år, ivaretatt det etter beste evne. Det er 68 selskaper som besitter 5 tillatelser eller færre, det er 25 selskaper som besitter 6 eller 20 tillatelser, og det er 9 selskaper som besitter 21 eller flere tillatelser. Så vi har små, mellomstore og store selskaper. Salget med 2-prosenten i januar viste at vi faktisk hadde lagt oss på et slikt nivå at de små også hadde mulighet til å kjøpe vekst. Og det vil man også få med den nye auksjonen som er like rundt hjørnet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [15:40:43]: Et av de temaene som har vært særdeles viktige for oss i Stortinget, er det med partssammensatt utvalg. Så jeg ber statsråden forsikre at partssammensatt utvalg vil bli nedsatt, at kystkommunene vil bli representert, og at vi får en balanse mellom Finansdepartementets tenkning og Nærings- og fiskeridepartementets tenkning.

Statsråd Per Sandberg [15:41:18]: Det kan jeg bare bekrefte. Jeg mener det absolutt er viktig med en dialog med komiteen og også med Stortinget når man skal sette ned det partssammensatte utvalget. Dette er en så viktig sak at her må alle være representert, og det må være balansert, i så måte. Jeg synes det var et godt spørsmål, og jeg håper også at det var et godt svar.

Ruth Grung (A) [15:41:43]: Det var det.

Neste spørsmål går på at Stortinget i sitt flertallsvedtak har satt en ganske stram tidsfrist for NOU-en, høring og behandling i Stortinget – medio 2020.

Kan statsråden forsikre om at dette er realistisk å gjennomføre?

Statsråd Per Sandberg [15:42:02]: Når Stortinget legger tøffe framdriftsplaner, må bare regjeringen jobbe deretter. Jeg mener at det er fullt mulig i løpet av 2020 å få igjennom alle disse prosessene – i hvert fall slik at Stortinget har noe til behandling i 2020.

Jeg har fått mange utfordringer fra Stortinget tidligere, med tøffe frister, og det går an, hvis alle sammen legger seg litt i selen og jobber sammen.

Geir Pollestad (Sp) [15:42:33]: Når ein set i gang ein prosess med innføring av ein heilt ny skatt for oppdrettsnæringa, ein grunnrenteskatt, vil det vera naturleg at statsråden har nokre tankar om på kva nivå denne skatten skal liggja. Eg spør ikkje detaljert om kva prosent det skal vera, men eg vil prøva meg på om statsråden kan garantera at grunnrenteskattesatsen for oppdrettsnæringa ikkje vert høgare enn 20 pst.

Statsråd Per Sandberg [15:43:16]: Nå har representanten Pollestad stilt disse spørsmålene til mitt departement – det er Finansdepartementet som utreder skattemål. Jeg skulle som fiskeriminister også gjerne hatt mandat til å utrede, fjerne eller innføre nye skatter og avgifter. Da tror jeg sannsynligheten for at det hadde forsvunnet noen avgifter, kanskje hadde vært større enn det som er. Men spørsmålet er stilt av representanten Pollestad. Det er klart at det er utredninger som må vise nivået på dette, og det er ulike modeller som skal utredes med tanke på både skattenivå og hvordan modellen skal se ut i sin helhet.

Jeg lyttet til representanten Pollestads innlegg, og jeg fant mange enighetspunkter når det gjelder begrepsbruk med tanke på ressursrente eller andre begreper for å treffe riktig innenfor havbruksnæringen. Det håper og tror jeg også blir en del av det partssammensatte utvalget når man skal se på ny beskatning, eventuell beskatning, i havbruksnæringen.

Geir Pollestad (Sp) [15:44:19]: Eg takkar statsråden for svaret. Løysinga til Senterpartiet har jo vore å gå for ei avgrensa produksjonsavgift. Om ein ser for seg ei produksjonsavgift på – la oss seia – 35 øre per kilo produsert fisk, er vel talet frå 2017 at rundt 1,2–1,3 millionar tonn fisk er produsert. Då vil ein samla sett ha eit avgiftsnivå for næringa på ein halv milliard kroner. Er det med dagens lakseprisar osv. om lag på det nivået statsråden ser for seg at dette skal liggja, og kan han bekrefte at eg tek feil når eg snakkar om at næringa kan risikera ein milliardskatt?

Statsråd Per Sandberg [15:45:12]: Om det ikke er feil, lytter jeg nøye til representanten Pollestads innlegg.

Han har mange spekulasjoner og mange konspirasjonsteorier. Det er mange tanker fra Senterpartiet, men det er ikke noe nytt. Alt går jo i feil retning i dette landet når Senterpartiet sitter i opposisjon, men når Senterpartiet sitter i posisjon, går alt i helt feil retning når det gjelder både det ene og det andre. Jeg skal ikke spekulere i dette, for Stortinget har nå bedt om en utredning. Da vil man, gjennom det brede partssammensatte utvalget, få de svarene som Pollestad her etterspør. Det blir helt feil av meg å garantere det ene eller det andre og legge føringer for et utvalg som skal jobbe fram mot 2020.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:46:14]: Kontrasten er ganske stor til debatten vi hadde for nøyaktig eitt år sidan. Eg trur både statsråden og dei som var her da også, hugsar at det var utruleg høg temperatur. Statsråden var knallhard imot kva ny avgift som helst og meinte dette var i strid med både tidlegare forlik og anna. I dag ser statsråden ut som en salig person, og det er interessant å merkje seg for alliansepartnerane til statsråden.

Mitt første spørsmål går på dette med fordeling. Det sprikjer jo i alle retningar. Når det gjeld merknadene før vedtaket som fleirtalet samlar seg om, har regjeringspartia ein merknad, Arbeidarpartiet har sin, Kristeleg Folkeparti har sin. Så får statsråden ansvar for å gi signal til eit utval. Kva signal vil statsråden gi når det gjeld fordeling til kommunar?

Presidenten: Presidenten vil visa til at temperaturen ute iallfall er høgare i år.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:47:16]: Det er eg einig i.

Statsråd Per Sandberg [15:47:18]: Det skal bli litt lavere temperatur i morgen, så kanskje en skulle lagt debattene i Stortinget etter utetemperatur.

Jeg står fortsatt fast på det som ble sagt fra undertegnede for ett år siden, da det var snakk om en avgift på det tidspunktet. En produksjonsavgift vil ha noen av de samme utslagene som en eksportavgift, som det også var debatt om i fjor. Jeg registrerer at SV mener det er drevet omfattende lobbyvirksomhet. Da er det interessant å merke seg at både LO, NNN og Fellesforbundet ber Stortinget avvise forslaget fra SV. Hvis man mener at LO og alle disse driver med lobbyvirksomhet, må man gjerne det, men jeg tror kanskje det var andre SV tenkte på i så måte.

Når det gjelder Havbruksfondet, som ble vedtatt i 2015, registrerer jeg at flere nå mener at det fungerer veldig godt, at det har en god fordeling. Der er fordelingen fastlagt. Jeg synes jeg ser det for meg til høsten når pengene skal fordeles til disse kommunene, sannsynligvis

2,3–2,4 mrd. kr. Jeg tror de aller fleste kommunene vil smile fram mot jul.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:48:26]: Eg vil oppmode presidenten om å påpeike at statsråden svarte på noko som var heilt utanfor spørsmålet, som handlar om lobbyisme, som eg skal ta opp vidare i ein seinare debatt. Eg oppfordrar statsråden til å delta i den også, for det må vi snakke om.

Kvænangen er kanskje eit ekstremeksempel på forskjellen mellom den private rikdomen som dette har skapt, og offentleg fattigdom. Marine Harvest har eit anlegg der, tener titals millionar kroner. Den direkte skatteinngangen til Kvænangen kommune ligg på rundt 25 000 kr, ifølgje DN, og det var frå 2016. Det betyr at det blir skapt store verdier lokalt, men lite kjem tilbake til kystkommunane – folk flest. Ser statsråden no poenget i å auke den direkte inngangen til kommunane frå produksjonen, slik det bl.a. står i forslaget til vedtak?

Statsråd Per Sandberg [15:49:27]: Jeg peker jo på Havbruksfondet. Det ble påpekt under debatten i fjor også at man kanskje skulle avvente resultatene av Havbruksfondet. Det var en del av diskusjonen. Nå er vi inne i det første året med utbetaling fra Havbruksfondet. Jeg tror de aller fleste havbrukskommunene vil bli rimelig fornøyd når vi kommer til høsten. Det er litt avhengig av hvor mye utslag man får av auksjonen som skjer nå i disse dager. Det var det som lå til grunn for forliket i 2015. SV var riktignok ikke med på det forliket og står selvfølgelig fritt til å fremme de forslag man måtte ønske seg. Men når en snakker om fattig og rik, er det også en diskusjon mellom rike og fattige kommuner som går inn i dette. Det er en debatt vi har hatt også tidligere, om kraftkommuner osv.

Jeg vil også påpeke at når man snakker om små selskaper, er det driftsmarginene hos de små selskapene som faktisk har vært sterkest økende siden 2012, i motsetning til de mellomstore og store selskapene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [15:50:46]: Senterpartiet er opptatt av å beholde et mangfold av aktører i oppdrettsnæringen. Det er en bekymring for at dagens konsesjonssystem og betaling for vekst gjør at næringen blir svært kapitalkrevende. Senterpartiet mener derfor at det må utredes et system som erstatter dagens kjøp av konsesjoner med et system med utleie av konsesjoner.

I et møte med kystkommuner her i Oslo for ikke så lenge siden ble det fra kommuner som har oppdrett, ut-

trykt et stort behov for forutsigbarhet i inntekter til kommunen. Kommunene ga ofte store arealer, men fikk lite igjen for det. En representant fra Høyre i panelet svarte at kommunene skulle være glade for at de bidro til at landet tjente penger, selv om kystkommunene ikke tjente penger. Dette ble ikke godt mottatt av kystordførerne. Med slike holdninger er det ikke mange kystkommuner som kommer til å være åpne for å tildele nye arealer til oppdrett.

Senterpartiet viser til at bakgrunnen for at forslaget om produksjonsavgift ble fremmet, var at en ville få til en mer rettferdig fordeling fra oppdrettsnæringen til oppdrettskommunene.

Komiteen viser til statsrådens svarbrev, der statsråden meddeler komiteen at regjeringen ønsker å utrede en grunnrenteskatt på havbruk med innføring i 2020. Senterpartiet mener dette forslaget er så pass omfattende og åpent at det i praksis åpner for muligheten til å gå bort fra forslaget om å innføre en ny produksjonsavgift eller grunnrente der vertskommunene får en rettferdig andel. Forslaget åpner også for en omlegging av den etablerte ordningen med havbruksfond. En slik løsning vil Senterpartiet advare mot. Med en slik løsning risikerer man at oppdrettsselskapene ikke blir pålagt å betale mer til lokalsamfunnene der verdiskapingen skjer.

Senterpartiet er opptatt av at kommuner som stiller areal til disposisjon for oppdrett, skal beholde en andel av verdiskapingen. Vi mener at ordningen med havbruksfond fungerer etter intensjonen. Ulempen er at tilførselen av inntekter i fondet er avhengig av vekst og dermed lite forutsigbar. Oppdrettsnæringen bruker gratis fjord- og kystområder som er en del av den ytre allmenningen. Denne bruken stenger fra tid til annen for annen aktivitet i det samme området. Virksomheten påfører private – ofte lokale fiskere – tap som følge av arealkonflikt og som følge av forurensning og bestandsnedgang i de nærmeste omgivelsene til anleggene.

I en næring som år om annet sikrer aksjonærene milliarder i utbytte, må det være legitimt å kreve inn noe av grunnrenten, for så å fordele denne på befolkningen som må leve med mange av disse ulempene.

Tom-Christer Nilsen (H) [15:54:12]: Akkurat nå, etter siste innlegg, hadde det vært ganske fristende å spørre Senterpartiet i hvilken retning de egentlig har tenkt å komme med kritikken. Først har vi lederen for næringskomiteen, som frykter at dette blir en altfor høy skatt, og så har vi nå representanten Adelsten Iversen fra samme komité, som frykter at det ikke blir noen skatt i det hele tatt. Jeg tror at et eller annet sted der imellom er det mest sannsynlige, men jeg tror man kanskje bør bestemme seg for hva man vil kritisere. Det ene innleg-

get kan tolkes som at en er redd for en for høy skatt og derfor ikke vil ha noen skatt, det andre kan tolkes som at man er redd for en for lav skatt og derfor vil ha en mye høyere skatt.

Samtidig vil jeg si at den beste måten å skape trøbbel for næringen på er å fjerne eierskapskonsesjon og gå over til utleie av konsesjoner – det finnes sikkert bedre, men det er den beste som er nevnt her i dag. Det betyr at det i praksis ikke går an å stille sikkerhet for de investeringene som skal gjøres i bransjen. Det hadde vært en katastrofe.

Man er jo blitt vant til debatteknikken til lederen av næringskomiteen etter hvert, og det var vel en øvelse i å tillegge andre intensjoner som de ikke nødvendigvis har – for å si det litt forsiktig.

La meg si det sånn: Den kritikken som ble fremmet av Senterpartiets representant her, er på en måte ganske enkel å speilvende i forhold til det forslaget som ligger her. Han har brukt mye taletid på denne talerstolen til å kritisere avgifter som er lagt på brutto, bl.a. på sukker og på flyreiser. Så foreslår han nøyaktig det samme selv. Han kritiserer at det ikke kan sies direkte her – naturlig nok, noe annet hadde vært merkelig – fra statsrådens side hva satsen skal bli, men har i sitt eget forslag ingen indikasjon på hva satsen skal være. Så vi vet ikke om den er på ett øre eller hvor mye den er. Det nevnes her fra talerstolen 35 øre som et eksempel. I fjor var eksempelet 25 øre. Hvis vi fortsetter sånn, forsvinner de pengene som er tjent i oppdrettsnæringen, ganske fort.

La meg i hvert fall si at uansett standpunkt til dette og uansett hva man mener andres intensjoner er, er det fornuftig å ha en grundig utredning av det vi skal gjøre. Jeg har sett tilbakemeldingen fra bl.a. ESA, som ikke nødvendigvis er representanten fra Senterpartiets beste venn, men det er uansett fornuftig.

Så til representanten Fylkesnes: Jeg håper han i neste innlegg begrunner hvorfor han har kommet med det forslaget han har kommet med. Min lojalitet ligger hos dem som har vært med på dette forliket. Det ligger på oss alle et sterkt og stort ansvar, som jeg vil følge opp, for å komme fram til en løsning som kan stå seg mellom de samme forlikspartnerne, slik at det er mulig å få stabile rammevilkår for næringen, uavhengig av skiftende politiske flertall.

André N. Skjelstad (V) [15:57:25]: Ordfører! Jeg tror flertallet i denne saken har grunnlagt sine intensjoner rimelig tydelig. Det tror jeg ikke er til å misforstå.

Jeg ønsker kort å komme innom det Knag Fylkesnes var inne på. Det er helt korrekt at det startet med et vederlag og ble omforent i forhold til eksportavgift. Uansett ble i grunnen enden på visa den samme.

Jeg blir litt overrasket over komiteens leder, som nå velger å male med bred pensel. Han legger fram et bruttobeskatningsforslag selv – ikke på samme måten som representanten Reiten, som sier at dette må uansett kunne svinge litt. De forbeholdene tar ikke komiteens leder. Han tar ingen forbehold i det hele tatt. Han fremmer et forslag om ren bruttobeskatning, som definitivt har et tydelig spor av Senterpartiet. Det er altså ikke til å misforstå.

Det siste innlegget til hans medrepresentant i komiteen skaper uforutsigbarhet. Jeg trodde i min naivitet at Havbruksfondet var en veldig god løsning, som ga de 162 kommunene, som statsråden viste til i et tidligere innlegg, forutsigbarhet. Men så skaper altså Senterpartiet en tydelig uforutsigbarhet. Man ønsker å gjøre om dette til leie. Hva vil da skje? Hvor er forutsigbarheten? Noen nevnte at mange har vært her og drevet lobbyvirksomhet, bl.a. NFKK. Jeg var for øvrig på det samme møtet som representanten Adelsten Iversen. Men jeg har ikke fått med meg at de ønsker mindre forutsigbarhet – som leie av kvote vil medføre. Det er interessant at det kommer tydelig fram her i debatten at dette er Senterpartiets spor, en bruttobeskatning på produksjon. Man vil omgjøre Havbruksfondet, slik at det ikke lenger skal være en trafikklysordning, slik det har vært før, men at man skal leie kvotene, noe som vil gi uforutsigbarhet for hele oppdrettsnæringen. Det er det ene. Det andre er at det definitivt vil gi en uforutsigbarhet for alle kystkommunene. Var det virkelig det som var Senterpartiets politikk? Jeg er takknemlig for at vi har fått avklart det i dag.

Presidenten: Det vekte gamle og gode minne da representanten titulerte meg som ordfører. Men frå dette podiet må det presiserast at står ein her, er det president ein skal kallast.

Ruth Grung (A) [16:00:32]: Jeg skal prøve å gi ærlige og saklige svar på spørsmålene jeg fikk fra representanten Knag Fylkesnes. Det første spørsmålet var om hva som har endret seg siden juni i fjor da et bredt flertall i Stortinget ba regjeringen utrede en avgift per kilo eksportert ubearbeidet laks fra oppdrettsnæringen. En av de tingene som har endret seg, er bl.a. at fram til da hadde havbrukskommunene fått relativt lite overført, mens Havbruksfondet er blitt langt større enn det som var bakgrunnen for diskusjonen i juni for ett år siden.

Neste spørsmål gjaldt produksjonsavgift. Der har Arbeiderpartiet vært tydelig og sagt ja, vi er for å utrede en produksjonsavgift. Men som vi også har vært åpne på, var det viktig å ha en høring og få høringsinnspill i denne saken. Der har det bl.a. kommet fram at en produksjonsavgift vil spesielt ramme små og mellomstore havbruksanlegg. Det er i alle fall en side Arbeiderpartiet er opptatt av, å opprettholde mangfoldet. Men vi insisterer

fortsatt på at produksjonsavgift skal utredes, og det skal den i det vedtaket vi gjør nå i dag.

Det siste spørsmålet gikk litt på belæring, at jeg ikke hadde forstått at en NOU betyr at regjeringen sitter ved rattet helt fram til medio 2020. Jeg spurte og fikk en presisering, det står helt klart i vedtaket at det skal være både en NOU-prosess og en høringsrunde, pluss at det skal fremmes for Stortinget, slik at det kan behandles i løpet av 2020. Vedtaket er helt tydelig, det er det vi har jobbet sammen om. Selv om de ulike partiene som står bak forslaget, har ulike innfallsvinkler til det, er det et særdeles tydelig felles vedtak vi står bak.

Avslutningsvis: Arbeiderpartiet har alltid stått for god fordelingspolitikk. I denne sammenhengen betyr det bl.a. at kystkommunene skal få vederlag for det arealet de stiller til disposisjon. Arbeiderpartiet har alltid vært et verdiskapingsparti og er opptatt av at vi får rammevilkår som gjør at vi klarer å skape flere arbeidsplasser i Norge, mer foredling og mer verdiskaping og industrialisering i Norge.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:03:27]: Berre nokre kommentarar til det Grung tar opp her, at det som var nytt, var at Havbruksfondet er større enn vi trudde for eitt år sidan. Her vil eg gi all honnør til fiskeriminister Sandberg. Han informerte grundig om det i debatten for nøyaktig eitt år sida, og det har ikkje vore nokre vesentlege endringar i det bildet til i dag. Det er akkurat det same. Vi visste nøyaktig kva dette var da. Så det har faktisk ikkje endra seg, med mindre fiskeriministeren har ramma inn noko som vi ikkje har tilgang til.

Spørsmålet om små og mellomstore var også eit tema som var oppe da, men der har Arbeidarpartiet snudd. Når det gjeld NOU-prosessen, var ikkje poenget mitt å vere «belærende», men berre peike på det faktum at når NOU-prosessen er ferdig og høringsrunden har vore, skal det inn i ei regjering som vi veit kva meiner om dette spørsmålet. Det er da det er grunn til å stille i tvil kva Arbeidarpartiet faktisk ønskjer skal bli sluttresultatet når dei veljar å gå i denne typen alliansar.

Systemet med auksjonar er det som er mest utfordrande for små og mellomstore bedrifter. Når eit løyve kostar 120 mill. kr, er det klart at det ikkje er noko som små og mellomstore kan gi seg inn på. Det er rigga for dei som allereie har kome inn i dette og har mykje pengar, det er rigga for dei som eksisterer der i dag.

Viss ein skal gjere noko for små og mellomstore, må ein gjere noko med systemet for konsesjonar. Der har SV tidlegare signalisert at vi ønskjer å skru ned prisen på løyve, eller konsesjonar som det heitte før, og auke skattlegginga på produksjon frå konsesjon til produksjon.

Lakselobbyen er veldig fornøgde i dag, det har dei uttala i diverse presse. Dei meiner dei har kome fram til akkurat det som var deira utgangspunkt. Med det vedtaket vi gjer i dag, har kystkommunane tapt millionar, det er eit faktum. Vi har ei sær fornøgd næring. Når det gjeld resten av dei som har lobbyert i dette spørsmålet – organisasjonane til dei tilsette og kystkommunane generelt – er det interessant å stille spørsmålet: Kva for informasjon har dei fått undervegs i prosessen, og kva slags inntrykk har dei fått her? Men eg vil seie at det aldri har vore eit forsøk på å danne eit breitt fleirtal mot venstresida. Det ein har gjort her, er at ein har gått direkte mot regjeringspartia for å skape fleirtal der. At det har blitt signalisert overfor dessa aktørane at dette var det beste ein kunne få til, er direkte feil. Eit mykje betre alternativ låg på den andre sida.

Geir Pollestad (Sp) [16:06:41]: Fleirtalet er i dag i ferd med å gjera eit vedtak som fem parti står bak. I innstillinga har dei fem partia ikkje mindre enn tre ulike grunnleggjingar for forslaget sitt. Så det å hevda at Senterpartiet skaper usikkerheit, er det definitivt ikkje rom for å gjera.

Så er det rett at når me ser at fleirtalet er i ferd med å leggja om dagens system som innføring av ein grunnrenteskatt vil vera, fordi ein vil få lågare betaling for kjøp av vekst og kjøp av nye konsesjonar i bytte mot ei løpande skattlegging, er det på den bakgrunn Senterpartiet i sine merknader, som òg representanten Iversen var inne på i sitt innlegg, går over til å seia at då er det òg naturleg, viss ein vel å gjera det, å betrakta det som eit leigeforhold. Med det vil ein òg sikra fellesskapet sitt eigarskap til konsesjonane. Når ein først legg om systemet med innføring av ein grunnrenteskatt, meiner me det er ein relevant ting å vurdere, og det håper eg òg at statsråden tek med seg i sine vurderingar.

Det er ingen motstrid mellom mitt innlegg og representanten Geir Iversen sitt innlegg. Det er rett at me fryktar auka skattlegging for næringa – ganske kraftig auke i skattlegginga for næringa. Det er fullt mogleg at kommunane likevel får mindre enn i dag. For i den grad ein driv spekulasjon i saka og at nokon har gjort knefall for nokon, vil ikkje eg seia at det er noko knefall for lakselobbyen som fleirtalet har gjort i dag. Det er eit knefall for Finansdepartementet som her er gjort, som definitivt ønskjer seg en større del av verdiskapinga inn i statskassen for eventuell seinare utdeling.

Eg skulle ønskt at fleirtalet var i stand til å seia noko som helst om nivå som ein ser for seg. Det var det eg prøvde i mitt innlegg, å vera ryddig og skissera eit mogleg nivå på det som ei produksjonsavgift kan vera på. Det meiner eg hadde vore ryddig om òg fleirtalet hadde gjort.

Når saka kjem tilbake, er det ingen tvil om at produksjonsavgifta er ein av dei tinga som er utgreidd. Det er ingen tvil om at det nok er fleire parti i fleirtalet som står nærmare Senterpartiet enn dei dei samarbeider med, og sjølv sagt vil Senterpartiet vera innstilt på å drøfta saka når NOU-en er ferdig og me får ein proposisjon til Stortinget, når det måtte verta.

Terje Aasland (A) [16:09:55]: Stortinget har veldig gode erfaringer med at der hvor en innfører nye avgifter eller øker eksisterende avgifter vesentlig uten å utrede det, kan det bli særdeles uheldige utslag. Ikke minst er sukkeravgiften et godt eksempel. Nå foreslår en altså en produksjonsavgift uten å utrede.

Arbeiderpartiet har vært opptatt av hele tiden, også i debatten for ett år siden, at vi skulle utrede dette med eksportavgift. Vi har aldri sagt at vi går direkte på uten å utrede. Jeg tror det er en klok tilnærming.

Er det noen diskusjon her om hva som skal ligge i denne utredningen? Hvis det er det, håper jeg at fiskeriministeren veldig tydelig tar opp det, for her er det et mandat for utvalget. Og en av forutsetningene for utredningen, eller et av målene for utredningen, er at vi skal sikre kommunene en forutsigbar inntekt også i perioder hvor det ikke er vekst. Det går ikke an å bortforklare det på noen annen måte. Jeg synes det er en velgjenno-tenkt måte både å tilnærme seg en framtidsnæring på som har et betydelig vekstpotensial foran seg, og ikke minst det å sikre kommunene en rettferdig andel av den inntekten de bør ha i form av å stille areal til disposisjon for en havbruksnæring.

Lakselobbyen, blir det sagt. Ja, hvem er lakselobbyen i denne sammenhengen? Jo, det er de ansatte i LO-forbundene, som er medlemmer i denne næringen. Sjømat Norge er det, Norsk Industri er en del av denne lakselobbyen – det er egentlig ganske bredt. Det er sånn at alle høringsinstanser, inkludert kystkommunene, har anbefalt at vi bør ha en NOU istedenfor å gå på en eller annen direkte løsning i Stortinget. Er det «knepall for lakselobbyen», eller er det fornuftig å høre på en samlet næring og de kommunene som nå er berørt? Det er et ganske vesentlig spørsmål i Stortinget. For Arbeiderpartiet er det helt unaturlig å parkere denne såkalte lakselobbyen på siden av et så viktig framtidsspørsmål som det vi her ber om.

Ja, så er det kanskje tap på ett år eller halvannet i forhold til en produksjonsavgift eller hva som ligger der. Det er mulig det er det. Men jeg håper at utredningen vil vise at vi klarer å balansere inntekter til kommunene og grunnlaget for en viktig framtidsnæring – stabilitet og forutsigbarhet – bedre gjennom en offentlig utredning, noe som er en god tilnærming for det norske systemet når vi skal befatte oss med nye spørsmål.

Jeg håper at egentlig et samstemt storting kunne gå for den innstillingen som foreligger, for det er det som hadde vært, tror jeg, viktig og vært den riktige veien framover – både å peke på inntekter og å peke på muligheter når det gjelder dette.

Dette er altså ikke et knepall for Arbeiderpartiets del. Arbeiderpartiet har fra dag én etter at dette forslaget ble satt fram, litt raskt, vært veldig tydelige på at vi ønsker en samlet utredning og en samlet vurdering av dette spørsmålet.

Presidenten: Representanten Tom-Christer Nilsen har hatt ordet to ganger tidligere og har anledning til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tom-Christer Nilsen (H) [16:13:11]: En kort merknad. For det første: Argumentene som Senterpartiet hittil har ført i marken mot flyseteavgift og sukkeravgift, gjelder altså ikke lenger og er uten verdi, fordi nå gjør de nøyaktig det samme selv. Det er det som ligger her i innføring av avgift uten utredning.

Leie betyr at man legger ned havbruksfondet slik det er i dag. Det vil skape en stor usikkerhet ikke bare for næringen, men også for kommunene.

Når det gjelder «knepall for lobbyen», blir det litt sært at en representant som har fremmet et forslag som er identisk med en lobbyorganisasjons forslag, nemlig kystkommunenes egen lobbyorganisasjon, som i all hovedsak opptrådte for å lobbyere for dette, anklager andre for knepall for lobbyorganisasjonene. Det er med plikt å melde spesielt.

Statsråd Per Sandberg [16:14:16]: Jeg vil først få lov til å støtte representanten Aaslands innlegg. Det er det faktisk dreier seg om. Jeg følte det som et litt førende spørsmål fra representanten Aasland, og jeg tolker innstillingen som en klar melding til statsråden, og at mandatet er klinkende klart, sånn at det ikke skal bli noen misforståelser rundt det.

Jeg reagerer på alle konspirasjonsteoriene som tas opp fra både Senterpartiet og SV, derfor skulle jeg ønske at både Senterpartiet og SV hadde blitt med på dette forslaget. Da hadde de vært med på en prosess der man kanskje hadde vært føre var med tanke på at noen av disse konspirasjonsteoriene som fremmes av SV og Senterpartiet, kunne skje.

Så reagerer jeg igjen på at flere representanter mener at det er rimelig å kreve inn noe fra næringen. Ja, det er vi enige om alle sammen. Derav kom Havbruksfondet. Da er det kanskje rimelig at det i løpet av høsten, forhåpentligvis – jeg tar forbehold om hvordan det går med auksjonen som er like rundt hjørnet – vil tilflytte havbrukskommunene betydelige millioner. Det er kanskje det som er rimelig, og det var det man tenkte på i 2015.

Det er også rimelig at havbruksnæringen direkte kaster av seg 13 000–14 000 arbeidsplasser langs kysten. Indirekte må en kunne si at det er rimelig at havbruksnæringen med ringvirkninger kaster av seg 25 000–26 000 arbeidsplasser, som alle bidrar til skatter og avgifter. Det er også rimelig at havbruksnæringen betaler alle ordinære skatter som andre næringsdrivende. Det er ikke sånn at næringen ikke bidrar med noe, det høres nesten sånn ut fra noen. I tillegg ser vi langs kysten at næringen kaster av seg betydelig patriotkapital – bygger opp lokal samfunn. Så næringen fortjener noe annet enn den typen konspirasjonsteorier som SV og Senterpartiet kommer med.

Så vil jeg igjen si til SV og representanten Knag Fylkesnes: Vi har sett nettopp gjennom tildeling av 2-prosenten i januar at vi la til rette for små, mellomstore og store – 98 pst. av det som ble lagt ut for salg, ble kjøpt av små, mellomstore og store. Det auksjonsprinsippet og den modellen som legges til grunn nå, vil forhåpentligvis vise det samme fordi vi nettopp legger opp til at man kan kjøpe små kvantum, helt ned i 1 tonn MTB. Vi har tilrettelagt for akkurat det som etterlyses, og som er helt riktig at Stortinget påpeker, at man skal ivareta mangfoldet blant de ca. 100 selskapene som eksisterer innenfor havbruket i dag.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:17:22]: Eg vil be representanten Nilsen dokumentere at dette er eit identisk forslag. Dette er skapt av SV – ein vil finne det igjen i arbeidsprogramma våre – så eg vil be han dokumentere påstanden, som er ganske urimeleg.

Lakselobbyen er for meg openbert dei som representerer interessene til laksenæringa direkte. Det er det det er. Det er slik ein må forstå det. For SV har utgangspunktet alltid vore fellesskapet – korleis skape ei næring som også kjem fellesskapet best til gode?

I dei samhandlingane som vi har hatt i behandlinga av denne saka, har det vore eitt spørsmål som SV og Senterpartiet aldri har vore villig til å vike i, og det er den rettfærdige delen til kommunane i dette spørsmålet. Det er akkurat der forslaget til vedtak er uklart – for å seie det mildt. Og det er da det er så overraskande at Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti sviktar den rettfærdige delen av inntektene som kysten skal ha.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [16:18:38]: Eg vil på ny berre grunngje årsaka til at me ikkje støttar fleirtalsforslaget. For det første fryktar me at kystkommunane skal koma dårlegare ut av den prosessen som vert sett i gang. Me meiner at grunnrenteskattlegginga, som er ein ganske sentral del av forslaget til vedtak, og som var det regjeringa la på bordet, er ueigna for oppdrettsnæringa.

Og når det her vert samanlikna med sukkeravgifta – som har hatt ein auke på over 80 pst. – og ei ganske massiv flyseteavgift, vil eg understreka at me i debatten har argumentert for ei avgrensa produksjonsavgift som skal gå til kommunane, i tillegg til Havbruksfondet, som gjev kommunane ei inntekt frå vekst.

André N. Skjelstad (V) [16:19:45]: De begrensningene i forslaget til vedtak som representanten Pollestad her nevner, har jeg litt vanskelig for å se. Men nok om det – jeg skal ikke misbruke taletiden på dette.

Jeg synes at representanten Aasland var krystallklar og tydelig. Det var vi også da vi forhandlet om dette. Dette er ikke misforstått. Dette har statsråden tydelig fått med seg, som han også kvitterte for.

I hvert fall for Venstres del er det helt klart at et kunnskapsparti er nødt til å innhente den nødvendige kunnskapen. Jeg har respekt for at det ikke nødvendigvis gjelder for alle partiene, men for vår del er det helt avgjørende at vi har en bred utredning – og så raskt som mulig – slik at vi får dette tilbake og kan gjøre et vedtak, i pakt med det som bl.a. representanten Aasland så tydelig og klart pekte på fra talerstolen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:21:04]: Statsråden kommer på talerstolen og sier at bl.a. Senterpartiet baserer seg på konspirasjonsteorier. Nei, Senterpartiet tar på alvor det som regjeringen selv presenterer. I revidert nasjonalbudsjett beskriver regjeringen hva en har ambisjon om å gjøre. En har ambisjon om å legge til grunn at en vil ha en grunnrentebeskatning innenfor havbruksnæringen. Det står helt tydelig i revidert nasjonalbudsjett at Finansdepartementet så langt baserer seg på en modell for grunnrentebeskatning tilsvarende det en har på vannkraftverk, med noen hovedelement. Det står en nærmere beskrivelse der. Det er det vi tar som utgangspunkt, det som regjeringen har som mening i denne saken. Hvis det er slik at regjeringen har et annet syn nå noen uker etter at en la fram revidert nasjonalbudsjett, er det fint hvis statsråden kan avklare det. Men det er altså det syn som så langt har blitt lagt fram fra regjeringens side. Og det er derfor vi er bekymret, når det blir lagt fram et såpass utydelig mandat for en NOU som det flertallet har gjort. Det åpner opp for at det som går på produksjonsavgift, kan bli lagt i en skuff, og det åpner også opp for at Havbruksfondet kan bli en-

dret. Det er ikke å bidra til forutsigbarhet verken for næringen eller for berørte kommuner.

En av grunnene til at vi er bekymret, er òg at vi har sett hvordan regjeringen opptrer i andre sammenhenger når det gjelder balansen mellom vertskommunenes interesser og statens inntekter. En ser det eksempelvis innenfor vannkraftbeskatningen, som regjeringen også i RNB refererer til som en modell når det gjelder havbruksnæringen.

Innenfor vannkraftnæringen har en nettopp økt grunnrenteskatten. En har økt statens inntekter, og vertskommunenes inntekter har gått ned. Det samme så en da en gjorde endringer i eiendomsskatten for verk og bruk. Vertskommunenes inntekter går ned, men staten sikrer seg gjennom inntekter som går opp.

Det er særdeles viktig at de berørte kommunene får en rettmessig andel av inntektene fra beskatning. Det er særdeles viktig at en får det ikke bare i en vekstsituasjon, men at en har forutsigbare inntekter framover. Nettopp derfor er en forsiktig produksjonsavgift, som har vært beskrevet fra Senterpartiets side, fornuftig i stedet for at staten skal tjene seg rik på dette.

Statsråd Per Sandberg [16:24:04]: Jeg vil ikke dra ut debatten noe særlig, men Senterpartiet og representanten Pollestad er så opptatt av hvor denne eventuelle skatten skal gå. Helt på tampen før komiteen avga sin innstilling, kom det seks spørsmål fra komiteen. Disse er besvart. Jeg tar for gitt at lederen i komiteen har lest svarene. Der står det at grunnrenteskatten i petroleumsnæringen og kraftnæringen er statlige skatter. Formelt sett er det ikke noe i veien for at en grunnrenteskatt også kan gå til kommuner og fylkeskommuner. Men lederen i næringskomiteen står her og slår nærmest fast, og tegner en teori om, at det nesten er umulig selv om svaret har kommet fra Finansdepartementet. Det er jeg som har svart, men det er Finansdepartementet som har utarbeidet svarene.

Jeg må få lov til å si om dette om å leie ut: Hvis man faktisk vil disse kommunene godt, hvis man ønsker at disse kommunene skal ha forutsigbarhet og en rimelig andel av det havbruksnæringen skaper, skal man også etablere en statlig utleieordning, som for øvrig Stortinget ikke ønsket seg i 2015. Da ønsket man å beholde det systemet som eksisterer i dag – kvotesystemet eller konsesjonssystemet. Det fungerer utmerket så lenge man greier å ivareta alle aktørene innenfor havbruksnæringen.

Igen gjentas det at kommunene må få sin rettmessige andel av det som skapes. Det er vi alle sammen enige i, men hva er den rettmessige andelen? Hvor mye skal kommunene få av den veksten? I pose og sekk, skjønner jeg – på mange. Men jeg vil tro at når vi nærmer oss jul,

vil kanskje ordlyden bli litt annerledes også fra ordførerne i alle disse kommunene, som da vil få tilført mellom 2 mrd. kr og 2,5 mrd. kr, som for øvrig er mer vekst enn den totale veksten i frie inntekter for kommunene i 2019.

Vi må se litt på hva vi egentlig diskuterer når det gjelder rettmessig andel av det som skapes. Jeg tror det fornuftige Stortinget nå gjør, vil vise seg å gi oss noen gode svar som tar betydelig hensyn til næringen framover for å greie å ta ut dette potensialet – veksten som vi ønsker oss, og som igjen vil gi betydelig mer inntekter til kommunene, samtidig som vi ivaretar bærekraften og kommunene får sin rettmessige andel.

Terje Aasland (A) [16:27:17]: Jeg synes bare det var litt viktig å ta ordet en gang til, i og med at de som ikke stemmer for flertallets forslag her, prøver å så tvil om hva som faktisk ligger i det. Det er litt uheldig, i og med alle her, tror jeg, i utgangspunktet har ett formål gjennom denne saken: å sikre kommunene en inntekt i tiden framover som skal være forutsigbar og uavhengig av vekst. Det står veldig tydelig i utredningsmandatet. Det er ikke regjeringen som skal utrede det, det er et partssammensatt utvalg som skal utrede det. Så skal riktignok regjeringen vurdere utredningen og legge fram en proposisjon for Stortinget. Regjeringen skrev «grunnrente» i revidert nasjonalbudsjett, men nå ligger altså en annen konklusjon på bordet, som Stortinget ber statsråden om å iverksette utredning av. Det står ikke kun grunnrente, tvert om, det står «herunder produksjonsavgift og grunnrentebeskatning/ressursrenteavgift».

Et av målene med utredningen er at vertskommuner skal sikre stabile og forutsigbare årlige inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal, og for oppdrettsnæringen også når det ikke er vekst. Tydeligere kan det egentlig ikke sies. Derfor synes jeg det er synd – vi kan godt være uenige i saken – at en prøver å illegge dette tvil. Når vi nå går veien om å bruke Norges offentlige utredninger som grunnlag for dette, mener jeg det ikke på noen måte kan være en dårlig løsning for en avgift som forhåpentligvis skal stå seg over tid og sikre disse kommunene stabile og forutsigbare inntekter. Jeg synes det blir noe drøyt å dra det så langt. Men bare for å være helt tydelig: Forutsetningen nå er at alle i Stortinget – et samlet storting, egentlig – er for en avgift og for en forutsigbar avgift til kommunene. Det er en vesentlig endring fra i fjor.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:29:31]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om statlig eierskap (Innst. 308 S (2017–2018), jf. Dokument 8:200 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:30:32] (ordfører for saken): Saken har utgangspunkt i et representantforslag fra representanten Bjørnar Moxnes om statlig eierskap, der han bl.a. går inn for om å be regjeringen sikre at det statlige eierskapet brukes til å fremme sterkere standarder for klima, miljø, arbeidsliv, åpenhet og lokaldemokrati, også i utlandet, og han ber regjeringen sørge for at norske statseide bedrifter følger lokalt lovverk for miljø og arbeidsliv.

En samlet komité viser til at statlig eierskap skal utøves på en profesjonell og forutsigbar måte innenfor rammen av norsk lovgivning og annet lovverk, og peker for øvrig på at det gjennom tre eierskapsmeldinger har vært bred enighet på Stortinget om hvordan staten skal utøve sitt eierskap. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen har varslet en ny eierskapsmelding, og legger derfor til grunn at forslagsstillerens intensjoner vil bli ivaretatt gjennom denne prosessen, der man vil få en helhetlig behandling av nettopp eierskapspolitikken.

Med bakgrunn i dette er tilrådingen fra en enstemmig komité på Stortinget at representantforslaget fra representanten Bjørnar Moxnes om statlig eierskap ikke vedtas.

Geir Pollestad (Sp) [16:32:01] (leiar i komiteen): Eg vil for så vidt gje ros til forslagsstillaren for å ta opp dette spørsmålet. Det er eit viktig spørsmål. Me får òg ei utgreiing seinare i veka om Hydro-saka i Brasil, som ligg til grunn for forslaget.

For Senterpartiets del, og det trur eg gjeld dei fleste partia i komiteen, ser me fram til å få eigarskapsmeldinga frå regjeringa og til å diskutera desse spørsmåla i ein

større samanheng og med bakgrunn i den meldinga som regjeringa presenterer.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:32:55]: Dette er eit viktig spørsmål. Vi i SV har angripe saka på eit litt anna vis. Det var vi som i si tid fekk saka reist i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og det er bakgrunnen for den utgreiinga vi skal få på torsdag. Vi prøvde også å reise saka i næringskomiteen, men der var det av formelle grunnar inga mogelegheit til å få løfta ho. Det var initiativmogelegheita som kontrollkomiteen har – for så vidt kunne næringskomiteen gjort det, men slik var det med den saka – som førte til at vi no får ei utgreiing.

Det er spesielt Hydro-saka i Brasil som er bakteppet her. Eg meiner at det vi mangla på det tidspunktet da vi reiste saka, var rett og slett å få eit best mogeleg kunnskapsgrunnlag frå staten som eigar i dette spørsmålet. Det får vi no. Så blir det ei ganske tett behandling i komiteen fram mot innstilling.

Den andre delen av tematikken er kva krav som skal stillast til norske selskap i utlandet. Der har vi ei eigarskapsmelding som er – sjølv med sine manglar – ekstremt tydeleg. Det skal stillast akkurat dei same krava når det gjeld miljø, tilsettes rettar, menneskerettar, osv., nedfelte i eigarskapsprinsippa i eigarskapsmeldinga, anten selskapet driv i Noreg eller i utlandet. For oss i SV er Hydro-saka eit spesielt viktig «case», for å seie det slik, for å sjå om det faktisk stemmer med verkelegheita. Vi får gjennom våre nettverk sterkt inntrykk av at det ikkje er tilfellet, at ein ikkje lever opp til dei standardane ein har sett. Difor blir Hydro-saka ei viktig prøving på om ein faktisk følgjer opp dei vedtaka som Stortinget gjer.

Når det gjeld dette representantforslaget, er ikkje informasjonen frå utgreiinga til næringsministeren med, og det blir vanskeleg å gå vidare på det. Når det gjeld dei generelle prinsippa rundt eigarskap, meiner eg det er meir enn det som ligg i sjølve forslaget som i så fall må bli løfta, bl.a. menneskerettar, som er heilt fundamentalt i spørsmålet i Barcarena i Brasil – som vi kjem tilbake til på torsdag.

Presidenten: Neste taler – Bjørnar Moxnes.

Presidenten anmoder om at man helst benytter talerstolen her oppe. Om man har en kort merknad, er det greit å ta det nede, men i utgangspunktet foretrekker man at talene holdes herfra.

Bjørnar Moxnes (R) [16:35:45]: Ok, president!

Hydro er i en krise i Brasil. Alumina-raffineriet Alunorte, som Hydro eier 90 pst. av, produserer nå for halv maskin. Det har det gjort i flere måneder, siden det ble oppdaget ulovlige utslipp fra raffineriet. Hydro er i konflikt med brasilianske myndigheter. De har nå innsett at de burde hatt bedre dialog med lokalsamfunnet og har

også lovet investeringer på 0,5 mrd. kr i nytt renseanlegg framover.

Det er mulig at utslippene som har forurenset drikkevannet til 400 familier, ikke kommer fra Hydros anlegg, men når Hydro investerer i et av verdens mest forurensete områder, i et av verdens mest voldelige land og i et område med stor fattigdom, forplikter det. Og det virker det som at Hydro nå tar konsekvensen av. Samtidig er ikke krisen i Hydro første gang at statseide selskaper kommer i konflikt med samfunnsansvaret. Korrupsjonssaken i Yara, VimpelCom-skandalen med Telenor, Statoils oljesandvirksomhet, DNB og Panama Papers er alle eksempler på at samfunnsansvaret ikke er ivare tatt godt nok. Etter vårt syn trengs det altså en innstramning i hvordan selskapene styres, slik at samfunnsansvaret ivaretas på en grundig og god måte.

Statsråden skal redegjøre for Stortinget om hva staten gjør i Alunorte-saken på torsdag. Rødt ba om at vårt forslag skulle behandles etter statsrådens redegjørelse. Det ønsket ikke de andre partiene. Jeg synes det er merkelig at de ikke vil høre om situasjonen fra statsråden før de i dag behandler og avviser vårt forslag.

Bedrifter der staten er en stor eier, skaper arbeidsplasser i hele landet vårt og er mange steder også hjørnesteinsbedrifter i lokalsamfunnet. Hydros aluminiumsproduksjon i Norge får alt råstoffet sitt fra Alunorte i Brasil. Derfor er det både i vår egen interesse og i befolkningen i Alunortes interesse at situasjonen løses, men den skulle aller helst – naturligvis – aldri oppstått.

Vi registrerer at komiteen ønsker et statlig eierskap som bygger på samfunnsansvar og bærekraft, og at flertallet legger til grunn at intensjonen i vårt forslag ivaretas når regjeringen legger fram en ny eierskapsmelding. Det ser jeg fram til at Stortinget får fra regjeringen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:38:43]: For meg er det en selvfølge at alle selskaper, også selskaper med statlig eierandel, følger lokale lover og regler der de har virksomhet. Det gjelder alle lover og regler.

Så sier forslaget at regjeringen skal sikre at det statlige eierskapet brukes til å fremme sterkere standarder også i utlandet, og jeg er enig også i hovedinnholdet i det. Vi har høye forventninger til de statlig deleide selskapene, også i utlandet.

Men så er det noe problematisk med bruken av ordet «sikre». Hvis man ser på de rammene som er gitt gjennom lovverk, prinsipper og rolledeling som Stortinget har samtykket i, er det ikke mulig å sikre dette i ordets rette forstand. Når det er sagt, har regjeringen en forventning om at selskaper med statlig eierandel skal være ledende på sine områder når det gjelder bærekraft. Det er også et bidrag til å fremme sterkere standarder i utlandet.

Jeg opplever at vi i denne salen er enige om rammene for det statlige eierskapet, også om hvordan staten skal utøve sitt eierskap. Og som flertallet påpeker, er det anledning til å ha meninger om det nok en gang i den nye eierskapsmeldingen som legges frem.

Det betyr at vi er enige om at statlig eierskap skal utøves innenfor rammen av selskapslovgivningen og allment aksepterte eierstyringsprinsipper, at forvaltningen av selskapet er styrets ansvar, og at staten som eier ivaretar sine interesser gjennom generalforsamlingen og gjennom godt sammensatte styre. Som eier er det vårt ansvar å vurdere hvordan styret utøver sitt ansvar og ivaretar de forventninger som staten har uttrykt.

Min klare forventning er at norske selskaper, både private og statlig eide, ofte har bedre standarder enn det som eksisterer i utfordrende markeder. Det betyr ikke at det ikke kan skje feil eller uheldige hendelser. Det som er viktig, er at man jobber systematisk for å redusere risiko, og at man viser evne til å lære og til å rette opp i eventuelle feil.

For øvrig jobber Næringsdepartementet kontinuerlig med å utvikle dialogen med selskapene om eierskapsutøvelsen. I arbeidet med ny eierskapsmelding skal vi vurdere videreutvikling av eierskapspolitikken i takt med samfunnsutviklingen, og debatter som dette er med på å belyse sentrale problemstillinger som man også vil finne igjen der.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [16:41:27]: Jeg er enig i at dette er en utrolig viktig sak. Etikk og moral, eller samfunnsansvar, skal ikke endres fordi man passerer en landegrense eller går fra den ene regionen til den andre. Fra Stortinget og inn i eierskapsmeldingen er de prinsippene veldig tydelig slått fast.

Derfor er det slik sett spennende å imøteset nye diskusjoner i tilknytning til eierskapsmeldingen. Og det var da jeg lurte på: Når kommer denne?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:41:55]: Det vi har sagt foreløpig, er at vi tar sikte på i løpet av 2019.

Bjørnar Moxnes (R) [16:42:20]: Selv om det er en stund til vi får eierskapsmeldingen, vil jeg likevel utfordre statsråden på én ting, om vi kan få en liten forsmak på det. Det handler om hva som gjøres når det er eksempler på selskaper der staten er hovedeier, som bryter med samfunnsansvaret og som er ansvarlige for feil. Det har vi sett eksempler på, som jeg nevnte i hovedinnlegget mitt – både med Statoil, med Telenor og nå også med Hydro.

En ting er eierskapsdialogen, men er det slik at det bør få noen konsekvenser for de ansvarlige i styrene når

det eventuelt skjer klare brudd på samfunnsansvar og på det som er forventningene fra staten som eier til hvordan selskapene skal opptre i utlandet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:43:18]: Hvis jeg da understreker at svaret mitt blir et generelt svar, og ikke knyttet til noen av de konkrete tingene som representanten Moxnes nevner: Det er selvfølgelig slik at hvis man hadde tenkt seg en teoretisk situasjon hvor et styre opptredte helt på tvers av det som var Stortingets – og dermed departementets – vedtatte instruksjon om hvordan man som et statlig deleid selskap skal forholde seg, får det selvfølgelig konsekvenser for styret.

Men det viktige her er å skille mellom to forskjellige oppgaver. Det er styret som har ansvaret for den daglige virksomheten, ansvaret for selskapet. Så det departementet gjør – og dette er igjen forankret i det Stortinget har sluttet seg til – er for det første gjennom eieroppfølgingen å stille spørsmål underveis, undersøke, høre hvordan bedriften håndterer ting, men også vurdere hvordan styrene håndterer sitt ansvar som styrer. Og så er det en rekke anledninger i en bedrifts år – i hvert fall én anledning – hvor man ser om det får konsekvenser.

Men det er som sagt et generelt svar.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:44:36]: Grunnen til at eg tok replikk, var at eg beit meg merke i statsrådens ytring om at hans inntrykk var at norske statseigde selskap i utlandet opptredde ofte betre enn selskapa i dei landa dei opererte i. Det fekk meg til å tenkje på ei sak vi hadde tidlegare som handla om Riksrevisjonens gjennomgang av det statlege eigarskapet. Der kom det fram at rapporteringa frå selskapa til staten – også det staten ber om å få rapportert frå selskapa – var mangelfull på eit veldig viktig område. Den var ikkje mangelfull når det galdt rapportering av resultat og dei finansielle sidene, osv., men den var mangelfull når det galdt samfunnsansvar. Samfunnsansvar er, som vi veit, eit breitt spekter av ting, som Stortinget har brukt betydeleg med tid på å diskutere opp og ned, kva skal stå kvar, osv. Når da statsråden meiner at han har kunnskap om dette, spør eg: Kva for rapportering er det da han viser til?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:45:41]: Representanten Knag Fylkesnes beskriver saken i Riksrevisjonen på en litt annen måte enn jeg kan huske den, for å si det på den måten. Det Riksrevisjonen påpekte, var særlig knyttet til kategori 3-selskapene, men først og fremst kategori 4-selskapene, altså de selskapene som staten er inne i, ikke bare fordi man skal ha en høyest mulig avkastning – innenfor bærekraftige rammer, selvfølgelig – men hvor man også har et samfunnsmessig formål med sitt eierskap. Det Riksrevisjonen påpekte, var at den

delen av departementets eierskapskapsutøvelse kunne man jobbe mer med.

Det var for øvrig det som gjorde at representanten Knag Fylkesnes gikk ut og kalte det statlige eierskapet en skandale – nei, beklager, han sa det var i krise, men ikke representanten Knag Fylkesnes – noe som han ikke gjentok i stortingssalen. Det kan tyde på at det er lettere å komme med store ord når det kan bli en overskrift i en avis enn faktisk å fremføre det i stortingssalen som et debattargument.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:46:44]: Eg kan gjerne gjere det no, men eg skal berre seie først at det er mykje «skandaløst» med denne representanten, men eg bruker ikkje ordet «skandale» om det norske statlege eigarskapet.

Men eg meiner faktisk at den revisjonsrapporten viste ein veldig stor svakheit i det statlege eigarskapet. Stortinget har gitt klare føringar på kva ein kan forvente skal rapporterast, men det er store manglar. Ein må òg kunne seie at alle delar av norsk eigarskap er underlagt prinsippa i eigarskapsmeldinga. Difor er spørsmålet mitt igjen: Når ein får dette inntrykket som statsråden gir, at ein er betre enn andre selskap i dei landa ein opererer i – kva for rapporteringar er det han viser til? Kvar får han det inntrykket frå?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:47:33]: Det er helt riktig som representanten Fylkesnes sier, at alle selskapene hvor staten har en eierandel, er selskaper som vi har forventninger om skal være ledende innenfor f.eks. HMS-standarder og innenfor bærekraft og ansvarlig drift.

Det er helt sikkert mulig å finne mange rapporter som viser dette også, men jeg tror nok ikke at man behøver å gå så dypt inn i forskningen som representanten Fylkesnes ønsker jeg skal gjøre nå, for å slå fast at det har antagelsen for seg at norske selskaper som opererer i krevende markeder, som jeg skriver, altså i land som har en helt annen sosial, økonomisk, kulturell og politisk situasjon enn oss, har i utgangspunktet med seg både arbeidsstandarder, HMS-standarder og antikorrupsjonsstandarder som er annerledes og høyere enn det som dominerer i lokalt næringsliv. Det var påstanden min. Hvis representanten vil ha kildehenvisninger, kan det helt sikkert fremskaffes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:48:39]: Eg er berre kunnskapshungrig, og som tidlegare kunnskapsminister har han sikkert stor forståing for det, for eg meiner at det må være belagt med noko og ikkje berre eit generelt inntrykk. Det kan godt hende at statsråden har rett, men eg tenkjer at når ein seier det så tydeleg, så ligg det her faktisk eit system med rapportering og kunnskap

som gjer at ein har grunnlag for ei slik ytring. Men det kan verke som om det er meir eit inntrykk, og ikkje knytt til noko som faktisk har blitt rapportert til staten som eigar.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:49:17]: Nå skal ikke jeg foreslå noe for noen representanter, men det ville nok være ganske enkelt å få en god kildedokumentasjon på dette hvis man f.eks. sender inn et skriftlig spørsmål.

Men selvfølgelig har det antakelsen for seg – ikke at norske bedrifter, enten de er helprivate eller delvis stats-eide, er perfekte eller optimale eller aldri gjør feil eller aldri kan gjøre til og med grove feil. Men selvfølgelig har det antakelsen for seg at norske bedrifter også i utlandet har med seg noen av de standardene som vi er vant til i Norge. Når vi i tillegg, med Stortingets støtte – for øvrig etter den samme linjen som forrige regjering holdt – sier at de skal være ledende, så har det antakelsen for seg at dette er noe norske bedrifter er opptatt av. Dette er også noe som det blir stilt spørsmål om, og som departementet ber om tilbakemeldinger på.

For øvrig må jeg si at det også gjelder helt privateide bedrifter, også fordi det selvfølgelig har en kostnad hvis man gjør noe galt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:50:41]: Det er som ordfører for saken jeg gjerne vil ta opp en ting når det gjelder forretningsordenen, som jeg reagerte på. Jeg vil minne presidenten om at Stortingets to talerstoler er helt likestilte – den som undertegnede står på nå, og den på gulvet. Det er opp til representantene selv å velge hvilken talerstol de vil bruke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 9 og 10 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 9 [16:51:19]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 22/2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner på det indre marked (Innst. 332 S (2017–2018), jf. Prop. 71 LS (2017–2018))

Sak nr. 10 [16:51:44]

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om gjennomføring av EUs forordning om elektronisk identifikasjon

og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked (lov om elektroniske tillitstjenester) (Innst. 331 L (2017–2018), jf. Prop. 71 LS (2017–2018))

Margunn Ebbesen (H) [16:52:14] (ordfører for sakene): Jeg vil først gjerne takke komiteen for samarbeidet i disse to sakene. Som presidenten redegjorde for, behandler vi gjennom denne proposisjonen fra regjeringen både forslag til vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 22/2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs forordning 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner på det indre marked, og lov om gjennomføring av EUs forordning om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked, lov om elektroniske tillitstjenester.

Nærings- og fiskeridepartementet foreslår i denne proposisjonen en ny lov for å gjennomføre europaparlaments- og rådsforordning vedtatt der allerede i 2014. Forordningen skal legge til rette for økt elektronisk samhandling mellom næringsdrivende, borgere og offentlige myndigheter på tvers av landegrensene i EU/EØS og dermed sterkere økonomisk vekst i det indre marked.

Forordningen erstatter det tidligere esignatordirektivet. Forordningen legger til rette for økt elektronisk samhandling mellom næringsdrivende, innbyggere og offentlige myndigheter på tvers av landegrensene i EU/EØS. Forordningen utvider området for reguleringer av elektroniske tillitstjenester sammenlignet med hva esignatordirektivet omfattet, og styrker dagens regler om elektronisk signatur. Harmonisering av krav til flere typer tillitstjenester kan gjøre det enklere å tilby slike tjenester på tvers av landegrensene. Videre kan strengere krav øke tilliten blant brukerne. Forordningen legger også til rette for at eID-løsninger som oppfyller visse betingelser, skal kunne benyttes på tvers av landegrensene.

Denne proposisjonen er utarbeidet i samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet, som er ansvarlig for oppfølgingen av forordningens bestemmelser om gjensidig anerkjennelse av eID, esignatur og elektroniske segl i offentlig sektor.

Departementet anser at forordningen er et viktig verktøy i digitaliseringsprosessen, og at den vil bidra til å skape trygghet og tillit på nett. Det nye regelverket skal sikre et felles europeisk rammeverk for regulering av elektronisk signatur og tillitstjenester og fremme samarbeid på tvers av landegrensene i EU/EØS. Økt bruk av elektronisk kommunikasjon på tvers av landene skal gi en mer effektiv samhandling, og på den måten forventes forordningen å bidra til sterkere økonomisk vekst i det indre marked.

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at underveis i vår behandling av lovforslaget ble komiteen gjort oppmerksom på at det ved en inkurie var blitt brukt begrepet «informasjonssikkerhetstjeneste» i lovforslaget, og ikke begrepet «tillitstjeneste». Begrepet «informasjonssikkerhetstjeneste» ble benyttet da lovforslaget var på åpen høring, men begrepet «tillitstjeneste» ble senere vurdert å være mer dekkende og språklig mer forståelig. Begrepet «tillitstjeneste» er benyttet gjennom hele proposisjonsteksten, men ble ikke endret i selve lovforslaget. Den endringen har næringskomiteen tatt inn her.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 9 og 10.

Sak nr. 11 [16:56:06]

Innstilling fra næringskomiteen om Space Norway AS og prosjekt for satellittkommunikasjon i nordområdene (Innst. 330 S (2017–2018), jf. Prop. 55 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Steinar Reiten (KrF) [16:57:07] (ordfører for saken): Tilstrekkelig bredbåndsdekning er viktig i et moderne samfunn, der stadig mer blir digitalisert og tilgangen på stabil og god bredbåndskommunikasjon er en forutsetning for enkeltpersoner, næringsliv og myndigheter.

Dagens begrensede tilgang på bredbåndskommunikasjon i nordområdene er en utfordring for beboere, næringsliv og ikke minst ivaretagelsen av sikkerhets- og beredskapsrelaterte myndighetsoppgaver. Det er derfor et nødvendig og etterlenget grep som nå blir tatt for å gi heldøgns bredbåndsdekning nord for 65. breddegrad.

I proposisjonen som vi nå har til behandling, foreslår regjeringen å gi Space Norway AS, som er et statlig eid sektorpolitisk selskap, i oppgave å realisere et planlagt prosjekt for å styrke satellittkommunikasjonen med panarktisk dekning i nordområdene.

Space Norway planlegger å opprette et heleid datterselskap med arbeidsnavn «HEO AS», som skal ha som formål å anskaffe, eie og drifte to satellitter i høyelliptisk bane med tilhørende bakkeinfrastruktur. For å sikre planlagt framdrift i prosjektet ber Space Norway om et betinget tilsagn om egenkapital. Regjeringen foreslår at

det blir gitt et slikt betinget tilsagn om egenkapital, begrenset oppad til 139 mill. amerikanske dollar, i tråd med Space Norways henvendelse til eier. Beløpet tilsvarer om lag 1,1 mrd. kr.

Det er en samlet komité som i dag gir sin tilslutning både til de teknologiske og organisatoriske løsningene og når det gjelder tilsagn om egenkapital, slik at Space Norway AS kan fullføre forhandlingene for å realisere prosjektet og etablere satellittbasert kapasitet for bredbåndskommunikasjon i nordområdene.

Komiteen mener videre at det er viktig at det blir sikret god framdrift i prosjektet, og at regjeringen må komme tilbake til Stortinget hvis oppfyllelse av kriterier som er satt for tilsagnsfullmakten, skaper uforholdsmessige forsinkelser i framdriften til prosjektet.

I denne sammenhengen er det også viktig å huske at norsk romindustri er internasjonalt konkurransedyktig og er en høyteknologisk industri som vokser. Verdiskapingen per ansatt er blant de høyeste i norsk fastlandsindustri, og norsk romindustri har en eksportandel på om lag 90 pst. Programmet for satellittkommunikasjonen i nordområdene vil kunne tilføre norsk industri verdifull kompetanse, verdiskaping og referanser for framtidige konkurranser globalt.

I en så omfattende norsk industriinvestering som dette mener Kristelig Folkeparti at Space Norway og dets datterselskap «HEO AS» bør vektlegge å søke norsk industri som leverandør av løsninger og tjenester innen de områdene der den norske romfartsklyngen har internasjonale fortrinn og framtidige ambisjoner.

Eirik Sivertsen (A) [17:00:17]: Nordområdene er Norges viktigste strategiske område. For å ivareta våre interesser i disse enorme områdene kreves det nærvær og tilstedeværelse. Bosetting, økonomisk aktivitet, myndighetsutøvelse og fysisk infrastruktur er alle elementer som utgjør det nødvendige nærværet og tilstedeværelsen som nasjonen Norge har behov for å utvise.

Nordområdesatsingen dekker et bredt spekter av sektorer og er viktig interessepolitikk både regionalt, nasjonalt og for så vidt også internasjonalt. Samtidig som Norge har vært opptatt av nordområdene, har man i mange år sett en økende interesse for nordområdene og Arktis også fra andre land utenfor regionen.

I dag finnes det ingen fullgode kommunikasjonsløsninger nord for om lag 71° nord, for satellittene kommer under horisonten når man er så langt nord. Det får konsekvenser. Det så vi f.eks. i november i fjor, ved helikopterulykken utenfor Barentsburg, da manglende kommunikasjonsmuligheter vanskeliggjorde søk- og redningsoperasjonen.

Dette er bakgrunnen for at undertegnede og flere andre representanter for to år siden fremmet et forslag om

å få en snarlig løsning på situasjonen. Det tok lengre tid enn vi hadde forestilt oss var nødvendig.

Norge har vært en arktisk stormakt – ikke fordi vi har de største militære styrkene, eller fordi vi har flest mennesker, eller fordi vi har den største økonomien. Vi har vært en arktisk stormakt fordi vi har hatt aktiviteter, etter hvert også tilstedeværelse og nærvær på permanent basis. De siste ti årene har vi vært en arktisk stormakt fordi vi har evnet å ha en politisk agenda og en vilje. Det er i dette bildet den saken vi i dag behandler, hører hjemme – ikke først og fremst i en markedsbasert tenkning. Dette handler om en nødvendig og kritisk infrastruktur for å ivareta våre nasjonale strategiske interesser i nordområdene ved legge til rette for bosetting, økonomiske aktiviteter og myndighetsutøvelse i 2018 og i årene som kommer.

Så godt som all virksomhet vil bli avhengig av digital kommunikasjon. I dag er mesteparten av maritim virksomhet i nord i norsk sektor. Vi må fortsette å legge til rette for at den utvikler seg, og for at vi er konkurranse-dyktige.

Av hensyn både til disse grunnene og for å dekke Forsvarets behov er det viktig å få på plass en løsning for kommunikasjon i nord snarest mulig. Vi har etter min oppfatning en klar nasjonal strategisk interesse som er begrunnet videre enn det regjeringen legger opp til i proposisjonen. Den løsningen som nå velges, må også være åpen. Det har jeg lyst til å understreke overfor dem som skal operasjonalisere dette og sette det ut i livet: Det må være rom for å kommersialisere kapasitet, det må være rom for å utvikle samarbeid med andre, særlig arktiske nasjoner, og ikke minst må vi være åpne for at løsninger kan kompletteres med annen eller ny teknologi.

Selv om det har tatt lang tid, er det rom for å gratulere Norge i dag.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [17:03:40]: Det er tverrpolitisk enighet om at nordområdene er svært viktige i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Nordområdesatsingen dekker et bredt spekter av sektorer og er viktig interessepolitikk både regionalt og nasjonalt.

Saken gjelder bredbåndskommunikasjon i nordområdene. Dette er en viktig sak sett i et nordområdeperspektiv. 80 prosent av skipstrafikken i Arktis foregår i norsk farvann. Samtidig er den viktig for suverenitetshevdelse, forskning, klima- og miljøovervåkning og søk- og redningsoperasjoner. Et robust kommunikasjonssystem vil også kunne legge til rette for videre verdiskaping i nordområdene.

Space Norways prosjekt baserer seg på en løsning med to satellitter, noe som vil gi dekning 24 timer i døgnet i området nord for 65. breddegrad. Å være sikret en

slik dekning døgnet rundt er helt avgjørende for bl.a. beredskapen i Nord-Norge. Dekningen er dessverre ikke god nok i dag for å ivareta bl.a. sjøredning, oljeberedskap og krisehåndtering.

Senterpartiet vil arbeide for å sikre alle deler av landet god beredskap. I tillegg til satellitter vil systemet bestå av en bakkestasjon og et operasjonssenter for styring av satellittene. Disse elementene vil bli lokalisert i Norge og sikrer dermed nasjonal kontroll over systemet. For Senterpartiet er det svært viktig at vi har nasjonal kontroll over denne typen kritisk infrastruktur.

Senterpartiet har lenge vært utålmodig i denne saken. Det er viktig at Space Norway gis tilsagn om egenkapital raskt, slik at prosjektet kan gjennomføres som planlagt. Jeg er derfor glad for at vi med dagens vedtak kommer et skritt nærmere realisering av et prosjekt som er svært viktig for alle oss i nord.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:06:13]: Mange av hovedtrekkene i saken er godt redegjort for, bl.a. av saksordføreren, så jeg skal ikke gjenta dem. Men jeg vil utdype et par punkter.

Space Norways forretningscase legger opp til å dekke behovene til både sivil sektor og Forsvaret. Prosjektet er lagt opp som et sivil-militært offentlig-privat internasjonalt samarbeid. Det er et krevende prosjekt, men også et veldig spennende prosjekt. Det Stortinget tar stilling til nå, er et betinget tilsagn til Space Norway AS om en egenkapital begrenset oppad til 139 mill. dollar, slik at selskapet kan fullføre forhandlinger for å realisere prosjektet.

Tilsagnet gis under forutsetning av at

- prosjektet ikke settes i gang før avtaler med kunder som sikrer en inntektsstrøm i hele prosjektperioden, er inngått
- alle kundene skal dekke sin andel av investeringskostnader og driftskostnader
- prosjektet ikke settes i gang uten at
  - prosjektet genererer ønsket avkastning
  - tilstrekkelig likviditet er sikret gjennom hele perioden prosjektet løper
  - prosjektet ivaretar Forsvarets behov for militært bredbånd under norsk kontroll

Jeg er glad for at næringskomiteen støtter tiltaket. Det er bra med bred politisk enighet om løsningene som nå foreligger. Prosjektet er på ingen måte landet ennå, men det er nå opp til Space Norway å forhandle frem gode avtaler med kunder, leverandører og banker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [17:07:54]: Jeg merker meg at statsråden sa at prosjektet ikke har landet. Det er for så vidt greit, men dette er et tema som vel handler om noe

mer enn kommunikasjon i nordområdene, som i seg selv er usedvanlig viktig. Det handler også om mulighetene for å utvikle norsk romindustri videre. Når vi leser proposisjonen, kan vi ikke se at det er omtalt eller tatt inn i saken, men for Arbeiderpartiet er det viktig at det legges til rette for nettopp dette. Vi savner det som sagt i proposisjonen, og derfor vil jeg spørre statsråden: Hvordan vil statsråden legge til rette for at prosjektet kan bidra til industriutvikling i Norge, og hvordan vil han sikre at Space Norway legger til rette for norske leverandørers deltakelse i prosjektet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:08:39]: For det første er jeg helt enig med representanten Aasland i at dette også er en viktig investering for norsk romindustri, hvor sentrale deler er nettopp å bidra til f.eks. denne typen infrastruktur. Så jobber vi med en egen strategi, romstrategi, som også Stortinget har bedt om, som er under arbeid nå, hvor også dette og hvilken sammenheng det står i, er naturlig å komme tilbake til.

Jeg må innrømme at det på stående fot er vanskelig for meg å svare på om det er noen krav eller reguleringer osv. knyttet til bruken av norske underleverandører i dette prosjektet. Rett og slett for ikke å gi uriktig informasjon tør jeg ikke nå å gi et bastant svar på det, men vil be om å få komme tilbake til akkurat det spørsmålet.

Eirik Sivertsen (A) [17:09:50]: Jeg merket meg at statsråden understreket at dette er et offentlig-privat samarbeid, OPS. Det er jeg enig i, for det som kan kommersialiseres, bør kommersialiseres. Det er åpenbart at satellittene vil ha stor kapasitet, slik at det også er interessant å selge overskuddskapasitet på et marked og dermed få fordelt kostnadene. Men i mitt innlegg tok jeg opp spørsmålet om internasjonalt samarbeid, for det er åtte arktiske nasjoner, og vi har alle interesse av at det er gode kommunikasjonsmuligheter og gode muligheter for bredbåndstelekommunikasjon. Vil statsråden sørge for at det blir tatt initiativ for å utrede hvordan man kan åpne for at andre arktiske nasjoner eller andre nasjoner som har interesse i nordområdene, kan bidra til å få en enda bedre løsning enn det egne norske prosjektet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:10:49]: Det er et godt spørsmål, men kanskje litt på siden, for Space Norway er et statlig selskap, men det er et kommersielt prosjekt. Dette er et prosjekt som bygger ut infrastruktur, og som kommer til å gi dramatisk mye bedre bredbåndsdekning, som er viktig også for å oppnå viktige norske mål som suverenitetshevdelse i nord, kontroll over havområdene og større muligheter til f.eks. å avsløre tjuvfiske. Men det er et kommersielt prosjekt, og det er noe av grunnen til at vi kan legge opp prosjektet

på denne måten. Det innebærer også at Space Norway nå er ute og søker ikke bare kunder eller samarbeidspartnere i Norge, men bredt, fra flere land. Som jeg nevnte, er det flere forutsetninger her for at disse pengene plasseres på denne måten fra regjeringens side, og dermed også fra Stortingets side. Hvis ikke det lar seg oppfylle, må vi se på problemstillingen en gang til fra statens side.

Eirik Sivertsen (A) [17:11:58]: Jeg takker for svaret, men som statsråden selv skriver i proposisjonen, er ikke dette bare et kommersielt prosjekt. Vi har også nasjonale interesser. Og for igjen å referere til mitt eget innlegg – jeg mener at våre nasjonale interesser er noe bredere enn de er beskrevet i proposisjonen, der det bare henvises til forsvarsmessige nasjonale interesser. Jeg er enig med statsråden i at vi skal ivareta de kommersielle sidene av dette. Mitt spørsmål var om han var interessert i å se på mulighetene for å utvide den strategiske betydningen, for å dele kostnadene med gode samarbeidspartnere i nord fra de andre arktiske nasjonene. Men jeg hørte hva statsråden sa i sitt svar, så jeg har lyst til å forfølge også svaret etter Aaslands replikk. Jeg skjønner at statsråden ikke kan svare utfyllende på hvordan, men det å være til stede og ha overvåkning i nordområdene betinger telekommunikasjon. Det får vi på plass. Vil statsråden ta initiativ til at man ser på hvordan man kan utvikle norsk teknologi for å være mer til stede i et helhetsbilde i nordområdene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:13:08]: Bare tilbake til det forrige spørsmålet: Sånn jeg oppfatter at representanten stiller spørsmålet, er svaret på det ja. Er vi interessert i å se hvilke nasjonale interesser dette prosjektet kan ivareta? Ja, det er også beskrevet. Er vi også interessert i å ha med andre parter som kan nyte godt av dette? Ja. Kan det være andre parter som ikke er rent kommersielle, altså private selskaper? Ja, det er også en sjanse for det, selvfølgelig. Og så er det selvfølgelig sånn at vi har ikke bare en interesse av, men vi jobber også med, som sagt, en helhetlig rompolitikk, nettopp for å kunne utnytte norske teknologifortrinn der vi allerede har gode miljøer, og investere mer i teknologi, som også kan gi flere arbeidsplasser. Det er en kjent sak at mange av de mest spennende miljøene for nettopp romforskning og utvikling av romløsninger ligger i nord.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 12–17 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 12 [17:14:29]

Stortingets vedtak til lov om endringer i valgloven (valdistrikt ved stortingsval, rett til å stille liste ved val mv.) (Lovvedtak 61 (2017–2018), jf. Innst. 291 L (2017–2018) og Prop. 76 L (2017–2018))

Sak nr. 13 [17:14:31]

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (behandling av personopplysninger) (Lovvedtak 62 (2017–2018), jf. Innst. 329 L (2017–2018) og Prop. 59 L (2017–2018))

Sak nr. 14 [17:14:33]

Stortingets vedtak til lov om endringer i introduksjonsloven (opplæring i mottak og behandling av personopplysninger mv.) (Lovvedtak 63 (2017–2018), jf. Innst. 327 L (2017–2018) og Prop. 45 L (2017–2018))

Sak nr. 15 [17:14:35]

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehageloven mv. (minimumsnorm for grunnbemanning, plikt til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og SFO mv.) (Lovvedtak 64 (2017–2018), jf. Innst. 319 L (2017–2018) og Prop. 67 L (2017–2018))

Sak nr. 16 [17:14:37]

Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs oppgaver, eksamen og personvern mv.) (Lovvedtak 65 (2017–2018), jf. Innst. 318 L (2017–2018) og Prop. 64 L (2017–2018))

Sak nr. 17 [17:14:39]

Stortingets vedtak til lov om endringer i verdipapirhandelloven og oppheving av børsløven mv. (Lovvedtak 66 (2017–2018), jf. Innst. 293 L (2017–2018) og Prop. 77 L (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

Lov

om endringer i lov om Statens pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og enkelte andre lover (tilpasning av alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler – levealdersjustering og samordning)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 22 tredje ledd skal lyde:

Alderspensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i §§ 24 og 24 a.

§ 23 tredje ledd skal lyde:

Oppsatt alderspensjon skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i §§ 24 og 24 a.

§ 24 skal lyde:

§ 24. Alderspensjonen skal levealdersjusteres, slik at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder. Levealdersjusteringen gjennomføres ved hjelp av justeringstall, som fastsettes slik:

a) or årskull fra og med 1943-kullet til og med 1953-kullet tilsvarer justeringstallene de forholdstallene som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.

b) For årskull fra og med 1963-kullet beregnes det justeringstall med utgangspunkt i delingstall fastsatt av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 20-12 og 20-13. Justeringstallene framkommer ved å dividere delingstallene med 13,42.

c) For årskull fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet benyttes det justeringstall både etter bokstav a og bokstav b, se § 24 a.

Alderspensjonen skal levealdersjusteres tidligst fra fylte 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med justeringstallet som gjelder ved fylte 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter fylte 67 år, skal pensjonen divideres med justeringstallet på uttakstidspunktet. Det skal ikke benyttes et lavere justeringstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For årskullene fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet skal det likevel kunne benyttes et lavere justeringstall enn 1,000 for justeringstall etter første ledd bokstav a. Den nedre grensen for justeringstallet settes lik forholdstallet ved den

laveste alder som gir et justeringstall etter første ledd bokstav b lik 1,000 for det aktuelle årskullet.

Når et medlem delvis fratrer stillingen, skal justeringstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den fratrådte stillingsdelen. Når medlemmet helt fratrer stillingen, skal justeringstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den resterende stillingsdelen.

Departementet gir forskrift om anvendelsen av justeringstall.

§ 24 a skal lyde:

24 a. Dersom pensjonisten er født i årene fra 1954 til 1962, skal levealdersjusteringen gjennomføres slik:

- a) Det skal foretas en beregning etter § 24 med justeringstall fastsatt henholdsvis etter § 24 første ledd bokstav a og § 24 første ledd bokstav b.*
- b) Personer som er født i 1954, får 9/10 av pensjonen levealdersjustert ved bruk av justeringstallet etter § 24 første ledd bokstav a og 1/10 etter § 24 første ledd bokstav b. Andelen beregnet etter § 24 første ledd bokstav a reduseres med 1/10 for hvert senere årskull, slik at personer født i 1962 får 1/10 av pensjonen levealdersjustert etter § 24 første ledd bokstav a og 9/10 levealdersjustert etter § 24 første ledd bokstav b.*

Ny § 24 b skal lyde:

§ 24 b. Medlemmer som 1. januar 2011 hadde 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra fylte 67 år og skal anvendes på summen av

- a) alderspensjon etter loven her, samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og*
- b) alderspensjon fra folketrygden.*
Alderspensjon fra folketrygden som inngår i beregningen etter annet ledd bokstav b, fastsettes slik:
  - a) Dersom pensjonene tas ut samtidig, anvendes alderspensjonen fra folketrygden.*
  - b) Dersom alderspensjonen fra folketrygden er tatt ut før pensjon etter loven her, benyttes det en alderspensjon fra folketrygden beregnet som om den var tatt ut på samme tidspunkt som tjenestepensjonen.*
  - c) For medlemmer som har fratrådt sin stilling med alderspensjon etter loven her før fylte 67 år, skal denne pensjonen anses å være tatt ut ved fylte 67 år ved anvendelse av bokstavene a og b.*

For medlemmer som har 30 års tjenestetid eller mer, utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For medlemmer som har mindre enn 30 års tjenestetid, jf. § 22 andre ledd bokstav b, ut-

gjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

Dersom summen av pensjoner etter annet ledd, jf. tredje ledd, er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter fjerde ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom summen av pensjoner og det garanterte nivået. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for oppsatt alderspensjon, likevel slik at tjenestetiden etter fjerde ledd fastsettes etter bestemmelsene i § 23 første og annet ledd.

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotek-virksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 7 nr. 2 tredje ledd skal lyde:

Oppsatt alderspensjon skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i §§ 8 a og 8 b.

§ 8 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Alderspensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i §§ 8 a og 8 b.

§ 8 a skal lyde:

Alderspensjonen skal levealdersjusteres, slik at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder. Levealdersjusteringen gjennomføres ved hjelp av justeringstall, som fastsettes slik:

- a) For årskull fra og med 1943-kullet til og med 1953-kullet tilsvarer justeringstallene de forholdstallene som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.*
- b) For årskull fra og med 1963-kullet beregnes det justeringstall med utgangspunkt i delingstall fastsatt av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 20-12 og 20-13. Justeringstallene framkommer ved å dividere delingstallene med 13,42.*
- c) For årskull fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet benyttes det justeringstall både etter bokstav a og bokstav b, se § 8 b.*

Alderspensjonen skal levealdersjusteres tidligst fra fylte 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med justeringstallet som gjelder ved fylte 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter fylte 67 år, skal pensjonen divideres med justeringstallet på uttakstidspunktet. Det skal likevel ikke benyttes et lavere justeringstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For årskullene fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet skal det kunne benyttes et lavere justeringstall enn

1,000 for justeringstall etter første ledd bokstav a. Den nedre grensen for justeringstallet settes lik forholdstallet ved den laveste alder som gir et justeringstall etter første ledd bokstav b lik 1,000 for det aktuelle årskullet.

Når et medlem delvis fratrer stillingen, skal justeringstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den fratrådte stillingsdelen. Når medlemmet helt fratrer stillingen, skal justeringstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den resterende stillingsdelen.

Departementet gir forskrift om anvendelsen av justeringstall.

§ 8 b skal lyde:

Dersom pensjonisten er født i årene fra 1954 til 1962, skal levealdersjusteringen gjennomføres slik:

- a) *Det skal foretas en beregning etter § 8 a med justeringstall fastsatt henholdsvis etter § 8 a første ledd bokstav a og § 8 a første ledd bokstav b.*
- b) *Personer som er født i 1954, får 9/10 av pensjonen levealdersjustert ved bruk av justeringstallet etter § 8 a første ledd bokstav a og 1/10 etter § 8 a første ledd bokstav b. Andelen beregnet etter § 8 a første ledd bokstav a reduseres med 1/10 for hvert senere årskull, slik at personer født i 1962 får 1/10 av pensjonen levealdersjustert etter § 8 a første ledd bokstav a og 9/10 levealdersjustert etter § 8 a første ledd bokstav b.*

Ny § 8 c skal lyde:

Medlemmer som 1. januar 2011 hadde 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra fylte 67 år og anvendes på summen av

- a) alderspensjon etter loven her, samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og
- b) alderspensjon fra folketrygden.

Alderspensjon fra folketrygden som inngår i beregningen etter annet ledd bokstav b, fastsettes slik:

- a) Dersom pensjonene tas ut samtidig, anvendes alderspensjonen fra folketrygden.
- b) Dersom alderspensjonen fra folketrygden er tatt ut før pensjon etter loven her, benyttes det en alderspensjon fra folketrygden beregnet som om den var tatt ut på samme tidspunkt som tjenestepensjonen.
- c) For medlemmer som har fratrådt sin stilling med alderspensjon etter loven her før fylte 67 år, skal denne pensjonen anses å være tatt ut ved fylte 67 år ved anvendelse av bokstavene a og b.

For medlemmer som har 30 års tjenestetid eller mer, utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For medlemmer som har mindre

enn 30 års tjenestetid, jf. § 8 nr. 1 andre ledd andre punktum, utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

Dersom summen av pensjoner etter andre ledd, jf. tredje ledd, er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter fjerde ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom summen av pensjoner og det garanterte nivået. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for oppsatt alderspensjon, likevel slik at tjenestetiden etter fjerde ledd fastsettes etter bestemmelsene i § 7 nr. 2 andre ledd.

III

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 24 overskriften skal lyde:

§ 24 Supplerende bestemmelser om samordning av tjenestepensjon og personskadetrygd med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19

Ny § 24 a skal lyde:

§ 24 a Samordning av alderspensjon fra tjenestepensjonsordning med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20

1. Alderspensjon fra tjenestepensjonsordning samordnes med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20 ved at det fastsettes en samordningsbeholdning som danner grunnlaget for beregning av samordningsfradraget. Det er pensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-4, garantipensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-11 og garanti for opptjente rettigheter etter folketrygdloven § 20-20 som danner grunnlag for samordningsbeholdningen.
2. Samordningen foretas tidligst fra måneden etter at pensjonisten fyller 67 år. Dersom tjenestepensjonen tas ut før eller ved fylte 67 år, og alderspensjon fra folketrygden tas ut ved fylte 67 år, tas det utgangspunkt i beholdningene etter folketrygdloven §§ 20-4, 20-11 og 20-20 ved fylte 67 år. Er det tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden før fylte 67 år, tas det utgangspunkt i beholdningene som pensjonisten ville hatt rett til dersom alderspensjonen var tatt ut ved fylte 67 år.
Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, og alderspensjon fra folketrygden tas ut fra samme tidspunkt, tas det utgangspunkt i beholdningene på uttakstidspunktet. Er det tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden på et tidligere tidspunkt, tas det utgangspunkt i beholdningene som

pensjonisten ville hatt rett til dersom alderspensjonen var tatt ut samtidig med tjenestepensjonen. Samordningsbeholdningen er 98 prosent av beholdningene etter første eller andre ledd.

3. Samordningsfradraget fastsettes ved å dividere samordningsbeholdningen med et delingstall fastsatt etter folketrygdloven § 20-13. Dersom tjenestepensjonen tas ut før eller ved fylte 67 år, legges delingstallet ved fylte 67 år til grunn. Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes delingstallet på uttakstidspunktet.
4. Tillegg til alderspensjon etter folketrygdloven § 20-18 femte ledd skal gå til fradrag i alderspensjon fra tjenestepensjonsordning.
5. Det gis et tillegg til tjenestepensjonen som tilsvarer 2,5 ganger folketrygdens grunnbeløp, dividert med delingstall fastsatt etter folketrygdloven § 20-13. Dersom tjenestepensjonen tas ut før eller ved fylte 67 år, legges delingstallet ved fylte 67 år til grunn. Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes delingstallet på uttakstidspunktet.
6. Samordningsfradraget etter nr. 3, fradrag etter nr. 4 og tillegg etter nr. 5 skal begrenses forholdsmessig hvis pensjonisten ikke har full tjenestetid i tjenestepensjonsordningen.
7. Er alderspensjonen fra folketrygden gradert, skal det ved beregningen etter nr. 2 og 3 legges til grunn en ugradert alderspensjon. Er tjenestepensjonen gradert, skal samordningsfradraget etter nr. 3, fradrag etter nr. 4 og tillegg etter nr. 5 settes ned forholdsmessig ut fra graden i tjenestepensjonen.
8. Samordningsfradraget etter nr. 3 skal reguleres etter folketrygdloven § 20-18 annet, fjerde og sjuende ledd. Tillegg i tjenestepensjonen etter nr. 5 skal reguleres på samme måte.
9. Når opptjeningen i folketrygden for årene til og med det året tjenestepensjonen ble tatt ut, senere legges til utbetalt alderspensjon fra folketrygden, skal det foretas en ny samordningsberegning fra samme tidspunkt som folketrygden omregnes, se folketrygdloven § 20-17.
10. Dersom pensjonisten har tatt ut hel tjenestepensjon ved fylte 67 år eller senere, skal opptjening i folketrygden for årene fra og med året etter det året tjenestepensjonen ble tatt ut, holdes utenfor samordningen.
11. Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av denne paragrafen, blant annet regler om beregningen av samordningsfradraget etter nr. 9.

Ny § 24 b skal lyde:

§ 24 b *Særskilte bestemmelser om samordningen for personer som får samordningsfradraget beregnet etter både § 24 og § 24 a*

Det beregnes samordningsfradrag både etter § 24 og § 24 a. Personer som er født i 1954, får 9/10 av samordningsfradraget etter § 24 og 1/10 etter § 24 a. Andelen beregnet etter § 24 a reduseres med 1/10 for hvert senere årskull, slik at personer født i 1962 får 1/10 av samordningsfradraget beregnet etter § 24 og 9/10 beregnet etter § 24 a.

Frdragene begrenses til en tilsvarende andel av tjenestepensjonen etter levealdersjustering.

§ 25 første ledd skal lyde:

Ytes det samtidig alderspensjon fra tjenestepensjonsordning og avtalefestet pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2, skal *15 prosent av den avtalefestede pensjonen for årskullene til og med 1962-kullet* gå til fradrag i tjenestepensjonen fra og med måneden etter pensjonisten fyller 67 år. Det samme gjelder kompensasjonstillegg etter AFP-tilskottsloven kapittel 3.

§ 25 tredje ledd oppheves.

Någjeldende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

IV

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 9 andre ledd skal lyde:

Alderspensjonen skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i §§ 10 a og 10 b.

§ 10 fjerde ledd skal lyde:

Oppsatt alderspensjon skal levealdersjusteres etter bestemmelsene i §§ 10 a og 10 b.

§ 10 a skal lyde:

§ 10 a. *Alderspensjonen skal levealdersjusteres, slik at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder. Levealdersjusteringen gjennomføres ved hjelp av justeringstall, som fastsettes slik:*

- a) *For årskull fra og med 1943-kullet til og med 1953-kullet tilsvarer justeringstallene de forholdstallene som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.*
- b) *For årskull fra og med 1963-kullet beregnes det justeringstall med utgangspunkt i delingstall fastsatt av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 20-12 og 20-13. Justeringstallene framkommer ved å dividere delingstallene med 13,42.*
- c) *For årskull fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet benyttes det justeringstall både etter bokstav a og bokstav b, se § 10 b.*

Alderspensjonen skal levealdersjusteres tidligst fra fylte 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt

alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med justeringstallet som gjelder ved fylte 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter fylte 67 år, skal pensjonen divideres med justeringstallet på uttakstidspunktet. Det skal likevel ikke benyttes et lavere justeringstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For årskullene fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet skal det kunne benyttes et lavere justeringstall enn 1,000 for justeringstall etter første ledd bokstav a. Den nedre grensen for justeringstallet settes lik forholdstallet ved den laveste alder som gir et justeringstall etter første ledd bokstav b lik 1,000 for det aktuelle årskullet.

Når et medlem delvis fratrer stillingen, skal justeringstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den fratrådte stillingsdelen. Når medlemmet helt fratrer stillingen, skal justeringstallet på dette tidspunktet legges til grunn for alderspensjonen for den resterende stillingsdelen.

Departementet gir forskrift om anvendelsen av justeringstall.

§ 10 b skal lyde:

Dersom pensjonisten er født i årene fra 1954 til 1962, skal levealdersjusteringen gjennomføres slik:

- a) Det skal foretas en beregning etter § 10 a med justeringstall fastsatt henholdsvis etter § 10 a første ledd bokstav a og § 10 a første ledd bokstav b.
- b) Personer som er født i 1954, får 9/10 av pensjonen levealdersjustert ved bruk av justeringstallet etter § 10 a første ledd bokstav a og 1/10 etter § 10 a første ledd bokstav b. Andelen beregnet etter § 10 a første ledd bokstav a reduseres med 1/10 for hvert senere årskull, slik at personer født i 1962 får 1/10 av pensjonen levealdersjustert etter § 10 a første ledd bokstav a og 9/10 levealdersjustert etter § 10 a første ledd bokstav b.

Ny § 10 c skal lyde:

Medlemmer som 1. januar 2011 hadde 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra fylte 67 år og anvendes på summen av

- a) alderspensjon etter loven her, samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og
- b) alderspensjon fra folketrygden.

Alderspensjon fra folketrygden som inngår i beregningen etter andre ledd bokstav b, fastsettes slik:

- a) Dersom pensjonene tas ut samtidig, anvendes alderspensjonen fra folketrygden.

- b) Dersom alderspensjonen fra folketrygden er tatt ut før pensjon etter loven her, benyttes det en alderspensjon fra folketrygden beregnet som om den var tatt ut på samme tidspunkt som tjenstepensjonen.
- c) For medlemmer som har fratrådt sin stilling med alderspensjon etter loven her før fylte 67 år, skal denne pensjonen anses å være tatt ut ved fylte 67 år ved anvendelse av bokstavene a og b.

For medlemmer som har 30 års tjenestetid eller mer, utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For medlemmer som har mindre enn 30 års tjenestetid, jf. § 9 første ledd bokstav b, utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

Dersom summen av pensjoner etter andre ledd, jf. tredje ledd, er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter fjerde ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom summen av pensjoner og det garanterte nivået. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for oppsatt alderspensjon, likevel slik at tjenestetiden etter fjerde ledd fastsettes etter bestemmelsene i § 10 første og andre ledd.

V

I lov 6. mai 1966 om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 2 fjerde og femte ledd skal lyde:

Alderspensjon levealdersjusteres etter lov om Statens pensjonskasse §§ 24 og 24 a, likevel slik at pensjonen ved uttak etter 67 år ikke blir høyere enn pensjonsnivået etter § 2 andre ledd.

Medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov om Statens pensjonskasse § 24 b, likevel slik at for ombudsmenn som har fire års tjenestetid, utgjør det garanterte pensjonsnivået 44 prosent av pensjonsgrunnlaget. For hvert tjenesteår utover 4, til og med 8 tjenesteår, økes nevnte prosentsats med 3,5.

VI

I lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens pensjonskasse skal § 3 andre og tredje ledd lyde:

Alderspensjonen levealdersjusteres etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse §§ 24 og 24 a, likevel slik at pensjonen ved uttak etter 67 år og ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 57 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Et medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov om Statens pensjonskasse § 24 b, likevel slik at det garanterte pensjonsnivået for medlemmer med full tjenestetid er 57 prosent av pensjonsgrunnlaget.

VII

I lov 21. august 1998 nr. 65 om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett skal § 4 tredje ledd lyde:

Et medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov om Statens pensjonskasse § 24 b, likevel slik at kravet til full tjenestetid fastsettes etter første og andre ledd i bestemmelsen her.

VIII

I lov 16. desember 2011 nr. 60 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer gjøres følgende endringer:

§ 3-6 andre ledd første punktum skal lyde:

Reglene om levealdersjustering og garantert pensjonsnivå i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse §§ 24, 24 a og 24 b gjelder tilsvarende fra fylte 67 år.

§ 4-6 andre ledd første punktum skal lyde:

Reglene om levealdersjustering og garantert pensjonsnivå i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse §§ 24, 24 a og 24 b gjelder tilsvarende fra fylte 67 år.

IX

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

Presidenten: Det voteres over A I–VII samt IX.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 101 stemmer for og 2 stemmer mot komiteens innstilling. (Voteringsutskrift kl. 17.25.01)

Anders Riise (H) (frå salen): President! Eg stemte feil.

Presidenten: Da korrigerer vi. Stemmetallet skal da være 102 stemmer for og 1 stemme mot komiteens innstilling, som dermed er bifalt.

Det voteres over A VIII.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 83 stemmer for og 1 stemme mot lovens overskrift og loven i sin helhet.

(Voteringsutskrift kl. 17.25.37)

Presidenten: Denne voteringen tror presidenten vi må ta om igjen.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 102 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 17.26.03)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen legge til rette for en helhetlig presentasjon/gjennomgang av fremtidig levealdersjustering og samordning for personer med tjenstepensjon fra offentlig sektor i forbindelse med fremleggelsen av nødvendige lovendringer som følge av avtalen om ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i arbeidsmiljøloven, folketrygdloven og enkelte andre lover

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 19-9 a skal lyde:

§ 19-9 a *Overgang fra uføretrygd til alderspensjon for personer født i 1944 til 1953*

Personer som er født i 1944 til 1953 og som mottok uføretrygd ved fylte 67 år, får et tillegg til alderspensjonen. Tillegget skal skjerme vedkommende for 0,25 prosentpoeng av virkningen av levealdersjusteringen etter § 19-6.

Ved gradert uføretrygd reduseres tillegget forholdsmessig.

Departementet kan gi forskrifter om beregning av tillegg etter denne paragrafen.

§ 25-6 skal lyde:

§ 25-6 *Tap av retten til å praktisere for trygdens regning (Helsedirektoratets myndighet)*

Helsedirektoratet kan treffe vedtak om at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjeneste som utføres etter denne loven dersom en behandler eller tjenesteyter forsettlig eller grovt uaktsomt

- a) gjør seg skyldig i uberettiget utbetaling fra trygden,
- b) ikke oppfyller lovbestemte plikter, eller
- c) gir misvisende opplysninger eller erklæringer som kan føre til uberettiget utbetaling av trygdeytelser.

Vedtak etter første punktum gis rettsvirkning for alle lovens stønadsområder. Vedtaket kan gis virkning for inntil fem år.

Helsedirektoratet kan treffe vedtak om at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjeneste som utføres i henhold til folketrygdloven kapittel 5, dersom en behandler eller tjenesteyter uaktsomt gjør seg skyldig i forhold som nevnt i første ledd. Vedtaket kan gis virkning for inntil tre år.

Det ytes ikke stønad på grunnlag av erklæring eller uttalelse fra en behandler eller tjenesteyter som er fratatt retten til å praktisere for trygdens regning på det aktuelle området etter denne paragrafen eller § 25-7. Helsedirektoratet kan gi unntak dersom det vil være urimelig ikke å gi stønad.

Vedtak etter paragrafen er enkeltvedtak som kan påklages til Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten.

§ 25-7 skal lyde:

§ 25-7 Tap av retten til å praktisere for trygdens regning (Arbeids- og velferdsdirektoratets myndighet)

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan treffe vedtak om at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjeneste som utføres etter denne loven dersom en behandler eller tjenesteyter forsettlig eller grovt uaktsomt

- a) gjør seg skyldig i uberettiget utbetaling fra trygden,
- b) ikke oppfyller lovbestemte plikter, eller
- c) gir misvisende opplysninger eller erklæringer som kan føre til uberettiget utbetaling av trygdeytelser.

Vedtak etter første punktum gis rettsvirkning for alle lovens stønadsområder. Vedtaket kan gis virkning for inntil fem år.

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan treffe vedtak om at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjeneste som utføres i henhold til folketrygdloven, med unntak av kapittel 5, dersom en behandler eller tjenesteyter uaktsomt gjør seg skyldig i forhold som nevnt i første ledd. Vedtaket kan gis virkning for inntil tre år.

Det ytes ikke stønad på grunnlag av erklæring eller uttalelse fra en behandler eller tjenesteyter som er fratatt retten til å praktisere for trygdens regning på det aktuelle området etter denne paragrafen eller § 25-6. Arbeids- og velferdsdirektoratet kan gi unntak dersom det vil være urimelig ikke å gi stønad.

Vedtak etter paragrafen er enkeltvedtak som kan påklages til NAV Klageinstans eller til det organet som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

Ny § 25-7 a skal lyde:

§ 25-7 a Formell advarsel

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan i de mindre alvorlige tilfellene av tillitsbrudd som nevnt i § 25-7 første eller andre ledd, treffe vedtak om å gi behandler eller tjenesteyter en formell advarsel om at retten til å praktisere for trygdens regning kan bli fratatt vedkommende.

Vedtak om formell advarsel er enkeltvedtak som kan påklages til NAV Klageinstans eller til det organet som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

II

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper skal § 6-35 andre ledd lyde:

(2) Det kan avtales mellom selskapet og et flertall av de ansatte eller lokale fagforeninger som representerer et flertall av de ansatte, at selskapet ikke skal ha bedriftsforsamling, jf. § 6-4 tredje ledd. Kongen kan gi nærmere regler om inngåelse av en slik avtale og avtalens innhold. Bestemmelsene om slik avtale i lov om allmennaksjeselskaper gjelder tilsvarende.

III

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper § 6-35 skal første til fjerde ledd lyde:

(1) I selskaper med flere enn 200 ansatte skal det velges en bedriftsforsamling på 12 medlemmer eller et høyere antall, delelig med tre, som fastsettes av generalforsamlingen.

(2) Det kan avtales mellom selskapet og et flertall av de ansatte eller lokale fagforeninger som representerer et flertall av de ansatte, at selskapet ikke skal ha bedriftsforsamling, jf. § 6-4 tredje ledd. Kongen kan gi nærmere regler om inngåelse av en slik avtale og avtalens innhold.

(3) To tredeler av bedriftsforsamlingens medlemmer med varamedlemmer velges av generalforsamlingen. I vedtektene kan valgretten overføres til andre, også til de ansatte i selskapet eller i et konsern eller en gruppe som selskapet tilhører. Valgrett etter annet punktum kan ikke overføres til bedriftsforsamlingen selv eller styret, eller til medlemmer av disse organene. Mer enn halvdelen av bedriftsforsamlingens medlemmer skal velges av generalforsamlingen.

(4) En tredel av bedriftsforsamlingens medlemmer med varamedlemmer velges av og blant de ansatte. Et flertall av de ansatte eller lokale fagforeninger som representerer et flertall av de ansatte, kan beslutte at det i tillegg skal velges observatører og varamedlemmer.

Antallet observatører kan utgjøre inntil en halvdel av de ansattes medlemmer.

IV

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 1-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Kongen kan gi forskrift om og i hvilken utstrekning bestemmelsene i kapittel 14, 15, 16 og 17 skal gjelde for arbeidstakere som omfattes av lov 16. juni 2017 nr. 67 om statens ansatte mv. (statsansatteloven) eller som er embetsmenn.

§ 12-11 femte ledd siste punktum oppheves.

§ 13-1 femte til sjuende ledd oppheves.

§ 14-3 første ledd skal lyde:

(1) Deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling fremfor at arbeidsgiver foretar ny ansettelse i virksomheten. *Fortrinnsretten kan også gjelde en del av en stilling.*

§ 17-2 tredje, fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

(3) *Fristen for å bringe tvisten inn for domstolene er åtte uker fra det tidspunktet parten ble underrettet om nemndas avgjørelse.*

(4) *Reises det ikke søksmål innen fristen, har vedtaket virkning som en rettskraftig dom, og det kan fullbyrdes etter reglene som gjelder for dommer. Nemnda kan gi oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14. Et vedtak om oppfriskning kan bringes inn for tingretten.*

(5) Departementet kan gi forskrift om oppnevning av nemndas medlemmer og om nemndas sammensetning og saksbehandling.

Ny § 17-2 a skal lyde:

§ 17-2 a *Frist for å fremme sak for Tvisteløsningsnemnda*

(1) *Det må reises sak for Tvisteløsningsnemnda senest fire uker etter at arbeidsgivers skriftlige avslag er kommet frem til arbeidstaker. Fristen beregnes og avbrytes etter reglene i domstoloven kapittel 8.*

(2) *I utdanningspermisjonssaker kan det fremmes sak senest fire uker etter utløpet av arbeidsgivers svarfrist etter § 12-11 femte ledd dersom arbeidsgiver ikke har svart innen fristen.*

(3) *Saker om rett til delvis permisjon etter § 12-6 skal tas til behandling selv om fireukersfristen er utløpt dersom oversittelsen av fristen skyldes en fødsel eller overtakelse av omsorg for et adoptivbarn eller fosterbarn. Saken må i så fall fremmes snarest mulig etter fødselen eller omsorgsovertakelsen.*

Ny § 17-2 b skal lyde:

§ 17-2 b *Gjenåpning*

(1) *Nemndas rettskraftige avgjørelser og beslutninger kan gjenåpnes etter begjæring fra en part dersom*

a) *det foreligger brudd på habilitetskrav i forvaltningsloven § 6*

b) *det foreligger andre saksbehandlingsfeil, og det ikke kan utelukkes at feilen var bestemmende for avgjørelsens innhold*

c) *opplysninger om faktiske forhold som var ukjent da saken ble avgjort, tilsier at avgjørelsen høyst sannsynlig ville blitt et annet.*

(2) *En sak kan ikke gjenåpnes*

a) *av en grunn som ble forkastet ved sakens behandling*

b) *av en grunn som parten burde ha gjort gjeldende under sakens ordinære behandling, ved søksmål til tingretten eller ved begjæring om oppfriskning*

c) *dersom det er rimelig sannsynlighetsovervekt for at en ny behandling av saken ikke vil lede til en endring av betydning for parten.*

(3) *Et vedtak om gjenåpning treffes av nemndsleder.*

(4) *Et avslag på en begjæring om gjenåpning kan bringes inn for tingretten. For øvrig gjelder reglene i tvisteloven kapittel 31 så langt de passer.*

(5) *Dersom nemnda treffer vedtak om gjenåpning, har parten krav på å få dekket saksomkostninger etter reglene i forvaltningsloven § 36 første ledd. Forvaltningsloven § 36 andre ledd gjelder ikke.*

Ny § 17-2 c skal lyde:

§ 17-2 c *Retting og tilleggsavgjørelse*

(1) *Nemnda kan rette et vedtak som på grunn av en skrive- eller regnefeil, misforståelse, forglemmelse eller lignende klar feil har fått en utforming som ikke stemte med nemndas mening.*

(2) *Er det ikke truffet avgjørelse om noe som skulle vært avgjort, kan det avsies en tilleggsavgjørelse dersom det fremmes en begjæring om det innen fristen for å bringe saken inn for tingretten, jf. § 17-2 tredje ledd.*

(3) *Nemndsleder kan treffe vedtak etter første og andre ledd.*

(4) *For øvrig gjelder tvisteloven §§ 19-8 og 19-9 tilsvarende.*

§ 18-9 første ledd skal lyde:

(1) *Den som vil oppføre en bygning eller utføre bygningsmessig arbeid som er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, og som skal brukes eller ventelig vil bli brukt av virksomhet som går inn under denne lov, har plikt til å innhente Arbeidstilsynets samtykke på forhånd.*

I lov 16. juni 2017 nr. 67 om statens ansatte mv. gjøres følgende endring:

§ 13 første ledd skal lyde:

(1) Deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling fremfor at arbeidsgiver foretar ny ansettelse i virksomheten. *Fortrinnsretten kan også gjelde en del av en stilling.*

VI

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt elleve forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 4, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Heidi Nordby Lunde på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 7–11, fra Steinar Reiten på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 14-9 første ledd skal lyde:

§ 14-9 Fast og midlertidig ansettelse

(1) Arbeidstaker skal ansettes fast. *Med fast ansettelse menes i denne lov at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, og at arbeidstaker sikres forutsigbarhet*

for arbeid i form av et reelt stillingsomfang. Arbeidstaker som arbeider periodevis, skal sikres forutsigbarhet for arbeidstid og arbeidsfri.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.27.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 14-9 første ledd skal lyde:

§ 14-9 Fast og midlertidig ansettelse

Arbeidstaker skal ansettes fast. *Med fast ansettelse menes i denne lov at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, og at arbeidstaker sikres forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsomfang.»*

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de ikke lenger står bak dette forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.28.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene, særlig for helse- og omsorgstjenesten som definert i pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav d, når det gjelder fleksibilitet i daglig drift og løpende tilgang på kvalifisert personell i vikariater, hvis bemanningsforetak som hovedregel må ha faste ansatte. Utredningen legges fram for Stortinget på egnet måte før loven trer i kraft og senest innen utgangen av 2018.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 96 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.28.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede en unn-

taksbestemmelse fra hovedregelen om fast ansettelse i arbeidsmiljøloven § 14-9 første ledd for bemanningsforetak som formidler autorisert helsepersonell til vikariater, blant annet i lys av EUs vikarbyrådirektiv og øvrig EØS-regelverk. Utredningen legges fram for Stortinget på egnet måte før loven trer i kraft og senest innen utgangen av 2018.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.28.36)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en følgeevaluering av de nye reglene for innleie for å kartlegge konsekvensene for små og mellomstore bedrifter, institusjoner og virksomheter over hele landet.»

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble bifalt med 80 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.28.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en evaluering av hvordan bemanningsbransjen jobber med inkludering etter innstrammingen av adgangen til midlertidig ansettelse i bemanningsforetak.»

Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble bifalt med 54 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.29.19)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 10-5 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 14-2 andre ledd andre punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke arbeidstaker som er midlertidig ansatt i vikariat etter § 14-9 andre ledd bokstav b.

§ 14-6 første ledd bokstav j skal lyde:

j) lengde og plassering av den daglige og ukentlige arbeidstid. Dersom arbeidet skal utføres periodevis, skal arbeidsavtalen fastsette eller gi grunnlag for å beregne når arbeidet skal utføres.

§ 14-9 andre til syvende ledd skal lyde:

§ 14-9 Fast og midlertidig ansettelse

(2) Avtale om midlertidig ansettelse kan likevel inngås

- a. når arbeidet er av midlertidig karakter
- b. for arbeid i stedet for en annen eller andre (vikariat)
- c. for praksisarbeid
- d. med deltaker i arbeidsmarkedstiltak i regi av eller i samarbeid med arbeids- og velferdsetaten
- e. med idrettsutøvere, idrettstrenere, dommere og andre ledere innen den organiserte idretten.

Arbeidsgiver skal minst en gang per år drøfte bruken av midlertidig ansettelse etter bestemmelsene i dette ledd med de tillitsvalgte, blant annet grunnlaget for og omfanget av slike ansettelser, samt konsekvenser for arbeidsmiljøet.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om midlertidig ansettelse for praksisarbeid og om hvilke typer arbeidsmarkedstiltak som omfattes av andre ledd bokstav d.

(4) Landsomfattende arbeidstakerorganisasjon kan inngå tariffavtale med en arbeidsgiver eller en arbeidsgiverforening om adgang til midlertidig ansettelse innenfor en nærmere angitt arbeidstakergruppe som skal utføre kunstnerisk arbeid, forskningsarbeid eller arbeid i forbindelse med idrett. Dersom tariffavtalen er bindende for et flertall av arbeidstakerne innenfor en nærmere angitt arbeidstakergruppe i virksomheten, kan arbeidsgiver på samme vilkår inngå midlertidig arbeidsavtale med andre arbeidstakere som skal utføre tilsvarende arbeid.

(5) Arbeidstaker som har vært ansatt i mer enn ett år, har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratrekken senest en måned før fratrekketidspunktet. Dette gjelder likevel ikke deltaker i arbeidsmarkedstiltak som omfattes av tredje ledd, jf. andre ledd bokstav d. Varselet skal anses for å være gitt når det er kommet frem til arbeidstakeren. Dersom fristen ikke overholdes, kan arbeidsgiver ikke kreve at arbeidstakeren fratrer før en måned etter at varsel er gitt.

(6) Midlertidige arbeidsavtaler opphører ved det avtalte tidsrommets utløp, eller når det bestemte arbeidet er avsluttet, med mindre noe annet er skriftlig

avtalt eller fastsatt i tariffavtale. I avtaleperioden gjelder lovens regler om opphør av arbeidsforhold.

(7) Arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år etter *andre* ledd bokstav a eller i mer enn tre år etter *andre* ledd bokstav b, skal anses som fast ansatt slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold kommer til anvendelse. *Det samme gjelder for arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn tre år etter bokstav a og b i kombinasjon.* Ved beregning av ansettelsestid skal det ikke gjøres fradrag for arbeidstakers fravær.

§ 14-11 overskriften skal lyde:

Virkninger av brudd på reglene om fast og midlertidig ansettelse

§ 14-11 første ledd skal lyde:

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelsene i §§ 14-9 eller 14-10, skal retten etter påstand fra arbeidstaker avsi dom for at det foreligger et fast arbeidsforhold eller at arbeidsforholdet fortsetter, i samsvar med § 14-9 første ledd. I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter en avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter.

§ 14-12 skal lyde:

§ 14-12. *Innleie fra virksomhet som har til formål å drive utleie (bemanningsforetak)*

(1) Innleie av arbeidstaker fra virksomhet som har til formål å drive utleie, er tillatt i samme utstrekning som det kan avtales midlertidig ansettelse etter § 14-9 andre ledd bokstav b. *Innleier skal på forespørsel fra bemanningsforetaket opplyse om innleien gjelder et vikariat.*

(3) *Kun fast ansatte i 100 pst. stilling i bemanningsforetak gis rett til gjennomsnittsberegning av arbeidstid på selvstendig grunnlag, jf. § 10-5. Deltidsansatte i bemanningsforetak kan følge arbeidstidsordningen i innleievirksomheten.*

(4) Arbeidsgiver skal minst én gang pr. år drøfte bruken av innleid arbeidskraft etter første og andre ledd, herunder praktiseringen av kravet om likebehandling, med de tillitsvalgte.

(5) Ved innleie etter denne paragraf gjelder reglene i § 14-9 sjuende ledd tilsvarende.

(6) Departementet kan i forskrift forby innleie av visse arbeidstakergrupper eller på visse områder når viktige samfunnshensyn tilsier det.

(7) *Fagforening som har medlemmer i en virksomhet som har leid inn arbeidstaker fra bemanningsfore-*

tak, kan reise søksmål i eget navn om lovligheten av slik innleie. I tilknytning til slik sak vil begge parter ha rett til å kreve forhandlinger i tråd med reglene i § 17-3.

§ 14-14 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelsene i § 14-12, skal retten etter påstand fra den innleide arbeidstakeren avsi dom for at den innleide har et fast arbeidsforhold hos innleier i samsvar med § 14-9 første ledd.

§ 18-6 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendig for gjennomføringen av bestemmelsene i og i medhold av § 1-7, kapittel 2 til kapittel 11, samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, § 14-9 andre ledd siste punktum, § 14-12 første til og med sjette ledd, § 14-12 a, § 14-15 femte ledd, og §§ 15-2 og 15-15.

II

Loven trer i kraft fra 1. januar 2019.

For § 14-12 andre ledd gis fra 1. januar 2019 til 1. juli 2019 overgangsregler for avtaler inngått før Stortingets endelige lovvedtak.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.29.39)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i arbeidsmiljøloven (fast og midlertidig ansettelse og innleie fra bemanningsforetak)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 10-5 første ledd tredje punktum skal lyde:

Avtale etter dette ledd kan ikke inngås med arbeidstaker som er midlertidig ansatt med grunnlag i § 14-9 andre ledd bokstav f.

§ 14-2 andre ledd andre punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke arbeidstaker *som er midlertidig ansatt i vikariat etter § 14-9 andre ledd bokstav b.*

§ 14-6 første ledd bokstav j skal lyde:

- j) lengde og plassering av *den daglige* og ukentlige arbeidstid. *Dersom arbeidet skal utføres periodevis, skal arbeidsavtalen fastsette eller gi grunnlag for å beregne når arbeidet skal utføres.*

§ 14-9 skal lyde:

§ 14-9 Fast og midlertidig ansettelse

(1) Arbeidstaker skal ansettes fast. *Med fast ansettelse menes i denne lov at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, og at arbeidstaker sikres forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsomfang.*

(2) Avtale om midlertidig ansettelse kan likevel inngås

- a) når arbeidet er av midlertidig karakter
- b) for arbeid i stedet for en annen eller andre (vikariat)
- c) for praksisarbeid
- d) med deltaker i arbeidsmarkedstiltak i regi av eller i samarbeid med arbeids- og velferdsetaten
- e) med idrettsutøvere, idrettstrenere, dommere og andre ledere innen den organiserte idretten
- f) for en periode på inntil tolv måneder. Slike avtaler kan omfatte inntil 15 prosent av arbeidstakerne i virksomheten, avrundet oppover, likevel slik at det kan inngås avtale med minst én arbeidstaker *eller*
- g) mellom bemanningsforetak og arbeidstaker når arbeidstaker skal leies ut for å utføre arbeid i stedet for en annen eller andre (vikariat) hos innleier.

Arbeidsgiver skal minst en gang per år drøfte bruken av midlertidig ansettelse etter bestemmelsene i dette ledd med de tillitsvalgte, blant annet grunnlaget for og omfanget av slike ansettelser, samt konsekvenser for arbeidsmiljøet.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om midlertidig ansettelse for praksisarbeid og om hvilke typer arbeidsmarkedstiltak som omfattes av *andre ledd bokstav d.*

(4) Landsomfattende arbeidstakerorganisasjon kan inngå tariffavtale med en arbeidsgiver eller en arbeidsgiverforening om adgang til midlertidig ansettelse innenfor en nærmere angitt arbeidstakergruppe som skal utføre kunstnerisk arbeid, forskningsarbeid eller arbeid i forbindelse med idrett. Dersom tariffavtalen er bindende for et flertall av arbeidstakerne innenfor en nærmere angitt arbeidstakergruppe i virksomheten, kan arbeidsgiver på samme vilkår inngå midlertidig arbeidsavtale med andre arbeidstakere som skal utføre tilsvarende arbeid.

(5) Arbeidstaker som har vært ansatt i mer enn ett år, har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden senest en måned før fratredelsestidspunktet. Dette gjelder likevel ikke deltaker i arbeidsmarkedstiltak som omfattes av *tredje ledd*, jf. *andre ledd bokstav d.* Varselet skal anses for å være gitt når det er kommet fram til arbeidstakeren. Dersom fristen ikke overholdes, kan arbeidsgiver ikke kreve at arbeidstakeren fratrer før en måned etter at varsel er gitt. Bestemmelsen i fjerde punktum gir likevel ikke grunnlag for ansettelse utover tolv måneder ved ansettelse etter *andre ledd bokstav f.*

(6) Midlertidige arbeidsavtaler opphører ved det avtalte tidsrommets utløp, eller når det bestemte arbeidet er avsluttet, med mindre noe annet er skriftlig avtalt eller fastsatt i tariffavtale. I avtaleperioden gjelder lovens regler om opphør av arbeidsforhold.

(7) Arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år etter *andre ledd bokstav a* eller i mer enn tre år etter *andre ledd bokstav b, f og g*, skal anses som fast ansatt slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold kommer til anvendelse. *Det samme gjelder for arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn tre år etter andre ledd bokstav a, b, f eller g i kombinasjon.* Ved beregning av *ansettelsestid* skal det ikke gjøres fradrag for arbeidstakers fravær.

(8) Reglene i dette ledd gjelder ansettelser etter *andre ledd bokstav f* for arbeidsoppgaver av samme art innenfor virksomheten. Arbeidsgiver kan regne enheter med minst 50 ansatte som en egen virksomhet. Når en arbeidstaker som er midlertidig ansatt etter *andre ledd bokstav f*, ikke får videre ansettelse ved avtaleperiodens utløp, starter en karanteneperiode på tolv måneder for arbeidsgiveren. Arbeidsgiveren kan i karanteneperioden ikke foreta nye ansettelser som nevnt i første punktum.

§ 14-11 overskriften skal lyde:

Virkninger av brudd på reglene om fast og midlertidig ansettelse

§ 14-11 første ledd skal lyde:

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelsene i §§ 14-9 eller 14-10, skal retten etter påstand fra arbeidstaker avsi dom for at det foreligger et fast arbeidsforhold eller at arbeidsforholdet fortsetter, *i samsvar med § 14-9 første ledd.* I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter en avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter. Ved brudd på bestemmelsen om kvote i § 14-9 *andre ledd bokstav f*,

kan retten avsi dom etter første punktum når særlige grunner tilsier det.

§ 14-12 første ledd skal lyde:

(1) Innleie av arbeidstaker fra virksomhet som har til formål å drive utleie, er tillatt i samme utstrekning som det kan avtales midlertidig ansettelse etter § 14-9 *andre ledd bokstav a til e. Innleier skal på forespørsel fra bemanningsforetaket opplyse om innleien gjelder et vikariat.*

§ 14-12 andre ledd skal lyde:

(2) I virksomhet som er bundet av tariffavtale kan arbeidsgiver og tillitsvalgte som til sammen representerer et flertall av den arbeidstakerkategori innleien gjelder, inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie uten hinder av det som er bestemt i første ledd. *For innleie til bygge- og anleggsvirksomhet gjelder første punktum bare dersom virksomheten er bundet av landsomfattende tariffavtale med fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven.* Virksomheten skal på forespørsel fra Arbeidstilsynet fremlegge dokumentasjon på at den er bundet av tariffavtale som nevnt i første eller andre punktum, og at det er inngått avtale med de tillitsvalgte som nevnt i første punktum.

§ 14-12 fjerde ledd skal lyde:

(4) Ved innleie etter denne paragraf gjelder reglene i § 14-9 *sjuende ledd* tilsvarende.

§ 14-14 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelsene i § 14-12, skal retten etter påstand fra den innleide arbeidstakeren avsi dom for at den innleide har et fast arbeidsforhold hos innleier *i samsvar med § 14-9 første ledd.*

§ 18-6 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendig for gjennomføringen av bestemmelsene i og i medhold av § 1-7, kapittel 2 til kapittel 11, samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, § 14-9 *andre ledd bokstav f* andre punktum og *andre ledd siste punktum*, § 14-12 andre ledd *tredje punktum*, § 14-12 *tredje ledd*, § 14-15 femte ledd, og §§ 15-2 og 15-15.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 56 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.30.10)

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen etablere en kontrollfunksjon som skal føre tilsyn med, gi pålegg om og treffe enkeltvedtak for å gjennomføre bestemmelsene i arbeidsmiljøloven § 1-7, kapittel 2 til kapittel 11, samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, § 14-9 andre ledd bokstav f andre punktum og andre ledd siste punktum, § 14-12, § 14-12 a, § 14-15 femte ledd og §§ 15-2 og 15-15.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 56 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.30.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7 I, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 10-5 første ledd tredje punktum skal lyde:

Avtale etter dette ledd kan ikke inngås med arbeidstaker som er midlertidig ansatt med grunnlag i § 14-9 *andre ledd bokstav f*.

§ 14-2 andre ledd andre punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke arbeidstaker som er midlertidig ansatt i vikariat etter § 14-9 *andre ledd bokstav b*.

§ 14-6 første ledd bokstav j skal lyde:

j) lengde og plassering av den daglige og ukentlige arbeidstid. *Dersom arbeidet skal utføres periodevis, skal arbeidsavtalen fastsette eller gi grunnlag for å beregne når arbeidet skal utføres.*

§ 14-9 skal lyde:

§ 14-9 *Fast og midlertidig ansettelse*

(1) Arbeidstaker skal ansettes fast. *Med fast ansettelse menes i denne lov at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, og at arbeidstaker sikres forutsigbarhet for arbeid i form av et reelt stillingsomfang.*

(2) Avtale om midlertidig ansettelse kan likevel inngås

- a) når arbeidet er av midlertidig karakter
- b) for arbeid i stedet for en annen eller andre (vikariat)
- d) med deltaker i arbeidsmarkedstiltak i regi av eller i samarbeid med arbeids- og velferdsetaten
- e) med idrettsutøvere, idrettstrenerne, dommere og andre ledere innen den organiserte idretten

Arbeidsgiver skal minst en gang per år drøfte bruken av midlertidig ansettelse etter bestemmelsene i dette ledd med de tillitsvalgte, blant annet grunnlaget for og omfanget av slike ansettelser, samt konsekvenser for arbeidsmiljøet.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om midlertidig ansettelse for praksisarbeid og om hvilke typer arbeidsmarkedstiltak som omfattes av *andre* ledd bokstav d.

(4) Landsomfattende arbeidstakerorganisasjon kan inngå tariffavtale med en arbeidsgiver eller en arbeidsgiverforening om adgang til midlertidig ansettelse innenfor en nærmere angitt arbeidstakergruppe som skal utføre kunstnerisk arbeid, forskningsarbeid eller arbeid i forbindelse med idrett. Dersom tariffavtalen er bindende for et flertall av arbeidstakerne innenfor en nærmere angitt arbeidstakergruppe i virksomheten, kan arbeidsgiver på samme vilkår inngå midlertidig arbeidsavtale med andre arbeidstakere som skal utføre tilsvarende arbeid.

(5) Arbeidstaker som har vært ansatt i mer enn ett år, har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden senest en måned før fratredelsestidspunktet. Dette gjelder likevel ikke deltaker i arbeidsmarkedstiltak som omfattes av *tredje ledd*, jf. *andre ledd bokstav d*. Varselet skal anses for å være gitt når det er kommet fram til arbeidstakeren. Dersom fristen ikke overholdes, kan arbeidsgiver ikke kreve at arbeidstakeren fratrer før en måned etter at varsel er gitt. Bestemmelsen i fjerde punktum gir likevel ikke grunnlag for ansettelse utover tolv måneder ved ansettelse etter *andre ledd bokstav f*.

(6) Midlertidige arbeidsavtaler opphører ved det avtalte tidsrommets utløp, eller når det bestemte arbeidet er avsluttet, med mindre noe annet er skriftlig avtalt eller fastsatt i tariffavtale. I avtaleperioden gjelder lovens regler om opphør av arbeidsforhold.

(7) Arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år etter *andre ledd bokstav a* eller i mer enn tre år etter *andre ledd bokstav b og f*, skal anses som fast ansatt slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold kommer til anvendelse. *Det samme gjelder for arbeidstaker som har*

vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn tre år etter andre ledd bokstav a, b eller f i kombinasjon. Ved beregning av *ansettelsestid* skal det ikke gjøres fradrag for arbeidstakers fravær.

(8) Reglene i dette ledd gjelder ansettelser etter *andre ledd bokstav f* for arbeidsoppgaver av samme art innenfor virksomheten. Arbeidsgiver kan regne enheter med minst 50 ansatte som en egen virksomhet. Når en arbeidstaker som er midlertidig ansatt etter *andre ledd bokstav f*, ikke får videre ansettelse ved avtaleperiodens utløp, starter en karanteneperiode på tolv måneder for arbeidsgiveren. Arbeidsgiveren kan i karanteneperioden ikke foreta nye ansettelser som nevnt i første punktum.

§ 14-11 overskriften skal lyde:

Virkninger av brudd på reglene om fast og midlertidig ansettelse

§ 14-11 første ledd skal lyde:

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelse i §§ 14-9 eller 14-10, skal retten etter påstand fra arbeidstaker avsi dom for at det foreligger et fast arbeidsforhold eller at arbeidsforholdet fortsetter, i samsvar med § 14-9 første ledd. I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter en avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter. Ved brudd på bestemmelsen om kvote i § 14-9 *andre ledd bokstav f*, kan retten avsi dom etter første punktum når særlige grunner tilsier det.

§ 14-12 første ledd skal lyde:

(1) Innleie av arbeidstaker fra virksomhet som har til formål å drive utleie, er tillatt i samme utstrekning som det kan avtales midlertidig ansettelse etter § 14-9 *andre ledd bokstav a til e*. Innleier skal på forespørsel fra bemanningsforetaket opplyse om innleien gjelder et vikariat.

§ 14-12 fjerde ledd skal lyde:

(4) Ved innleie etter denne paragraf gjelder reglene i § 14-9 *sjuende ledd* tilsvarende.

§ 14-14 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelse i § 14-12, skal retten etter påstand fra den innleide arbeidstakeren avsi dom for at den innleide har et fast arbeidsforhold hos innleier i samsvar med § 14-9 første ledd.

§ 18-6 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendig for gjennomfø-

ringen av bestemmelsene i og i medhold av § 1-7, kapittel 2 til kapittel 11, samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, § 14-9 *andre* ledd bokstav f *andre* punktum og *andre* ledd siste punktum, § 14-12 *andre* ledd *andre* punktum, § 14-12 tredje ledd, § 14-15 femte ledd, og §§ 15-2 og 15-15.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble bifalt med 56 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.31.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 14-12 *andre* ledd skal lyde:

(2) I virksomhet som er bundet av tariffavtale *inngått med fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven* kan arbeidsgiver og tillitsvalgte som til sammen representerer et flertall av den arbeidstakerkategori innleien gjelder, inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie uten hinder av det som er bestemt i første ledd. Virksomheten *og bemanningsforetaket* skal på forespørsel fra Arbeidstilsynet fremlegge dokumentasjon på at *innleievirksomheten* er bundet av tariffavtale *inngått med fagforening med innstillingsrett* og at det er inngått avtale med de tillitsvalgte som nevnt i første punktum.»

Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 56 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.31.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7 II, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«II Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. For § 14-12 *andre* ledd gis det fra lovens ikrafttredelse og i en periode på 6 måneder overgangsregler for eksisterende avtaler.»

Samtlige partier har nå varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer: § 14-9 *andre* ledd bokstav f skal lyde: f) for en periode på inntil tolv måneder. Slike avtaler kan omfatte inntil 15 prosent av arbeidstakerne i virksomheten, avrundet oppover, likevel slik at det kan inngås avtale med minst én arbeidstaker.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.»

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble bifalt med 53 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.31.58)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Det votes over forslag nr. 11, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forslag til en kontrollfunksjon som skal føre tilsyn med, gi pålegg om og treffe enkeltvedtak for å gjennomføre bestemmelsene i arbeidsmiljøloven § 1-7, kapittel 2 til kapittel 11, samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, § 14-9 *andre* ledd bokstav f *andre* punktum og *andre* ledd siste punktum, § 14-12, § 14-12 a, § 14-15 femte ledd og §§ 15-2 og 15-15. Forslaget til kontrollfunksjon legges fram for Stortinget på en egnet måte.»

Samtlige partier har nå varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Eigil Knutsen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endring:

§ 1-7 første ledd skal lyde:

(1) Med utsendt arbeidstaker menes arbeidstaker som i *et tidsrom på inntil 30 dager* arbeider i et annet land enn det arbeidsforholdet vanligvis er knyttet til.

II

Loven gjelder fra 1. juli 2018.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 84 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.32.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2018 legge frem en sak med en klargjøring av regelverket for utsendte arbeidstakere, herunder hvilke av arbeidsmiljølovens bestemmelser som kan gjelde fra første dag for utsendte arbeidstakere.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.33.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:207 L (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Ivar Odnnes, Nils T. Bjørke, Willfred Nordlund og Geir Pollestad om endring av arbeidsmiljøloven § 1-7 – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.34.08)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 5 og 6, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med oppdateringen av forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet opprette et petroleumsfritt område i en radius på 100 kilometer rundt Bjørnøya og i påvente av dette ikke tildele blokker i området.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med 24. konsesjonsrunde ikke gi tillatelse til petroleumsvirksomhet i noen av de blokkene hvor Norsk Polarinstitutt, Miljødirektoratet eller Havforskningsinstituttet har frarådet slik virksomhet.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.34.49)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–4, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ikke tillate petroleumsvirksomhet i områder som er definert som særlig verdifulle og sårbare (SVO) i forvaltningsplanssystemet på grunn av sine naturverdier.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å trekke tildelingene av blokk 6307/2 og blokk 6307/5, jf. petroleumsløven § 10-13 som regulerer tilbakekall av en utvinningstillatelse.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å tidfeste en marin verneplan med mål om å oppfylle internasjonale forpliktelser for marint vern i tråd med Aichi-målene i Konvensjonen for biologisk mangfold.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ikke igangsette petroleumsaktivitet i områder som er inkludert som kandidatområder til marint vern som ble kartlagt i 2004.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.35.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:180 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tore Storehaug og Steinar Reiten om ikke å gi utvinningstillatelser i særlig verdifulle og sårbare områder – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 89 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.35.46)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Lars Haltbrekken satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2019 etablere en demonstrasjonspark for havvind med et tilhørende støtteregime som realiserer at ulike konsepter og teknologier testes ut.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 93 stemmer mot og 10 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 17.36.25)

Marianne Haukland (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da korrigerer vi. Det riktige stemmetallet er da 94 stemmer mot og 9 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget er dermed ikke bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen utarbeide detaljert forskrift for åpning og tildeling av konsesjoner for havvind på norsk sokkel.

II

Stortinget ber regjeringen utrede internasjonale erfaringer med og relevante modeller for støttemekanismer i tidligfase som er tilstrekkelige for å stimulere til rask utvikling av havvindprosjekter i kommersiell skala.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Geir Pollestad på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 foreslå en avgift per produsert kilo laks og regnbueørret, som justeres ut fra laks- og ørretpreisene og følger fordelingsnøkkelen i havbruksfondet.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.37.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2019 legge frem forslag til en avgift per produsert kilo laks

og regnbueørret, som i sin helhet skal tilfalle vertskommunene.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) (fra salen): SV skal stemme subsidiært for dette forslaget, forslag nr. 1.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 84 stemmer mot og 20 stemmer for forslaget fra Senterpartiet. (Voteringsutskrift kl. 17.38.28)

Mathilde Tybring-Gjedde (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da korrigerer vi igjen. Stemmetallet skal da være 85 stemmer mot og 19 stemmer for forslaget fra Senterpartiet. Forslaget er dermed ikke bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen om å nedsette et partssammensatt utvalg som skal utarbeide en NOU som behandler ulike former for beskatning av havbruksnæringen, herunder produksjonsavgift og grunnrentebeskatning/ressursrenteavgift. Ett av målene med utredningen er at vertskommuner skal sikres stabile og forutsigbare årlige inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen også når det ikke er vekst. Utredningen må også vurdere den internasjonale konkurransesituasjonen for havbruksnæringen, forutsetninger for lønnsomhet, risikoen ved biologisk produksjon i sjø, samt hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker sysselsettingen og industrialisering i Norge og forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap. Beskatningen må innrettes slik at næringen har et godt grunnlag for kunnskapsutvikling, innovasjon, investeringer og bærekraftig vekst.

Saken må sluttføres i Stortinget våren 2020, med sikte på mulig ikrafttredelse medio 2020. Havbruksfondets innretning og fordeling sees i sammenheng med annen beskatning.

Presidenten: Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Rødt har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.39.20)

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:200 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om statlig eierskap – vedtas ikke.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 99 stemmer for og 2 stemmer mot komiteens innstilling. (Voteringsutskrift kl. 17.39.56)

Guro Angell Gimse (H) (fra salen): Min stemme mangler, den skal være for.

Presidenten: Da tar vi voteringen én gang til – siden det ser ut til at også andre har stemt feil.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 102 mot 2 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 17.40.40)

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 22 av 9. februar 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner på det indre marked i samsvar med vedlagte forslag.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om gjennomføring av EUs forordning om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske trans-

aksjoner i det indre marked (lov om elektroniske tillitstjenester)

§ 1 *eID og elektroniske tillitstjenester i EØS*

EØS-avtalen vedlegg XI Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester (forordning (EU) nr. 910/2014) om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XI, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Kongen kan gi forskrift om myndighetssamarbeid, etablering av et felles tillitsmerke, fastsettelse av sikkerhetsnivåer, etablering av rammeverk for sikring av notifiserte nasjonale eID-løsningers interoperabilitet, tillitslister, om akkreditering av samsvarsvurderingsorganer, utforming av samsvarsrevisjonsrapport og regler for gjennomføring av samsvarsrevisjoner, om krav til og sertifisering av kvalifiserte elektroniske signatur- og seglfremstillingssystemer, om kvalifiserte valideringstjenester for elektronisk signatur og elektronisk segl, om referanseformater m.m. for avansert elektronisk signatur og avansert elektronisk segl i offentlig sektor og om fastsettelse av minstekrav til erstatningsansvaret for eID-er som skal brukes i offentlig sektor.

Kongen fastsetter hvilket organ som skal være meldingsmyndighet overfor Europakommisjonen.

Kongen fastsetter hvilket organ som skal opprette, ajourføre og offentliggjøre en tillitsliste.

Kongen fastsetter hvilket organ som skal godkjenne kvalifiserte elektroniske signaturfremstillingssystemer.

§ 2 *Etablering av frivillige sertifiseringsordninger, godkjenningsordninger eller selvdeklarasjonsordninger*

I de tilfellene der det ikke allerede er et krav om det etter § 1, kan departementet for å høyne nivået for og øke tilliten til bruk av elektroniske tillitstjenester gi forskrift om frivillige sertifiserings-, godkjennings- eller selvdeklarasjonsordninger, herunder hvilke krav som stilles for slike frivillige ordninger.

Departementet fastsetter hvilket organ som skal godkjenne og føre tilsyn med de frivillige ordningene.

§ 3 *Tilsyn*

Kongen fastsetter hvilket organ som skal føre tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven, blir oppfylt.

Som ledd i tilsynsvirksomheten kan tilsynsorganet gjennomføre kontroll hos virksomhetene, kreve de opplysninger og dokumenter som er nødvendige for å utføre tilsynet, og fastsette en tidsfrist for å sende dem inn.

Den som blir kontrollert, plikter å gi tilsynsorganet uhindret adgang til virksomheten, lokaler, utstyr og dokumentasjon og til å gi opplysninger og ellers medvirke til gjennomføringen av kontrollen.

Tilsynsorganet kan gi påbud om at forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, skal opphøre, og kan stille vilkår som må oppfylles for at virksomheten skal være i samsvar med loven.

Kongen kan gi forskrift om tilsynets virksomhet.

Kongen kan i forskrift bestemme at tjenestetilbydere som er registreringspliktige etter § 1, skal betale avgift. Avgiftene må ikke overstige kostnadene ved tilsynets virksomhet.

§ 4 *Tvangsmulkt*

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven overholdes kan tilsynsorganet bestemme at en kvalifisert tjenestetilbyder skal betale en daglig løpende mulkt til staten inntil lovstridig virksomhet er opphørt eller pålegg og vilkår gitt med hjemmel i loven er etterkommet. Adgangen til å ilegge tvangsmulkt gjelder tilsvarende for tilsynsmyndigheten for frivillige ordninger regulert i forskrift gitt med hjemmel i § 2.

Mulkten løper ikke før klagefristen er ute. Påklages vedtaket om tvangsmulkt, løper ingen tvangsmulkt før klagesaken er avgjort, med mindre klageorganet bestemmer noe annet.

Tilsynet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

§ 5 *Straff*

Med bøter straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt

- opptrer som utsteder av kvalifisert tillitstjeneste uten å være registrert som dette etter loven
- unnlater å gi opplysninger etter § 3,
- gir uriktige eller villedende opplysninger til tilsynet.

§ 6 *Klageadgang*

Tilsynets avgjørelser etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan påklages til det organ Kongen utpeker.

§ 7 *Avgift*

Kongen kan gi forskrift om at tjenestetilbydere som er registreringspliktig etter loven eller etter forskrift gitt med hjemmel i § 2, skal betale avgift. Avgiften må ikke overstige kostnadene ved tilsynets virksomhet.

§ 8 *Anvendelse på Svalbard og Jan Mayen*

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen og fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 9 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 15. juni 2001 nr. 81 om elektronisk signatur.

§ 10 Overgangsregler

Forskrifter og enkeltvedtak gitt i medhold av lov 15. juni 2001 nr. 81 om elektronisk signatur, gjelder inn-til de blir opphevet. Det samme gjelder utpeking av tilsynsmyndighet og klageorgan samt eventuelle idømte erstatningskrav med hjemmel i samme lov.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2018 kan gi et betinget tilsagn til Space Norway AS om egenkapital begrenset oppad til 139 mill. USD, slik at selskapet kan fullføre forhandlinger om å realisere et prosjekt for å etablere satellittbasert kapasitet for bredbåndskommunikasjon i nordområdene, under forutsetning av at nærmere angitte betingelser oppfylles.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 12–17

Presidenten: Sakene nr. 12–17 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 61 til og med 66.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 18 [17:42:27]

Referat

1. (453) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven) (Lovvedtak 52 (2017–2018))
  2. lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) (Lovvedtak 27 (2017–2018))
  3. lov om endringer i lov om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v. og straffegjennomføringsloven mv. (overføring av samfunnsstraff mv.) (Lovvedtak 42 (2017–2018))– er sanksjonert under 1. juni 2018
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (454) Endringer i statsbudsjettet 2018 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutear) (Prop. 95 S (2017–2018))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
3. (455) Endringer i statsbudsjettet 2018 under Finansdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2018 mv.) (Prop. 96 S (2017–2018))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.43.

